

Tesaurus jeràrquic

Version 3.0 (lg-cat)

08-07-2014

DESCRIPTORS CRONOLÒGICS

Dictadura de Primo de Rivera dc5614
NA 1923-1930

Enfonsament de la monarquia dc5033

Dimissió Miguel Primo de Rivera dc5034
NA 28/01/1930

Govern Dámaso Berenguer dc5035
NA 28/01/1930 - 13/02/1931

Pacte de Sant Sebastià dc5038
NA 17/08/1930

Insurrecció de Jaca dc5037
NA 12/12/1930

Govern Juan Bautista Aznar dc5036
NA 13/02/1931-14/04/1931

Eleccions municipals 1931 dc5039
NA 12/04/1931

Segona República espanyola dc230
UP Segona República
NA 14/04/1931-17/07/1936

Segona República a Catalunya dc3880
UP Segona República a Catalunya

Proclamació Estat Català dc3884
NA 14/04/1931

Govern República Catalana dc3885
NA 15/04/1931-28/04/1931

Generalitat Republicana dc5625

NA Període històric comprès entre el primer Govern provisional de la Generalitat i l'esclat de la Guerra Civil espanyola.

Govern de la Generalitat Provisional de Catalunya dc3886
NA 28/04/1931-20/11/1932

Aprovació Estatut de Núria dc3893
NA 20/06/1931

TR Aprovació Estatut de Catalunya 1932 dc5174
Aprovació Estatut de Núria dc3893
Estatut de Núria ts4881

Referèndum Estatut 1931 dc3894
NA Juliol 1931

Manifest dels Trenta dc3897

NA Escrit signat per trenta anarcosindicalistes de Catalunya a l'agost del 1931. Significà un esforç per a fixar una posició constructiva envers el paper del moviment obrer dins la Segona República i alhora era tot un programa contra el predomini de la FAI dins la CNT. Hom assenyalava els recursos de poder i resistència de l'estat i de la classe capitalista i recriminava els intents d'unes minories enfront de la seva proposta d'una preparació sindical a llarg terme. El manifest sembla que fou redactat per Àngel Pestaña, i entre els signants cal destacar Joan López, Agustí Gibanel, Ricard Fornells, Progreso Alfarache, Camil Piñón, Joaquim Cortès, Pere Massoni, Francesc Arias, Roldán Cortada, Sebastià Clara, Joan Peiró, Pere Cané, Espartaco Puig, Marià Prat, etc. De fet, però, el manifest fou superat pels esdeveniments (vaga general de la construcció al setembre del 1931, insurrecció de l'alt Llobregat al gener del 1932, etc) i no pogué evitar una gradual marginació del sector més sindicalista de la CNT, els anomenats Sindicats d'Oposició. EC.

Vaga general 1931 dc3895
NA Agost-setembre 1931

Aixecament de l'Alt Llobregat dc3899

NA Gener 1932

Aixecament de Terrassa dc3898

NA 14/02/1932

Eleccions Parlament de Catalunya 1932 dc3901

NA 20/11/1932

Divisió territorial 1932 dc3902

Govern estatutari de Macià dc3887

NA 19/12/1932-25/12/1933

Mort de Francesc Macià dc3903

UP Enterrament de Francesc Macià

NA 25/12/1933

Vaga de transports a Barcelona 1933 dc3904

NA Vaga general al transport urbà de Barcelona, convocada pel Sindicato Único de la Rama del Transporte (SURT) vinculat a la CNT (18/11/1933-13/12/1933)

Presidència accidental de Joan Casanovas dc3888

NA 25/12/1933-31/12/1933

Presidència de Companys dc3890

NA 03/01/1934 - 07/10/1934

Eleccions municipals 1934 dc3905

NA 14/01/1934

Sortida minoria Lliga del Parlament dc3906

NA La Lliga Catalana, abandona el Parlament de Catalunya, després de les tensions durant les eleccions municipals de 1934 (18/01/1934) DPPC

Fets del sis d'octubre dc3907

NA Episodi de la Segona República espanyola protagonitzat pel president de la Generalitat de Catalunya, Lluís Companys, quan el 6 d'octubre de 1934 va proclamar l'Estat Català de la República federal espanyola des del Palau de la Generalitat. La causa d'aquesta insurrecció fou la constitució, el dia 4 d'octubre, d'un govern de la República en el qual entrava a formar part la CEDA, una organització de dretes considerada antirepublicana i antiautonomista. El perill que un govern d'aquesta mena podia representar per a l'autonomia de Catalunya, en el marc del contenciós de la Llei de contractes de conreu, que ja enfrontava el govern de la Generalitat amb el de la República, va motivar l'actitud de Companys, el qual també era pressionat pels sectors més radicals del seu partit, pels sectors obreristes que estaven organitzats en l'Aliança Obrera i pels esdeveniments que ja s'estaven acomplint a la resta de la República, on el PSOE havia decretat una vaga general, i a Astúries, s'iniciava una revolució obrera. Si a Barcelona la revolta de Companys va tenir un caràcter marcadament polític, a causa de l'abstenció de la CNT a participar en el moviment, en altres poblacions catalanes, com ara Lleida, Girona, Palafrugell, Vilanova i la Geltrú, Vilafranca del Penedès o Granollers, on el protagonisme fou obrer i també hi participaren militants de la CNT, la revolta va renir un doble caràcter social i nacional. Però el moviment va fracassar el mateix dia 6 quan el capità general de Catalunya, Domènec Batet, va negar-se a obeir les ordres de Companys i va treure les tropes al carrer. Les úniques resistències armades a l'exèrcit van ser al local del CADCI, mentre que les forces d'ordre públic que depenien de Dencàs o els escamots d'Estat Català, especialment ensinistrats per a l'ocasió, no varen aparèixer enlloc. El fracàs del moviment va comportar la detenció del govern de la Generalitat, que va ésser jutjat i condemnat a trenta anys de presó, la suspensió de l'Estatut d'Autonomia i de nombrosos ajuntaments catalans i una considerable reacció social al camp en forma de desnonaments. DHC.

TR Amnistia presos 6 octubre dc5179

Fets del sis d'octubre dc3907

Governadors Generals de Catalunya dc3891

NA Càrrec creat el 1934 pel govern de la República després dels fets del sis d'octubre i de la suspensió de l'Estatut de Catalunya, per tal d'assumir els poders prevists per aquest per al govern de la Generalitat. Perdurà fins al febrer del 1936. A partir de l'abril del 1935, els governadors generals de Catalunya nomenaren i presidiren uns consells de la Generalitat. (07/10/1934-17/02/1936) EC

Govern Front d'Esquerres dc3892

NA 17/02/1936-17/07/1936

Retorn de Lluís Companys a la presidència de la Generalitat dc5487

NA 29/02/1936

Olimpíada Popular a Barcelona dc3910

NA 19/07/1936-26/07/1936

Assassinat dels germans Badia dc3911

NA 28/04/1936

Segona República a Espanya dc3881

UP Segona República a Espanya

Proclamació de la Segona República Espanyola dc269

NA 14/04/1931

Govern provisional de la República Espanyola dc270

NA 14/04/1931-15/12/1931

Eleccions generals 1931 dc3912

NA 28/06/1931

Aprovació Constitució 1931 dc3913

NA 09/12/1931

TR Aprovació Constitució 1931 dc3913

Constitució 1931 ts4289

Bienni reformista dc3882

UP Bienni social-azañista

NA Període històric establert entre la formació de govern per part de Manuel Azaña, sorgit del resultat de les eleccions generals de juny de 1931, i la formació de govern per part de Lerroux a partir de les eleccions generals de novembre de 1933. DHC (15/12/1931-19/12/1933)

Dissolució Companyia de Jesús dc3914

NA 23/02/1932

Cop d'estat de Sanjurjo dc3915

UP Sanjurjada

NA 10/08/1932

Aprovació Estatut de Catalunya 1932 dc5174

NA 09/09/1932

TR Aprovació Estatut de Catalunya 1932 dc5174

Aprovació Estatut de Núria dc3893

Estatut de Catalunya 1932 ts4288

Revolta a Casas Viejas dc3917

NA Aixecament camperol de caràcter anarquista que tingué lloc al poble de Casas Viejas (Medina Sidonia, Cadis) pel gener del 1933. Al descontentament per la política social de la República, s'afegí la decepció per part del proletariat rural davant la llei de bases de la Reforma Agrària (1932). El mateix gener del 1933 hi hagué incidents i vagues en diversos indrets del Principat, del País Valencià, d'Aragó i d'Andalusia; al poble de Casas Viejas, de règim latifundista i amb un predomini absolut de la CNT entre els bracers (uns 500), el dia 11 hi fou declarat el comunisme llibertari i hom intentà d'assetjar la caserna de la guàrdia civil. Els revoltats foren aviat dispersats per la mateixa guàrdia civil, reforçada per un grup de guàrdies d'assalt, dirigits pel capità Manuel Rojas. Un grup de pagesos, a la nit, resistiren amb un dels caps, el vell Curro Cruz, dins la seva barraca, que fou cremada a la matinada i on moriren tots; foren fets, a l'atzar, entre la població, 14 presoners, que foren immediatament afusellats. Tot i el descrèdit que l'arbitrària repressió representà per a Azaña, aquest obtingué la confiança parlamentària pel març. El capità Rojas fou jutjat i condemnat a presó durant el Bienni Negre. EC.

Eleccions generals 1933 dc3918

NA 19/11/1933

Exercici vot femení 1933 dc3919

Bienni radical-cedista dc272

UP Bienni negre

NA Període històric establert entre la formació de govern per part d'Alejandro Lerroux arran de les eleccions generals de novembre de 1933, i les eleccions generals del febrer de 1936. DHC (19/12/1933-16/02/1936)

Anul·lació Llei de Contractes de Conreu dc5175

NA 09/06/1934

TR Anul·lació Llei de Contractes de Conreu dc5175

Llei Contractes de Conreu 1934 ts4209

Abolició Ley de Términos Municipales dc5176

Abolició Ley de Jurados Mixtos dc5178

Vaga general 1934 dc3920
NA 05/10/1934-19/10/1934

Revolució a Astúries dc3921
NA 05/10/1934-18/10/1934

Sortida minoria d'ERC de les Corts dc3922
NA 08/06/1934

Escàndol Straperlo dc3923
NA 05/09/1935

Eleccions generals 1936 dc3924
NA 16/02/1936

Victòria del Front Popular dc3925
UP Victòria front d'esquerres
NA 16/02/1936

Govern del Front Popular dc273
NA 16/02/1936 -18/07/1936

Crema d'esglésies i convents 1936 dc3926

Amnistia presos 6 octubre dc5179
NA 21/02/1936
TR Amnistia presos 6 octubre dc5179
Fets del sis d'octubre dc3907

Reinici reforma agrària dc5181

Atemptat contra Luis Jiménez de Asúa dc3927
NA 14/03/1936

Assassinat del tinent Castillo dc3928
NA 12/07/1936

Assassinat de José Calvo Sotelo dc3929
NA 13/07/1936

Guerra Civil espanyola dc6
NA 18/07/1936-01/04/1939

Guerra Civil a Catalunya dc3875
NA 18/07/1936-10/02/1939

Creació del Comitè Central de Milícies Antifeixistes dc5292
NA 21/07/1936

Divisió territorial 1936 dc3909
NA 23/12/1936

Afusellament de Goded i Burriel dc5052
NA 12/08/1936

Govern d'unitat antifeixista dc5054
NA 26/09/1936-17/12/1936

Dissolució CCMA dc5055
NA 27/09/1936

Fets de la Fatarella dc5056

NA Enfrontaments armats que van tenir lloc a la Fatarella, a la Terra Alta, el gener de 1937, quan un grup petit d'anarquistes col·lectivistes van intentar d'imposar, per força, la col·lectivització de les terres. Davant de la negativa dels pagesos i propietaris de la localitat, que tenien el suport d'ERC, la UGT i els comunistes, els anarquistes van demanar ajut a la CNT-FAI. S'hi van presentar un centenar d'homes de les patrulles de control de Reus i altres localitats, que van ser rebuts a trets d'escopeta pels habitants del poble. En total, hi va haver 34 pagesos morts. L'incident acabà amb la presència de les forces d'ordre enviades per la Generalitat. Cal considerar aquests esdeveniments com a antecedents dels Fets de Maig. DHC.

Successos de la Garriga dc5057
NA 01/01/1937

Assassinat de Roldán Cortada dc5059
NA 25/04/1937

Successos de Bellver de Cerdanya dc5060

NA 27/04/1937

Fets de maig 1937 dc5061

NA Esdeveniments provocats, pel maig del 1937, per l'enfrontament armat, sobretot a Barcelona, entre forces d'ordre públic de la Generalitat i militants del PSUC, la UGT i Estat Català, d'una banda, i militants del grup CNT-FAI, grups anarquistes, com Amigos de Durruti, i el POUM, de l'altra. En un clímax de tensions entre anarcosindicalistes i comunistes, els fets s'iniciaren el dilluns, dia 3, quan Rodríguez Salas, del PSUC, i comissari general d'ordre públic (amb una ordre escrita d'Artemi Aiguader, de l'Esquerra Republicana i conseller de l'interior), intentà d'emparar-se de l'edifici de la Telefònica de Barcelona, controlat per la CNT, acusant el comitè d'extralimitació en les seves funcions. Declarada la vaga general per la CNT, la lluita als carrers fou intensa, especialment els dies 4 i 5, al barri vell de la ciutat i a les barriades de Sant Andreu, Poblenou, Sants i Gràcia. Hi hagué atemptats, i assassinats per ambdós bàndols (Antoni Sesé, secretari general de la UGT, fou mort el dia 5; també foren morts Camilo Berneri, anarquista, i Alfred Martínez, de les Joventuts Llibertàries; el dia 7 hom atemptà contra Frederica Montseny, Marià R.Vázquez i altres). No aconseguiren d'aturar els fets ni les crides per ràdio dels principals dirigents sindicals (com Garcia i Oliver, Marià R.Vázquez, Frederica Montseny — que arribà el dia 6 a Barcelona amb amplis poders del govern central— i altres) ni la formació d'un govern provisional de la Generalitat el dia 5 (amb Feced, Mas, Pou i Sesé, substituït el dia 6 per Vidiella). El govern central, aleshores a València, es féu càrrec de l'ordre públic (nomenà delegat el tinent coronel Arrondo) i de la defensa (general Pozas), i envià forces de guàrdia d'assalt, que arribaren a Barcelona el dia 7; la situació fou restablerta aquest dia sense cap triomf clar per a ningú. Hi hagué uns cinc-cents morts i més de mil ferits. Els dirigents anarcosindicalistes havien pogut deturar l'anada a Barcelona de la vint-i-sisena divisió, defensada per la vint-i-novena divisió (del POUM), i la generalització de la lluita a tot el Principat. Tot i això, hi hagué enfrontaments forts en alguns indrets, com a Tarragona i a Tortosa. Els fets de Maig significaren la pèrdua d'atribucions de la Generalitat, la crisi del govern Largo Caballero (15 de maig) i un marginament notable del grup CNT-FAI, alhora que augmentava la influència del PCE i del PSUC. Els comunistes feren responsables dels fets el POUM i assoliren la detenció dels seus principals dirigents, acusats de mantenir contactes amb Franco, mentre Andreu Nin era assassinat (juny del 1937) pels serveis de contraespionatge soviètics establerts a Espanya. EC.

Segon Congrés Internacional d'Escriptors per a la Defensa de la Cultura dc5062

NA 4-18/07/1937

Primer Congrés Nacional de la Dona dc5063

NA 06/11/1937-07/11/1937

Execució de Carrasco i Formiguera dc5064

NA 09/04/1938

Bombardeig de Granollers 1938 dc5394

NA 31/05/1938

Guerra Civil a Espanya dc3876

NA 18/07/1936-01/04/1939

Zona republicana dc3878

Govern de Giral dc5065

NA 19/07/1936 - 03/09/1936

Govern de Largo Caballero dc5066

NA 03/09/1936 -08/05/1937

Or de Moscou dc5519

UP Or de Negrín

Trasllat govern central a València dc5067

NA 06/11/1936

Govern de Negrín dc5068

NA 17/05/1937 -31/04/1939

Trasllat govern central a Barcelona dc5069

NA 31/10/1937

Tretze punts de Negrín dc5071

NA 05/04/1938

Dimissió de Manuel Azaña com a president de la República dc5489

NA 28/02/1939

Cop d'estat de Casado dc5072

NA 05/03/1939

Zona rebel dc3877
UP Zona nacional

Junta de Defensa Nacional dc5073
NA 24/07/1936 - 01/10/1936

Designació de Franco com a cap de l'Estat dc5074
NA 01/10/1936

Entrevista Franco i Ciano dc5075
NA 24/10/1936

Creació del Partit Únic dc5076
NA 19/04/1937

Pastoral Col·lectiva bisbes en suport dels sollevats dc5077
NA 01/07/1937

Reconeixement diplomàtic del Vaticà a Franco dc5078
NA 24/05/1938

Abolició Estatut de Catalunya dc5079
NA 05/04/1938

Acords Bérard-Jordana dc5080
NA 25/02/1939

Reconeixement del Govern de Franco per part d'Anglaterra i França dc5490
NA 28/02/1939

Restabliment Capitania General dc5081
NA 03/03/1939

Desenvolupament militar de la Guerra dc3883

Insurrecció militar juliol 1936 dc3930
UP 18 de juliol
Alzamiento

Insurrecció militar al Marroc dc3931
NA 17/07/1936

Insurrecció militar a Barcelona dc3932

NA Jornada considerada com l'inici de la Guerra Civil a Catalunya. Iniciada la insurrecció de l'exèrcit espanyol d'Àfrica el dia anterior, la matinada del diumenge 19 de juliol es revoltaren la majoria de casernes de Barcelona i els aquarteraments de Lleida, la Seu d'Urgell, Girona, Figueres i Mataró. A Barcelona, on es jugaven l'èxit o el fracàs de la insurrecció a Catalunya, els militars revoltats hagueren d'afrontar la resistència de la majoria d'organitzacions polítiques i sindicals, les forces de seguretat, les tropes d'intendència i d'aviació, fidels a la República, i la guàrdia civil, que finalment es decantà també a favor de la legalitat. La derrota dels militars, per una banda, i el protagonisme popular de la jornada, per una altra, van permetre un canvi d'hegemonia política i social, capitalitzat sobretot per la CNT. DHC.

Esclat i procés revolucionari dc5051

Fronts de guerra dc893

Front d'Aragó dc5041

NA Primera línia de la Guerra Civil establerta a l'est de Jaca, Osca, Saragossa i Terol des de juliol de 1936 fins a març de 1938. Va quedar constituït el mateix estiu de 1936 quan des de Barcelona i altres poblacions catalanes varen sortir les primeres milícies populars, organitzades sobretot per la CNT, però també per la resta d'organitzacions antifeixistes catalanes, amb l'objectiu d'anar a alliberar les capitals aragoneses que havien quedat sota control de l'exèrcit revoltat. En molt poques setmanes prop de 30.000 homes havien arribat a terres aragoneses i hi constituïren una línia de front, des de la frontera francesa, davant d'Osca, Saragossa i Terol, per bé que aquesta darrera ciutat era atacada fonamentalment per columnes valencianes. El fracàs de l'ofensiva inicial va menar a una estabilització del front, que es va mantenir inalterable fins a l'estiu de 1937. Durant aquesta primera etapa es va formar un comitè de guerra del front d'Aragó i fou nomenat com a cap d'operacions el coronel José Villalba. A partir del mes d'abril de 1938, les noves línies del front van quedar situades al llarg dels rius Ebre i Segre. DHC.

Front de l'Ebre dc5042

Front de Madrid dc5043

Front del Nord dc5044

Front del Pallars dc5045

Front del Segre dc5046

Primeres campanyes de la Guerra dc5082

Matança de Badajoz dc5084

NA 14/08/1936

Expedició de Bayo dc5083

NA 16/08/1936

Final del setge de l'Alcázar de Toledo dc5085

NA 28/09/1936

Matança de Paracuellos del Jarama dc5086

NA 07/11/1936

Batalla de Madrid dc3957

NA 08/11/1936-23/11/1936

Setge de Madrid dc5659

NA 23/11/1936-28/03/1939

Batalla del Jarama dc3958

NA Operació bèl·lica de la guerra civil de 1936-39 (6-7 de febrer de 1937) en l'episodi de la lluita per la possessió de Madrid, en què les forces de Franco intentaren endebades de desbordar la defensa de Madrid pel sud. Fou una de les més aspres de la guerra, amb caràcter de batalla de desgast i amb moltes baixes. L'epicentre de la lluita fou el vèrtex dit El Pingarrón, a l'est del riu. Els guanys territorials de les forces de Franco no comportaren cap amenaça greu contra les comunicacions de Madrid amb València. Probablement aquests combats assenyalen el moment òptim de l'Exèrcit Popular, per l'equilibri entre l'organització i l'esperit ofensiu. EC.

Batalla de Guadalajara dc3959

NA 08/03/1937-23/03/1937

Campanya del Nord dc5087

NA 31/03/1937-21/10/1937

Ofensiva exèrcit franquista sobre Biscaia dc5088

NA 31/03/1937-01/07/1937

Bombardeig de Gernika dc5089

NA 26/04/1937

Caiguda de Bilbao dc5090

UP Cinturó de ferro

NA 19/06/1937

Batalla de Brunete dc5091

NA Acció militar (del 5 de juliol de 1937 al 25 d'agost) de la Guerra Civil Espanyola esdevinguda entorn de la població de Brunete, localitat de Castella la Nova (Madrid) (826 h [1965]). L'objectiu de les forces republicanes que dugueren la iniciativa fou centrat en l'aixecament del setge de Madrid i la distracció de l'ofensiva del nord, en una maniobra de trencament i encerclament del front. Les forces atacants, manades pel general Miaja, es compongueren dels cossos V i XVIII, el primer amb la XI brigada internacional. Havent trencat el front (6 de juliol), Brunete fou ocupat per la divisió Líster. Refetes les tropes del govern de Burgos, amb l'ajut de la Legión Cóndor recuperaren Brunete (25 de juliol). El balanç de l'acció fou negatiu per als republicans, car havien guanyat una petita àrea de terreny a canvi d'un nombre desproporcionat de baixes. EC.

Batalla de Belchite dc5092

NA Acció militar de la Guerra Civil Espanyola (1936-39) corresponent a l'ofensiva republicana al front d'Aragó d'agost-setembre del 1937 que tenia, per objectiu, d'evitar el col·lapse del front del Nord. La direcció de les forces republicanes corresponia al general Pozas, cap de l'exèrcit de l'Est. L'atac inicial, diversificat sobre vuit punts, escindí el front per Azaila i es consolidà a l'altura de Mediana-Fuendetodos-Fuentes de Ebro, aïllant Belchite després d'haver neutralitzat Quinto i Codo, situats més al nord. La penetració republicana fou dificultada per la dura resistència que oferí Belchite, població ben fortificada i defensada per 2 000 homes, bé que fou ocupada el 6 de setembre, quan l'ofensiva general estava aturada davant Saragossa. EC.

Caiguda del Nord dc5093

NA 21/10/1937

Campanya d'Aragó dc5094

Batalla de Terol dc5095

NA Episodi de la Guerra Civil. Es va iniciar amb una ofensiva del govern de la República contra la ciutat aragonesa, que tenia per objectiu frenar l'atac franquista contra Guadalajara i Madrid. Planificada pel general Vicente Rojo, i duta a terme pel coronel Hernández Saravia, que disposava d'uns 40.000 homes, l'ofensiva es va iniciar el dia 15 de desembre de 1937, i va agafar per sorpresa els defensors. El dia 21 les defenses exteriors de la ciutat eren derrotades i l'endemà Terol era presa per les tropes republicanes, per bé que el comandant de la plaça, Rey d'Harcourt, mantingué una petita resistència fins al 8 de gener de 1938. El dia 27 de desembre, però, s'inicià la contraofensiva franquista, que va donar lloc a una de les batalles parcials més dures de la Guerra. Sota un fred intens -es va arribar als 18° sota zero- i les copioses nevades que varen caure la nit de cap d'any, els republicans ben aviat es varen veure assetjats, i després de continuats bombardeigs aeris i artillers, varen evacuar la ciutat el dia 21 de febrer de 1938. Van abandonar molt material i van tenir pèrdues abundants. La batalla de Terol, que va deixar exhaust l'exèrcit republicà, va permetre l'ofensiva franquista sobre el front d'Aragó que va trencar el front català. DHC.

Caiguda de Lleida dc3969

NA 03/04/1938

Batalla de l'Ebre dc3967

NA Episodi que tingué lloc entre el juliol i el novembre de 1938, i que ha estat considerat com la batalla més llarga i cruenta de tota la Guerra Civil. Iniciada pel govern de la República amb l'objectiu d'evitar la caiguda de València a les mans de les tropes franquistes i de tornar enllaçar, si era possible, Catalunya amb la resta del territori republicà, pretenia també enrobustir la moral dels combatents republicans i restablir en l'àmbit internacional el prestigi militar de la República. Minuciosament preparada pel general Vicente Rojo i executada pel recentment organitzat Exèrcit de l'Ebre, l'ofensiva s'inicià el dia 25 de juliol de 1938, quan les tropes republicanes van travessar el riu per dotze punts diferents. Van agafar per sorpresa l'enemic, ocuparen les poblacions de la riba dreta de l'Ebre i les serres de Cavalls i de Pàndols i deturaren l'ofensiva davant de Gandesa i Vilalba dels Arcs. A partir d'aquests moments va començar una batalla de desgast duríssima, en la qual la República es jugava la seva pròpia supervivència. Mentrestant, Franco deturava totes les operacions militars i concentrava tots els efectius per recuperar el territori perdut. Però totes les contraofensives franquistes -el primer contraatac s'acomplí el 6 d'agost- xocaven amb la ben resguardada resistència republicana, que quan perdia una posició incrementava els esforços per recuperar-la. Corbera d'Ebre, per exemple, va ser perduda i recuperada per la República quatre vegades en un mateix dia. L'ofensiva franquista del dia 1 de novembre en direcció a la serra de Cavalls va provocar, finalment, el replegament de l'exèrcit republicà, que entre els dies 7 i 15 de novembre travessava de bell nou el riu i deixava la línia de front on era el dia 24 de juliol. La batalla havia ocasionat entre 50.000 i 60.000 baixes, probablement prop de 15.000 morts republicans, i la República havia perdut entre 130 i 150 avions i nombrós material de Guerra que ja no podria reemplaçar. DHC.

Ofensiva sobre Catalunya dc3968

NA 23/12/1938-09/02/1939

Caiguda de Tarragona dc3970

NA 15/01/1939

Caiguda de Barcelona dc3971

NA 26/01/1939

Caiguda de Girona dc3972

NA 04/02/1939

Final de la Guerra Civil dc5096

NA 01/04/1939

Caiguda de Madrid dc5491

NA 29/03/1939

Caiguda de València i Alacant dc5492

NA 30/03/1939

Anunci del final de la Guerra Civil dc5493

NA 01/04/1939

Intervenció internacional dc5503

Comitè de No-Intervenció dc5504

UP Comitè de Londres

NA 25/07/1936

Arribada de les Brigades Internacionals dc5488

NA 14/10/1936

Retirada de les Brigades Internacionals dc5070

NA 21/09/1938

Ajut de l'URSS dc5506

Ajut italo-alemany dc5507

UP Ajut nazi-feixista

Refugiats, desplaçats i exiliats durant la Guerra dc5500

Desplaçats dc5615

Exili 1936 dc3018

NA Exili provocat a l'inici de la Guerra Civil espanyola per causes diverses, com les persecucions polítiques a persones de dreta, assassinats de religiosos, o persones vinculades ideològicament amb el bàndol franquista, entre altres.

Refugiats de guerra dc3006

Infants refugiats a l'URSS dc5248

UP Niños de Rusia, Los

Infants refugiats a Mèxic dc5249

UP Niños de Morelia, Los

Refugiats a Andorra dc3008

Refugiats franquistes a Andorra dc5244

Refugiats republicans a Andorra dc5245

Refugiats a Catalunya dc3009

Refugiats a França dc3011

Refugiats franquistes a França dc5246

Refugiats republicans a França dc5247

Refugiats a Gènova dc3010

Refugiats a la zona franquista dc3014

Catalans de Burgos dc3013

Evacuació de la població dc3007

Vida dels refugiats dc3015

Comitès d'ajuda als refugiats dc3016

TR Comitès d'ajuda als refugiats dc3016

Descriptors d'Organismes i comitès d'ajuda als refugiats on2666

Espais d'acollida dels refugiats dc5390

Colònies dc5381

Retorn dels refugiats dc5449

Exili 1939 dc3592

UP Exili republicà

NA Exili causat per la victòria del bàndol franquista durant la Guerra Civil espanyola

TR Casals catalans ts5578

Exili 1939 dc3592

Llegat de l'exili dc5253

Fills i néts de l'exili dc5252

Recorregut de l'exili dc5251

NA Descripció del recorregut vital de la persona des de que marxa del seu país fins que s'instal·la definitivament.

La Retirada dc5250

NA Nom popular donat al moment de la fugida, de l'inici del camí cap a la frontera, cap a l'exili.

Destinacions dels exiliats dc3021

Exili a Anglaterra dc5616

- Exili a Algèria** dc5654
 - Exili a Tunísia** dc5655
 - Exili a l'Uruguai** dc5656
 - Exili a la República Democràtica d'Alemanya** dc5483
 - Exili al Brasil** dc3028
 - Exili a Colòmbia** dc3029
 - Exili a França** dc3022
 - Exili a l'Argentina** dc3024
 - Exili a l'URSS** dc3027
 - Exili a la República Dominicana** dc3026
 - Exili a Mèxic** dc3023
 - Exili a Veneçuela** dc3030
 - Exili a Xile** dc3025
 - Exili al Canadà** dc3031
 - Exili als EUA** dc3032
 - Exili institucional** dc5499
 - Generalitat a l'exili** dc3874
 - Exili Lluís Companys** dc3935
 - [NA](#) 24/01/1939
 - Detenció Lluís Companys** dc3936
 - [NA](#) 13/08/1940
 - Presidència interina d'Irlanda** dc3937
 - [NA](#) 20/11/1940 - 14/09/1945
 - Deu punts de Montpeller** dc3950
 - [NA](#) Juliol 1943
 - Congrés d'ERC a Tolosa** dc3951
 - [NA](#) 3-4/06/1945
 - Govern d'Irlanda** dc3938
 - [NA](#) 14/09/1945 - 22/01/1948
 - Denúncia d'Irlanda a l'ONU** dc3952
 - [NA](#) 11/05/1946. Irlanda denuncia la repressió franquista a l'ONU.
 - Generalitat d'Irlanda** dc3939
 - [NA](#) 22/01/1948 - 07/05/1954
 - Conferència Nacional Catalana** dc3953
 - [NA](#) 11-13/09/1953, Mèxic
 - Dimissió d'Irlanda** dc3954
 - [NA](#) 07/05/1954
 - Lluita successió Irlanda** dc3940
 - Eleccions successió Irlanda** dc3955
 - [NA](#) 05/08/1954
 - Presidència Tarradellas a l'exili** dc3941
 - [NA](#) 07/08/1954
 - Pacte de París** dc3956
 - [NA](#) 23/02/1957
 - Govern republicà a l'exili** dc442
- Exili intel·lectual** dc3042
- Exili interior** dc3020
 - [UP](#) Desplaçat intern

Retorn dels exiliats dc3039

Dictadura franquista dc20

UP Franquisme

NA 01/04/1939-20/11/1975

Primer franquisme dc3593

NA 01/04/1939-08/05/1945

Afusellament de Lluís Companys dc3759

NA 15/10/1940

Entrevista Franco-Hitler dc3760

NA 23/10/1940, Hendaia

Afusellament de Julián Zugazagoitia dc5293

NA 09/11/1940

Entrevista Franco-Mussolini dc3761

NA 12/02/1941

Entrevista Franco-Pétain dc3762

NA 14/02/1941, Montpelier

Enviament de la División Azul dc5098

NA 05/07/1941

Visita de Franco a Barcelona 1942 dc3765

NA 25/01/1942

Entrevista Franco-Oliveira Salazar dc3763

NA 13/02/1942, Badajoz

Execució de Joan Peiró dc3764

NA 24/07/1942

Incidents de Begoña dc3766

NA 16/08/1942

Retorn de la División Azul dc5099

NA 03/11/1943

Invasió Vall d'Aran dc5100

UP Operación Reconquista de España

NA La invasió de la Vall d'Aran fou l'ofensiva central que va tenir com a marc geogràfic la Vall d'Aran, on el 16 d'octubre de 1944 s'inicà l' "Operación Reconquista de España" -dirigida per Vicente López Tovar i auspiciada hegemònicament pel Partit Comunista d'Espanya-, la qual també va fer infiltracions menors per altres passos de la serralada pirinenca. Es tractava d'establir un govern provisional a la "zona alliberada". El nombre de guerrillers entrats fou d'entre 3000 i 4000, però el moviment resultà efímer. La reacció franquista, amb un fort desplegament militar, amb reforços arribats d'Àfrica (divisió 41 provisional), fou ràpida i va aconseguir de desfer la temptativa en deu dies. El general Moscardó, capità general de Catalunya, donà per conclosa la invasió el 2 de novembre. Les baixes totalitzades pels dos bàndols són divergents segons els autors. Les xifres oficials parlen d'una trentena de morts per part de l'Exèrcit, i de més d'un centenar entre els guerrillers. DCEFID.

Manifest de Lausana dc5102

NA 19/03/1945

Indult 1945 dc3767

Aturada a La Maquinista Terrestre i Marítima dc5097

NA anys 40

Govern dels propagandistes dc3594

NA 08/05/1945-25/02/1957

Vaga general a Manresa dc5103

NA 25/01/1946 esclata un conflicte a la fàbrica Bertran i Serra de Manresa, que acaba generalitzant-se a tota la ciutat i escampant-se a altres localitats. Les vagues se succeiran al llarg de tot l'any.

Sancions diplomàtiques de l'ONU dc3768

NA 09/02/1946

Manifestació d'adhesió al règim 1946 dc3769

NA El Franquisme requerí l'adhesió activa de la societat catalana en tres ocasions. La primera, el 10 de desembre de 1946, responia a l'aïllament internacional del règim i reproduïa el model de mobilització oficialista de la manifestació de Madrid del dia abans. Tota activitat fou suspesa i

centenars de camions convergien a Barcelona des d'altres indrets de Catalunya. La manifestació sortí de la Gran Via-Passeig de Gràcia i acabà a la Capitania General. Al casticisme dels eslògans, característic de les manifestacions arreu d'Espanya, s'hi afegia a Barcelona l'ús del català a les pancartes. DCEFID.

Manifest d'Estoril dc5107

NA 07/04/1947

Festes d'entronització de la Mare de Déu de Montserrat dc5106

NA 27/04/1947

Visita d'Eva Perón a Barcelona dc3770

NA 08/06/1947

Referèndum 1947 dc3771

NA 07/07/1947. En dues ocasions durant la dictadura del general Francisco Franco, els ciutadans varen ser cridats a les urnes de forma generalitzada en aplicació de la Llei de referèndum de 1945. La primera vegada fou l'any 1947, amb motiu de la ratificació de la Llei de successió. La maquinària que endegà el règim fou intensa: propaganda asfixiant a favor del sí -imprimint-hi un caràcter de sí a Franco- i prohibició i repressió de qualsevol altra opció possible -tant el no com l'abstenció. De la mateixa manera, el règim cercà la mobilització massiva dels addictes per garantir el resultat desitjat de participació gairebé plena i aprovació massiva. Fou un moment per comprovar l'estat de salut de la cohesió interna del Franquisme. L'any 1947, el context era molt delicat, car la pressió diplomàtica exercida per l'ONU, combinada amb la remuntada de l'oposició -inclosa l'oposició armada-, donà peu al govern a plantejar seriosament que el que s'hi jugava, en el referèndum, era la continuïtat del règim. DCEFID.

Indult 1947 dc3772

Canvi tàctic guerrillers PCE 1948 dc5515

NA El 1948, la direcció del PCE a Moscu opta per un canvi tàctic en la resistència antifranquista. Renuncia la via armada, optant per infiltrar-se en els sindicats del règim.

Pacte de San Juan de Luz dc5108

NA 30/08/1948

Indult 1949 dc3773

NA 08/12/1949

Primer crèdit dels EUA dc3774

NA 01/08/1950

Revocació sancions diplomàtiques de l'ONU dc3775

NA 04/11/1950

Eleccions municipals 1951 dc3776

NA 25/11/1951

Vaga de tramvies 1951 dc5109

NA Episodi fonamental de la lluita contra la dictadura, desenvolupat a Barcelona, durant la primavera de 1951. L'origen immediat és la decisió del Consell de Ministres del 19 de desembre de 1950 d'apujar 20 cèntims els bitllets del tramvia de Barcelona, una mesura impopular, i més tenint en compte que el mateix increment havia quedat en suspens a Madrid. Al principi de febrer circularen uns fulls volants anònims que convidaven els ciutadans a no fer ús del tramvia a partir del començament del mes següent. Durant tot el febrer es produïren enfrontaments entre la policia i grups d'estudiants, es multiplicaren els fulls volants, es feren malbé alguns tramvies i van aparèixer multitud de pasquins editats per un comitè de vaga. Cap a la fi d'aquest mes, es van produir algunes manifestacions que acabaren amb violentes càrregues policials, al mateix temps que es registrava un descens progressiu del nombre d'usuaris, cosa que evidenciava un malestar generalitzat que no afectava exclusivament als sectors populars. Davant la greu situació que es vivia a la ciutat, entre el 3 i el 5 de març es celebraren reunions entre diversos representants d'entitats econòmiques, el delegat provincial de Sindicatos, un representant de l'Ajuntament, el president de la companyia de tramvies i el governador civil, reunions que acordaren restablir les tarifes. Davant l'èxit obtingut amb el boicot, la protesta per la carestia de la vida i els baixos salaris es canalitzà vers una vaga general el mateix any 1951. DCEFID.

Vaga general obrera 1951 dc5110

NA Davant l'èxit obtingut amb la Vaga de tramvies de 1951, la protesta per la carestia de vida i els baixos salaris es canalitzà vers una vaga general. El 6 de març es convocà una assemblea d'enllaços sindicals en els locals de la Central Nacional Sindicalista de Barcelona en el decurs del qual el delegat provincial de Sindicatos va atribuir a la seva bona gestió el retorn a les antigues tarifes del tramvia. Els enllaços, entre els quals hi havia molts membres de l'oposició antifranquista escollits a les eleccions sindicals de 1950, van aconseguir expulsar els jerarques del sindicat i apropiar-se del control de l'assemblea, de la qual acabà sorgint la consigna de convocar una vaga general per al 12 de març contra la carestia de vida i demanant la llibertat

dels detinguts durant el boicot. La convocatòria es va difondre ràpidament, i el 12 de març la vaga es va estendre des dels barris industrials fins al centre de la ciutat. Durant els dies següents, les aturades van continuar a les fàbriques del cinturó industrial de Barcelona i fins i tot s'estengueren al Baix Llobregat, al Vallès i al Bages, i van atènyer xifres properes als 300.000 obrers en vaga. Finalment, el conflicte se saldà amb un mort, dotzenes de ferits i nombroses detencions, com també amb una àmplia renovació del personal polític de la ciutat fruit de la destitució de les principals autoritats. Tanmateix, les mobilitzacions de Catalunya es van estendre els mesos següents per diferents punts de la geografia espanyola, especialment a Euskadi i a la capital de l'Estat, i varen incidir notablement en el canvi ministerial de juliol de 1951. DCEFID.

Indult 1952 dc3777

[NA](#) 01/05/1952

Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona 1952 dc3778

[UP](#) 35è Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona

[NA](#) Congrés Eucarístic Internacional celebrat a Barcelona el maig de 1952. El franquisme utilitzà el Congrés per rentar la seva imatge feixista i presentar-se al món com un Estat catòlic legítim internacionalment en el context de la guerra freda. També de portes endins el Congrés tenia un component legitimador notable. A més de confirmar l'estreta vinculació entre l'Església i el règim, la seva celebració a Barcelona contrarestavà les mobilitzacions del catolicisme català alternatiu, i sobretot servia per prendre una sèrie de mesures dirigides a congraciarse amb els sectors populars que, amb la vaga de tramvies de 1951, havien mostrat el seu descontentament. La coreografia de masses orquestrada amb motiu del Congrés constituí l'apoteosi del nacionalcatolicisme. Tanmateix, el 35è Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona acomplí amb escreix els seus objectius: amb el guiatge del Vaticà, l'Espanya de Franco s'integrava al concert de nacions occidentals per la via de l'anticomunisme. DCEFID.

Concordat amb la Santa Seu dc3779

[NA](#) 25/08/1953

Acords militars d'Espanya-EUA dc3780

[NA](#) 26/09/1953

Eleccions municipals 1954 dc3781

[NA](#) 21/11/1954

Indult 1954 dc3782

[NA](#) 25/07/1954

Eleccions sindicals 1954 dc3783

Admissió d'Espanya a l'ONU dc3784

[NA](#) 20/12/1955

Vaga a Terrassa 1956 dc5142

[UP](#) Manifestació de les bicicletes

[NA](#) 16/01/1956

Estat d'excepció 1956 dc5397

[NA](#) L'estat d'excepció de 1956, es declarà el 10 de febrer, arran de les protestes dels universitaris madrilenys contra el Sindicato español Universitario. Van ser supesos els articles 14 i 18 del Fuero de los Españoles. DCEFID.

Protesta estudiantil 1956 dc5111

Admissió d'Espanya a l'OIT dc3785

[NA](#) 28/05/1956

Govern dels tecnòcrates dc3595

[NA](#) 25/02/1957-20/12/1973

Vaga de tramvies 1957 dc5115

Eleccions municipals 1957 dc3786

[NA](#) 24/11/1957

Eleccions sindicals 1957 dc3787

[NA](#) 25/09/1957

Guerra d'Ifni dc3788

[NA](#) Novembre 1957- Març 1958

Admissió d'Espanya a l'OCDE dc3792

[NA](#) 10/01/1958

Vaga Universitat de Barcelona 1958 dc5116

[NA](#) 21/03/1958

Vaga indústria catalana 1958 dc5117

NA 25/03/1958

Jornada de Reconciliació Nacional dc5118

NA 05/05/1958

Admissió d'Espanya a l'FMI i al Banc Mundial dc3794

NA 04/07/1958

Eleccions municipals 1958 dc3789**Indult 1958** dc3791

NA 31/10/1958

Vaga Nacional Pacífica del PSUC dc5119

NA 18/06/1959

Campanya de la P de protesta dc5121

NA 01/03/1959-31/03/1959

Campanya contra Galinsoga dc5120

NA Campanya organitzada contra el director de La Vanguardia Española Luis Martínez de Galinsoga arran dels seus insults als catalans. El juny de 1959, després d'una homilia en català a la parròquia de Sant Ildefons, Galinsoga va insultar el rector al crit de "¡Todos los catalanes son una mierda!". Aleshores, l'oposició democràtica, especialment el grup catòlic i catalanista que encapçalava el jove metge Jordi Pujol i Soley, va emprendre una campanya de boicot al diari a partir de la tardor del mateix any. Aquests fets van representar una davallada important de les vendes i també del nombre de subscriptors i anunciants. El director va publicar una carta on negava els fets que se li imputaven, però en aquells moments el propietari del diari, el comte de Godó, ja pressionava les autoritats per aconseguir el relleu de Galinsoga. Finalment ho va aconseguir, un fet que fou valorat com una important victòria de l'oposició democràtica. DCEFID.

Fets del Palau dc5122

NA Denominació amb què es coneix l'acció de caire antifranquista que es va produir el 19 de maig de 1960 al Palau de la Música Catalana. El règim va engegar l' "Operación Cataluña", que tenia com a eix una llarga estada del Caudillo a Barcelona pel maig de 1961. Un dels actes de la campanya era un concert de l'Orfeó Català d'homenatge a Joan Maragall al Palau de la Música Catalana. Tot i que ja figurava en el programa de mà, el governador civil Acedo Colunga va prohibir que s'interpretés "El cant de la senyera". En el moment que hauria tocat interpretar-lo, un grup d'activistes catalanistes, seguits per un sector del públic, en va entonar les primeres notes, la qual cosa va motivar una immediata intervenció de la policia que es trobava entre el públic. A l'interior del Palau i als voltants es van produir les primeres detencions, i tres dies després fou detingut Jordi Pujol i Soley, que tot i ser un dels organitzadors de l'acció no es trobava present al Palau durant els fets. Jutjats en consell de guerra, Jordi Pujol i l'impressor Francesc Pizón van ser condemnats a 7 i 3 anys de presó respectivament. La resta de detinguts van haver de pagar multes governatives. DCEFID.

Eleccions sindicals 1960 dc3798

NA 17/10/1960

Indult 1961 dc3799

NA 02/10/1961

Onada de conflictes a Astúries 1962 dc5124

NA Febrer-Abril 1962

Estat d'excepció 1962 dc5398

NA El 4 de maig de 1962, en plena extensió del moviment vaguístic iniciat a la mineria asturiana, les autoritats franquistes van declarar l'estat d'excepció a Astúries, Biscaia i Guipúscoa suspentent els articles 12, 13, 14, 15, 16 i 18 del Fuero de los Españoles. DCEFID.

IV Congrés del Moviment Europeu dc5299

UP Contuberni de Munich

NA 05/06/1962-08/06/1962

Vaga de la Siemens 1962 dc5123

NA 14/09/1962

Riuades de 1962 dc3800

NA 25/09/1962

TR Aiguats ts5446

Riuades de 1962 dc3800

Indult 1963 dc3801

NA 24/06/1963

Afusellament de Julián Grimau dc3802

NA 20/04/1963

Execució Francisco Granados i Joaquín Delgado dc5294

NA 17/08/1963

Declaracions de l'Abat Escarré dc5125

NA 14/11/1963. L'abat de Montserrat Aureli Maria Escarré realitza unes declaracions crítiques contra el règim de Franco al diari francès "Le Monde".

25 años de Paz dc3804

NA Ambiciosa campanya de propaganda, engegada l'any 1964 amb motiu dels vint-i-cinc anys del final de la Guerra Civil. La coincidència de la data amb les bones perspectives econòmiques generals donà al Ministeri d'Informació i Turisme la idea de celebrar tant el bon moment socioeconòmic espanyol com la pretesa evolució positiva que a partir de 1939 havia marcat totes les esferes de la vida pública. Es va obrir oficialment l'1 d'abril -Dia de la Victòria- i el lema de "25 Años de Paz" entroncava amb un dels tòpics més apreciats per la propaganda del règim des del primer moment: el de l'absència de conflictivitat social. El conjunt de la campanya va tenir dimensions espectaculars, atès que fou tota l'Administració territorial de l'Estat que va ser mobilitzada. Igualment, les ambaixades més rellevants varen ser les encarregades de portar el mateix missatge més enllà de les fronteres. DCEFID.

Plan de Desarrollo 1964 dc3803

Indult 1964 dc3805

NA 01/04/1964

Indult 1965 dc3806

NA 25/07/1965

Incident bomba nuclear de Palomares dc3809

NA 17/01/1966

Campanya Volem bisbes catalans dc5127

NA Campanya que té l'origen immediat en el nomenament l'any 1966 del castellà Marcelo González Martín, bisbe d'Astorga, com a arquebisbe coadjutor de Barcelona amb dret a succeir l'arquebisbe Gregorio Modrego Casaus. Aquest fet confirmava la política franquista de nomenament de bisbes no catalans i frustrava les esperances de canvi dipositades en el Concili Vaticà II. S'endegà una campanya que mobilitzà el catolicisme catalanista amb peticions privades i col·lectives de renúncia, pintades i publicació a Tolosa del Llenguadoc d'un llibre que es féu arribar a tots els cardenals del món. El debat a la premsa, l'ocupació del Palau Episcopal per 200 preveres o el segrest de la marededéu de Núria constitueixen els episodis més públics d'un rosari de resistències al nou arquebisbe que dificultaren notablement la seva gestió. La campanya provocà una rectificació de la política vaticana i des de 1967 tots els bisbes nomenats serien catalans. DCEFID.

La Caputxinada dc5126

UP Assemblea Constituent del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona

NA Nom amb què fou coneguda popularment l'assemblea constituent del SDEUB que tingué lloc entre el 9 i 11 de març de 1966 al convent dels pares caputxins de Sarrià (Barcelona). El dia 9 de març començaren a entrar al convent els 450 delegats de curs de les diferents facultats, acompanyats d'alguns periodistes, de representants d'estudiants vinguts de diversos llocs del món i d'un reduït grup de professors adjunts encapçalats per Manuel Sacristán, Xavier Folch i Jordi Solé Tura. Hores més tard, en solidaritat amb els estudiants s'incorporà a l'acte un nodrit col·lectiu d'intel·lectuals antifranquistes. La policia assetjà immediatament el convent exigint la fi de l'acte i la sortida dels presents. Després de 42 hores de setge, en les quals els assistents tingueren temps de fundar el SDEUB, la policia desallotjà violentament el convent sense permís de les autoritats eclesiàstiques, autorització necessària segons el Concordat de 1953. DCEFID.

Manifestació de capellans 1966 dc5128

NA Concentració i manifestació del voltant d'un centenar de clergues, vestits amb sotana, que va tenir lloc l'11 maig 1966 davant de la Jefatura Superior de la Policia, a la Via Laietana de Barcelona, i que va acabar amb una brutal intervenció policial. Tot vingué de la decisió d'alguns capellans d'anar a fer una visita col·lectiva al comissari en cap de la Brigada Político-social per tal d'interessar-se per la situació d'un detingut, Joaquim Boix, sobre el qual es tenia la certesa que havia estat torturat en les dependències policials després de ser detingut. DCEFID.

Eleccions sindicals 1966 dc3807

NA 26/09/1966

Amnistia 1966 dc3808

NA 11/11/1966

Referèndum 1966 dc3810

NA

En dues ocasions durant la dictadura del general Francisco Franco, els ciutadans varen ser cridats

a les urnes de forma generalitzada en aplicació de la Llei de referèndum de 1945. La segona vegada fou el desembre de l'any 1966, amb motiu de la ratificació de la Llei orgànica de l'Estat. La maquinària que endegà el règim fou intensa: propaganda asfixiant a favor del sí -imprimint-hi un caràcter de sí a Franco- i prohibició i repressió de qualsevol altra opció possible -tant el no com l'abstenció. De la mateixa manera, el règim cercà la mobilització massiva dels addictes per garantir el resultat desitjat de participació gairebé plena i aprovació massiva. Fou un moment per comprovar l'estat de salut de la cohesió interna del Franquisme. L'any 1966, el govern franquista podia, a diferència de l'any 1947, plantejar les coses com una necessària mobilització per garantir el futur del sistema després de la mort del dictador; era un moment de menys tensió. DCEFID.

Plan de Desarrollo 1967 dc3811

Estat d'excepció 1967 dc5399

NA L'abril de 1967 les autoritats franquistes declararen un estat d'excepció, limitat a Biscaia, amb motiu de la llarga vaga dels treballadors de Laminaciones de Bandas en Frío d'Echevarri. Es suspengueren els articles 14, 15 i 18 del Fuero de los Españoles. DCEFID.

Vaga a la SEAT 1968 dc5494

NA 14/05/1968

Congrés Sindical de Tarragona 1968 dc3812

NA Celebrat entre el 19 i el 21 de maig de 1968, va ser el darrer, i el més important, dels quatre congressos del sindicalisme oficial que es van celebrar durant el franquisme. El tema central del Congrés va ser la fixació dels paràmetres per a la futura nova llei sindical que havia de permetre l'actualització de la legislació de 1940. La nova llei havia de servir per reafirmar la voluntat autònoma del verticalisme respecte al govern, però no pas al partit ni a l'Estat, i al mateix temps confirmar la definitiva fi del verticalisme com a màxima expressió de l'harmonicisme laboral proclamat durant els anys més durs de l'etapa blava del Nuevo Estado. Es va presentar una sola ponència a debat, la qual havia de fixar "unos criterios" per a la futura ordenació legal dels sindicats i que incloïa vuit seccions de treball. DCEFID.

Estat d'excepció 1968 dc5400

NA El 3 d'agost de 1968, el govern franquista va aprovar un estat d'excepció, limitat a Guipúscoa, després de l'atemptat d'ETA que va costar la vida al cap de la Brigada de Investigación Social de Sant Sebastià, Melitón Manzanos. El mes d'octubre l'estat d'excepció va ser prorrogat. DCEFID.

Assalt estudiantil Rectorat Universitat de Barcelona 1969 dc5130

NA 17/01/1969

Mort d'Enrique Ruano dc5295

NA 20/01/1969

Estat d'excepció 1969 dc3814

NA El 24 de gener de 1969, les autoritats franquistes declararen l'estat d'excepció a tot l'Estat espanyol, amb la suspensió dels articles 12, 14, 15, 16 i 18 del Fuero de los Españoles. DCEFID.

Manifestació d'adhesió al règim 1969 dc3813

NA El Franquisme requeri l'adhesió activa de la població catalana en tres ocasions. La de 1969 fou la segona. Tingué lloc en el marc de l'estat d'excepció provocat pel moviment estudiantil. Poc abans, a la Universitat de Barcelona s'havia assaltat el Rectorat i s'havia llançat el bust de Franco per la finestra, a més de substituir la bandera espanyola de la façana per una roba roja. Així doncs, l'alcalde convocà una manifestació de desagreujament a la bandera espanyola per al dia 26 de gener, 30è aniversari de l'entrada de les tropes franquistes a Barcelona. La manifestació, que segons la premsa comptà amb l'adhesió d'associacions com l'Ateneu Barcelonès o el Futbol Club Barcelona i en la qual es reproduí l'ús del català a les pancartes, entroncava directament amb la victòria franquista: es llegí el comunicat de guerra del 1939 i s'hissà la bandera de la façana de la Universitat. Aquesta litúrgia de la victòria es combinava amb nous discursos de legitimació, com la referència del governador civil als joves sense estretors econòmiques que, tot i això, no reconeixien el benestar general aconseguit pel règim. DCEFID.

Escàndol MATESA dc3815

NA 19/07/1969

Proclamació Joan Carles de Borbó successor de Franco dc3816

NA 22/07/1969

Conflicte Rockwell-Cerdans dc5129

NA 1969

Festival Popular de Poesia Catalana al Price dc5131

NA Acte públic celebrat al Gran Price de Barcelona el 25 d'abril de 1970 i organitzat per la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya. Es convertí en un acte reivindicatiu

política i cultural d'enorme repercussió. Amb el lema "La poesia entre el poble" es pretenia muntar una gran mobilització popular que posés de manifest la importància de la poesia i de la literatura en la conscienciació i en la lluita col·lectiva. L'esperit era de consens i no es van tancar les portes a ningú. Les autoritats franquistes obriren expedient i multaren Joan Colomines, com organitzador de l'esdeveniment, i Joan Oliver, que en el discurs de cloenda no se cenyí al guió establert. Les sancions foren pagades mitjançant una col·lecta col·lectiva. DCEFID.

Vaga de l'AEG dc5133

NA Abril 1970

Vaga de la SAFA 1970 dc5370

NA El 20 d'agost de 1970 la tensió puja a la SAFA (Societat Anònima de Fibres Artificials) després dels 10 minuts d'aturada que CCOO convoca per la mort, a Granada, de tres obrers a mans de la policia, i després de l'anunci oficial del trencament del conveni que s'havia signat, el Govern autoritza només una pujada salarial de 11% en comptes del 20% que s'havia obtingut de l'empresa. El moviment obrer s'ha fet fort a la SAFA i la Direcció amenaça els líders. Manuel Ruiz és acomiadat. Es convoca una vaga que té ressó en altres sectors de la població, l'empresa respon ràpidament amb un tancament patronal, els obrers del torn de la tarda no poden decidir fer vaga, ja es troben la fàbrica raneada. La policia reacciona amb violència, impedeix als treballadors tancar-se dintre del poble i els empaïta. La policia va tenir ocupat el poble durant deu dies i va reprimir tot el moviment amb detencions, etc. El dia 16, l'empresa va acomiadar els líders més destacats. Al judici es va dictaminar l'acomiadament improcedent d'11 dels 16. L'empresa, per tal de desarticlar el moviment, va decidir acomiadar-los a tots, i 14 dels 16 van decidir repartir-se els diners de les indemnitzacions. Aquesta vaga va ser un punt de referència per al moviment obrer, a causa del seguiment massiu que va tenir i l'exemple que va representar per a altres treballadors i treballadores que veïen les millores obtingudes per la cohesió que mostraven. La vaga va tenir un gran impacte a Blanes, fins al punt que aquesta població es va convertir en el bressol del moviment obrer a Girona i a part del Maresme. Martínez, Francisco, "El naixement del sindicalisme a la SAFA de Blanes", dins de Revista de Girona, núm. 184, setembre-octubre 1997.

Procés de Burgos dc3817

NA Vista d'un consell de guerra, iniciat el 3 de desembre de 1970 a la ciutat castellana de Burgos, contra 16 militants de l'organització armada independentista basca Euzkadi Ta Askatasuna (ETA). Aquest judici es convertiria en un dels moments crítics del tardofranquisme a causa de les accions de protesta organitzades per les forces de l'oposició democràtica. La protesta s'articulà al voltant de diversos punts: la denúncia de les 6 penes de mort que la fiscalia demanava i de l'absència de garanties legals, a més del seu caràcter militar 31 anys després de la Guerra Civil i 6 després de la celebració dels "25 Años de Paz"; les reivindicacions nacionals dins de l'Estat Espanyol, etc. Lògicament fou al País Basc on el consell de guerra va tenir més repercussió social i on les accions de protesta foren més generalitzades, però pel que fa a la resta d'Espanya fou sens dubte a Catalunya on les protestes adquiriren un major nivell i, com a conseqüència, marcaren una fita en la construcció d'una oposició unitària civico-política. El govern va respondre, el 15 de desembre, amb la suspensió del dret d'habeas corpus a tot l'Estat durant sis mesos. El consell de Burgos acabà el 28 de desembre amb les 6 penes de mort sol·licitades, però dos dies després Franco les commutà. DCEFID.

Estat d'excepció 1970 dc5401

NA Pel desembre de 1970, durant la celebració del consell de guerra de Burgos contra militants d'ETA, el govern va declarar un estat d'excepció, primer a Guipúscoa el dia 4 de desembre, i després arreu del territori espanyol. DCEFID.

Tancada de Montserrat dc5132

NA Principal acte de mobilització de l'oposició antifranquista catalana amb motiu del consell de guerra celebrat a Burgos contra militants d'ETA. Aquesta tancada, organitzada per sectors pròxims al PSUC, s'inicià el 12 de desembre de 1970 al monestir de Montserrat, on es van reunir uns 300 intel·lectuals catalans, des d'escriptors a cantants, passant per pintors, actors, periodistes, cineastes i altres persones de reconegut compromís polític. Tots es reuniren per debatre sobre el futur polític del país i constituïren l'Assemblea Permanent d'Intel·lectuals Catalans, que aprovà un manifest en què expressava la seva denúncia més severa del caràcter repressiu i totalitari del règim franquista. La Tancada de Montserrat s'acabà dos dies més tard atesa l'amenaça d'un assalt policíac al monestir. Als participants en aquesta acció els suposà fortes sancions, multes governatives, retirada de passaports i prohibicions d'actuar en públic. La Tancada de Montserrat tingué un gran ressó internacional i contribuï a fer que les penes capitals dictades contra sis condemnats de Burgos fossin commutades, uns dies més tard, per Franco. A més a més, va servir per mostrar l'àmplia solidaritat existent amb la lluita del poble basc i la diversitat i representativitat del moviment català d'oposició al règim franquista, que ja anava més enllà de l'estricta lluita clandestina. DCEFID.

Vaga de la Harry Walker dc5135

NA Desembre 1970

Plan de Desarrollo 1971 dc3818

NA 09/05/1971

Sis Hores de Cançó 1971 dc5136

UP Sis hores de Canet 1971

NA 18/09/1971, Canet de Mar

Vaga de la SEAT 1971 dc5134

NA 18/10/1971

Naixement Assemblea de Catalunya dc5296

NA 07/11/1971

Indult 1971 dc3819

Eleccions sindicals 1971 dc3820

Sis Hores de Cançó 1972 dc5137

UP Sis hores de Canet 1972

Crisi del franquisme dc3596

NA 1973-1975

Vaga general de l'ensenyament 1973 dc5303

NA Amb l'espoleta d'una taula de complements salarials clarament discriminatòria per als mestres d'escola respecte a la resta de cossos docents, el dia 25 de gener es reuniren 500 mestres als locals del Servicio Español de Magisterio que convocaren una vaga per al dia 26 de gener, confirmada per una reunió posterior de 4000 docents. Després de quatre dies de vagues, el 30 de gener el govern va decretar una pujada salarial que, conjuntament amb les pressions de les autoritats, conduí a la fi de la vaga sis dies després. De tota manera, aquesta pujada satisféu tan sols les demandes dels mestres funcionaris, però en quedaven al marge els interins i els contractats, que tornaren al conflicte el 14 de març amb una nova vaga, que durà fins el dia 20 i que no donà els fruits desitjats. Cal destacar que a l'inici de la dècada dels anys setanta el conflicte va deixar de ser patrimoni dels treballadors industrials per estendre's com a motor de la millora social a la resta de sectors assalariats de coll blanc. En aquest context, l'ensenyament amb la incorporació de tota una nova generació de professors provinents de la militància estudiantil dels anys seixanta, conjuntament amb el nou paper que el dret a l'educació prenia el marc del moviment veïnal, es convertí en un dels principals pols de conflicte amb el règim. DCEFID.

Atemptat de Carrero Blanco dc5305

NA 20/12/1973

Procés 1001 dc5306

NA 20/12/1973

Sis Hores de Cançó 1973 dc5304

UP Sis hores de Canet 1973

NA 07/07/1973

Govern Arias Navarro dc3826

NA 31/12/1973-01/07/1976

Conflicte homilia Antonio Añoveros dc3827

NA 24/02/1974

Execució de Salvador Puig Antich dc3828

NA 02/03/1974

Vaga general del Baix Llobregat juliol 1974 dc5309

NA Vaga general en solidaritat amb els treballadors d'Elsa i Solvay.

Atemptat ETA a Madrid 1974 dc3829

NA 13/09/1974

Vaga general del Baix Llobregat desembre 1974 dc5310

NA Vaga general contra la carestia de vida.

Sis Hores de Cançó 1974 dc5307

UP Sis hores de Canet 1974

NA 31/08/1974

Congrés de Cultura Catalana 1975 dc5143

NA Gener 1975, la Junta del Col·legi d'Advocats de Barcelona aprova la iniciativa de celebrar un Congrés de Cultura Catalana. El Congrés s'inicia a València el 6 d'abril i es clou a Barcelona el 8 de desembre de 1976.

Cicle de conferències Terceres Vies a Europa dc5144

NA

Cicle de sis conferències celebrat al Col·legi d'Arquitectes i al Col·legi d'Advocats de

Barcelona entre el 8 d'abril i el 27 de maig de 1975. Tant pels intervinents com pel contingut, a més del ressò que varen adquirir, aquestes conferències es van considerar la primera aparició a escena de l'oposició democràtica encara en la vida del general Franco. DCEFID.

Estat d'excepció 1975 dc5402

NA Estat d'excepció declarat el 25 d'abril de 1975 a Guipúscoa i Biscaia, en plena crisi de la dictadura i en un clima de particular tensió sociopolítica al País Basc. DCEFID.

Eleccions sindicals 1975 dc5145

NA 30/06/1975

Festival Canet Rock 1975 dc5146

NA 26/07/1975-27/07/1975

Sis Hores de Cançó 1975 dc5308

UP Sis hores de Canet 1975

NA 12/07/1975

Execució membres FRAP i ETA dc3830

NA 26/09/1975

Manifestació d'adhesió al règim 1975 dc3831

NA El Franquisme requeri l'adhesió activa de la població catalana en tres ocasions. L'any 1975 fou la tercera vegada. Es produí en el context de bunquerització repressiva dels darrers mesos de vida del Caudillo. Dies després de la famosa manifestació de l'1 d'octubre de 1975 a Madrid, els sectors ultres convocaren un homenatge a les forces d'ordre públic a la plaça de Sant Jaume. El 10 d'octubre, grups com les Hermandades de Legionarios i Alféreces Provisionales protagonitzaren aquesta manifestació d'unes 15.000 persones, segons Tele/eXprés. El nou alcalde, Joaquim Viola, tancà l'acte amb un "Visca Catalunya espanyola!", però els grups més radicalitzats es dirigiren a Capitania General, on demanaren la presa del poder per l'Exèrcit, i més tard provocaren aldarulls de signe antieuropeu, com ara l'intent d'assalt a la delegació d'Air France o l'atac a tres cotxes francesos i un d'alemany. DCEFID.

Marxa Verda dc3833

NA 06/11/1975-26/02/1976

Mort de Franco dc3834

NA 20 novembre 1975

Transició democràtica dc350

NA 20/11/1975-20/03/1980

Transició democràtica a Catalunya dc3836

NA 20/11/1975-20/03/1980

Manifestacions pro-amnistia 1976 dc5153

NA 01/02/1976-08/02/1976

Vaga general del Baix Llobregat 1976 dc5154

NA 19/01/1976-29/01/1976

Campanya Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia dc5148

NA 01/02/1976-08/02/1976

Vaga general de Sabadell dc5150

NA 26/02/1976

Jornades Catalanes de la Dona dc5149

NA 30/05/1976

Marxa de la llibertat dc5155

NA Mobilització feta a peu i amb diverses columnes que va recórrer, a l'estiu de 1976, el Principat, el País Valencià i la Catalunya Nord, per impulsar la democratització del país i la llibertat. Va ser convocada sota el lema "Poble català, posa't a caminar", i va ser prohibida pel ministre de Governació, Manuel Fraga. Gaudí d'una important participació, tot i la duresa amb què fou reprimida durant els dos mesos en què es va fer. Fou una de les accions més importants per reclamar la ruptura democràtica amb el Franquisme. DHC.

Sis Hores de Cançó 1976 dc5147

UP Sis hores de Canet 1976

NA 24/07/1976

Festival Canet Rock 1976 dc5156

NA 07/08-1976-08/08/1976

Onze de Setembre a Sant Boi 1976 dc5151

- NA 11/09/1976
- Campanya Salvem la Devesa** dc5459
NA 1976, Girona
- Tractorades 1976** dc5152
- Campanya Volem l'Estatut 1977** dc5157
NA 16/01/1977 fins 23/04/1977
- Concentració demanda llei divorci 1977** dc5158
NA 17/04/1977
- Festival feminista al Teatre Grec** dc5159
NA maig 1977
- Festival Canet Rock 1977** dc5162
NA 30/07/1977-31/07/1977
- Onze de Setembre a Barcelona 1977** dc5161
NA 11/09/1977
- Manifestació contra les violacions** dc5163
NA 18/09/1977
- Jornades Llibertàries 1977** dc5160
- Generalitat provisional de Tarradellas** dc3838
NA 17/10/1977 - 20/03/1980
- Retorn Tarradellas** dc5164
 NA 23/10/1977
- Manifestació contra la Ley de Peligrosidad Social** dc5165
 NA 10/11/1977
- Manifestació amnistia per la dona** dc5166
 NA desembre 1977
- Campanya pels ajuntaments democràtics** dc5167
- Campanya per la llibertat d'expressió** dc5168
 NA 1978
- Festival Canet Rock 1978** dc5169
 NA 02/09/1978
- Aprovació Estatut de Sau** dc5170
 NA 02/09/1978
- Eleccions al Parlament de Catalunya 1980** dc5172
 NA 20/03/1980
- Transició democràtica a Espanya** dc3843
- Coronació Joan Carles I** dc3844
 NA 22/11/1975
- Govern monàrquic d'Arias Navarro** dc3845
 NA 05/12/1975 - 01/07/1976
- Successos de Montejurra** dc3846
 NA 09/05/1976
- Govern d'Adolfo Suárez** dc3847
 NA 03/07/1976 - 15/06/1977
- Referèndum Ley para la Reforma Política** dc3848
 NA 15/12/1976
- Supressió del TOP** dc3850
 NA 05/01/1977
- Matança d'Atocha** dc3854
 NA 24/01/1977
- Regulació dret vaga** dc3851
 NA 04/03/1977
- Dissolució Movimiento Nacional** dc3852

NA 01/04/1977

Legalització del PCE dc3849

NA 09/04/1977

Legalització del PSUC dc5509

NA 03/05/1977

Mobilitzacions professors no numeraris dc3853

Eleccions generals 1977 dc3855

NA 15/06/1977

Primer govern UCD dc3856

NA 15/06/1977-01/03/1979

Reunió Tarradellas i Suárez dc3857

NA 28/06/1977

Pactes de la Moncloa dc3858

NA 25/10/1977

Atemptat Paps dc3859

NA 20/09/1977

Aprovació Constitució 1978 dc3860

NA 06/12/1978

Operació Galàxia dc3861

NA 16/11/1978

Eleccions generals 1979 dc3862

NA 01/03/1979

Aprovació Estatut de Catalunya 1979 dc5173

NA 31/12/1979

Segon govern UCD dc3863

NA 05/04/1979 - 23/02/1981

Legalització d'ERC dc3864

NA 02/08/1977

Eleccions municipals 1979 dc3865

NA 03/04/1979

Dimissió Adolfo Suárez dc3867

NA 29/01/1981

Investidura L. Calvo Sotelo dc3868

NA 23/02/1981

Cop d'estat de Tejero dc3869

UP 23 F

NA 23/02/1981

Govern Calvo Sotelo dc3870

NA 23/02/1981 - 28/10/1982

Concentració contra ingrés OTAN dc3871

NA 15/11/1981

Entrada d'Espanya a l'OTAN dc3872

NA 30/05/1982

Eleccions generals 1982 dc3873

NA 28/10/1982

Fets internacionals dc472

NA 1931 - 1980

Període d'entreguerres dc5628

Crisi econòmica 1929 dc3607

Període d'entreguerres a Alemanya dc5630

república de Weimar dc5631

NA 09/11/1918-23/03/1933

Pujada Hitler al poder dc3609

NA 05/03/1933

Tercer Reich dc5632

UP Tercer Reich

NA 31/03/1933-08/05/1945

Nit dels Ganivets Llargs dc5639

NA 30/06/1934

Anschluss dc5640

NA 10/04/1938

Pacte de Munic dc3614

NA 30/09/1938

Nit dels Vidres Trencats dc5641

NA 09/11/1938

Pacte Molotov-Ribbentrop dc3615

UP Pacte germano-soviètic

NA 23/08/1939

Període d'entreguerres a Àustria dc5629

Pujada Dollfuss a la cancelleria d'Àustria dc3608

NA 1932

Assassinat de Dollfuss dc3610

NA Juliol 1934

Període d'entreguerres a França dc5633

Victòria del Front Popular a França dc3612

NA 1936

Dimissió Govern Front Popular Francès dc3613

NA 1937

Construcció línia Maginot dc3617

UP Línia Alpina

Línia Sigfrid

NA 1930-1940

Període d'entreguerres a Itàlia dc5634

Marxa sobre Roma dc5635

NA 22/04/1922

Nomenament de Benito Mussolini dc5636

NA Nomenament com a President del Consell de Ministres (30/10/1922)

Període d'entreguerres a l'URSS dc5637

Processos de Moscou dc3611

NA 1936-1938

Segona Guerra Mundial dc485

NA 01/09/1939 - 02/09/1945

Invasió de Polònia dc3616

NA 1939

Invasió de Dinamarca dc3618

NA 1939

Invasió de Noruega dc3619

NA 1939

Invasió d'Holanda dc3620

NA 1939

Invasió de Bèlgica dc3621

NA 1939

Ocupació de França dc3622

França ocupada dc3623

Govern col·laboracionista de Vichy dc3624

França lliure dc3625

Resistència francesa dc488

NA La resistència francesa és el nom genèric del moviment que va lluitar contra el Govern de Vichy i l'ocupació nazi de França durant la Segona Guerra Mundial. Va començar amb petits grups d'homes que prengueren armes i van arribar a ser alguns milers. Sabotejaven ponts i línies de ferrocarrils, organitzaven evasions de presoners i lluitaven contra la Gestapo. EC.

Forces Franceses de l'Interior (FFI) dc3627

Franc Tiradors Partisans (FTP) dc3628

Mà d'Obra Obrera Immigrada (MOI) dc3626

Invasió alemanya de l'URSS dc3630

NA 1941

Carta de l'Atlàntic dc3632

NA 12/08/1941

Atac japonès a Pearl Harbour dc3631

NA 07/12/1941

Entrada dels EUA a la Guerra dc3633

NA 1942

Batalla de Stalingrad dc3629

NA 23/08/1942 - 02/02/1943

Desembarcament aliat a Sicília dc3634

UP Operació Husky

NA 09/07/1943

Desembarcament aliat a Normandia dc3635

UP Operació Overlord

NA 06/06/1944

Alliberament de París dc3639

NA Agost 1944

Conferència de Jalta dc3643

NA 04/02/1945 - 12/02/1945 Encontre a Jalta dels tres grans caps aliats de la Segona Guerra Mundial (Roosevelt, Churchill i Stalin) els dies 4-12 de febrer de 1945. Hom ratificà que només seria acceptada la rendició incondicional d'Alemanya i que aquesta seria dividida en quatre zones d'ocupació. No hi hagué acord sobre les fronteres de Polònia. Hom decidí la reunió d'una conferència prèvia a la fundació de l'ONU a San Francisco per l'abril del 1945. Stalin es comprometé a declarar la guerra al Japó després de la capitulació d'Alemanya. EC.

Capitulació d'Alemanya dc3637

NA 08/05/1945

Bombes atòmiques a Hiroshima i Nagasaki dc3636

NA 6 i 9/08/1945

Derrota potències de l'Eix dc3638

Alliberament camps d'extermini nazis dc3640

NA 1945

Creació organismes internacionals dc5642

Fundació del Fons Monetari Internacional (FMI) dc5643

NA 27/12/1945

Fundació de l'Organització de les Nacions Unides (ONU) dc3641

NA 1945

Fundació de l'Organització del Tractat de l'Atlàntic Nord (OTAN) dc3691

NA 1949

Tractat de Roma dc3695

NA Acord signat a Roma el 1957, que creà la Comunitat Econòmica Europea Unió Europea. EC.

Guerra Freda dc3645

NA Expressió emprada per a caracteritzar la tensió que, en el període comprès entre el 1947 i el 1991, oposà d'una banda els EUA i el bloc occidental i de l'altra l'URSS i el bloc comunista. Tingué períodes d'enduriment (1947-63, 1979-86) alternats amb altres de distensió i es caracteritzà per l'absència d'enfrontaments directes entre les dues grans potències, el creixent esforç d'armament i

organització militar, les nombroses crisis locals, els enfrontaments entre estats membres d'ambdós blocs i els incidents diplomàtics. En foren els principals episodis la creació del Kominform (1947), de l'OTAN (1949), la divisió de Berlín (1948), la guerra de Corea (1950-53), la creació del pacte de Varsòvia (1955), l'erecció del mur a Berlín (1961) i l'intent d'invasió de Cuba, seguit de l'establiment d'un règim comunista a l'illa (1961). Les diferències sovièticoxineses, les dificultats de l'URSS i els EUA envers llurs aliats europeus i, sobretot, el temor a una destrucció total com a conseqüència d'una possible guerra nuclear (equilibri del terror) afavoriren, des del començament dels anys seixanta, un canvi en les relacions entre les dues superpotències, canvi que es materialitzà en l'acord sobre la suspensió de les proves nuclears no subterrànies (1963), en el tractat de no-prolifерació d'armes nuclears (1967) i en la confirmació del repartiment del món en zones d'influència, d'acord amb les bases establertes a Jalta el 1945. Aquest període de "coexistència pacífica" restà truncat a partir del desembre del 1979, amb la invasió de l'Afganistan per tropes soviètiques i, poc després, per l'accés a la presidència dels EUA de Ronald Reagan (1981), el qual, amb la Iniciativa de Defensa Estratègica i el reforçament de les bases militars a Europa occidental, rellançà el rearmament. Reagan, d'altra banda, també endurí la política nord-americana envers els règims comunistes de Llatinoamèrica, Àfrica i Àsia, que culminà amb la intervenció directa a Grenada (1983) i els atacs a Líbia (1986). Per part del bloc soviètic, la crisi polonesa iniciada el 1981 contribuï a agreujar el clima de confrontació, i hom suspengué totes les converses sobre desarmament. En assolir la presidència de l'URSS (1985), M.Gorbačov inicià una política de distensió, que tingué com a resultats més palpables la retirada soviètica de l'Afganistan (1989) i un substancial avenç de les negociacions sobre desarmament (cimera de Reykjavík el 1986, signatura dels acords START el 1991). La guerra freda, entesa com a enfrontament de potències que disputaven no tan sols l'hegemonia, sinó també el model de societat a establir a escala mundial, acabà el 1991 amb la dissolució de la Unió Soviètica, que havia estat precedida per la del pacte de Varsòvia al febrer d'aquest any. EC.

Dictadures militars a Amèrica Llatina dc5644

Cop d'estat a Xile dc3703

NA 11/09/1973

Cop d'estat a l'Argentina dc3707

NA 24/03/1976

Pla Marshall dc3644

UP European Recovery Plan

NA Nom amb què és conegut l'European Recovery Program (ERP), programa nord-americà d'ajuda econòmica a Europa, aprovat el 2 d'abril de 1948, segons una idea de George Marshall. Fonamentat en la temença de solucions polítiques oposades als principis democràtics liberals, la seva finalitat era de finançar la reconstrucció de les economies dels estats de l'Europa occidental mitjançant préstecs i cessions per valor de 12 000 milions de dòlars en un terme de quatre anys. Durant aquest període, el PNB dels seus principals beneficiaris —la Gran Bretanya, la RF d'Alemanya, Itàlia i França— experimentà un creixement d'un 15 a un 20%. L'Estat espanyol en restà exclòs. EC.

Divisió d'Alemanya dc3646

NA 1949

Pacte de Varsòvia dc3649

NA 1955

Mort de Stalin dc3693

NA 05/03/1953

Invasió d'Hongria dc5184

NA 1956

Construcció mur de Berlín dc3650

NA 1961

Crisi dels míssils de Cuba dc3651

NA 14/10/1962 - 20/11/1962

Guerra del Vietnam dc3652

NA 1965-1974

Mort del Che Guevara dc3653

NA 09/10/1967

Invasió de Txecoslovàquia dc3654

NA 1968

Primavera de Praga dc5185

NA 1968

Revolució cubana dc3696

NA 26/07/1953 - 01/01/1959

Revolució sandinista dc5461

UP Revolució nicaragüense

NA 1979-1990

Transicions democràtiques al sud d'Europa dc5647

Revolució dels Clavells dc3705

NA 25/04/1974

Caiguda de la Dictadura dels Coronels dc5648

NA 24/07/1974

Descolonització dc5646

Independència d'Algèria dc5657

Independència de Tunísia dc5658

Conferència de Bandung dc3694

NA 1955

Conflictes arabo-israelians dc5645

Fundació de l'Estat d'Israel dc3690

NA 14/05/1948

Guerra dels Sis Dies dc3699

NA 05/06/1967-10/06/1967

Guerra del Yom Kippur dc3704

UP Guerra arabo-israeliana

NA 06/10/1973-25/10/1973

Concili Vaticà II dc3697

NA 1962

Revoltes estudiantils 1968 dc3700

Maig Francès 1968 dc5186

Crisis petrolieres dc5651

Crisi del petroli 1973 dc3702

Crisi del petroli 1979 dc5652

Món islàmic dc5649

Revolució iraniana dc3709

NA 1978 - 1979

DESCRIPTORS TEMÀTICS

Guerra i conseqüències de la guerra ts5523

Guerra ts882

Front ts5542

Danys de guerra ts908

Efectes dels bombardeigs ts909

Destrucció de pobles ts3528

Restes de guerra ts910

UP Bombes

Explosius

Metralla

NA Bombes, metralla. explosius.

Operacions militars ts895

Batalla ts3530

UP Combats

Bombardeig ts897

Bombardeig naval ts5526

Bombardeig terrestre ts5525

Bombardeig aeri ts898

Rereguarda ts957

Rereguarda republicana ts5566

Rereguarda franquista ts5567

Militarització societat ts3534

Tàctica militar ts899

Campanyes militars ts3535

Defensa de places ts901

Búnquers ts3536

Fortificacions ts3537

Tècniques militars ts904

Enginyeria militar ts905

Trinxeres ts906

Víctimes de guerra ts911

Desapareguts ts3543

Fosses comunes ts3544

Ferits de guerra ts5439

Morts a les cunetes ts3542

Morts civils ts3540

Morts en combat ts3541

Orfes/òrfenes de guerra ts5236

Presoners de guerra ts3539

Vídues de guerra ts5237

Xarxes d'evasió ts2978

Evadits ts2982

Passadors ts5280

Xarxes d'evasió de civils ts2980

Xarxes d'evasió de militars ts2981

Postguerra ts955

Organització defensiva dels Pirineus ts5235

UP Línia de defensa dels Pirineus

Reparacions de guerra ts956

Reconstrucció de pobles ts3532

Repressió ts2866

Centres de privació de llibertat ts2884

Batallons de Treballadors (BBTT) ts2891

NA Els batallons de treballs forçats van sorgir a mitjan 1937 i van continuar fins a la segona meitat de 1940. Com en el cas dels camps, els batallons de treballadors creixeren en nombre i efectius a mesura que avançava la Guerra, i l'exèrcit franquista anava ocupant nous territoris. Les tasques que desenvoluparen foren principalment obres de caràcter militar relacionades amb la reconstrucció d'infraestructures danyades per la Guerra, la qual cosa tenia una doble intenció. D'una banda, castigar amb la privació de llibertat tots aquells homes que s'havien atrevit a defensar de manera voluntària la legalitat republicana. D'altra, hi havia un motiu econòmic, ja que s'utilitzà aquella gran quantitat de gent per iniciar la reconstrucció del país en unes condicions molt bones per a les autoritats franquistes. A part d'aquests aspectes, el que caracteritzà principalment aquests batallons fou la duresa de les condicions de vida que van haver de patir els seus integrants. A part de la duresa dels treballs, els presoners de guerra que els formaven van haver de patir una dura repressió dels caps militars, una manca d'higiene total que donà lloc a diverses malalties i una alimentació insuficient. Totes aquestes condicions provocaren un gran nombre de víctimes entre els presoners que van tenir la desgràcia de formar-hi part. Tot i que els batallons de treballadors van ser un fenomen de guerra, continuaren en funcionament a mitjan 1940. Memòria ajuts concedits Expressos.

TR Batallons de Treballadors (BBTT) ts2891

Descriptors Batallons de Treballadors on2758

Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors (BDST) ts2892

NA Foren unitats de treballs forçats que substituïren els anteriors Batallons de Treballadors (BBTT). Foren creats amb el clar objectiu de perpetuar la repressió i l'obtenció de mà d'obra barata per a la reconstrucció del país. Aquests batallons estigueren actius entre juliol de 1940 i desembre de 1942. Aquests nous batallons de càstigs es van caracteritzar per estar organitzats de la mateixa forma i per les mateixes feines que els antics batallons de treballadors, amb l'única diferència que ja no els integraven presoners de guerra, sinó joves de les llesves de 1936 a 1941 (nascuts entre 1915 i 1920), que havien de fer el servei militar i que eren considerats desafectes al règim. Per decidir si un jove havia de ser destinat a un batalló disciplinari o no, l'Ajuntament de la seva localitat de residència l'havia de classificar. Existien tres categories de classificació: "afectos" -considerats persones de fidelitat indubtable al nou règim-, "indiferentes" -considerats no perillosos pel règim- i "desafectos" -considerats culpables pels seus antecedents i que, per tant, havien de rebre un càstig-. Aquesta classificació, l'havia de ratificar la caixa de reclutament corresponent, és a dir, l'organisme militar on s'inscrivien, classificats i destinats els joves de cada zona del país per fer el servei militar, la qual, segons el resultat de l'informe final, enviava els "afectos" i "indiferentes" a un regiment o unitat armada de l'exèrcit a fer-hi el servei militar, i els "desafectos" a un Batalló Disciplinari de Soldats Treballadors. Amb aquesta mesura, el règim franquista es volia assegurar que cap persona no s'escapés de pagar un preu important per haver donat suport a la República d'una manera destacada. En aquelles unitats disciplinàries, també hi foren destinats els homes que havien estat jutjats en consell de guerra però que no havien rebut cap condemna de les autoritats militars franquistes. Davant la seva clara desafecció, que no havia estat suficient per condemnar-los a presó, els responsables franquistes els destinaven a passar un temps en un BDST, on purgar, com a mínim, part dels seus "pecats". Els joves destinats a aquests nous batallons hagueren de treballar gratuïtament durant un any o dos, segons els casos, en la reconstrucció del país. D'aquesta manera, el règim continuava utilitzant mà d'obra molt econòmica per refer el país i, de passada, aquelles unitats també servien per continuar prenent represàlies contra tothom que hi havia lluitat en contra o que pensava de forma diferent. Un cop llicenciats, els integrants dels BDST, havien de fer el servei militar obligatori en una unitat armada. El càstig ja havia estat complet i per tant aquells joves ja eren dignes per poder servir l'exèrcit franquista. D'aquesta manera, havien de dedicar un temps més de la seva joventut a fer el servei militar i jurar fidelitat a la bandera d'un exèrcit i un règim contra els quals havien lluitat durant la Guerra i que els havia explotat, castigat, maltractat, humiliat durant un període important de les seves vides. Memòria

ajuts concedits Expresos.

- TR Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors (BDST)^{ts2892}
Descriptors Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors^{on2759}

Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors Penats (BDSTP) ^{ts2893}

- NA Unitats de treballs forçats que van néixer el 2 de juliol de 1941. Aquests batallons, els formaven homes de les mobilitzades el 1939 -és a dir, les de 1936 a 1941-, que havien de fer el servei militar però que no s'havien pogut incorporar a files perquè eren a la presó complint una condemna després d'haver estat jutjats en consell de guerra. Tan bon punt sortien en llibertat condicional, eren mobilitzats per les diferents caixes de reclutament perquè s'incorporessin a files. A causa del seu passat clarament contrari al règim, aquells joves eren classificats com a desafectes al règim i enviats a les unitats especials, que també duïen a terme obres de reconstrucció per tot el país, i en unes condicions més dures, perquè estaven en llibertat condicional. Aquests batallons de penats van funcionar fins al 1948, quan foren definitivament dissolts. Memòria ajuts concedits Expresos.
- TR Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors Penats (BDSTP)^{ts2893}
Descriptors Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors Penats^{on2760}

Camps d'extermini nazis ^{ts2887}

- TR Camps d'extermini nazis ^{ts2887}
Descriptors Camps d'extermini nazis ^{on2748}

Camps de concentració ^{ts2885}

- TR Camps de concentració ^{ts2885}
Descriptors Camps de concentració ^{on2704}

Camps de concentració francesos ^{ts2888}

- UP Camps de refugiats
- TR Camps de concentració francesos ^{ts2888}
Descriptors Camps de concentració francesos ^{on2755}

Camps de concentració francesos al nord de l'Àfrica ^{ts2889}

- TR Camps de concentració francesos al nord de l'Àfrica ^{ts2889}
Descriptors Camps de concentració francesos al nord de l'Àfrica ^{on2756}

Camps de concentració franquistes ^{ts2890}

- NA Els camps de concentració franquistes s'utilitzaren per retenir, controlar, classificar i distribuir un conjunt de persones que eren considerades contràries als interessos de l'exèrcit insurrecte pel sol fet d'haver defensat la legalitat republicana. Aquests recintes es van anar repartint per tot el territori rebel; s'hi aplegaven homes de diferents edats, condició social i de diversos punts del territori. En aquests llocs, s'iniciava la repressió sobre els vençuts a partir del maltractament físic, de les dures condicions de vida i de la fam. Els camps de concentració tenien sobretot una funció classificadora: separar els presoners de guerra en diferents categories, segons el grau d'implicació que haguessin tingut amb la República. Per aquesta raó, els presoners podien quedar en llibertat, si es demostrava que havien anat de manera forçada a l'exèrcit republicà; podien anar destinats a un batalló de treballs forçats, si la seva implicació no era gaire important; o a la presó, si es demostrava que la persona retinguda havia exercit càrrecs de responsabilitat a l'exèrcit o en algun partit republicà, d'esquerres o nacionalista, o en un sindicat. Tot i l'arbitrarietat i discrecionalitat del sistema de selecció s'hi pot reconèixer una pauta: molts dels empresonats no van ser per ser qui eren i no pas pel que havien fet. De camps de concentració, n'hi va haver arreu del territori peninsular, a les Balears i a les Canàries, i fins i tot al territori marroquí sota control espanyol. Aquests camps de concentració van funcionar durant la Guerra i bona part de la postguerra, ja que seguïren concentrant persones que anaven tornant de l'exili o fugien de la Segona Guerra Mundial. Van ser de trist record entre els diferents presoners de guerra republicans els camps de concentració de la zona nord d'Espanya, sobretot a causa de la seva duresa. Han passat per aquest motiu a la memòria popular els camps de Miranda de Ebro i Aranda del Duero a Burgos, el de San Marcos i Santa Anna a Lleó, els de Santander i Santoña, o els de Navarra, la Rioja i, el País Basc. Pel que fa a Catalunya, amb l'ocupació final del territori el 10 de febrer de 1939, s'hi habilitaren diferents camps de concentració, com ara els de Lleida, Tarragona, Barcelona, Girona, Reus o Figueres, on foren privats de llibertat milers de soldats republicans. Memòria ajuts concedits Expresos.
- TR Camps de concentració franquistes ^{ts2890}
Descriptors Camps de concentració franquistes ^{on2757}

Camps de concentració nazis ^{ts2886}

- TR Camps de concentració nazis ^{ts2886}
Descriptors Camps de concentració nazis ^{on2705}

Kommandos Lager (KL) ^{ts4952}

Camps de treball ts2896

TR Camps de treball ts2896
Descriptors Camps de treball on2763

Centres d'internament d'immigrants ts4163

TR Centres d'internament d'immigrants ts4163
Descriptors Centres d'internament d'immigrants on4164

Colònies penitenciàries i destacaments penals ts2894

TR Colònies penitenciàries i destacaments penals ts2894
Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals on2761

Companyies de treballadors ts2899

TR Companyies de treballadors ts2899
Descriptors Companyies de treballadors on5022

Compañías de Trabajadores Extranjeros (CTE) ts4166**Grupos de Trabajadores Extranjeros (GTE)** ts4167**Hospitals de presoners** ts2898

TR Descriptors Hospitals de presoners on2765
Hospitals de presoners ts2898

Presons ts2900

TR Descriptors Presons on2767
Presons ts2900

Reformatoris ts5574

NA Establiment penitenciari per a menors d'edat. DIEC.

Presons de dones ts4192**Presons habilitades** ts4120

TR Descriptors Presons habilitades on4119
Presons habilitades ts4120

Stammlagers (STALAGS) ts2902

TR Descriptors Stammlagers (STALAGS) on2769
Stammlagers (STALAGS) ts2902

Txeques ts2897

TR Descriptors Txeques on2764
Txeques ts2897

Vaixells-presó ts2901

TR Descriptors Vaixells-presó on2768
Vaixells-presó ts2901

Mètodes repressius ts2867**Càstigs** ts5582**Trasllat** ts5575**Agressions sexuals** ts2875**Assetjaments** ts2877**Violacions** ts2876**Amenaces** ts2871**Assassinats** ts5383**Càrregues policials** ts2950**Condemnes a mort** ts2955

UP Pena de mort

Confiscació béns patrimonials ts2878**Denúncies** ts5444**Detencions** ts5028**Empresonaments** ts2883**Escorcolls** ts5338

Espoliació documental ts2879

Execucions ts5255

Afusellaments ts5256

Garrot vil ts5257

Paseos ts5258

Sacas ts5259

Experiments humans ts5260

Expropiació béns patrimonials ts2880

Expulsions i desterraments ts2882

Interrogatoris ts2951

Matances ts5050

Requisis ts5261

Tortures ts2874

Treballs forçats ts2881

Repressió franquista ts2909

NA 1936-1975

TR Inspección de Campos de Concentración de Prisioneros (ICCP)ts4198

Jutjat Especial Militar d'Activitats Extremistests5264

Nuevo Estado ts4905

Repressió franquista ts2909

Tribunal Especial de la Masonería y el Comunismo ts2957

Tribunal Regional de Responsabilidades Políticas ts2959

Tribunal de Orden Público ts2958

Repressió cultural ts2910

Censura ts2916

NA Inspirat en els models legislatius de l'Alemanya nazi i de la Itàlia feixista, el Franquisme va optar des de 1936 per una política de control i de repressió dels mitjans de comunicació i de totes les esferes de la vida pública i cultural. L'ordenació jurídica de la premsa i la regulació sumària de la censura es feren efectives mitjançant la Llei de premsa del 22 d'abril de 1938, dictada a Burgos. Completada amb disposicions posteriors, instaurava la censura prèvia de llibres i disposava un sistema de sancions a partir de l'ortodòxia ideològica, moral i religiosa del règim. La censura esdevingué el braç executor de la política cultural del franquisme, la qual, a més d'aplicar les restriccions generals, a Catalunya es programarà per destruir la presència del català, desprestigiar-lo com a eina de cultura i liquidar el mercat editorial i el públic lector. DCEFID.

Política cultural franquista ts5263

Política de reeducació i socialització ts4168

NA Utilitzar acompanyat del decripto que detalli el subjecte al qual va destinada la política de reeducació i control. Per exemple: dones, infants, presos polítics.

Repressió cultura catalana ts2913

Permissivitat folklore català ts5029

Repressió lingüística ts2912

Repressió econòmica ts2942

Repressió política ts2943

Depuració política ts2944

Depuració del magisteri nacional ts2946

Depuració en empreses privades ts2947

Depuració en l'Administració pública ts2945

Presos polítics ts4169

Repressió quotidiana ts2919

Humiliació pública ts2920

Pacte de la fam ts2926

Repressió social ts2927

Coacció moral ts2939

Control social ts2928

TR Avals bona conducta ts2933

Control social ts2928

Delacions ts2934

Entrada tropes franquistes ts5435

Persecució dels homosexuals ts2938

Repressió fet migratori ts2936

Repressió malalts mentals ts2935

Segrests d'infants republicans ts2940

Repressió zona republicana ts5441

Repressió a la rereguarda republicana ts2969

Repressió revolucionària ts5262

Persecucions religioses ts2970

Assassinats de religiosos/religioses ts2973

Crema i saqueig d'esglésies ts2971

Defensa i ordre públic ts5546

Exèrcit i defensa ts818

Defensa ts819

Defensa activa ts3502

Bateries antiaèries ts3503

Defensa passiva ts820

Refugis antiaeris ts3501

Exèrcit ts823

Administració militar ts824

Instrucció militar ts5563

Allotjament de militars ts5436

Autoritats militars ts229

Capitania General ts3557

Govern militar ts5206

Música militar ts847

Organització militar ts825

Abastament militar ts826

UP Abastament de l'exèrcit

Instal·lacions militars ts827

Casernes ts3504

Reclutament ts828

Exempcions ts832

Lleves ts833

Lleva del biberó ts5047

UP Quinta del biberó

Servei militar ts829

Servei militar obligatori ts830

Milícies universitàries ts5549

Servei militar voluntari ts831

Policia militar ts845

Sanitat militar ts846

Transport militar ts848

Equipament militar ts856

Armament ts857

Indumentària militar ts859

Municions ts858

Exèrcit de terra ts5207

Caps ts5208

Generals ts5209

Mariscals ts5210

Oficials ts5211

Alferes ts5217

Capitans ts5215

Comandants ts5214

Coronels ts5212

Tinents ts5216

Tinents coronels ts5213

Sotsoficials ts5218

Brigada ts5220

Sergent ts5222

Sergent primer ts5221

Sotstinents ts5219

Tropa ts5223

Caporals ts5224

Reclutes ts5226

Soldats ts5225

Exèrcits ts878

Exèrcit franquista ts879

UP Exèrcit nacional

Exèrcit Popular de Catalunya ts3947

NA Exèrcit que la Generalitat de Catalunya intentà de crear per decret de 6 de desembre de 1936 reorganitzant les forces militars de Catalunya i intentant de militaritzar les milícies del Comitè Central de Milícies Antifeixistes, després de la seva dissolució. Era format per 9 regiments d'infanteria, 3 d'artilleria, 3 grups de cavalleria, 3 agrupacions d'enginyers, un grup d'intendència i un de sanitat. Les forces foren distribuïdes en tres divisions, comandades pels coronels Guillem de la Peña i Cusí i Josep A. Villaba i Rubio i el comandant Eduard Medrano i Ribas. La seva formació real no arribà mai a aconseguir-se. EC.

Exèrcit Popular de la República ts880

Forces i cossos militars de la Guerra civil ts3505

Brigades Internacionals ts5230

NA Unitats militars integrades per voluntaris estrangers que lluitaren a favor dels republicans durant la Guerra Civil Espanyola de 1936-39. Els primers grups es formaren pel juliol del 1936 amb participants a l'Olimpíada Popular de Barcelona, enquadrats en les centúries Thaelmann, alemanya, Gastone Sozzi i Giustizia e Libertà, italianes, Commune de París, francobelga, i Thomas Mann, anglesa. La seva organització es plantejà en la reunió del Komintern del 26 de juliol de 1936, amb el propòsit d'integrar tots els voluntaris (d'ideologia antifeixista diversa) sota la direcció comunista. El projecte, patrocinat per l'especialista anglès en qüestions militars Tom Wintringham, per l'ambaixador soviètic a Madrid, Marcel Rosenberg, i per Palmiro Togliatti, Maurice Thorez i Georgi Dimitrov, fou aprovat en una reunió celebrada a Madrid (22 d'octubre de 1936) entre el representant del govern de la República espanyola, Diego Martínez Barrio, i els delegats del Komintern, Luigi Longo, italià, Pierre Rebière, francès, i Stephan Wisniewski, polonès. El centre de reclutament s'establí a París, dirigit pel iugoslau Josip Broz —el futur mariscal Tito— i l'italià Giulio Cerreti. El centre d'instrucció militar fou establert a Albacete, on es concentraren els primers contingents arribats de diversos països europeus a mitjan octubre del 1936. El cap militar era Lazar Stern (Emilio Kléber), i exerciren el comandament suprem el francès André Marty i els italians Luigi Longo (Gallo) i Giuseppe de Vittorio (Nicoletti). L'escriptor francès André Malraux dirigí l'esquadró aeri, i el noruec Oscar Telge, els serveis sanitaris. Hi tingueren una actuació destacada l'italià Randolfo Pacciardi, que manà el batalló Garibaldi, l'escriptor hongarès Mate Zalka (general Luckács), el polonès Karel Swierzeski (general Walter) i el batalló nord-americà Abraham Lincoln. Hi participaren combatents de més de 50 països de tot el món, amb un total de 40 000 homes al llarg de la guerra, organitzats en 15 brigades. Els principals contingents foren francesos (10 000 voluntaris), italians (2 500), belgues, iugoslaus, anglesos, canadencs i nord-americans. Intervingueren eficaçment en la defensa de Madrid (novembre del 1936) i a les batalles d'El Jarama, Brunete, Belchite, Terol i, finalment, a l'Ebre. El govern republicà, en compliment de la resolució de la Societat de Nacions de l'1 d'octubre de 1938, n'ordenà la retirada, bé que restaren a Catalunya, fins al febrer del 1939, alguns petits contingents. L'acte de comiat, molt espectacular, tingué lloc a Barcelona el dia 15 de novembre de 1938. Per l'experiència militar d'alguns de llurs membres i per llur entusiasme foren una valuosa aportació a la causa republicana. Una tercera part de llurs components moriren en combat. EC.

Brigadistes ts5232

Corpo di Truppe Volontarie (CTV) ts3508

NA Nom amb el qual eren designades oficialment les tropes italianes que lluitaren a favor del general Franco durant la Guerra Civil Espanyola de 1936-39. Els primers contingents, arribats pel setembre del 1936, foren comandats pel general Roatta fins a la presa de Màlaga (febrer del 1937). Derrotades a Guadalajara (març del 1937), actuaren al País Basc i a Catalunya, comandades successivament pels generals Bastico, Berti i Gambarà. Assoliren un total d'uns 60 000 homes, sense comptar els efectius de l'aviació, i sofriren unes 14 000 baixes. Cap a la fi de la guerra operaren sovint en unitats mixtes formades per italians i espanyols (divisions Flechas Negras, Flechas Azules, Littorio). EC.

Legió Còndor ts3507

NA Nom oficial, des del novembre de 1936, de les forces aèries alemanyes que lluitaren a favor del general Franco, en la Guerra Civil Espanyola de 1936-39. Abans de la seva constitució oficial, ja havia estat especialment important l'ajut de l'aviació alemanya al govern de Burgos: en una gran part foren avions alemanys els que efectuaren el primer pont aeri de la història, en transportar les tropes de Franco des d'Àfrica a Andalusia (més de 13 000 soldats entre l'agost i l'octubre de 1936). Pel novembre foren incrementats els efectius de l'aviació alemanya i fou constituïda la legió Còndor sota el comandament del general Hugo von Sperrle. La formaven quatre esquadrilles de bombardeig, quatre de caça, una d'hydroavions de reconeixement, bateries antiaèries i uns 6 500 homes, en gran part voluntaris, que eren rellevats molt sovint, puix que l'alt comandament alemany la concebia més com a camp d'experimentació que com a ajut als combatents. Hom ha calculat que hi passaren en total uns 16 000 homes. Participà en la majoria de les accions decisives de la guerra i practicà campanyes en massa de bombardeig en el front del Nord (Durango, Guernica) i a Brunete, Belchite, Terol i a la batalla de l'Ebre. El 1937 el comandament passà al general H. Volkmann, i el 1938, al general Wolfram von Richthofen. Després de la victòria de Franco, els seus efectius foren repatriats a Alemanya. EC.

Milícies populars ts5231

NA Nom donat durant la Guerra Civil Espanyola de 1936-39 a forces compostes per elements civils armats que generalment diposaren d'assessors militars i

foren organitzades pels grups polítics d'esquerra i les organitzacions sindicals. Tingueren en els primers mesos un important paper, puix que permeteren de fer cara a la rebel·lió militar. Al Principat, hom intentà de centralitzar l'esforç de guerra a través del Comitè de Milícies Antifeixistes, però, de fet, cada agrupació política creà les pròpies columnes. Les organitzades pels anarcosindicalistes, comandades una per Durruti (amb Pérez Farràs com a assessor militar) i l'altra per Antoni Ortiz, que marxaren al front d'Aragó el 23 i el 24 de juliol de 1936, foren seguides per les del POUM, manades per Josep Rovira i Jordi Arquer, i del PSUC (Lluís del Barrio i Àngel Estivill) i posteriorment la columna Macià-Companys (sota el comandament de Pérez-Salas). Altres columnes de milícies foren les anarquistes Ascaso, Aguiluchos i Rojo y Negro, les Milícies Alpines (influides per ERC) o la del capità Bayo, que intentà la reconquesta de les Balears. Al País Valencià, juntament amb l'existència d'un Comitè Executiu Popular, foren especialment notòries les milícies organitzades per la CNT i els anarquistes (columna Torres-Benedito, Columna de Hierro, Fernández Bujande, etc), que intervingueren en el front de Terol. Tanmateix, tant per raons polítiques com d'eficàcia militar, hi hagué aviat per part del govern —de la República i de la Generalitat— diferents intents de militarització. La Generalitat, fracassat l'intent de creació d'un Exèrcit Popular de Catalunya pel desembre del 1936, acordà la implantació del comandament únic i la incorporació de les milícies catalanes a l'Exèrcit Popular creat pel govern republicà central per decret de l'octubre del 1936 (febrer del 1937). EC.

Milicians/milicianes ts5233

Regiment Pirinenc Número 1 de Catalunya ts3520

NA Nom que rebé, des del novembre del 1936, la unitat militar sorgida de les Milícies Alpines. Aquestes milícies es formaren espontàniament en iniciar-se la Guerra Civil. Poc després reberen l'ordre d'organitzar-se segons el sistema militar tradicional (setembre del 1936); la unitat restà sota la dependència directa de la Generalitat de Catalunya. Hom organitzà un batalló encarregat de reprimir el contraban a la frontera amb l'Estat francès. En les seves missions pels Pirineus foren atacats per les forces del Cojo de Màlaga, aleshores establert a Puigcerdà de manera semi-independent. Després dels fets de Maig del 1937 (durant els quals es distingiren diversos dels seus membres en la custòdia de la Generalitat), fou incorporat a l'Exèrcit Popular i fou la base de la militarització de les Brigades 72, 130 i 102, que formaren la Divisió 43, esdevinguda cèlebre en restar tres mesos isolada a l'anomenada bossa de Bielsa (març-juny del 1938). EC.

Terç de Requetès de la Mare de Déu de Montserrat ts3512

NA Unitat militar organitzada a la zona franquista pel gener del 1937 i formada bàsicament per catalans fugitius de la zona republicana. Disposava de 180 homes quan es distingí en la defensa de Codo (batalla de Belchite). Reorganitzat i amb els efectius d'un batalló, operà a la comarca de La Serena i participà en la batalla de l'Ebre (enquadrat en la 74 Divisió), en els sectors de Vilalba dels Arcs, on lliurà uns duríssims combats, i de Gandesa. Operà encara a Pena-roja. Tingué en total 316 morts. Hi ha un monument commemoratiu als morts del Terç a l'antiga posició dels Quatre Camins, i un altre, erigit també per la Germandat del Terç, als soldats republicans morts a la posició dita Targa, totes dues del sector de Vilalba. Un altre monument, amb una capella funerària que conté les despulles dels membres del Terç morts a la guerra i on es conserva la bandera del Terç, fou erigit a Montserrat, al lloc anomenat Els Apòstols. EC.

TR Requetés ts5550

Terç de Requetès de la Mare de Déu de Montserrat ts3512

Justícia militar ts850

TR Justícia militar ts850

Tribunals militars ts5012

Delictes militars ts853

Desertors ts855

UP Soldats desertors

Emboscats ts3524

Pròfugs ts854

UP Soldats pròfugs

Personal militar ts5227

Militars ts5228

Ordre públic ts991

Actuacions policials ts1006

Col·laboracions policials ts3545

Operació Boléro Paprika ts3547

Cossos auxiliars de l'ordre públic ts1007

Guàrdies/vigilants dels centres de privació de llibertat ts5440

Sometent ts1009

NA Organització de gent armada no professional creada en època moderna i inspirada en l'antic sacramental o sometent suprimit amb el decret de Nova Planta (1716). A la fi de la guerra civil, ell sometent restà dissolt, fins que el 1945 fou reorganitzat amb la finalitat principal de combatre els maquis. El 1978, el sometent fou desarmat i reduït a simple agrupació civil. EC.

Vigilants nocturns ts1008

UP Serenos

Cossos policials ts993

Carrabiners ts995

Cien mil hijos de Negrín ts2371

NA Cos de carrabiners, originalment, destinat a vigilar les fronteres, que fou ampliat per Negrín fins als 40.000 efectius l'any 1938, convertint-se així en l'instrument pel manteniment de l'ordre a la rereguarda republicana. També actuà al front. EC.

Guàrdia Civil ts994

Guàrdia d'Assalt ts997

Mossos d'Esquadra ts996

Policia ts5238

Policia armada ts3550

Policia francesa ts3551

Gendarmeria Nacional ts3552

Policia judicial ts999

Policia Nacional ts1000

UP Grisos

Brigada político-social ts1001

UP VI Brigada Regional de Investigación Social

NA Nom amb què es coneixia la policia política del règim, d'inspiració nazi, i regulada per la llei del 8 de març de 1940. Oficialment VI Brigada Regional de Investigación Social, fou organitzada per Eduardo Quintela l'any 1939 dins el que seria la Jefatura Superior de Policía de Barcelona, que a partir de l'agost d'aquell any s'instal·là a Via Laietana. Desenvolupà una acció plenament política de desarticulació de l'antifranquisme, amb total impunitat i sense cap control judicial, i va fer de la tortura el mètode habitual de treball, a partir de la qual elaboraren els atestats que permetien iniciar els procediments sumaríssims o l'acció del Tribunal d'Ordre Públic. DCEFID.

Policia política ts1005

Geheime Staatspolizei (GESTAPO) ts3548

Ordnungspolizei (ORPO) ts5032

Sicherheitspolizei (SIPO) ts3549

Repressió policial ts992

Seguretat ciutadana ts1010

Cossos de seguretat ciutadana ts3553

Bombers ts1011

Serveis secrets ts987

Cinquena columna ts989

UP Quinta columna

NA Grup d'individus encarregat d'acomplir un treball polític i militar que s'efectua en el mateix territori de l'adversari. En la primera fase de la guerra civil (1936) hom donà el nom de cinquena columna als partidaris del govern de Burgos que actuaven en el camp republicà. EC.

Confidents ts3554

Espies ts988

Cultura i educació ts1430

Intel·lectuals ts5615

Art ts1521

Belles arts ts1524

Arquitectura ts1525

Corrents arquitectònics ts3237

Funcionalisme ts3239

Monumentalisme ts3241

Racionalisme ts3238

Cartellisme ts1526

Dibuix ts1527

Escultura ts1528

Pintura ts1529

Cinema ts1556

Circ ts1558

Dansa ts1559

Entitats i institucions artístiques ts3251

TR Descriptors entitats i institucions artístiques on2610

Entitats i institucions artístiques ts3251

Agrupacions musicals ts3254

TR Agrupacions musicals ts3254

Descriptors agrupacions musicals on2613

Orfeons ts3255

TR Descriptors orfeons on2614

Orfeons ts3255

Orquestres ts3256

TR Descriptors orquestres on2615

Orquestres ts3256

Companyies de teatre ts3257

TR Companyies de teatre ts3257

Descriptors companyies de teatre on2620

Esbarts dansaires ts3252

TR Descriptors esbarts dansaires on2611

Esbarts dansaires ts3252

Escoles de teatre ts3258

TR Descriptors escoles de teatre on2624

Escoles de teatre ts3258

Grups musicals ts3253

TR Descriptors grups musicals on2612

Grups musicals ts3253

Productores de cinema ts3259

TR Descriptors productores de cinema on2626

Productores de cinema ts3259

Espectacles ts1560

UP
Music-hall

Revistes
Varietats

Fotografia ts1535

Humor i paròdies ts3236

Música ts1536

Estils musicals ts1539

Cançó protesta ts1540

Nova Cançó ts1541

NA Moviment artístic que, en ple franquisme, impulsà una cançó cantada en català als Països Catalans. Va ser un gènere nou de clares arrels franceses i articulat com a moviment entorn de la reivindicació idiomàtica i d'uns pressupòsits ètics de caire democràtic. Aparegué a la segona meitat de la dècada 1951-1960, en iniciar-se un grup format per consell de Josep Benet i de Joan i Maurici Serrahima i integrat per Jaume Armengol, Lluís Serrahima i Miquel Porter, els quals el 1956 compongueren unes primeres cançons en català, fet que responia a un clima tant universitari com de les diferents classes socials catalanes. EC.

Cant coral ts3242

Copla ts1547

Música clàssica ts1544

Música pop ts1543

Música popular ts3304

Música religiosa ts3343

Música rock ts3243

Òpera ts1545

Sarsuela ts1546

Interpretacions musicals ts1551

Cançons ts1552

Concerts ts1553

Festivals de música ts1554

Recitals ts3244

Teatre ts1561

Teatre amateur ts1565

Teatre comercial ts3247

Teatre independent ts3249

Teatre oficial ts3245

Teatre popular ts1562

Passió ts1564

Pastorets ts1563

Teatre reivindicatiu ts1566

Teatre universitari ts3250

Ciència i tecnologia ts1587

Tecnologia i ciències aplicades ts5597

Tecnologies interdisciplinàries ts5598

Disseny ts5599

Professionals de la tecnologia ts5603

Enginyers ts5604

Ciència ts1588

Investigació científica ts1591

Política científica ts1590

Tecnologia ts1593

Desenvolupament tecnològic ts1600

Innovació tecnològica ts1601

Tecnologia a la llar ts3260

Cultura ts1431

Cultura i societat ts5538

Contracultura ts1441

UP Underground

NA Expressió amb què hom designa les manifestacions sociològiques, polítiques i artístiques vigents sobretot a la dècada del 1970 caracteritzades per l'esperit rebel, àcrata i subvertidor dels valors tradicionals del món occidental i desenvolupat. Lligada sobretot a la joventut, la contracultura aparegué a mitjans de la dècada del 1960 als EEUU (on rebé el nom de 'underground', que ha passat a Europa) i a certs països europeus. Entre els precedents, cal esmentar el moviment beat. Hom cita com a primer esdeveniment contracultural les activitats dels provos, però les expressions més típiques foren els hippies i els fets de Maig del 1968. Foren vehicle dels valors i la forma de vida contraculturals el rock-and-roll, el còmic, certs corrents de les arts plàstiques com el pop art i literats com W. Burroughs o Ch. Bukowski. Bé que el terme caigué en desús des de mitjan anys vuitanta, el fenomen ha influït un gran nombre de moviments i tendències actuals, entre els quals els autoanomenats 'alternatius' i 'antisistema'. EC.

Estètica progre ts5192

Tribus urbanes ts1443

Cultura de masses ts1444

Transgressió cultural ts3263

Mecenatge ts5570

Entitats i institucions culturals ts3266

Entitats culturals ts5530

TR Descriptors entitats culturals on5619
Entitats culturals ts5530

Arxius ts3270

TR Arxius ts3270
Descriptors arxius on2650

Biblioteques ts3271

TR Biblioteques ts3271
Descriptors biblioteques on2651

Biblioteques circulants ts5594

Editorials ts3269

TR Descriptors editorials on2644
Editorials ts3269

Fundacions i institucions ts3268

TR Descriptors fundacions i institucions on2629
Fundacions i institucions ts3268

Museus ts3272

TR Descriptors museus on2653
Museus ts3272

Hàbits culturals ts738

Estades a l'estranger ts5460

Estiueig ts740

Jocs ts3473

Modes ts741

Vacances ts742

Viatges ts743

Política cultural ts1432

Resistència cultural ts2996

Compromís intel·lectual antifeixista ts3267

Educació ts1607

Gestió educativa ts5605

Beques ts5606

Matèries d'estudi i recursos educatius ts5608

Matèries i programes d'estudi ts5609

Ensenyament de la música ts5610

Agents del sistema educatiu ts1657

Rectors d'universitat ts5611

Estudiants ts1660
UP Alumnes

Mestres ts1658

Pedagogs/pedagogues ts3287

Professors/professores ts1659

Entitats i institucions educatives ts1618
TR Descriptors entitats i institucions educatives on2654
Entitats i institucions educatives ts1618

Equipaments educatius ts1633

Conservatoris ts5612

Escoles bressol ts1634
UP Guarderies

Escoles d'idiomes ts1649
UP Acadèmies d'idiomes

Escoles industrials ts3285

Escoles primàries ts1636

Escoles rurals ts1647

Escoles secundàries ts1637

Escoles tècniques ts1648

Instituts ts5323

Internats ts1650

Parvularis ts1635

Residències d'estudiants ts1651

Universitats ts200

Facultats ts1642

Universitats laborals ts3286

Política educativa ts1608

Alfabetització ts1610
TR Alfabetització ts1610
Analfabetisme ts5027

Educació per a la dona ts1612

- Ensenyament en català** ts1613
- Escolarització** ts1614
 - UP Accés a l'educació
- Reforma educativa** ts1616
- Renovació pedagògica** ts1617
- Sistema educatiu** ts1624
 - Formació d'educadors** ts5548
 - Educació d'adults** ts1625
 - Educació especial** ts1626
 - Ensenyament nocturn** ts5322
 - Ensenyament preescolar** ts1629
 - Ensenyament primari** ts1630
 - Ensenyament secundari** ts1631
 - UP Batxillerat
 - Ensenyament universitari** ts1632
- Tipus d'educació** ts3273
 - Educació diferenciada** ts5544
 - Ensenyament de llengües** ts5619
 - Coeducació** ts3283
 - Educació en el lleure** ts4171
 - Centres d'esplai** ts5190
 - UP Esplais
 - Escoltisme** ts4172
 - UP Moviment escolta
 - Agrupacions escoltes** ts3472
 - TR Agrupacions escoltes ts3472
 - Descriptors agrupacions escoltes on2590
 - Educació familiar** ts3278
 - Educació laica** ts3274
 - Educació privada** ts3276
 - Educació pública** ts3275
 - Educació religiosa** ts3277
 - Escola nova** ts3284
 - Formació autodidacta** ts5315
- Vida estudiantil** ts1619
- Llengua i literatura** ts1492
 - Literatura** ts1500
 - Certàmens literaris** ts1501
 - UP Premis literaris
 - Jocs Florals de la Llengua Catalana** ts1502
 - NA Certamen poètic d'origen medieval reinstaurat el 1859 i que constituí durant molts anys una plataforma important per a la difusió de les idees de la Renaixença impulsades en aquell moment i, en general, de la poesia vuitcentista. Ja al final de segle, aquesta via deixà de tenir el relleu que havia tingut, però els Jocs Florals es mantingueren com a certamen literari anual de manera pràcticament ininterrompuda fins al final de la Guerra Civil. No és estrany, per tant, que des de 1939, en un moment en què en molts aspectes calia partir de zero, la represa dels Jocs Florals fos una de les prioritats literàries de l'exili. El certamen deixà d'estar associat amb la ciutat de Barcelona, i passà a denominar-se Jocs Florals de la Llengua Catalana. Es

reemprengueren ja l'any 1941, en la data tradicional del primer diumenge de maig. Hi hagué convocatòries fins a 1977. Els Jocs volien ser sobretot una forma de difusió de la producció literària, però al mateix temps constituïen un canal important de relació i lligam entre grups d'escriptors exiliats repartits per Europa i Amèrica. En un primer moment (la dècada dels quaranta) els Jocs funcionaren com un aglutinador de l'activitat dels escriptors. Posteriorment, el paper del certamen es va anar devaluant, de manera parel·la a la pèrdua d'importància de la literatura a l'exili en comparació amb la represa a l'interior. Des de final dels anys seixanta, amb un exili literari ja molt residual, el certamen constituí una via per a escriptors joves que, sempre des de l'interior, volien fer-se conèixer. DCEFID.

Gèneres literaris ts1505

Narrativa ts1506

Obres de teatre ts1510

Poesia ts1509

Literatura infantil ts1513

Literatura popular ts1514

Llengua i llenguatge ts1493

Llengua catalana ts1496

Varietats dialectals ts3291

Llengua francesa ts5466

Política lingüística ts1497

Normalització lingüística ts1498

Sociolingüística ts1494

Bilingüisme ts1495

Immersion lingüística ts3290

Ús social del català ts3289

Personatges de la cultura, les arts i l'espectacle ts1569

Bibliotecaris/bibliotecàries ts5547

[TR](#) Bibliotecaris/bibliotecàries ts5547

Escola de Bibliotecàries on5643

Filòlegs/Filòlogues ts5607

Traductors ts5620

Actors/actrius ts1581

Arquitectes ts1576

Artistes ts5467

Cantants ts1578

Cantautors/cantautores ts3293

Crítics ts1574

[UP](#) Crítics cinematogràfics

Crítics literaris

Crítics musicals

Crítics teatrals

Directors/directores de cinema ts1584

Directors/directores de teatre ts1585

Editors/editores ts1573

Escriptors/escriptores ts1570

Escultors/escultores ts1577

Folkloriques ts1579

Historiadors/historiadores ts3292

Humoristes ts1586

Músics ts1580

Pallassos/pallasses ts1582

Pintors/pintores ts1575

Poetes/poetesses ts1571

Toreros ts1583

Tradicions populars ts1445

UP Costums locals
Folklore popular

Danses populars ts1447

Ball de bastoners ts3294

Ball de Serrallonga ts3295

Sardana ts1448

Festes ts1454

TR Festes ts1454
Festes religioses ts1677

Festes familiars ts1463

Baptismes ts1466
UP Bateigs

Casaments ts1464

Comunions ts1465

Festes nacionals ts3301

Diada de Sant Jordi ts3303

Onze de Setembre ts3302

NA Nom amb què és coneguda la rendició de Barcelona, esdevinguda l'11 de setembre de 1714, després del setge de catorze mesos de durada a què fou sotmesa per l'exèrcit de Felip V de Castella, a la fi de la guerra de Successió. El setge fou iniciat a les ordres del duc de Pòpuli, substituït per James FitzJames, duc de Berwick, pel juliol del 1714. Aquest començà una sèrie d'atacs als baluards de la ciutat que minaren lentament la solidesa de les seves defenses, febrilment reparades i cada cop més precàriament controlades per les forces catalanes, a les ordres del conseller en cap, Rafael Casanova, ferit en el darrer assalt dels borbònics. Commemoració de l'Onze de Setembre de 1936 al Fossar de les Moreres. Al centre, sobre la tarima, Lluís Companys (esquerra) i Joan Casanovas (dreta) - © Fototeca.cat La ciutat hagué de capitular, fet que significà, en paraules de Salvador Sanpere i Miquel, "la fi de la nació catalana", l'abolició de les constitucions del Principat (de manera semblant com ja ho havien estat les dels regnes de València i d'Aragó i ho serien les de Mallorca) i el sotmetiment de Catalunya als esquemes rígidament centralistes i autoritaris de la monarquia de Felip V amb la implantació del decret de Nova Planta. El nom d'Onze de Setembre ha restat com a símbol de la desfeta catalana que culminà el procés de decadència iniciat des de la unió del regne catalanoaragonès a Castella. Des de la fi del s. XIX la diada fou commemorada a Barcelona amb ofrenes florals al monument de Rafael Casanova (a la cruïlla de la Ronda de Sant Pere amb el carrer d'Alí Bei), i amb manifestacions que sovint foren reprimides per les autoritats governatives durant els anys de la monarquia, i totalment prohibides després de la guerra civil de 1936-39, amb la retirada del monument, bé que el seu emplaçament continuà essent escenari de concentracions il·legals en commemoració d'aquesta data. El 1976 fou novament permesa la celebració pública del fet en un míting amb més de cent mil assistents a Sant Boi de Llobregat, on és enterrat Rafael Casanova. A partir d'aquí, i un cop reposat el monument al patrici a la seva ubicació tradicional, la commemoració unitària de la Diada Nacional de Catalunya retornà a Barcelona, on aplegà, el 1977, un milió de ciutadans en una de les manifestacions més grans de la postguerra europea, i xifres menors, però molt importants els anys successius; des del 1980, el Parlament català declarà festiva la data de l'11 de setembre, que ha perdut una part del seu contingut reivindicatiu. Paral·lelament, a comptar del 1977, les organitzacions i grups adscrits a l'independentisme o al nacionalisme radical han establert el costum de concentrar-se i celebrar un acte polític, el matí de la Diada, a l'entorn del Fossar de les Moreres. EC.

Festes populars ts1455

Aplecs ts1458

Carnestoltes ts1459

Castanyada ts1460

Correbou de Cardona ts3300

Festa dels Tres Tombs ts1461

Festes majors ts1456

Patum de Berga ts3299

Revetlles ts1457

Gastronomia local ts1446

Manifestacions folklòriques de carrer ts3296

Castellers ts3297

Gegants ts3298

Tauromàquia ts1468

UP Toros

Correbous ts1470

Curses de braus ts1469

UP Corridas

Vida cultural ts1471

Gestió cultural ts5600

Finançament de la cultura ts5601

Activitats culturals ts3306

Cinefòrums i cineclubs ts3307

Conferències ts3309

Congressos ts3313

Cursos i seminaris ts3308

Exposicions ts3312

Lectures ts739

Tertúlies i debats ts3310

Edició de publicacions ts1475

Patrimoni cultural ts1473

Conservació del patrimoni ts3305

Patrimoni històric i artístic ts1474

Economia ts1228

Comerç, serveis i turisme ts1360

Oficis del comerç i serveis ts5595

Agents comercials ts5596

Comerç ts1361

Economats ts5345

Mercats ts5433

Turisme ts1376

Incidència del turisme ts1378

Tipus de turisme ts1379

Turisme cultural ts1381

Turisme de masses ts1380

Economia agrària ts1284

Agricultura ts1285

Activitats agrícoles ts1288

UP Treball al camp

Verema ts1289

Conreus ts1286

Explotacions agrícoles ts1290

Masies ts1291

Horts ts1287

Ramaderia ts1292

Economia de guerra ts1260

Indústria de guerra ts1262

Economia de l'empresa ts1310

Cooperatives ts1316

Cooperatives de consum ts3203

NA Cooperatives dedicades a subministrar productes als associats a preus més assequibles que al mercat. DHC.

Cooperatives de producció ts3204

NA Cooperatives dedicades a produir en comú per controlar la qualitat del producte, a més de treballar en condicions més acceptables. DHC.

Empreses ts1311

Empreses estrangeres ts1312

Empreses familiars ts1315

Empreses privades ts1314

Empreses públiques ts1313

Economia de subsistència ts3185

Abastament d'aliments ts3186

Racionament ts4878

Subsistència alimentària ts3188

Economia del treball ts1317

Categories laborals ts1345

Assalariats/assalariades ts1346

Aprenents/aprenentes ts5409

Directors/directores ts5410

Encarregats/encarregades ts5329

Tècnics/tècniques ts5353

Empresaris/empresàries ts1347

Mestresses de casa ts3222

Treballadors autònoms/treballadores autònomes ts1348

Condicions laborals ts3205

Higiene i seguretat laboral ts3206

Organització laboral ts3208

Jornada laboral ts3209

Mobilitat laboral ts3210

Precarietat i explotació laboral ts3211

Salaris ts3207

Mercat de treball ts1321

UP Mercat laboral

Política laboral ts1328

Ascens laboral ts5354

Atur ts1319

UP Desocupació

Inserció laboral ts3213

Jubilació ts1343

Ocupació ts3212

Relacions laborals ts1329

Acomiadament de treballadors ts1333

Contractació laboral ts5343

Control del treball ts5361

Incentius i primes ts5362

Negociació col·lectiva ts1335

Comitè d'empresa ts1337

NA Òrgan representatiu i col·legiat del conjunt dels treballadors en l'àmbit d'una empresa o centre de treball per a la defensa de llurs interessos. EC.

Convenis col·lectius ts1336

Jurat d'empresa ts1338

NA Institució creada a l'estat espanyol el 1947 per encarrilar els problemes de les empreses i fer augmentar la producció, sense immiscir-se en la direcció, a les empreses amb més de 50 treballadors. Suprimit per l'estatut del treballador del 1980, assumeixen la representació col·legiada del conjunt dels treballadors, per a la defensa dels seus interessos, els comitès d'empresa. EC.

Repressió patronal ts3219

Paternalisme empresaris ts3215

Sancions laborals ts5009

Tancament patronal ts3221

Tribunals laborals ts3216

Jurats mixtos ts3218

Magistratures de Treball ts3217

Treball ts182

Treball domèstic ts3223

Servei domèstic ts3224

Treball femení ts1340

Treball infantil ts1339

Vida laboral ts1341

Economia domèstica ts5384

Economia industrial ts1296

Construcció ts1297

Fàbriques ts5346

Dependències de les fàbriques ts5359
Seccions de les fàbriques ts5358

Indústria ts1299

- Indústria surera** ts5579
- Indústria alimentària** ts1301
- Indústria de l'automòbil** ts1300
- Indústria hidràulica** ts3225
 - Centrals hidroelèctriques** ts3226
- Indústria metal·lúrgica** ts5420
- Indústria minera** ts1302
- Indústria tèxtil** ts1303

Oficis de la construcció i la indústria ts1304

- Fusters** ts1307
- Manobres** ts1305
- Miners** ts1308
- Paletes** ts1306
- Teixidors** ts1309

Economia pesquera ts1294

- Pesca** ts1295

Economia submergida ts3195

- Contraban** ts3196
- Mercat negre** ts3198
 - Estraperlo** ts3199

Finances ts1388

- Creixement econòmic** ts5373
- Crisi econòmica** ts5422
- Especulació financera** ts1390
- Mercat de capitals** ts1391
 - Borsa** ts1392
 - Capital estranger** ts1393
 - Divises** ts3227
- Noves fortunes** ts3229
- Sistema bancari** ts1394
 - UP Banca
 - Activitat financera** ts1395
 - Bancs** ts1396
 - TR Banca Catalana on5653
 - Bancs ts1396
 - Caixes d'estalvis** ts1398

Política econòmica ts1229

- Autarquia** ts1230
- Col·lectivització** ts1234
 - Col·lectivització agrària** ts1236

Col·lectivització industrial ts1235

Desarrollismo ts1233

Estatització ts1232

Nacionalització ts1231

Nova Economia ts1261

NA Conjunt de mesures de política econòmica elaborades durant la guerra civil conjuntament pel Consell d'Economia i per les conselleries de caire econòmic de la Generalitat de Catalunya. Tenien per objectiu transformar d'una manera gradual el mode de producció capitalista en un nou sistema econòmic presidit per la idea d'igualtat per a uns (anarcosindicalistes) i concretat en una economia socialista per a d'altres (marxistes). Les mesures resultaren d'una síntesi de les propostes de les diferents formacions polítiques que participaren al govern de la Generalitat i tendiren a la socialització davant una situació canviant que imposava la guerra. Així, mesos després de l'aprovació del decret de col·lectivitzacions, la conselleria d'economia decretà un conjunt de mesures, com per exemple, la regulació dels consells generals d'indústria i la creació de la Comissió Reguladora de Preus, entre d'altres, dirigides a un major control i coordinació de l'economia per part dels òrgans de govern. EC.

Política agrària ts1237

Reforma agrària ts1238

Repartiment de terres ts1239

Política comercial ts1241

Lliurecanvisme ts3230

Proteccionisme ts1242

Política financera ts1244

Política industrial ts1240

Política monetària ts1246

Política turística ts1243

Socialització ts3231

Transports i comunicacions ts1401

Comunicacions ts1402

Correus ts1403

Telèfon ts1404

Telègraf ts1405

Mitjans de transport ts1411

Transport aeri ts1412

Avions ts1413

Helicòpters ts5010

Transport ferroviari ts1416

Funiculars ts1418

Metro ts3234

Tramvia ts3233

Trens ts1417

UP Ferrocarrils

Transport marítim ts1414

Vaixells ts1415

Transport per carretera ts1419

Automòbils ts1420

Organització del transport ts1421

Transport de mercaderies ts1422

Transport de viatgers ts1423

Transport públic ts1424

Transport urbà ts1429

Organització de l'Estat i règim jurídic ts1730

Administració pública ts1848

Funció pública ts5613

Empleats públics ts5614

Documentació administrativa ts1954

Avals bona conducta ts2933

TR Avals bona conducta ts2933

Control social ts2928

Documents d'identitat ts1955

Cèdules personals ts1960

UP Cèdules d'identitat

Documento Nacional de Identidad (DNI) ts1956

Passaports ts1959

Salconduits ts1957

Salconduits franquistes ts3558

Salconduits zones especials ts3559

Salconduits de la Generalitat ts1958

Obres públiques ts1963

Infraestructures d'aigües ts1967

UP Canalització d'aigües

Embassaments ts3560

Pantans ts1968

Infraestructures de serveis ts5432

NA Ens referim al clavegueram, l'electrificació, l'enllumenat públic i la pavimentació, entre d'altres.

Infraestructures de transport ts1974

Aeròdroms ts3561

Aeroports ts1978

Camps d'aviació ts3562

Estacions de ferrocarril ts1979

Ponts ts1975

Ports ts1976

Túnels ts1977

Plans d'infraestructures ts1985

Dret i règim jurídic ts1731

Administració judicial ts4999

Tribunals estatals ts5000

Jutjat Especial Militar d'Activitats Extremistes ts5264

NA El Jutjat Especial Militar d'Activitats Extremistes dirigit pel coronel Enrique Eymar (1958-1964) fou format a propòsit de l'embranchada del moviment obrer i estudiantil dels anys 1956-1958. DCEFID.

TR Jutjat Especial Militar d'Activitats Extremistes ts5264

Repressió franquista ts2909

Tribunal de Garanties Constitucionals ts5004

Tribunal de Orden Público ts2958

UP TOP

NA El Tribunal de Orden Público és un tribunal especial que actuà entre 1964 i 1977. Suposà un intent de desmilitarització de la repressió tot posant uns certs límits a la jurisdicció militar, tot i que sense eliminar-ne la preeminència ni abolir els judicis militars a civils. Comportà el tancament d'altres tribunals especials, i va escenificar una jurisdicció especial ordinària per atendre els detinguts per activitats contra el règim vinculades amb l'exercici de les llibertats democràtiques. DCEFID.

TR Repressió franquista ts2909
Tribunal de Orden Público ts2958

Tribunal Especial de la Masonería y el Comunismo ts2957

NA La Llei de repressió de la maçoneria i el comunisme va crear el "Tribunal Especial de la Masonería y el Comunismo" (1940-1964) presidit per un general de l'Exèrcit i format per un membre del partit únic i dos magistrats, que podia sancionar amb penes de fins a 30 anys els acusats de difondre els idearis maçons o comunistes. DCEFID.

TR Repressió franquista ts2909
Tribunal Especial de la Masonería y el Comunismo ts2957

Tribunal Regional de Responsabilidades Políticas ts2959

NA La Llei de Responsabilitats Polítiques va suposar la creació d'una jurisdicció especial (1939-1945), el "Tribunal Regional de Responsabilidades Políticas". Aquest Tribunal actuava contra els que no havien mantingut una clara adhesió al Movimiento, penalitzava les actituds polítiques des de 1934 i imposava sancions econòmiques que permeteren una veritable espoliació patrimonial. El Tribunal estava format per membres de l'Exèrcit, de la magistratura i del partit únic. DCEFID.

TR Repressió franquista ts2909
Tribunal Regional de Responsabilidades Políticas ts2959

Tribunals autonòmics ts5001

Tribunal de Cassació de Catalunya ts5003

NA 02/03/1934

Procediment judicial ts2968

Judicis ts5368

Judici sumaríssim ts2953

Professionals de la justícia ts1840

Advocats/advocades ts1841

Advocats/Advocades laboralistes ts1842

Fiscals ts1846

Juristes ts1843

Jutges/jutgesses ts1845

Notaris/notàries ts1847

Procuradors ts1844

Tribunals militars ts5012

TR Justícia militar ts850
Tribunals militars ts5012

Consell de guerra ts5569

Drets i llibertats ts3566

Drets de l'individu ts3567

Drets de la dona ts3572

TR Alliberament de la dona ts3398
Discriminació de la dona ts4870
Drets de la dona ts3572

Dret a l'avortament ts3573

Llibertat d'opinió ts3575

Llibertat de circulació ts3574

Llibertat religiosa ts3576

Llibertat sexual ts3577

Objecció de consciència ts3578

Drets humans ts3568

Drets polítics ts3571

Dret de manifestació ts3579

Drets cívics ts3580

Llibertat d'associació ts3581

Llibertat d'expressió ts3582

Llibertat d'informació ts3583

Llibertat de reunió ts3584

Drets socials ts3570

Dret a la cultura ts3585

Dret a la salut ts3586

Dret a l'habitatge ts3587

Drets laborals i sindicals ts3589

Igualtat de gènere ts5319

Llibertat sindical ts3588

Règim jurídic ts4200

Drets i privilegis ts4201

Títols nobiliaris ts4202

Legislació ts4203

Legislació de la Segona República ts4204

Legislació Generalitat republicana ts4207

Decret d'Intervencions Especials ts4219

NA Decret promulgat per la Generalitat de Catalunya el 20 de novembre de 1937 que suposava la instauració d'una economia dirigida en determinats sectors o empreses. La decisió havia d'ésser presa pel conseller d'economia a iniciativa pròpia o a petició del Consell d'Economia; els motius d'intervenció eren: irregularitats del consell d'empresa, protecció d'interessos estrangers, producció de guerra o d'articles molt escassos, empresa no constituïda d'acord amb el decret de Col·lectivitzacions, avançar-se a una possible intervenció del govern republicà, evitar l'acció dels tribunals sobre l'empresa, defensa de les empreses apropiades per la sotssecretaria d'armament del ministeri de defensa nacional i que la central de l'empresa no radiqués a Catalunya i hagués estat intervinguda per la República. EC.

Decret de Col·lectivització i Control Obrer d'Indústries i Comerços ts4214

NA 24/10/1936

Decret de l'Exèrcit Popular de Catalunya ts4215

NA 6 desembre 1936

Decret de la Interrupció Artificial de l'Embaràs ts4216

NA Decret aprovat el 1936 per la presidència de la Generalitat de Catalunya que autoritzava la interrupció de l'embaràs durant els tres primers mesos, per motius terapèutics, eugènics o ètics. Formava part d'una reforma més general que havia d'incloure els contraceptius i l'atenció obstetricoginecològica. L'avortament havia d'ésser efectuat en centres sanitaris dependents de la Generalitat de Catalunya amb un equipament adequat, i després d'un examen mèdicopsicològic de la sol·licitant. EC.

Decret de Mobilització Civil ^{ts4218}

NA Decret de la Generalitat de Catalunya del 23 de setembre de 1937 signat pels consellers de finances, economia i treball, que establia la mobilització de tots els treballadors d'empreses que obtenien préstecs de l'Oficina Reguladora de Pagament de salaris per a ocupar uns llocs de treball determinats. Un segon decret (5 d'octubre) establí la mobilització civil de tots els treballadors de la construcció i d'explotacions mineres de productes no indispensables per a la guerra. EC.

Decret de Reforma Eugènica de l'Avortament ^{ts4217}

NA 9 gener 1937

Decret de Sindicació Obligatòria dels Conreadors de la Terra ^{ts4213}

NA Decret de 27 d'agost de 1936 que establia el principi, proposat pel Consell d'Economia, de la sindicació obligatòria de tots els conreadors de la terra a fi d'articular en un sistema ordenat els diversos aspectes de l'activitat agrícola. La llei establia l'organització conjunta dels sindicats agrícoles existents d'acord amb els criteris de la llei de 1934 i l'entrada en la nova organització de tots els conreadors no sindicats. Es preveia la creació de les institucions complementàries (de crèdit, assegurances, compres en comú, comercialització) a fi que el treball agrícola obtingués un nivell superior de productivitat. El Servei de la Cooperació facilitava estatuts tipus. La conselleria d'agricultura i economia designà una comissió que elaborà el reglament d'aplicació del decret, que fou aprovat per decret de 19 d'octubre de 1936. EC.

Decrets de S'Agaró ^{ts5182}

UP Pla Tarradellas

NA Nom amb què és conegut el pla de 58 disposicions (decrets i ordres) del departament de finances de la Generalitat de Catalunya promulgades els dies 8, 9 i 12 de gener de 1937. El pla fou preparat a la localitat de S'Agaró (Baix Empordà) per un grup d'alts càrrecs de la Generalitat i d'economistes convocats pel primer conseller i conseller de finances, Josep Tarradellas, arran del decret de Facultats Excepcionals aprovat pel Consell de la Generalitat (20 de novembre de 1936), el qual li concedia àmplies facultats per a endegar l'activitat financera i administrativa del departament. El pla, amb els problemes de guerra com a punt de referència, intentà de sistematitzar les institucions financeres de Catalunya, de normalitzar la vida administrativa i municipal i d'eixugar el dèficit del sector públic. Les disposicions regularen la vida municipal, el règim d'apropiacions, el sistema creditici i financer, les finances de la Generalitat (hom creà nous impostos, com el de la xifra d'afers), l'estatge, el comerç exterior, la radiodifusió, la remuneració de funcionaris, etc. EC.

Estatut de Núria ^{ts4881}

NA 1931

TR Aprovació Estatut de Núria ^{dc3893}

Estatut de Núria ^{ts4881}

Estatut Interior de Catalunya del 1933 ^{ts4882}

NA Primera de les lleis aprovada amb el rang de llei fonamental de Catalunya pel Parlament de Catalunya, discutida a partir del 5 de gener de 1933 i votada el 25 de maig del mateix any. Fou oficialment una norma interna per al Principat, que desenvolupava i aplicava l'Estatut de Catalunya del 1932, considerat pels polítics catalans com a "exterior". Però en realitat aquesta contraposició coincidia amb l'existent entre l'Estatut de Núria i l'atorgat per les corts i expressava la tensió política i conceptual entre una consciència nacional, que exigia una Constitució o llei fonamental de Catalunya, i l'obligació legal de sotmetre's a les normes de l'ordenament jurídic espanyol. La part dogmàtica d'aquest Estatut Interior és molt semblant a la de la Constitució espanyola del 1931, bé que més moderada en matèria de socialització de la propietat. Les innovacions més interessants introduïdes al règim autonòmic, dins els límits imposats per l'Estatut del 1932, són les referents a l'organització dels sistemes de govern de Catalunya: consagra una fórmula original de parlamentarisme que pretén d'impedir alhora les tendències cap al règim d'assemblea i cap al de gabinet, produïdes, respectivament, per la impossibilitat de dissoldre el parlament per part de l'executiu i per l'existència d'un partit dominant amb majoria parlamentària. Permet al 40% del cens electoral la dissolució del parlament, a proposta del president de la Generalitat o del 20% del cens. Tant a la dissolució parlamentària com al refús del cens a la proposta

presidencial, havia de seguir automàticament la dimissió del president i del seu govern. EC.

Llei Contractes de Conreu 1934 ts4209

NA Llei que, aprovada pel Parlament de Catalunya el 21 de març de 1934 per unanimitat amb l'absència de diputats de la Lliga, corregia els abusos contractuals, molt especialment de la rabassa morta, i preconitzava de manera moderada i reformista l'accés dels pagesos a la propietat de la terra conreada. De fet, la llei reforçava la propietat privada de la terra davant els corrents col·lectivistes o socialitzadors. Tot amb tot, la campanya en contra organitzada per l'Institut Agrícola català de Sant Isidre, emparada per la Lliga, i la seva impugnació davant el Tribunal de Garanties Constitucionals de la República polaritzaren el clima social i polític lligant les reivindicacions pageses a les nacionals d'autogovern i les socials dels treballadors. DHC.

TR Anul·lació Llei de Contractes de Conreu dc5175
Llei Contractes de Conreu 1934 ts4209

Llei de Contractes de Conreu 1936 ts4212

Llei de Defensa del Patrimoni Artístic de Catalunya ts4211

NA Llei promulgada per la Generalitat de Catalunya el 3 de juliol de 1934, per a protegir tots els béns mobles i immobles d'interès artístic, històric, científic i arqueològic de Catalunya, exceptuant les obres d'autors vivents i les que no tinguessin encara 50 anys d'antiguitat. Fou publicada al Butlletí Oficial de la Generalitat de Catalunya el dia 5 de juliol. En virtut del seu article 23 la Generalitat s'emparà el 21 de juliol de 1936 de tots els edificis religiosos, mesura que frenà en part les destruccions portades a terme per l'extrema esquerra com a resposta a l'aixecament militar. EC.

Llei de Sindicats Agrícoles ts4210

NA Llei aprovada pel Parlament de Catalunya el 30 de març de 1934, essent conseller d'economia i agricultura J.Comorera, segons la qual la sindicació no era obligatòria. Els sindicats constituïts s'hi havien d'acollir i remetre llurs estatuts i reglament al Consell Superior de la Cooperació, i els que es constituïssin ho havien de fer en una assemblea general, en la qual s'establien els estatuts i l'acta de la qual s'havia de trametre també al Consell Superior. EC.

Legislació governs centrals de la República ts4208

Constitució 1931 ts4289

NA 09/12/1931

TR Aprovació Constitució 1931 dc3913
Constitució 1931 ts4289

Estatut de Catalunya 1932 ts4288

TR Aprovació Estatut de Catalunya 1932 dc5174
Estatut de Catalunya 1932 ts4288

Ley de Amnistía 1934 ts4227

NA abril 1934

Ley de Confesiones y Congregaciones religiosas ts4226

NA juny 1933

Ley de Contratos de Trabajo ts4221

NA novembre 1931

Ley de Defensa de la República ts4220

NA octubre 1931

Ley de Jurados Mixtos ts4222

NA novembre 1931

Ley de Reclutamiento y Ascensos de la Oficialidad del Ejército ts4223

NA setembre 1932

Ley de Reforma Agraria ts4224

NA setembre 1932

Ley del Divorcio ts4225

NA 02/02/1933

Legislació de la Transició ts4206

Legislació Generalitat de la Transició ts4883

Estatut de Sau ts4884

[NA](#) 1978

Legislació governs centrals de la Transició ts4283

Constitució 1978 ts4290

Estatut de Catalunya 1979 ts4291

Estatuto de los Trabajadores ts4292

[NA](#) 1979

Ley de Amnistía 1977 ts4287

[NA](#) 14 octubre 1977

Ley de Relaciones Laborales ts4284

[NA](#) abril 1976

Ley para la Reforma Política ts4286

[NA](#) 1977

Ley Sindical 1976 ts4285

[NA](#) 30 març 1976

Legislació de la zona rebel ts5203

Fuero del Trabajo ts5204

[NA](#) 1938

Ley de Responsabilidades Políticas ts4230

[NA](#) 9 febrer 1939

Ley de Subsidios Familiares ts5205

[NA](#) 1938

Normas para la depuración de los funcionarios públicos ts4229

[NA](#) 10 febrer 1939

Legislació del Franquisme ts4205

Legislació Crisi del franquisme ts4280

Decreto-ley Antiterrorista ts4282

[NA](#) agost 1975

Decreto-ley de Asociaciones Políticas ts4281

[NA](#) 1974

Legislació Govern dels propagandistes ts4251

Decreto-ley de Represión del Bandidaje y el Terrorismo ts4252

[NA](#) 19 abril 1947

Ley de Administración Local ts4254

[NA](#) 1948

Ley de Arrendamientos Urbanos ts4260

[NA](#) 22 desembre 1955

Ley de Bases de la Enseñanza Media y Profesional ts4256

[NA](#) 16 juliol 1949

Ley de Concentración Parcelaria ts4257

[NA](#) 20 desembre 1950

Ley de Libertad Condicional ts4255

[NA](#) 4 juliol 1949

Ley de Sucesión en la Jefatura del Estado ts4253

[NA](#) 1947

Ley de Viviendas de Renta Limitada ts4258

[NA](#) 20 desembre 1950

Ley de Viviendas Protegidas ts4259

[NA](#) 16 juliol 1954

Legislació Govern dels tecnòcrates ts4261

Acuerdos sobre emigración de trabajadores españoles a Alemania ts4266

NA octubre 1959

Decreto-ley de Ordenación Económica ts3795

UP Plan de Estabilización y Liberalización Económico

NA 21/07/1959

Decreto-ley para la Represión de la Rebelión Militar, el Bandidaje y el Terrorismo ts4268

NA 21 setembre 1960

Derechos Políticos, Profesionales y de Trabajo de la Mujer ts4269

NA 1961

Ley de Asociaciones ts4270

NA 11 desembre 1964

Ley de Convenios Colectivos ts4264

NA 24 abril 1958

Ley de Enseñanzas Técnicas ts4263

NA 20 juliol 1957

Ley de la Seguridad Social ts4272

NA 21 abril 1966

Ley de Libertad Religiosa ts4275

NA 15 novembre 1968

Ley de Minas ts4279

NA 21 juliol 1973

Ley de Orden Público ts4267

NA 29 juliol 1959

Ley de Peligrosidad Social y Rehabilitación Social ts4276

NA 5 agost 1970

Ley de Prensa e Imprenta ts4271

NA 9 abril 1966

Ley de Principios Fundamentales del Movimiento Nacional ts4265

NA 17 maig 1958

Ley de Reforma y de Desarrollo Agrario ts4278

NA 12 gener 1973

Ley de Secretos Profesionales ts4274

NA abril 1968

Ley de viviendas subvencionadas ts4262

NA 1957

Ley Orgánica el Estado ts4273

NA 22 novembre 1967

Ley Sindical 1971 ts4277

NA 17 febrer 1971

Legislació Primer Franquisme ts4228

Causa General ts4233

NA 1940

Fuero de los Españoles ts4247

NA 17 juliol 1945

Ley Constitutiva de las Cortes ts4240

NA 17 juliol 1942

Ley constitutiva de los Sindicatos Agrícolas ts4236

NA 17 novembre 1940

Ley de Bases de la Organización Sindical ts4237

NA 6 desembre 1940

Ley de Bases del Régimen Local ts4248

NA
17 juliol 1945

Ley de Bases del Trabajo ts4242

[NA](#) 16 octubre 1942

Ley de Enseñanza General ts4246

[NA](#) 7 juliol 1945

Ley de Incautación de Bienes de Antiguos Sindicatos Marxistas y Anarquistas ts4232

[NA](#) 23 setembre 1939

Ley de Ordenación Universitaria ts4244

[NA](#) 29 juliol 1943

Ley de Rebelión Militar ts4243

[NA](#) 2 març 1943

Ley de Referéndum Nacional ts4249

[NA](#) 22 octubre 1945

Ley de Reglamentaciones ts4241

[NA](#) 6 octubre 1942

Ley de Reorganización de la Administración Central del Estado ts4231

[NA](#) 8 agost 1939

Ley de Reorganización de los Servicios de Policía ts4238

[NA](#) 8 març 1941

Ley de Represión de la Masonería y el Comunismo ts4235

[NA](#) 1 març 1940

Ley de Seguridad del Estado ts4239

[NA](#) 29 març 1941

Ley de Unidad Sindical ts4234

[NA](#) 26 gener 1940

Plus de Cargas Familiares ts4250

[NA](#) 1945

Reglamento de los contratos de trabajo ts4245

[NA](#) 27 gener 1944

Sistemes jurídics ts1741

Dret constitucional ts1750

Dret de la propietat ts1762

Propietat ts1763

Béns comunals ts1765

Béns mobles ts1766

Propietat de la terra ts1764

Propietat intel·lectual ts1769

Propietat rural ts1767

Propietat urbana ts1768

Transmissió de béns ts1770

Testaments ts1771

Dret dels contractes ts1772

Contractes de compravenda ts1776

Contractes de conreu ts1773

Emfiteusi ts3564

Masoveria ts3563

Parceria ts1774

Rabassa morta ts1775

Contractes laborals ts1777

Dret laboral ts1784

Dret penal ts1787

Delictes ts1788

Estafes ts1790

Homicidis ts1791

Robatoris ts1789

Responsabilitat penal ts1792

Amnistia ts1793

Indult ts1794

Penes ts1796

Sistema penitenciari ts2960

Institucions penitenciàries ts5565

Inspección de Campos de Concentración de Prisioneros (ICCP) ts4198

TR Inspección de Campos de Concentración de Prisioneros (ICCP) ts4198
Repressió franquista ts2909

Jefatura de Campos de Concentración y Batallones Disciplinarios (JCCBD) ts4199

Juntas Pro-Presos ts2965

Patronato Central de Nuestra Señora de la Merced ts5265

NA Nom que rep el Patronato Central para la Redención de Penas por el Trabajo des de l'abril de 1939.

Patronato Central para la Redención de Penas por el Trabajo ts2964

Patronato San Pablo de Presos ts2967

NA 26/07/1943

Servicio de Colonias Penitenciarias Militarizadas (SCPM) ts4197

Servicio de Libertad Vigilada ts2966

NA 22/05/1943

Organització administrativa de l'Estat ts4885

Administració autonòmica ts4954

Generalitat de Catalunya ts4955

Govern de la Generalitat ts4960

Conselleries ts4962

Consellers/conselleres ts4961

Òrgans i institucions de la Generalitat ts4963

Comissariat de Propaganda de la Generalitat ts4988

NA Organisme dependent de la presidència de la Generalitat, dedicat a la propaganda política, creat per decret de 5 d'octubre de 1936, el primer d'aquest tipus en un país de l'Europa occidental. Actuà a través de la premsa diària ("Comunicat de Premsa", ciclostilat, en set llengües, inclosos el llatí i l'esperanto), de revistes ("Nova Ibèrica", "Amic", "Butlletí Especial per als Catalans Absents de la Pàtria"), de quaderns fotogràfics ("Visions de Guerra i de Reraguarda"), d'edicions en quatre llengües, sovint il·lustrades, del cinema (Laia Films), de mascotes (El més petit de tots), de discs, de cartells, de teatres de titelles, de cors de cantaires (Sagetes Roges), de biblioteques ambulants (a les Llars Catalanes al Front). Tingué un personal fix que arribà a 300 persones. El comissari fou Jaume Miravittles. EC.

Comissió d'Indústries de Guerra de la Generalitat ts4986

NA Òrgan creat per decret de la Generalitat de Catalunya de 7 d'agost de 1936,

presidit per Josep Tarradellas i destinat a centralitzar la fabricació i emmagatzemar material de guerra, cosa que féu sovint a través de simples intervencions en les empreses, sense expropiar-les. Tot i l'oposició del govern de la Generalitat i el de la República, acabà expropiant les indústries de guerra de Catalunya per decret l'11 d'agost de 1938. EC.

Comissió de Responsabilitats ^{ts4990}

NA Organisme creat pel decret del Consell de la Generalitat de 9 de gener de 1937 que dissolgué el Comitè d'Apropiacions. Tenia la funció de determinar responsabilitats sobre apropiacions definitives i embargaments preventius i la d'acordar la retenció provisional dels saldos de comptes i dipòsits de persones incorregudes en responsabilitats. La seva actuació fou molt intensa el 1938. EC.

Comitè Central de Milícies Antifeixistes de Catalunya (CCMA) ^{ts4984}

NA Nom amb què es coneix el Comitè de Milícies Ciutadanes creat el 21 de juliol de 1936 a Barcelona per Lluís Companys, a iniciativa de la CNT-FAI, amb la finalitat de coordinar els cossos armats de milicians que havien de sortir cap al front d'Aragó. L'objectiu final del Comitè era integrar les iniciatives revolucionàries dins el marc del poder constituït i preparar el camí cap a la reconstrucció de l'aparell de dominació republicana després de la Guerra Civil. El comitè va aplegar representants de diferents partits: CNT, FAI, UGT, PSUC, POUM, UR, ACR i ERC, més els militars assessors de la Generalitat, Josep Vicenç i Guarner. El sector que hi dominava era l'anarcosindicalista, amb J. Garcia Oliver, B. Durruti i Abad de Santillán. A més de l'organització de les primeres columnes de voluntaris cap al front, el Comitè va dirigir la revolució col·lectivista mitjançant el Consell Suprem de l'Economia de Catalunya. El Comitè va ser dissolt el 27 de setembre de 1936 pel mateix Companys un cop la Guerra va quedar estabilitzada i va requerir l'existència d'un únic comandament. DHC.

Consell de Cultura de la Generalitat ^{ts4983}

NA Organisme creat per la Generalitat de Catalunya (decret de 9 de juny de 1931) per tal d'estructurar i regir la seva obra cultural. L'integraven vint consellers, aplegats en cinc ponències (ensenyament superior, ensenyament secundari, ensenyament primari, ensenyament tècnic, i arxius, biblioteques i belles arts), presidits pel conseller d'instrucció pública i pel president de la Generalitat. A la pràctica, n'actuà de president Jaume Serra i Hünter, amb Pompeu Fabra de vicepresident i Alexandre Galí de secretari. En fou l'inspirador el conseller d'instrucció pública Ventura Gassol del 1931 al 1936, que fou succeït per Carles Pi i Sunyer, i, durant el Bienni Negre (1934-36), per Lluís Duran i Ventosa. Fou l'organisme fonamental de la tasca cultural de la Generalitat. EC.

Consell de l'Escola Nova Unificada (CENU) ^{ts4985}

NA Institució creada per decret de 27 de juliol de 1936 a Barcelona amb la finalitat d'iniciar una escola nova, única, gratuïta, laica, amb coeducació i en llengua catalana, inspirada en els principis racionalistes del treball i de la fraternitat humana. Es proposava de coordinar els serveis d'ensenyament de l'estat, de l'ajuntament de Barcelona i de la Generalitat de Catalunya. Era dirigit per quatre representants de la UGT (Federació de Treballadors de l'Ensenyament), quatre de la CNT (Sindicat de Professions Liberals), un de l'Escola Normal de la Generalitat, un de la Universitat Autònoma, un de la Universitat Industrial i un de Belles Arts. El comitè executiu era format per Joan Puig i Elias, Francesc Albert, Joan Hervàs i Miquel Escorihuela. En 1936-37 elaborà el Pla General d'Ensenyament basat en l'ensenyament permanent en grups i en una distribució segons les capacitats i els interessos. Preveia, a més, que cada escola fos adscrita a una col·lectivitat de producció. En 1936-37 les reformes en edificis expropiats possibilitaren l'escolarització de 50 000 nens. El 1937 foren matriculats 111 000 infants, dels quals 21 000 no pogueren ésser escolaritzats, bé que el CENU encarregà al Sindicat d'Arquitectes de Catalunya un projecte de 30 nous grups escolars. La mobilització progressiva dels mestres en 1937-38, però, representà un obstacle decisiu per a la nova pedagogia. Fou dissolt pel febrer del 1939. EC.

Escola Popular de Guerra de Catalunya ^{ts4989}

NA Institució creada per decret del departament de defensa de la Generalitat de Catalunya del dia 26 d'octubre de 1936, per a formar instructors de guerra. Ensenyava tàctica, armament, topografia, tir, etc. Els primers professors honoraris foren Joan Garcia i Oliver i Abad de Santillán, delegats de la CNT, Rossend Cabré i J. Duran i Rosell, delegats del PSUC, i Emili Escobar, comandant de la Guàrdia Nacional Republicana. EC.

Institut Contra l'Atur Forçós (ICAF) ^{ts4993}

NA Organisme creat el 26 de maig de 1933 i adscrit com a organisme autònom al

departament de presidència per a alleujar la crisi de treball existent. El 28 de març de 1934 es fongué amb el Comissariat de la Casa Obrera, i prengué a càrrec seu les obres de la Casa Bloc. Publicà un Estudi sobre la crisi de la indústria tèxtil (1936). EC.

Junta de Defensa Passiva de Catalunya ts4994

Junta de Seguretat Interior de Catalunya ts4987

NA setembre 1936

Servei de Biblioteques al Front ts4991

NA Organisme dependent del departament de cultura de la Generalitat, creat per iniciativa d'Antoni M. Sbert el 1937. El seu objectiu era el de regular el trasllat de llibres al front, mitjançant una xarxa de biblioteques ambulants connectada amb la direcció tècnica de Biblioteques Populars de la Generalitat. EC.

Servei de Cultura al Front ts4992

NA setembre 1937

Parlament de Catalunya ts4956

Parlamentaris/parlamentàries ts4958

President del Parlament ts4957

President de la Generalitat ts4959

Administració estatal ts4886

Cap de l'Estat ts4887

Dictador ts4888

Monarca ts4889

President de la República ts4893

Consolat ts4938

Cònsols ts4939

Corts Generals ts4890

Congrés dels Diputats ts4894

Diputats/diputades a Corts ts4896

President de les Corts ts4895

Procuradors/procuradores a Corts ts4897

Senat ts4898

President del Senat ts4899

Senadors/senadores ts4900

Govern central ts4902

Ministeris ts4903

Ministres ts4904

Nuevo Estado ts4905

TR Nuevo Estado ts4905

Repressió franquista ts2909

Falange Española Tradicionalista y de las JONS (FET y de las JONS) ts4906

NA Partit únic del règim franquista creat pel decret d'unificació (19 d'abril de 1937), el qual unia en una nova i única organització política les dues principals forces que funcionaven dins de l'Espanya nacional durant la Guerra Civil: Falange Española de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista (FE de las JONS), de signe feixista, i Comunió Tradicionalista (CT), de signe tradicionalista i carlista. El nou partit es conformà a la manera feixista, adoptant gairebé íntegrament de FE y de las JONS i amb Franco al capdamunt. Els seus estatuts són del 31 d'agost de 1939. L'any 1970 passà a anomenar-se "Movimiento Nacional". L'1 d'abril de 1977, i sota el govern d'Adolfo Suárez, se suprimia definitivament el Movimiento. DCEFID.

Frente de Juventudes ts4907

NA Organització infantil i juvenil de FET y de las JONS creada per una llei del 6 de desembre de 1940. Enquadrava obligatòriament tots els nens i joves d'entre

7 i 21 anys agrupant-los en diverses seccions: centres d'ensenyament, centres de treball i secció rural. També en formarien part el SEU i la Secció Femenina. L'objectiu fonamental del Frente de Juventudes era l'educació física dels joves i la seva socialització política en els principis falangistes, que s'havia d'aconseguir mitjançant l'adoctrinament ideològic a les escoles i centres de treball, però també amb un seguit d'activitats extraescolars i extralaborals: esports, actes culturals, desfilades, marxes, concentracions i, per sobre de tot, la realització de campaments. El Frente de Juventudes assumia, també, diverses funcions assistencials: serveis sanitaris, beques i menjadors socials, entre d'altres. L'any 1961, canvià de nom, passà a dir-se Organización Juvenil Española (OJE), i d'estructures. DCEFID.

Hermandad Nacional de Labradores y Ganaderos ts5468

Jefaturas Provinciales de FET y de las JONS ts4927

UP Jefaturas Provinciales del Movimiento

Jefatura Provincial de FET y de las JONS de Barcelona ts4928

UP Jefatura Provincial del Movimiento de Barcelona

NA Organització provincial de Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista (FET y de las JONS) i, més endavant, del Movimiento, creada cap a la fi de 1938, poc abans de l'entrada de les tropes franquistes a la província i ciutat de Barcelona. Llastada per la política general de subordinació del partit a l'Estat i amb un pressupost molt reduït, la política d'enquadrament, control, mobilització i educació de la població que la Jefatura teòricament havia d'exercir se'n va ressentir. La militància va anar perdent consistència al llarg dels anys i, sobretot, des de 1945. FET y de las JONS comptà a Barcelona capital amb dos diaris, amb d'altres a capitals comarcals i diverses emissores de ràdio, fossin del Movimiento, sindicals o del Frente de Juventudes. DCEFID.

Jefatura Provincial de FET y de las JONS de Girona ts4929

UP Jefatura Provincial del Movimiento de Girona

NA Organització provincial de Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista (FET y de las JONS) i, més endavant, del Movimiento, creada a partir del febrer de 1939 sota la direcció de l'enginyer forestal Lluís de Prat Roure, de tendència carlina. L'organisme es va caracteritzar per la durada curta dels seus caps. DCEFID.

Jefatura Provincial de FET y de las JONS de Lleida ts4931

UP Jefatura Provincial del Movimiento de Lleida

NA Organització provincial de Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista (FET y de las JONS) i, més endavant, del Movimiento, creada a partir de l'abril de 1938. El fet que Lleida fos una zona de guerra on els militars tenien el màxim comandament determinà certa inestabilitat, reflectiva en l'escassa continuïtat dels caps provincials. En els primers moments, la Jefatura Provincial fou un conglomerat on confluïren, per conveniència i oportunisme tots els contraris a la República. Als pobles, els propietaris rurals i antics lligaires s'hi posaren al capdavant per exercir un control social amb actituds virulentament caciquils. L'escassa convicció ideològica fou decisiva, però, perquè aviat sovintegessin les destitucions i els expulsions. Les primeres energies de l'organització s'adreçaren sobretot, a tasques repressores, cosà que creà intensos conflictes amb el Govern Civil, màxim responsable de l'ordre públic. Perduda tota autonomia a partir de 1943 i sense capacitat de maniobra, la Jefatura Provincial accentuà el procés de burocratització, paral·lelament al progressiu envelliment de la militància del partit. Esdevingué bàsicament una plataforma de promoció personal que permeté certa presència en les delegacions de l'Administració estatal i en l'OSE. A la resta de la província es reduí a alguns nuclis de la Noguera, on disposaven de camps de tir i ensinistrament. Des de la Jefatura Provincial mai no s'aconseguí hegemonitzar cap parcel·la de poder. En els últims anys del règim, la Jefatura sols va ser el reducte d'una minoria nostàlgica aglutinada entorn de la Guardia de Franco i d'un grup de joves involucionistes que protagonitzaren alguns dels atemptats contra forces progressistes en el postfranquisme. DCEFID.

Jefatura Provincial de FET y de las JONS de Tarragona ts4930

UP Jefatura Provincial del Movimiento de Tarragona

NA Organització provincial de Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista (FET y de las JONS) i, més

endavant, creada un cop ocupada la ciutat de Tarragona, el 15 de gener de 1939, sota el comandament de José María Fontana Tarrats. Fontana Tarrats es projectà en el càrrec com un home de partit, intransigent amb les seves idees i defensor ferri de la doctrina de FET y de las JONS. Tot i això, no aconseguí evitar que les forces dissolvents de l'esquerra i de certes dretes crebantessin el partit. Per l'octubre de 1943, un cop José María Fontana Tarrats fou allunyat de la província, i amb el càrrec de cap provincial de FET y de las JONS de Tarragona a les mans del governador civil, s'inicià una etapa ben diferent. D'entre els serveis i activitats de la Jefatura, destacarien les del Frente de Juventudes, Sindicatos, Sección Femenina, Educación Nacional i la Vicesecretaría de Educación Popular. DCEFID.

Jefe Provincial de FET y de las JONS ts5290

UP Jefe Provincial del Movimiento

Organización Juvenil Española (OJE) ts4914

Organización Sindical Española (OSE) ts4915

UP Central Nacional Sindicalista (CNS)

Sindicat vertical

NA Sistema sindical creat amb la intenció de materialitzar el punt 9è de Falange Española Tradicionalista y de las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista, que declarava: "Concebimos España, en lo económico, como un gigantesco sindicato de productores"; responia també a l'articulat del Fuero del Trabajo, que definia el sindicat vertical com un "instrumento del Estado". El seu desplegament legislatiu es va fer a partir de dues lleis: la Llei sobre unitat sindical i la Llei de bases de l'organización sindical. Pel que fa a la primera, tenia un marcat caràcter repressiu atès que liquidava el sindicalisme contrari al règim i no controlat per aquest tot il·legalitzant qualsevol organisme no integrat dins de l'OSE. La segona desenvolupava la institució, estructurant-la en les centrals nacional-sindicalistas, encarregades d'enquadrar els productors sobre la base del principi de "Unidad, Totalidad y Jerarquía", i els sindicats nacionales, per a les diferents activitats econòmiques. La tercera peça de l'OSE eren les obras sindicales. Malgrat les proclames doctrinals i polítiques i les disposicions legals, el paper de l'OSE en l'elaboració i l'aplicació de les polítiques econòmiques i socials fou molt secundari; en canvi, l'enquadrament i el control dels treballadors va ser efectiu. Tanmateix, el marc formal de negociació col·lectiva establert el 1958 va obrir una nova etapa, que comportava un baló d'oxigen per a l'aparell verticalista que li va permetre sortir de l'ostracisme polític al qual l'havia condemnat el règim. Cal destacar que fins el 1971, el sindicat vertical s'anomenà Central Nacional Sindicalista (CNS) i que fou a partir d'aquesta data que prengué el nom d'OSE. DCEFID.

Obras Sindicales ts4922

Obra Sindical de Educación y Descanso ts4925

Obra Sindical de Hogar y Arquitectura ts4923

Obra Sindical del 18 de Julio ts4924

Sección Femenina ts4911

NA Secció femenina del partit de FE de las JONS, nascuda el 1934, quan un petit grup de dones falangistes de Madrid constituí, amb el beneplàcit de José Antonio Primo de Rivera, la primera agrupació femenina del partit amb la intenció d'ocupar-se de l'assistència als companys empresonats i llurs familiars, de recollir diners per ajudar-los i de realitzar missions de propaganda i d'enllaç. En el transcurs de la Guerra, a més, dugueren a terme activitats benèfiques en l'Auxilio Social i exerciren com a infermeres juntament amb les carlines enquadrades en "Frentes y Hospitales". Durant el Franquisme, es dedicà a alligonar la població femenina sobre quin havia de ser el seu paper social -com a peça clau de l'engranatge familiar- i socialitzador -com a transmissora de les essències religioses i polítiques-. Recolzada en els principis més ortodoxos del nacionalsindicalisme i del nacionalcatolicisme, quedà institucionalitzada com a eina de control i formació de les dones i esdevingué un dels pilars propagandístics més emblemàtics del sistema a través d'activitats com l'educació física i, sobretot, els "Coros y Danzas". A la vegada, la Sección Femenina serví per suplir les nombroses mancances sanitàries centrades en la lluita contra la mortalitat infantil. DCEFID.

Auxilio Social ts4913

NA Organisme creat a Valladolid l'octubre de 1936 per Mercedes Sanz Bachiller, al si de la Sección Femenina. L'objectiu immediat era pal·liar els efectes de la guerra amb la creació de menjadors benèfics per a

infants i adults indigents. Tanmateix, durant la dictadura, l'entitat pretenia controlar tota l'assistència social de l'Estat franquista i les col·lectes públiques. Alhora, desenvolupà una intensa campanya propagandística a favor d'una política natalista. A partir del maig de 1940, l'Auxilio Social es desvinculà de la Sección Femenina i es reorganitzà com un organisme oficial sota la protecció de l'Estat, alhora que n'esdevingué un dels pilars fonamentals. En aquest sentit, l'Auxilio Social no sols aconseguí controlar la beneficiència, sinó que, sobretot, desenvolupà una nítida funció política tant d'al·lisonament en el nacionalsindicalisme i el nacionalcatolicisme com de criminalització dels vençuts a l'hora d'administrar l'assistència social. DCEFID.

Hogares de Auxilio Social ts5473

TR Descriptors hogares de Auxilio Social on5447

Hogares de Auxilio Social ts5473

Servicio Social ts4912

NA El "Servicio Social", implantat per l'octubre de 1937, consistia a fer sis mesos de prestació social, requisit obligatori per a totes les dones que volguessin obtenir una qualificació professional o treballar en els serveis públics. El "Servicio Social" estava adreçat a les dones entre 17 i 35 anys i era considerat un "deber nacional". Després d'una sèrie de disputes entre l'Auxilio Social i la Sección Femenina per capitalitzar aquest servei, quedà adscrit a Sección Femenina des del desembre de 1939. DCEFID.

Sindicato Español Universitario (SEU) ts4908

NA Sindicat creat a Madrid el 21 de novembre de 1933. Un cop finalitzada la Guerra, el SEU era l'única organització estudiantil legal. I el 1943 es va establir l'afiliació obligatòria de tots els estudiants universitaris. El sindicat es va dedicar, d'una banda, a tasques repressives, i de l'altra, a activitats de caràcter burocràtic i assistencial (beques, menjadors, esports, etc.), i també cultural (revistes, teatre, cinefòrum, etc.). El SEU va desaparèixer el 1967. DCEFID.

Falanges Juveniles de Franco ts4909

Primera Línea del SEU ts4910

Òrgans i institucions del Nuevo Estado ts4932

Associacions de caps de família ts5427

Associacions polítiques franquistes ts3074

NA Per al règim franquista els partits polítics foren, des del primer moment, una realitat a extingir pels seus efectes negatius en la societat. En la més pura tradició feixista, el franquisme els considerava la causa de les seves divisions socials i no pas la seva expressió. Tanmateix, les divisions internes entre els fidels al règim semblaren aconsellar en determinats moments l'obertura d'un espai per al que s'anomenà "ordenado contraste de pareceres" en forma d'associacions polítiques, defugint tothora la paraula "partit". El debat intern sobre com s'havien d'organitzar aquestes associacions va estar enverinat des de bon començament per la dinàmica, tan pròpia del franquisme, d'utilitzar qualsevol indici de canvi expressat per un rival per fer-ne una denúncia d'heterodòxia -si no de traïció- respecte als fonaments del règim. Des de la darrerria de la dècada dels seixanta, i sobretot en la dels setanta, aquestes discussions generaren projectes -o, si més no, declaracions d'intencions- a un ritme uniformement accelerat. Però al cap i a la fi, en el moment de la mort de Francisco Franco, tot el que n'havia resultat eren unes lleis i unes normatives que impossibilitaven, en la pràctica, la construcció de veritables associacions polítiques destinades a participar directament en la vida política oficial, cosa que s'agreujava amb l'absència de veritables pugnes electorals. DCEFID.

Biblioteca Central ts5480

NA Nom que -per un acord de la Diputació Provincial de Barcelona del 25 de setembre de 1939- prengué la Biblioteca de Catalunya en ser abolida la Generalitat, com passà durant la dictadura de Primo de Rivera. Quedava convertida d'aquesta manera en una indefinida biblioteca general, amb funcions alhora de recerca i de servei públic. El mes de genr de 1939, la biblioteca ja era pràcticament instal·lada a la seu actual, però no fou oberta fins el febrer de 1940. Mentrestant, estigué sotmesa a un règim de depuració de fons i de treballadors/es. L'entitat quedà afectada pels interessos de la propaganda franquista i per l'anul·lació o la minimització de les seves funcions originals com a biblioteca nacional de Catalunya. L'any 1973 recuperà el nom de Biblioteca de Catalunya, però fins al 1981 no disposà de la

base legal necessària que li retornava l'estatus efectiu de biblioteca nacional. DCEFID.

Fiscalía de Tasas ts5464

Instituto Español de Estudios Mediterráneos (IEEM) ts5481

NA Entitat cultural. Pel juny de 1939, Ramón Serrano Suñer va anunciar la liquidació de l'Institut d'Estudis Catalans i la construcció d'un "gran centro de la cultura mediterrànea". La base per iniciar aquest procés va ser un informe tecnico-jurídic que arribava a la conclusió que, com que l'IEC havia deixat d'existir, se'n podia traspasar el patrimoni a una nova entitat. Pel gener de 1940 naixia, doncs, l'IEEM. Tot i els cinc milions de pessetes en donacions diverses, el patrimoni de l'IEC i tot el suport polític de les més altes instàncies, a partir de 1942 l'IEEM va entrar en una llarga agonia, envoltat de la ignorància i menyspreu de gairebé tothom i abandonat pels qui havien estat els seus padrins de bateig. DCEFID.

Instituto Nacional de Colonización ts4935

Instituto Nacional de Emigración ts4937

Instituto Nacional de Industria (INI) ts4934

Instituto Nacional del Libro Español ts5482

NA Organisme instituït per la dictadura franquista pel maig de 1939 per substituir les cambres del llibre existents fins aleshores (la de Barcelona i la de Madrid). Depenia del Ministeri de Governació i, segons el reglament (aprovat per l'abril de 1941), agrupava obligatòriament tots els professionals del llibre. Entre els seus objectius figurava el d'executar les consignes de la Dirección General de Propaganda i el de distribuir la quota de paper destinat a l'edició. La fi de la dictadura comportà la desaparició de l'Institut i la resurrecció de les cambres. DCEFID.

Junta de Calificación y Censura de Películas ts4936

Servicio Nacional de Regiones Devastadas y Reparaciones ts4933

NA El Servicio Nacional de Regiones Devastadas y Reparaciones fou creat el 1938 en el si del Ministeri de l'Interior. El 1939 es convertí en una Direcció General. Fou concebuda per a la reconstrucció de les zones més afectades per la Guerra. Desenvolupà aquesta tasca mitjançant els "decretos de adopción" de les localitats més danyades pels combats. Els poders conferits a l'Estat per aquest decret li permetien expropiar els terrenys, béns i drets de tots classe, a la vegada que sobre el paper es responsabilitzava del restabliment dels serveis corresponents a l'Estat i a l'Església, als serveis de caire provincial i als de caire municipal, com també es reservava la potestat de construir habitatges de venda reduïda i prioritzava la construcció de grups escolars. En aquest sentit, fou un instrument de difusió ideològica sistemàticament utilitzat durant la postguerra, el qual admetia la conservació de part o de la totalitat de les runes d'algunes poblacions imputant sense complexos les destruccions a l'exèrcit republicà i utilitzant els presos polítics per acomplir la seva activitat reconstructiva. Practicà un model arquitectònic tancat i reaccionari, una resposta desfasada a l'arquitectura moderna d'abans de la Guerra, que mai no arribà a assolir l'anhelat estil "nacional". Reflectia clarament la preferència del règim per mantenir una economia agrària a través de la potenciació d'infraestructures agrícoles, posant fre a l'èxode rural i menystenint les necessitats industrials. Els càlculs més optimistes han arribat a fixar en quasi 400 les localitats d'arreu d'Espanya que foren adoptades, fins que l'any 1957 el Servicio de Regiones Devastadas es dissolgué dins el Ministeri de l'Habitatge. DCEFID.

Servicios de Ocupación ts5492

NA El 26 de gener de 1939, Franco sotmetia Barcelona a un règim especial d'ocupació. L'especificitat rojo-separatista de la ciutat i la necessitat d'organitzar la repressió, exercir el control i imposar el Nuevo Estado, es completaven amb la necessitat de garantir l'ordre entre els vencedors i impedir les pugnes polítiques internes. El general Eliseo Álvarez Arenas fou nomenat cap dels Servicios de Ocupación. Quan ocupà el càrrec, dictà les normes que havien de regir aquest règim especial: incorporà Barcelona a l'estat de guerra, detallà els àmbits d'intervenció de les autoritats i els materials que s'havien de requisar, ordenà el funcionament immediat de les fàbriques i tallers i la recuperació del material de les organitzacions existents fins llavors (per tal d'utilitzar-los en les posteriors depuracions), suspengué els funcionaris de l'Administració i prohibí les activitats polítiques al marge de FET y de las JONS. Va implantar la censura de premsa, blindà l'ordre públic i va detallar els actes que passaven a la jurisdicció militar: la difusió de notícies falses,

l'acaparament i entorpiment de la circulació de les mercaderies i la celebració de reunions i manifestacions. Tot i que anuncià el respecte a l'ús del català en l'àmbit familiar, impulsà un veritable projecte de liquidació cultural i d'espanyolització. DCEFID.

Òrgans i institucions de l'Estat ts4953

Instituto de Reforma Agraria (IRA) ts5005

President del govern ts4901

Administració local ts4964

Ajuntament ts4976

Ajuntament de Barcelona ts4977

Ajuntament de Girona ts4978

Ajuntament de Lleida ts4979

Ajuntament de Tarragona ts4980

Alcaldes/alcaldesses ts4982

Comisiones gestoras ts4995

Comitè local de control ts4996

Regidors/regidores ts5229

Diputació Provincial ts4971

Diputació Provincial de Barcelona ts4972

Diputació Provincial de Girona ts4975

Diputació Provincial de Lleida ts4973

Diputació Provincial de Tarragona ts4974

Diputats/diputades provincials ts4981

President de la Diputació ts5006

Govern Civil ts4965

Govern Civil de Barcelona ts4966

Govern Civil de Girona ts4969

Govern Civil de Lleida ts4968

Govern Civil de Tarragona ts4967

Governadors civils ts4970

Política ts1014

Acció política ts1078

Àmbits d'actuació política ts1080

Política exterior ts4880

División Azul ts5193

UP División Española de Voluntarios

NA Unitat militar espanyola que participà en la Segona Guerra Mundial amb les tropes del Tercer Reich. La invasió alemanya de l'URSS pel juny de 1941 fou l'ocasió propícia perquè, amb l'enviament de la División Azul, Franco demostrés el seu suport absolut a la causa de l'Eix. D'aquesta manera, a més, responia a les pressions dels nuclis falangistes, pagava l'ajut facilitat pel règim alemany durant la Guerra Civil i pretenia participar, també, en el futur repartiment del botí un cop s'acabés el conflicte. Els voluntaris foren destinats al sector situat vora la ciutat Novgorod i, després, a les rodalies de Sant Petersburg-Leningrad, on combateren fins a la dissolució de la unitat per l'octubre de 1943, vist l'evident canvi de rumb que havia pres la guerra. DCEFID.

TR División Azul ts5193

Muñoz Grandes, Agustín on5671

Política interior ts1081

Política envers els refugiats i els exiliats ts1083

Deportació ts3057

Extradició ts3058

Nacionalització ts1085

Repatriació ts3056

Polítiques migratòries governs ts3045

Assistencialisme ts3050

Desallotjaments ts3051

Desnonaments ts3052

Empadronament ts3048

Expulsió ts3046

Retorn ts3047

Política internacional ts1082

Cooperació internacional ts1086

Organismes internacionals ts1087

Relacions internacionals ts1088

Oposició política ts2977

Lluita i oposició clandestina ts2994

Desarticulacions policials ts4161

UP Caigudes

Enfocament de la lluita ts5267

Conquesta de l'espai públic ts5271

Participació dels catòlics en l'antifranquisme ts3315

Aixopluc parròquies ts3316

Diàleg entre catòlics i marxistes ts3317

Lluita armada ts2979

Guerrilla urbana ts2986

Maquis ts2984

NA El concepte de maquis és un gal·licisme usat per designar el moviment de resistència armada al Franquisme. Al principi, foren petits grups que no acceptaren la derrota de 1939 i que, per tal de sobreviure, s'amagaren a la muntanya i actuaren de manera espontània, al marge de les organitzacions polítiques o sindicals, amb un armament precari. La primera incursió de què hom té notícia, des de l'altra banda de la frontera, és del 8 de febrer de 1941, quan els guàrdies civils d'Espolla van intercanviar un tiroteig amb un grup d'elements armats als quals feren un mort. L'etapa més activa de la guerrilla va ser preparada per a l'estiu de 1944, arran de la derrota dels ocupants alemanys al sud de França i del desembarcament de Normandia. L'ofensiva central va tenir com a marc geogràfic la Vall d'Aran, on el 16 d'octubre s'inicià l' "Operación Reconquista de España". A partir d'aleshores, de la lluita a camp obert el maquis passà a l'actuació per mitjà de petits grups infiltrats que actuaren sense la connexió necessària amb les forces de l'interior. En general, a les muntanyes de Catalunya no va haver-hi agrupacions guerrilleres, si exceptuem els intents de crear una zona, al sud-oest de Tarragona, en connexió amb la guerrilla valenciana i aragonesa. Però en les zones rurals del Berguedà i el Bages, fins al començament dels anys cinquanta, els grups de Marcel·lí Massana i Ramon Vila, que vivien a cavall de la frontera francoespanyola, feren anar de bòlit la Guàrdia Civil pels sabotatges i els cops econòmics a empresaris i col·laboradors de la dictadura. El principi de la guerra freda va servir, tanmateix, per consolidar el règim franquista com a aliat natural dels EEUU. Per això, el 1948, els comunistes reconegueren que la tàctica guerrillera no era un camí viable i decidiren abandonar-la. El 1952, la Guàrdia Civil donà per liquidat el moviment, però durant onze anys, encara, l'actuació personal d'uns quants llibertaris irreductibles (Quico Sabaté, Josep Lluís Facerias, Ramon Vila, etc.), sense suport orgànic i ratllant la marginació, va prolongar la lluita amb cops econòmics o sabotatges fins que foren abatuts per les

forces d'ordre públic. En la lluita contra la guerrilla, el règim -a part, de l'Exèrcit i la Guàrdia Civil- es valgué de la Policia Armada, les forces de FET y de las JONS i el sometent, que fou reorganitzat el 1945 i estès a tot l'Estat. DCEFID.

Marc de l'Estat ts3090

Marc polític de l'Estat ts5194

Estat confessional ts3091

Estat de dret ts3092

Estat de les autonomies ts3096

Estat descentralitzat ts3097

Estat federal ts3183

Estat laic ts3094

Estat unitari ts3095

Marc social de l'Estat ts5195

Estat assistencial ts3098

Estat del benestar ts3093

Terrorisme ts3118

Atemptats terroristes ts3119

Organitzacions terroristes ts3120

TR Descriptors organitzacions terroristes on2603

Organitzacions terroristes ts3120

Vida política ts1110

Activitats polítiques ts3099

Organització política ts5562

Estratègia política ts5572

Captació de militància ts5331

Congressos polítics ts5478

Divergències polítiques ts5334

Escissió política ts3061

Militància política ts3060

Reivindicacions polítiques ts3063

Agrupacions polítiques ts3070

Coalicions electorals ts5196

Organitzacions juvenils partits polítics ts3073

TR Descriptors organitzacions juvenils partits polítics on2600

Organitzacions juvenils partits polítics ts3073

Partits polítics ts3072

TR Descriptors partits polítics on212

Partits polítics ts3072

Plataformes polítiques ts2397

TR Descriptors plataformes polítiques on2601

Plataformes polítiques ts2397

Poder polític ts5356

Poder local ts5561

Polítics ts4177

Procés de politització ts3059

Propaganda política ts3064

Manifests polítics ts3066

Mítings ts3065

Simbologia política ts3100

Banderes ts3101

Himnes ts3104

Iconografia franquista ts3105

Lemes ts3103

Sistema electoral ts1137

Campanyes electorals ts1139

Candidatures electorals ts1140

Programa electoral ts1146

Sociologia política ts3082

Clientalisme ts3084

Comportament electoral ts5197

Corrupció política ts3083

Demagògia política ts5011

Teoria política ts1015

Pensament polític ts5553

Estratègies i moviments polítics ts1021

Anticatalanisme ts3122

Anticlericalisme ts1022

NA Designació de diverses actituds, tendències o idees, que poden comprendre des de crítiques a persones i institucions eclesiàstiques fins a atacs directes contra la mateixa religió. DHC.

Anticomunisme ts3123

Antifeixisme ts1023

Antifranquisme ts1024

UP Oposició al règim franquista

Antimilitarisme ts1025

Apoliticisme ts5389

Associacionisme ts3121

NA Tendència a pertànyer a associacions, a formar part de grups amb afinitats culturals, esportives, polítiques, etc. EC.

Carlisme ts1026

NA Moviment socio-polític de signe antiliberal i antirevolucionari sorgit a Espanya a les darreries de l'antic Règim, i que perviu, avui dia, residualment. Les denominacions carlista o carlí, que aparegueren en els anys de la Dècada Ominosa (1823-1833), feien referència a l'infant Carles Maria Isidre de Borbó -el qui seria el pretendent Carles V dels carlistes-, i designava la forma evolucionada d'un corrent preexistent, el realisme. La qüestió dinàstica -és a dir, la successió de Ferran VII, que va enfrontar els partidaris de la seva filla Isabel i del seu germà, amb tot el que aquests representaven- no explica per ella mateixa el carlisme, malgrat que esdevingué, sobretot simbòlica i emblemàticament, un element destacat del moviment. La causa carlista implicava la lluita contra el liberalisme i tot allò que significava, tant en l'àmbit abstracte com en les aplicacions concretes, i el manteniment de la tradició. Déu, la pàtria i el rei, amb l'afegit dels furs a la trilogia, n'eren els punts principals de les proclames. És un moviment que es caracteritza per l'heterogeneïtat de la seva base social. Pagesos i artesans van ser els dos nuclis principals que conformaven el carlisme, al costat dels quals trobem, bàsciamment, clergues, estudiants, botiguers, advocats i propietaris. L'element directiu, això no obstant és nodrí sempre de les persones pertanyents als grups socials benestants. El País Basc i Navarra, Catalunya i el País Valencià foren les zones on el carlisme assolí una major implantació. Durant la Segona República, el carlisme va viure una etapa de recuperació per la via de l'amalgama contrarevolucionària, però sense la intensitat del segle anterior. Aquesta etapa

acabà conduint-lo a participar en el bàndol insurrecte en la Guerra Civil. El 1939, el carlisme es va trobar davant la paradoxa de formar part dels vencedors, però alhora no ser reconegut legalment en el nou règim. Això provocà conflictes i l'aparició de diverses faccions i tendències, cada volta més irreconciliables. No fou fins als anys seixanta que el moviment es tornà a reviscolar, en aquesta ocasió amb el suport d'una nova generació de carlins que desitjaven marcar diferències respecte del Franquisme. Progressivament, sota el liderat de Carles Hug de Borbó-Parma, convertiren el partit en socialista, la qual cosa els va enforntar amb els sectors dretans. L'aventura carleshuguista finí entre els anys 1979 i 1981. De les darreries dels anys vuitanta ençà alguns nuclis carlistes, que havien restat fidels als postulats tradicionals, intenten, amb ben poc èxit, de redreçar el partit, que anomenen, de bell nou Comunió Tradicionalista Carlista. DHC.

Requetés ts5550

TR Requetés ts5550

Terç de Requetès de la Mare de Déu de Montserrat ts3512

Conservadorisme ts1064

NA Ideologia i actitud que defensa les institucions vigents, en oposició a la idea de canvi social. Proclamant l'estabilitat dels sistemes com a condició de possibilitat d'una conducta ètica i d'una llibertat responsable, canonitza la propietat privada, estableix la religió i el sentiment nacional com a elements d'unitat social i refusa la pretensió d'una societat igualitària. EC.

Ecologisme ts3129

NA Conjunt de corrents ideològics que tenen en comú la voluntat d'assolir un nou ordre social basat en els principis de l'ecologia concebuda com a ciència totalitzadora. La majoria de grups ecologistes comparteixen un refús del productivisme de les societats contemporànies, del centralisme i la concentració del poder en mans dels estats i de les companyies multinacionals, i de l'explotació abusiva dels recursos naturals, i propugnen una societat no jerarquitzada, oberta i autogestionària. El pacifisme i el refús de l'energia nuclear són també comuns a la majoria de grups ecologistes. A les acaballes del règim franquista, els grups de defensa de l'entorn natural, embrió del moviment ecologista, iniciaren també les seves primeres mobilitzacions amb accions concretes com les que es feren contra l'abocador d'escombraries del massís del Garraf (1972) o per la salvaguarda dels aiguamolls de l'Empordà (1976). Aquestes accions facilitarien l'evolució cap a l'acció reivindicativa de grups que es movien a cavall entre el conservacionisme clàssic i la investigació i divulgació científiques, com ara la Lliga per la Defensa del Patrimoni Natural. Igualment facilitarien la creació d'organismes com el Comitè Antinuclear de Catalunya, que s'inclinava per uns plantejaments propers al moviment ecologista europeu en defensa de les energies netes i renovables davant l'avanç imparable de l'abús de les energies d'origen fòssil i altament contaminants. EC i DCEFID.

Europeisme ts3130

NA Corrent ideològic del s. XX que propugna la unificació política del continent europeu. Fins al s. XX no aparegueren projectes concrets d'unificar el continent per mètodes lliures i democràtics. En concret, i a partir de la Primera Guerra Mundial, la idea fou propugnada per Bertrand de Jouvenel, Ricard Coudenhove-Karlegi i sobretot Aristide Briand. La mort d'aquest darrer (1932) i l'ascensió del feixisme i del nazisme a bona part d'Europa aturaren el projecte, que fou madurat novament durant la Segona Guerra Mundial i activat en un congrés celebrat a l'Haia pel maig del 1948; poc després (1949) hom formulà una declaració de principis, base de les actuacions del Moviment Europeu. Fruit del Moviment Europeu han estat el Consell d'Europa (1949), la Universitat d'Europa (1949), etc, i també la cooperació científica, que ha donat lloc a organismes com l'EURATOM, el CERN o l'ESA. Els tractats de Roma del 1957 assenyalaren una de les fites cabdals vers la integració europea perquè crearen les bases de les Comunitats Europees, les quals, en constituir el 1992 la Unió Europea, donaren un pas addicional en la integració econòmica i política d'Europa, reforçada especialment amb un nombre creixent de membres de l'Europa occidental (de la qual des del 1995, tan sols Suïssa, Noruega i Islàndia, a banda de diversos estats molt petits, no formaven part). D'altra banda, la majoria d'estats europeus sorgits de l'antic bloc socialista a partir del 1991 han demanat el seu ingrés a la UE. El 1979 fou establert un Parlament Europeu d'elecció directa que, tot i la limitació inicial de les seves atribucions, a la llarga ha de constituir-se en cambra legislativa europea. EC.

Federalisme ts3142

NA Corrent de pensament polític que propugna una forma de govern basada en un sistema de pactes entre diferents comunitats, ja sigui per unió de comunitats diferents, ja sigui per fragmentació d'una unitat política existent mantenint lligams comuns. A l'Estat espanyol, històricament, el federalisme, representat pel Partit Republicà Democràtic Federal, dirigit per Pi i Margall, va defensar la descentralització de l'estat. En canvi, a Catalunya, tot i que fou sensible a la difusió dels plantejaments proudhonians i anarquistes, formà part del corpus del catalanisme i s'inclinà cap al particularisme d'Almirall. DHC.

Feminisme ts5283

NA Moviment per a l'emancipació de la dona, que va iniciar-se a Catalunya a partir de la revolució de 1868 en medis federals i particularment entre anarquistes i lliurepensadors, sense oblidar l'espiritisme, majoritàriament anticlerical i freqüentment dirigit per dones. Aquest primer feminisme -fos àcrata o republicà- va centrar la lluita a apartar la dona de la influència catòlica, i mai no fou sufragista, perquè es considerava que sense la prèvia emancipació moral i intel·lectual del sexe femení, atorgar-li el vot era posar-lo a les mans de l'Església. La primera organització feminista, fundada i dirigida per dones, va ser la Societat Autònoma de Dones de Barcelona, en activitat a partir de 1889. Després de l'etapa del tombant de segle, el feminisme no reaparagué amb força a Catalunya fins a la Guerra civil, tot i que el 1933 es concedís el vot a la dona. Al desembre de 1936, la Generalitat va aprovar el dret a l'avortament i al juliol de 1937 es creà l'Institut d'Adaptació Professional de la la Dona, adscrit a la Conselleria de Treball. Al novembre d'aquest any se celebrà a Barcelona el Primer Congrés Nacional de la Dona, convocat per dones de la CNT, el Partit Sindicalista, la UGT, l'ERC, el PSUC, Estat Català i altres grups. Hi assistiren 800 delegades i es creà la Unió de Dones de Catalunya. La premsa feminista també va experimentar un auge important. Tanmateix, l'excepcionalitat de la situació no va fer possible la pervivència del feminisme, que no va tornar a aparèixer de manera significativa fins a la dècada dels setanta. DHC.

TR Feminisme ^{ts5283}
Moviment feminista ^{ts635}

Francmaçoneria ^{ts3133}

UP Maçoneria

NA Societat secreta de tradició iniciàtica, amb símbols, paraules i senyals particulars, que practica un ritual determinat a les seves lògies; es pot definir com una escola de perfecció que treballa pel millorament de la humanitat. A Catalunya, la maçoneria no es va establir fins que, amb l'ocupació de les tropes napoleòniques, militars francesos van fundar algunes lògies. Al segle XIX, l'actuació dels maçons en la societat catalana es va centrar a impulsar el moviment lliurepensador i la seva tasca laïcista i anticlerical i a partir dels anys noranta la nòmina maçònica s'inclinà pel republicanisme. Era el prototip de maçoneria llatina, molt polititzada, allunyada del corrent anglosaxó. Al segle XX només subsistiren dues obediències, el Gran Orient Espanyol i la Catalana Balear, que a Catalunya va ser hegemònica fins que, el 1914, es van unir en una federació ambdues organitzacions. Les lògies perderen la implantació social que tenien al segle XIX, però, en conraposició, els polítics aflüiren a la maçoneria i aquesta n'afavorí l'afiliació. Durant la Dictadura de Primo de Rivera, l'ordre va intentar mantenir relacions cordials amb el règim, però molts polítics maçons i alguns de militars, van conspirar contra el dictador. A la Segona República, 10 dels 26 diputats d'ERC a les Corts constituents eren maçons, entre els quals hi havia Lluís Companys i Jover i Jaume Aiguader i Miró. Durant la Guerra Civil, minvaren les activitats de les lògies, ja que molts "germans" eren al front i els maçons de la rereguarda es varen dedicar a tasques humanitàries i a obtenir ajuda per la causa republicana entre les obediències maçòniques europees i americanes, mitjançant l'Associació Maçònica Internacional. La dictadura del general Franco va perseguir amb duresa i obsessió l'ordre, que no va ser restablert legalment fins al 1979, completament renovat. DHC.

Frontpopulisme ^{ts3131}

Integrisme ^{ts3143}

NA Corrent politicoreligiós, sorgit del camp catòlic a l'ensulsiada de l'Antic Règim, que identificava i propugnava una determinada comprensió del fet i la doctrina cristians amb una estructura social del règim de cristiandat. Refusant tot liberalisme, tota innovació espiritual i social, es nodria d'un nacionalisme violent i, alhora que defensava la submissió de l'estat a l'església, es distingia tant per l'anarquia respecte a l'ordre jeràrquic com per una agressivitat de principi. Aquest corrent doctrinal de signe intransigent, que el 1888 cristal·litzà a Espanya en un partit polític dit integrista, tingué molta virulència al Principat de Catalunya. Arrelà gràcies a l'existència d'una mentalitat catòlica de base popular, pietista i d'una absoluta intransigència amb el que considerava erroni, fomentada per mitjà de predicacions i grans pelegrinatges i campanyes en revistes religiosopolítiques de molta difusió, com ara "Revista Popular". Hi influí molt poderosament El liberalismo es pecado (1884), de Fèlix Sardà i Salvany. El partit nasqué arran de l'escissió del grup d'"El Siglo Futuro", dirigit per Ramón Nocedal, el qual renuncià a l'ortodòxia carlina del pretendent Carles VII, en ésser desautoritzat per aquest, i es refermà en una pretesa ortodòxia religiosa. Els periòdics "Semanario de Figueras", "El Norte Catalán", "El Integrista", "Semanario de Tortosa", "Diario de Lérida" i d'altres, filials d'"El Siglo Futuro", feren costat a Nocedal i foren expulsats del partit carlí, la qual cosa consumà l'escissió. El partit defensà a ultrança la integritat de la veritat catòlica, es posà al marge del plet dinàstic i s'acollí a la protecció del Sagrat Cor de Jesús. Llavors esdevingué una versió espanyola dels corrents ultramuntans de Louis Veuillot i de "La Civiltà Cattolica" dels jesuïtes. El radicalisme integrista motivà una carta de plany de Lleó XIII al bisbe d'Urgell. Un dels capdavanters del corrent fou Segimon Pey i Ordeix, fundador de la revista "El Urbió", que amb "Revista Popular", "El Correo Catalán", "La Vespa" i altres mogueren una guerra civil entre catòlics. Els atacs contra la jerarquia i contra Josep Torras

i Bages, acusats de liberalisme, foren molt virulents. Sardà i Salvany, però, proposà un Alto el fuego (1896), article que confirmà una evolució més moderada d'ell mateix en la conferència ¿Integristas? (1899). La Solidaritat Catalana fou combatuda pels integristes, àdhuc per alguns clergues que també eren catalanistes, com Gaietà Soler. La nova mentalitat dels eclesiàstics catalanistes, amb implicacions culturals, anà esbandint l'integriste, que, no obstant això, s'ha perllongat fins avui en reductes com la revista "El Cruzado Español". EC.

Lerrouxisme ts1044

UP Radicalisme

NA enominació aplicada especialment al confús ideari que presidí la reorganització del republicanisme empresa per Lerroux els anys 1901-09 des de Barcelona. Les seves principals característiques foren l'anticlericalisme, la propaganda antimonàrquica, l'espanyolisme i una peculiar demagògia obrerista, sovint enfrontada a l'anarquisme. El lerrouxisme significà una superació de les antigues famílies republicanes i facilità, juntament amb la Lliga Regionalista —bé que des d'un angle diferent—, l'enfonsament del sistema polític dels partits dinàstics al Principat, després de desfer, el 1901, el caciquisme electoral de la Restauració. Aconseguí per al republicanisme una renovació del suport obrer i es fonamentà organitzativament en la multiplicació dels centres republicans (centres de fraternitat, en especial la casa del poble de Barcelona, inaugurada el 1906), en la celebració de multitudinàries meriendas fraternales i en la creació de grups de Jóvenes Bárbaros. El moviment de la Solidaritat Catalana (1906), a part que provocà indirectament l'exacerbació del seu espanyolisme, el duqué a la ruptura amb el republicanisme moderat que havia intentat incorporar anteriorment. Paral·lelament, el moviment de la Solidaritat Obrera li restà una bona part del suport de la massa treballadora. Després de la seva participació en els fets de la Setmana Tràgica del juliol del 1909, Lerroux i el Partit Republicà Radical prengueren diferents característiques i, perduda l'embranchida obrerista anterior, intentaren de configurar-se com un partit de classe mitjana (Partit Republicà Radical). EC.

Monarquisme ts3134

Oposició monàrquica al franquisme ts5113

NA L'oposició monàrquica al Franquisme no existí mai de forma col·lectiva, si bé individualment, o en el marc de grups molt petits, sí que hi hagué preses de posició clarament contràries a la dictadura. A Catalunya, el sector monàrquic més gran (integrat pels sectors ennoblits majoritàriament en el regnat d'Alfons XIII) es va mantenir en els rengles del Franquisme durant els primers anys de la dictadura, en dura pugna amb els falangistes i els franquistes estrictes. Si bé Milà i Camps, comte de Montseny, president de la primera Diputació Provincial de Barcelona (1939), semblava representar un nucli potent dins l'heterogeneïtat del Franquisme, el seu cessament per ordre de Serrano Suñer (setembre de 1939) va deixar escapçat aquest sector i en va fer evident l'enorme debilitat. Des d'aquests moments, el borbonisme oficial va quedar al marge no tan sols del repartiment i la gestió del poder polític a Catalunya, sinó també de la dinàmica de l'antifranquisme. El seu activisme es va reduir a una "oposició de saló", la prova més clara de la qual fou la nul·la activitat pública i compromesa dels anomenats consellers catalans del Consell Privat de Joan de Borbó, que no van passar d'unes quantes reunions, consultes i redacció d'informes els anys seixanta fins a la dissolució del Consell, l'any 1969. Cal esperar a les vagues de 1956-1957 per trobar elements monàrquics obertament compromesos amb l'antifranquisme. A títol individual, aquests elements apostaren clarament per una monarquia democràtica. Tanmateix, tot i crear alguna petita organització, com ara Acció Monàrquica Catalana, la veritat és que els monàrquics sempre van representar una clara minoria dins l'antifranquisme. DCEFID.

Nacionalisme ts1073

Catalanisme ts1029

Catalanisme conservador ts3124

Catalanisme d'esquerres ts3125

Consciència nacional ts3127

Lluita nacional ts3126

Espanyolisme ts1033

Independentisme ts3132

Neoruralisme feixista ts3136

Pacifisme ts3137

NA Doctrina i moviment partidaris de la supressió de la guerra com a mitjà de resoldre els conflictes internacionals. El pacifisme, fonamentat de bon principi en idees religioses, es

remunta al s XIX, amb la creació de societats per a la pau a Nova York (1815), Londres (1816), París (1821) i Ginebra (1830). El 1843 se celebrà a Londres el primer congrés internacional per a la pau. A la fi del s XIX el moviment pacifista rebé un nou i definitiu impuls en ésser incorporades les tendències pacifistes a l'ideari dels partits socialistes i de les organitzacions obreres, que preconitzaren la supressió del servei militar obligatori i el desarmament de les potències. Creada a Berna (1892) l'oficina internacional de la pau, la conferència de l'Haia (1899) donà origen al tribunal internacional d'arbitratge. L'èxit escàs aconseguit per la Societat de les Nacions Unides i, més tard, per l'ONU a l'hora de garantir la pau mundial ha fet que el pacifisme continuï éssent una aspiració encara viva, que ha conegut a Europa una revifalla espectacular des del 1979, amb l'augment de la tensió de l'Est i l'Oest i del risc d'una guerra nuclear limitada o general. Cal distingir el pacifisme de la no-violència i de l'objecció de consciència, per tal com el primer representa un rebuig global de la guerra com a mitjà de resoldre les diferències entre els pobles, mentre que la no-violència i l'objecció de consciència representen un pas més de cara a la concreció d'aquest ideal pacifista. EC.

Populisme ts3138

NA Corrent ideològic i polític que diu voler defensar els interessos del poble. Es nodreix d'uns discursos i d'unes pràctiques polítiques molt atractives, però que, veritablement, no resolen d'arrel els problemes de les classes populars. EC.

Reaccionarisme ts3140

Ruralisme ts3141

Sindicalisme ts1051

UP Moviment sindical

Ideologies i doctrines polítiques ts1054

Democràcia cristiana ts5616

Anarquisme ts1057

NA Doctrina político-social que preconitza la llibertat total de l'individu i per tant el refús a qualsevol mena d'autoritat, i també la desaparició de l'estat i de la propietat privada. Com a teoria o com a norma de conducta va incidir en diversos camps sòcio-culturals, però el seu contingut revolucionari va anar tradicionalment condicionat a la seva presència en les societats obreres. Els teòrics més importants de l'anarquisme del segle XIX foren Pierre-Joseph Proudhon, Mikhaïl Bakunin i posteriorment Max Stirner, que influí sobretot en l'anarquisme més intel·lectual de l'últim terç del segle XIX. Les teories de Proudhon es van divulgar per la península gràcies a les traduccions de la seva obra fetes per Pi i Margall, però la difusió de l'anarquisme es va produir a partir del Sexenni revolucionari, quan part de l'obrerisme català s'afilià a l'AIT i assimilà l'ideari bakunista. El bakuninisme condemnava tota mena d'estat i organització política i exigia la col·lectivització dels mitjans de producció; dintre de la Internacional, el socialisme anarquista de Bakunin es contraposà al que els seus partidaris anomenaven socialisme autoritari de Marx, la qual cosa forçà l'escissió. La Federació Regional Espanyola de l'AIT es mostrà majoritàriament partidària del primer i l'obrerisme català desenvolupà l'anarcosindicalisme. En l'últim terç del segle XIX van ser fonamentalment Kropotkin, i també Malatesta, els qui van marcar la nova orientació de l'obrerisme anarquista. La Federació de Treballadors de la Regió Espanyola, per la seva part, s'apartà a poc a poc de l'ortodòxia bakunista i es dividí en dos corrents: l'anarco-col·lectivista i l'anarcomunisme. DHC.

Anarcosindicalisme ts1055

NA Doctrina que atribueix als sindicats un paper fonamental en la reivindicació laboral obrera i en la lluita per a la consecució de la revolució social. La fusió del pensament bakunista i l'acció societària a través dels sindicats obrers donà un primer moviment anarcosindicalista, fort especialment a la península Ibèrica. Però fou amb la Confédération Générale du Travail (CGT), de França (fundada el 1895) que l'anarcosindicalisme prengué una gran volada i perfilà els trets essencials de la seva doctrina: apoliticisme; acció directa (segons la qual, els conflictes entre el capital i el treball havien d'ésser solucionats per negociació directa entre obrers i patrons, sense acceptar la mediació de l'estat o la dels organismes de conciliació social) i vaga general per a aconseguir la instauració d'una societat sense classes. L'anarcosindicalisme prenia les idees de Marx pel que fa a la lluita de classes i l'organització del proletariat al marge de les altres classes socials, però no pel que fa al principi de creació d'un partit polític obrer; de l'anarquisme, el refús de l'acció parlamentària; de Georges Sorel, la teoria de la vaga general i la negativa a considerar la vaga com a simple abstenció del treball o com a pacífica manifestació de masses. Aquests principis quedaren recollits en la carta d'Amiens (1906) de la CGT, que influí decisivament en la creació a Barcelona de Solidaritat Obrera (1907), resposta a la constitució de Solidaritat Catalana, i de la Confederació General del Treball (CNT), l'exponent més important de l'anarcosindicalisme. Aquesta s'oposà sempre aferrissadament a la socialista Unió General de Treballadors, que considerava reformista i sense esperit revolucionari, infeudada al Partido Socialista

Obrero Español i a la seva política parlamentària. La CNT afirmava que els sindicats obrers (on de fet no existia aparell burocràtic retribuït) havien de combatre sense treva per a la consecució d'unes millores laborals, que havien d'ésser un estímul, no un fre, en el camí de la revolució social. L'anarcosindicalisme tingué força especialment als Països Catalans (Principat i País Valencià) i també a Andalusia, a Astúries (Gijón), a Aragó (Saragossa) i a Galícia (Vigo); la CNT, després d'una breu etapa (1918-20) en la qual fou influïda per la revolució bolxevic, tornà a l'estricta anarcosindicalisme, participant directament en la fundació de la reconstituïda Associació Internacional de Treballadors (AIT) entre el desembre de 1922 al gener de 1923, ensems amb la Unione Sindicale Italiana, la Federació Obrera Regional Argentina (FORA), la CGT de Portugal i alguns grups sindicalistes de França i d'Alemanya. La nova AIT, convertida en organisme de coordinació dels grups anarquistes a escala mundial, tingué el secretariat durant un temps a Barcelona, i posteriorment a París, a Suècia i a Madrid. Les principals organitzacions anarcosindicalistes actuals són la SAC (Sveriges Arbetares Centralorganisation) a Suècia, l'IWW (Industrial Workers of the World), amb seccions al Canadà, Austràlia i els EUA, la minúscula CNT francesa i, a Espanya, la CNT i la Confederació General de Treballadors; a més, hi ha nuclis simpatitzants dins Force Ouvrière, a França, i la Confédération Française des Travailleurs s'hi pot considerar pròpera. EC.

Comunes llibertàries ts3144

Comunisme llibertari ts5284

UP Anarcomunisme

NA Corrent i principi econòmic de l'anarquisme que combat tot tipus de propietat, tant privada com col·lectiva. Es diferencia del col·lectivisme pel seu desig que en el socialisme cada persona rebi segons les seves necessitats (i no segons el seu treball), sense cap més limitació que les imposades pel desenvolupament de l'economia, i que hom demani a cada persona la màxima aportació considerant les seves limitacions físiques i morals. Sorgí al voltant dels últims congressos de la Primera Internacional, especialment al Jura i a Itàlia. En 1877-82 s'anà imposant dins l'anarquisme per evolució de bona part dels qui fins aleshores eren col·lectivistes. Les figures que més hi contribuïren foren Malatesta, Carlo Cafiero, Kropotkin i Elisée Reclus. El congrés clandestí de la secció italiana de la Internacional, a Florència (1876), ja aprovà una moció comunista de Malatesta. El 1877 l'Arbeiter Zeitung de Berna elaborà uns estatuts d'un Partit Anarquista Comunista de Llengua Alemanya. El 1880 el congrés de la Federació del Jura, a Chaux-de-Fonds, es declarà obertament anarcocomunista en aprovar la memòria L'anarquia i el comunisme de Cafiero. A l'Estat espanyol, un corrent minoritari de la Federació de Treballadors de la Regió Espanyola seguí aquesta orientació, especialment en determinats nuclis d'Andalusia. El 1882, Miguel Rubio combaté les doctrines col·lectivistes del delegat barceloní Josep Lluñas al congrés de Sevilla. A Gràcia (Barcelona) aparegué el primer periòdic comunista, La Justícia Humana. Tanmateix, l'anarquisme català restà fidel al col·lectivisme, i en ésser el grup predominant obtingué l'hegemonia a tot l'estat. Però a partir de 1890-93 la nova orientació s'estengué profusament i s'hi adheriren antics col·lectivistes, com Tarrida del Màrmol, Anselmo Lorenzo, etc. Després de l'onada terrorista i l'època de repressió al tombant del s. XIX, el comunisme llibertari ressorgí en els congressos de la CNT. Durant la Segona República, l'anarquisme, especialment a través de la FAI, desenvolupà una gran activitat des de la premsa, sobretot la de Barcelona (Solidaridad Obrera, Tierra y Libertad, La Revista Blanca, etc.), per difondre les idees del comunisme llibertari, i s'inicià una àmplia polèmica entorn dels seus trets fonamentals entre Federico Urales, Diego Abad de Santillán, Alexandre Gilabert i Isaac Puente; aquest darrer fou un dels qui més influí en el dictamen sobre comunisme llibertari que aprovà el congrés de la CNT de Saragossa (1936). Alhora, durant les insurreccions del gener del 1932 i del gener i desembre del 1933, hom intentà d'implantar el comunisme llibertari, sobre la base dels anomenats "municipis lliures", a diversos pobles de Catalunya i de la resta de la península. EC.

Faisme ts3145

NA Doctrina política pròpia de la Federació Anarquista Ibèrica, que defensava en les discussions amb el sindicalisme revolucionari una certa ortodòxia anarquista, especialment l'antipoliticisme de la CNT. EC.

Revolució llibertària ts5199

Trentisme ts3146

NA Tendència moderada que es configurà en el si de la CNT. En el seu enfrontament amb la FAI els trentistes foren desplaçats dels comitès confederals i van perdre influència. Van fer diversos intents d'organització constituint ateneus sindicalistes i llibertaris i posteriorment la Federació Sindicalista Llibertària, per contrarestar la influència de la FAI. L'actitud bel·ligerant en favor dels trentistes adoptada per la federació local de Sabadell obligà tots els sindicats catalans a definir-se. El 1932 els

trentistes foren expulsats i es va produir l'escissió de la Confederació Regional Catalana i la constitució dels Sindicats d'Oposició (juny 1933). DHC.

Col·lectivisme ts1062

NA Doctrina social que proposa la propietat comuna dels mitjans de producció com a forma més avançada d'organització social de la unitat, més o menys global, a què es refereixi. Hom no pot dir que el cos teòric del col·lectivisme formi un conjunt unitari. Les relacions econòmiques i socials es desenvolupen històricament, i, per tant, també evolucionen les qüestions a què es refereixen les diverses teories col·lectivistes: tant pel que fa a llur fonamentació religiosa, ideològica, filosòfica o científica, com a llurs implicacions polítiques que es derivarien del procés necessari per a establir pràcticament el model col·lectivista. Algunes formes d'agrupacions tribals primitives podrien ajustar-se de fet a aquest model —tot i que la tribu, per la seva situació de perill constant enfront de la natura, no racionalitza sistemàticament la seva pròpia imatge—: propietat comuna dels pocs béns disponibles, unitat, sentiment de pertinença al grup, coneixement personal recíproc. Hom troba la formulació més sistemàtica, i alhora les experiències pràctiques més globals de col·lectivisme, en el socialisme i l'anarquisme moderns (comuna) (comunisme) (col·lectivització). EC.

Cooperativisme ts1063

NA Nom amb el qual és coneguda l'agrupació o unió volguda de productors o d'usuaris d'un producte o més d'un entorn d'una cooperativa, per afrontar un o diversos aspectes derivats de la producció o la comercialització; aquesta agrupació és vàlida tant en estructures capitalistes com socialistes. Una de les definicions més clares de cooperativa és la que va divulgar, el 1956, l'Organització Internacional del Treball: "és una associació de persones en nombre variable, que s'enfronta amb les mateixes dificultats econòmiques, i que lliurement unides, sobre la base de la igualtat dels drets i les obligacions, s'esforcen per resoldre aquestes dificultats, principalment administrant els béns pel seu compte i risc, amb la vista posada en el profit material i moral comú, i mitjançant la col·laboració de tots, una empresa en la qual han delegat una o diverses de les funcions econòmiques que responen a les necessitats comunes". Durant la Segona República es va promulgar una nova Llei de cooperatives, la qual fou desplaçada pel Decret de Col·lectivitzacions de 1936. En època franquista es promulgà la Ley de cooperación de 1942, la qual barrava alguns dels preceptes cooperatius, per la qual cosa el cooperativisme quedava subjecte a la Obra sindical de Cooperación. La reformulació cooperativa no es va produir fins a la promulgació de la Llei de cooperatives de 1974, tot i que situacions polítiques posteriors van provocar un alentiment en l'aprovació del reglament. DHC.

Corporativisme ts3162

NA Doctrina i sistema socioeconòmics basats en la constitució jerarquitzada d'associacions professionals (patronals i obreres) per a controlar els problemes econòmics i laborals. El corporativisme sorgí enfront de l'individualisme de l'estat liberal i contra el sindicalisme de classes (de caire marxista i anarcosindicalista), inspirant-se en els gremis medievals i prenent d'evitar, amb intervenció de l'estat, la lluita de classes. Promogut pel moviment social catòlic del s XIX (comte de Mun i La Tour du Pin, a França, i Ketteler, a Alemanya), reflectit als documents pontificis sobre la qüestió social (especialment de Lleó XIII i Pius XI), el corporativisme fou institucionalitzat sobretot pel feixisme, el qual establí una correlació entre estat feixista i estat corporatiu: en són exemples, entre les dues guerres mundials, els règims de Mussolini a Itàlia, Primo de Rivera a Espanya i Dollfus a Àustria. La desfeta militar del feixisme a la Segona Guerra Mundial relegà la vigència del corporativisme a Portugal (Oliveira Salazar i Caetano) i a l'Espanya dels primers quinquennis de la postguerra. EC.

Feixisme ts1066

NA Ideologia política l'objectiu de la qual és la instauració d'un règim autoritari, de base corporativista, imperialista i racista. EC.

Falangisme ts193

Feixisme italià ts5282

NA Ideologia que inspirà el sistema polític instaurat a Itàlia per Mussolini. EC.

Nazisme ts3159

UP Nacionalsocialisme

NA Nom amb què habitualment és conegut el nacionalsocialisme. Conjunt de doctrines del Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (NSDAP) (Partit Obrer Nacionalsocialista Alemany), el qual, dirigit per Adolf Hitler, dominà Alemanya del 1933 al 1945. El Deutsche Arbeiterpartei (DAP) (Partit Obrer Alemany), fundat pel gener del 1919 per Anton Drexler, prengué un any després el nom de Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei, vulgarment conegut com a partit nazi i, alhora, en un programa de 25 punts redactat per Drexler, Feder i Hitler, explicità públicament els seus objectius. La "bíblia nazi" fou, però, el llibre Mein Kampf ('La meua lluita'), de Hitler, del qual, en el decenni de 1930-40, foren impresos milions d'exemplars. Les obres d'Alfred Rosenberg Der Mythe des

zwanzigsten Jahrhunderts ('El mite del s. XX'), etc., i l'activitat publicística de Joseph Paul Goebbels, ministre de propaganda i educació popular des del març del 1933, contribuïren poderosament a la divulgació de la ideologia nazi. S'hi palesava la influència d'autors i de corrents de pensament heterogenis i sovint contradictoris: el racisme derivava de Joseph-Arthur Gobineau (*Essai sur l'inégalité des races humaines*) i de Houston Stewart Chamberlain (*Die Grundlagen des neunzehnten Jahrhunderts* ['Els fonaments del s. XIX']); les regles geogrficomilitars per a l'estratègia imperialista procedien de la geopolítica de Karl Haushofer; la idea d'un Tercer Reich era una contribució de Moeller van der Brück; de l'estat major de l'exèrcit prussià i de Maquiavel, Hegel, Fichte, Schopenhauer i Nietzsche, no sempre ben compresos, arrencaven l'apologia de la violència i de la guerra i la concepció de l'estat; l'antisemitisme es fonamentava en els anomenats *Die Protokolle der Weisen von Zion* ('Protocols dels savis de Sió'), etc. Hitler, en la recerca d'un responsable de la desfeta del 1918, acusà els jueus d'haver contaminat el poble alemany amb sang impura i d'haver propagat doctrines (liberalisme, marxisme, etc.) que havien afeblit l'esperit nacional. Propugnà, doncs, la recuperació de la puresa germànica o ària eliminant tots els elements que havien mirat de corrompre-la, el retorn a les tradicions peculiars del poble alemany i la conquesta per a aquest poble del *lebensraum* o espai vital. Calia, per consegüent, un estat fort, totalitari, el poder del qual no recolzés en una majoria parlamentària, sinó en el poble, entès com una unitat, la voluntat del qual era interpretada per un capítot carismàtic o Führer. Al començ, el NSDAP reclamà la unió de tots els homes de parla alemanya en un únic estat, l'anul·lació dels tractats de Versalles i de Saint-Germain, el rearmament i la formació d'un poderós exèrcit, la restricció de la ciutadania i dels drets cívics a la població de sang germànica, la reforma agrària, la participació dels obrers en els guanys de la indústria, la nacionalització de les grans empreses, etc. L'oportunisme i l'ambició de poder de Hitler feren que, a partir del 1929, per obtenir l'ajut de la burgesia industrial i financera i, alhora, l'adhesió dels milions de treballadors afectats per la crisi econòmica desfermada aquell any, el partit substituís els ambigus i demagògics propòsits socialitzants per la promesa de posar fi a la desocupació forçosa, i que accentués els de caràcter ultranacionalista. El partit nazi, que a les eleccions del 1924 i el 1928 havia aconseguit un reduït nombre d'escons en el Reichstag, hi incrementà la presència pel setembre del 1930 (107 escons), i el 1932 esdevingué el partit amb més representants (230 diputats sobre 608, pel juliol del 1932; i 196 sobre 584 quatre mesos després). Però només gràcies a l'aliança amb les altres forces de dreta (nacionalistes, etc.) i a la inhibició dels grups de centre, els nazis pogueren assolir el poder: designació de Hitler com a canceller el 30 de gener de 1933. Des d'aquest moment, amb vista a la guerra que donà al poble alemany el seu espai vital i a la gran indústria nous mercats per a la seva creixent producció, i mentre es transformava l'estructura estatal d'acord amb les directrius esbossades, Hitler i els seus col·laboradors procediren a la planificació de l'economia: establiren un programa d'obres públiques i d'armament que donà ocupació als obrers sense feina i que comportà un fortíssim endeutament de l'estat, dictaren disposicions per a assegurar l'autosuficiència d'Alemanya en productes agraris, promogueren la creació o l'ampliació de *Konzerne* i càrtels, mantingueren els salaris relativament baixos, privaren els obrers de llurs organitzacions defensives (dissolució dels sindicats, etc.) i els integraren, juntament amb els empresaris, en el *Deutsche Arbeitsfront* (Front Alemany del Treball), etc. Malgrat la seva condemna del capitalisme, el nazisme adoptà una política econòmica totalment sotmesa als interessos del gran capital monopolista, sense concessions a favor de les classes populars. EC.

Republicanisme ts1074

NA Doctrina i actitud política pròpia dels partidaris de la república com a forma de govern. Vinculat a les doctrines de Locke, Montesquieu i Rousseau, i als conceptes de sobirania nacional i liberalisme, el republicanisme tingué les primeres materialitzacions en forma d'estat al món americà (1776-1824) i en la Primera República francesa (1792). En el context de les revolucions liberals burgeses va ser una reivindicació popular democràtica, contraposada a la defensa de la monarquia que feren les classes de l'antic règim. A l'Estat espanyol, el republicanisme primerenc es manifestà com a influència de la Revolució Francesa, i posteriorment, encara que minoritari, en la lluita del liberalisme contra l'absolutisme. A Catalunya, el primer teòric del republicanisme fou Abdó Terrades (1840). Aviat el republicanisme es va identificar amb les idees del socialisme utòpic i de l'incipient moviment obrer. Durant la Restauració, fou majoritàriament federalista, tal com ho palesà la proclamació de l'Estat Català (1873), com també la propaganda, els òrgans d'expressió i la naturalesa de les organitzacions republicanes. La irrupció, sobretot, a Barcelona, del republicanisme de Lerroix, centralista, provocà les vacil·lacions dels federalistes en l'estratègia d'afirmar l'especificitat del republicanisme català i la necessitat de comptar amb l'espanyol en la lluita contra la monarquia i la Dictadura de Primo de Rivera. La proclamació de la Segona República catapultà el republicanisme català com a hegemònic, encara que aquest hagué de renunciar, obligadament, a les conviccions federalistes, excloses de la Constitució de 1931. Durant el Franquisme, el republicanisme català, llevat d'opcions molt minoritàries, s'integrà a les diverses plataformes unitàries

antifranquistes que sorgiren al Principat. Actualment, encarna una reivindicació ideològica que ha tingut escàs ressò electoral. DHC.

Socialisme ts1075

NA Conjunt de doctrines que, en oposició a l'individualisme, propugnen una reforma radical de l'organització de la societat per la supressió de les classes socials mitjançant la col·lectivització dels mitjans de producció, de canvi i de distribució (col·lectivisme) (col·lectivització). EC.

Comunisme ts1059

Dictadura del proletariat ts3150

Eurocomunisme ts3152

NA Nom amb què hom designa el corrent sorgit a mitjan dècada dels setanta en els partits comunistes de l'Europa mediterrània (italià, francès, català i espanyol). Partint de les teories de Togliatti i Gramsci, defensà una nova estratègia adaptada al capitalisme avançat, on el predomini de la classe mitjana assalariada no permetia aplicar els esquemes clàssics del marxisme de la lluita de classes i la presa revolucionària del poder. Hi influí també el rebuig de part de l'esquerra occidental al caràcter dictatorial de l'estalinisme i a les intervencions de l'URSS a Hongria (1956) i Txecoslovàquia (1968). L'eurocomunisme renunciava, així, a la dictadura del proletariat, acceptava el pluralisme democràtic, el pacte amb altres forces progressistes (compromesso storico a Itàlia, union de la gauche a França, gobierno de concentración a Espanya) i la independència respecte de l'URSS. Difós sobretot per E.Berlinguer i S.Carrillo, l'eurocomunisme valgué al PCI, PCE i PSUC alguns guanys electorals en 1979-83, però també importants crisis internes i escissions. Pel que fa al Partit Socialista Unificat de Catalunya i al Partido Comunista de España, anà associat a una davallada el 1982. A partir del 1983, el mot caigué en desús al si del PCE, paral·lelament a la marginació de S.Carrillo. EC.

Maoisme ts3153

NA Conjunt de posicions teorico-pràctiques establertes per Mao Zedong. Segons la intenció d'aquest, el maoisme no és cap doctrina constituïda, com és ara el marxisme o el leninisme; el terme reflecteix més aviat la influència que han tingut les concepcions de Mao Zedong en determinats sectors dels moviments d'esquerra d'Occident. Aquestes concepcions es palesaren amb motiu de la controvèrsia sinosoviètica (1960-64), que obrí un gran debat internacional sobre els problemes de l'edificació del socialisme i provocà diverses escissions en els partits comunistes de tot arreu; i encara fou més important l'aparició, el 1965, de la Revolució Cultural, seguida per una influència creixent del maoisme en el moviment estudiantí europeu i en altres sectors més atrets per l'originalitat de l'experiència xinesa que no per una tradició molt sovint discutida. Temes fonamentals de la doctrina maoista són el reconeixement del poble com a força principal de la revolució i de la història (els comunistes han d'afavorir el protagonisme de les classes treballadores, però no poden substituir-les), l'acceptació del fet que la presa del poder pel proletariat és inevitablement violenta (les classes dirigents no es retiren espontàniament), la necessitat que la lluita de classes sigui mantinguda després d'aquesta presa del poder polític tot el temps que dura la construcció del socialisme (la vella ideologia no desapareix immediatament) i l'exigència que la dictadura del proletariat sigui prolongada fins a arribar a una societat sense classes, però que aleshores garanteixi les llibertats polítiques, com és ara el dret a la lliure expressió (dazibaos o cartells murals) i el de vaga. EC.

Marxisme ts1070

Marxisme-leninisme ts1071

NA Variant del marxisme, fruit de l'elaboració que en féu Lenin. Aplicat a la construcció del socialisme a l'URSS, es caracteritzava per la prioritat donada a la pràctica revolucionària, que es realitzava a través de l'organització revolucionària del proletariat en el partit comunista. Sovint hom veié en les deformacions burocràtiques de l'URSS una conseqüència de les concepcions leninistes sobre la relació entre la classe proletària i el partit. De fet, hom seguí anomenant marxisme-leninisme la doctrina oficial emanada dels estaments burocràtics de l'URSS després de la mort de Lenin fins a la perestrojka (1985). EC.

Trotskisme ts1072

Revisionisme ts1061

NA Nom amb què hom designa les posicions que partint del marxisme n'expressen una revisió en els aspectes filosòfics, econòmics i polítics. Aquest terme fou

emprat a la fi del s. XIX pels marxistes ortodoxos per a designar les teories d'Eduard Bernstein, que plantejaven un procés de construcció del socialisme basat en el reformisme polític i contrari a les tesis revolucionàries del marxisme. Tingué, doncs, inicialment un sentit pejoratiu. El revisionisme negà la "teoria de l'esfondrament" (Zusammenbruchstheorie) basant-se en la capacitat d'adaptació del capitalisme per a superar i evitar les crisis. En conseqüència, tragué importància a la lluita de classes i plantejà una conquesta gradual del poder polític mitjançant mètodes democràtics i una millora de la condició obrera gràcies a l'acció sindical dels treballadors. L'actuació parlamentària dels socialistes havia d'aconseguir la promulgació d'una legislació social com més va més avançada i la creació d'uns serveis socials com més va més amplis. Aquest procés havia de portar, segons aquesta teoria, a una superació pacífica de les contradiccions capitalistes i a una transformació gradual del capitalisme en el socialisme, sense traumes ni ruptures. En el terreny filosòfic, el revisionisme suposà l'abandó del materialisme dialèctic i el retorn a l'idealisme kantià. Malgrat l'oposició a les seves tesis, encapçalada per K. Kautsky i Rosa Luxemburg, el revisionisme arrelà fortament en la pràctica de la socialdemocràcia alemanya i en la d'altres partits socialistes europeus (socialdemocràcia). EC.

Estalinisme ts3155

Titisme ts3154

NA Nom donat a la forma en què Tito dirigí el comunisme a Iugoslàvia. EC.

Consciència de classe ts3149

Lluita de classes ts3148

Revolució social ts5200

Socialdemocràcia ts3156

Socialisme contemporani ts3158

Socialisme utòpic ts3157

NA Fase inicial de l'evolució del pensament i de l'acció socialistes, caracteritzada per la crítica de les estructures i relacions socials vigents i la descripció teòrica d'un futur sistema social "perfecte", harmònic i basat en la igualtat de tots els homes. Encara que el terme fou divulgat per Marx per blasmar alguns pensadors del s. XIX, com Owen o Fourier i, en general, tots els socialistes no marxistes, la tradició de l'utopisme socialista o comunista es remunta a la República de Plató, i fou continuada pels escrits renaixentistes de Thomas More, de Campanella i de Winstanley; igualment, a França del s.XVIII diversos autors —Meslier, Morelly, Mably— proposaren diferents formes de societat comunista igualitària, que, en certa manera, tractà de portar a la pràctica Gracchus Babeuf amb la conspiració dels Iguals del 1796. Tanmateix, el socialisme utòpic modern es desenvolupà plenament al llarg del s. XIX i com a reacció contra les conseqüències més brutals per a la classe obrera —desarrelament, sobreexplotació— de l'individualisme polític i del liberalisme econòmic. A França, Saint-Simon fou sobretot l'apologista de la nova societat industrial i el teòric de la planificació economicosocial, però els seus deixebles Saint-Amand Bazard i Pierre Leroux desenvoluparen les aportacions socialistes del saintsimonisme; Charles Fourier i Victor Prosper Considérant denunciaren el caràcter alienant de la societat capitalista i proposaren com a alternativa l'organització falansteriana; Étienne Cabet propugnà un comunisme pacifista, i Louis Blanc, Pierre-Joseph Proudhon, Philippe Joseph Buchez, Pecqueur, Flora Tristan i Louis-Auguste Blanqui també feren la crítica de l'industrialisme des de posicions reformistes o revolucionàries. A la Gran Bretanya el col·lectivisme de Spence, el preanarquisme de William Godwin i, sobretot, les doctrines de Robert Owen representen aquesta etapa utopista, que a Alemanya presidí el dramaturg George Büchner i continuaren Wilhelm Weitling i Johann Philipp Becker. Malgrat les realitzacions i els èxits puntuals, cap d'aquestes teories no reeixí a modificar l'evolució de la societat capitalista naixent, i totes foren submergides, des dels anys 1860-70, per l'expansió del marxisme. EC.

Tradicionalisme ts1077

NA Doctrina política que defensa la sobirania reial exercida a través de les institucions pròpies de la societat foral i estamental. A l'Estat espanyol fou adoptada pel carlisme i significava el rebuig de les idees liberals sorgides durant la guerra contra Napoleó i el retorn a la monarquia absoluta, basada en la tesi de la legitimitat de la llei sàlica, el dret diví de la monarquia i, per tant, la defensa aferrissada de la religió catòlica i de les seves institucions, idees que ja es troben presents en els moviments realistes del Trienni Liberal i en la guerra dels Malcontents, al Principat. Posteriorment, aquesta doctrina cercà una justificació històrica en la identificació de la monarquia absoluta amb una suposada monarquia tradicional medieval, pel fet de la pervivència, encara que inoperant, d'algunes

institucions tradicionals, com les corts castellanes. Aquesta identificació (que historiadors com F.Suárez Verdeguer i la seva escola han volgut situar en l'origen del carlisme i fins i tot en el del Manifiesto de los persas) es completà amb el reconeixement dels furs o lleis tradicionals dels diferents regnes de la monarquia hispànica, fet que explicaria l'arrelament del tradicionalisme als Països Catalans i al País Basc. De fet, però, no fou fins a la tercera guerra Carlina que hom creà institucions com la Diputació General de Catalunya que comportessin l'aplicació d'aquests principis. Arran de la crisi del carlisme causada per l'actitud liberal del pretendent Joan de Borbó i de Bragança (1862), Maria Teresa de Portugal, la seva madrastra —i vídua del pretendent Carles Maria Isidre de Borbó—, formulà, en una cèlebre carta (1864), la tesi de la doble legitimitat (d'origen miguelista) necessària per a la successió al tron: la d'origen i la que ella anomenà d'exercici. Després de la tercera guerra Carlina, el tradicionalisme cercà una base doctrinal més intel·lectual; Juan Vázquez de Mella recollí les idees dels pensadors neocatòlics i elaborà un esquema doctrinal pròxim al feixisme, que no fou acceptat per determinats sectors carlins i que ha estat considerat precursor, en part, de l'anomenat Movimiento Nacional. EC.

Posicionaments polítics durant el franquisme ts3171

Adhesió ts3172

Franquistes catalans ts5201

Aperturisme ts3177

Connivència ts3174

Dissentiment ts3173

Projectes final règim ts3178

Immobilisme polític ts3181

UP Búnker

Reforma política ts3179

Ruptura política ts3180

Sistemes polítics ts5454

Democràcia ts5455

Dictadura ts5456

Monarquia ts5457

República ts5458

Tendència política ts3163

Centre polític ts3164

Dreta política ts3165

Esquerra política ts3166

Extrema dreta ts225

UP Ultradreta

Extrema esquerra ts3167

Religió i església ts1661

Església ts1702

UP Església catòlica

Administració de l'Església ts1705

UP Administració eclesiàstica

Propietat eclesiàstica ts1706

Església i societat ts1707

Acció social de l'Església ts1710

Apostolat ts1713

Apostolat a barris obrers ts1717

Catecisme ts1714

Catequesi ts3318

Predicació ts3319

Santa Misión ts3320

NA Denominació emprada per a cadascuna de les campanyes sistemàtiques de predicació en una població, que solien durar uns quants dies, amb actes diaris centrats en sermons sobre el pecat i la mort, amb confessions generals i amb la comunió com a cloenda. Tradicionalment, se'n solien encarregar un parell de predicadors, bàsicament, d'ordres religiosos i especialitzats, amb resos del rosari, processons, etc., que paralitzaven la vida quotidiana de la població. Amb una teatralitat barroca i apocalíptica, s'animava a la penitència i s'utilitzava la por al foc etern per mantenir l'obediència a l'Església i al control social i moral de les poblacions. Durant els anys quaranta i cinquanta, les missions populars foren utilitzades com a representació del significat del nacionalcatolicisme: així, significaven una mobilització religiosa que es convertia en política dins dels paràmetres ideologicoculturals i morals de la dictadura. A part de la presència als temples i al carrer, les missions utilitzaren, durant aquesta època, la premsa i les emissions de la ràdio. El Concili Vaticà II i els canvis economicosocials i de costums dels anys seixanta van eliminar aquesta pràctica i, amb ella, bona part de la teatralitat religiosa nacionalcatòlica imperant fins aquell moment. DCEFID.

Visites pastorals ts1716

Relacions Església-Estat ts3326

Secularització de la societat ts3328

Divorci ts1760

Matrimoni civil ts1759

Secularització dels cementiris ts3332

Unions lliures ts3331

Església oficial ts3321

Esglésies i convents ts1704

Organització de l'Església ts1722

UP Organització eclesiàstica

Concilis ts1723

Congressos eucarístics ts1724

Divisió eclesiàstica ts1725

Diòcesis ts1727

Parròquies ts1726

Religió ts1662

Clergat ts1696

UP Clergues

Novicis ts5618

Abats/abadesses ts1700

Bisbes ts1701

Capellans ts1697

UP Mossens

Rectors de parròquia

Sacerdots

Capellans de poble ts1698

Capellans obrers ts1699

Cardenals ts3336

Monges ts3333

Rectors ts3335

Seminaristes ts5471

Vicaris ts3334

Comunitats religioses ts1692

Congregacions religioses ts1695

Monestirs ts1694

Ordes religiosos ts1693

Benedictins ts3337

Franciscans ts3338

Jesuïtes ts2382

UP Companyia de Jesús

Pràctica religiosa ts1669

Creences religioses ts1672

Religiositat popular ts1673

Culte religiós ts1681

UP Litúrgia

Missa ts1682

Pecat i confessió ts1685

Processó ts1684

Devoció ts1674

Devoció als sants ts1675

Devoció mariana ts1676

UP Devoció a Maria

Discriminació religiosa ts1670

Festes religioses ts1677

TR Festes ts1454

Festes religioses ts1677

Festa del Corpus ts1680

UP Corpus christi

Nadal ts1679

Setmana Santa ts1678

Objectes de culte ts1686

Relíquies ts1687

Sagraments ts1688

Baptisme ts1689

Comunió ts1690

Matrimoni ts1691

UP Casament

NA Casament (pendent de decisió)

Vots eclesiàstics ts3339

Celibat ts3340

Religions ts1663

Actituds i doctrines enfront de la religió ts3344

Agnosticisme ts3348

Apostasia ts3346

Ateisme ts3345

Laïcisme ts3347

Agrupacions catòliques ts3360

Catolicisme catalanista ts3353

NA El catolicisme va ser un dels components principals del moviment catalanista, com a mínim fins a la dictadura de Primo de Rivera. Com no podia ser altrament, atès que es tractava de dos moviments socialment i culturalment potents, l'un va influir decisivament en l'altre, de manera que l'Església catalana va anar generant una dinàmica pròpia i, per tant, unes organitzacions també pròpies. Aquest línia històrica es va veure truncada per la Guerra Civil i la victòria franquista. Acabada la Guerra, l'Església catalana va passar a ser un element més de l'Església espanyola, i la majoria de les seves institucions i organitzacions van ser suprimides o van perdre una part important de la vitalitat i la influència. Al mateix temps, la llengua catalana era prohibida en les celebracions religioses. Malgrat la desfeta, el catolicisme catalanista no va desaparèixer sinó que, animat per sectors del clergat i alguns ordres religiosos i refugiat en institucions menys sospitoses i de menor influència, va aconseguir sobreviure i recuperar molt aviat porcions de l'espai perdut. La primera manifestació pública del catolicisme catalanista de postguerra va tenir lloc el 1947, amb motiu de les Festes d'Entronització de la Mare de Déu de Montserrat. D'altra banda, Montserrat contribuiria a la normalització de la cultura catalana en general, i de la cultura religiosa en particular. En el camp juvenil, la millor realització del catolicisme catalanista va ser el moviment escolta. DCEFID.

Catolicisme conservador ts3355

NA Catolicisme fermament arrelat en la tradició carlista i integrista, permeable a alguns aspectes del catalanisme, principalment als literaris, però que tenia Espanya -i l'Església espanyola- com a referent principal. El catolicisme conservador va passar a ser formalment hegemònic a partir de la victòria franquista i accentuà els seus aspectes integristes, autoritaris i espanyolistes. DCEFID.

Catolicisme obrer ts3351

UP Catolicisme progressista

NA El catolicisme obrer, en tant que temptativa de combinar la fe catòlica i el compromís social a favor de la classe obrera, no és una doctrina homogènia sinó un conjunt de discursos, pràctiques i organitzacions dutes a terme tant pels clergues com per laics i que tenen les arrels intel·lectuals en el catolicisme social i en els seus models, principalment a Bèlgica i a França. A Catalunya, el catolicisme obrer és un component fonamental del nou moviment obrer que emergí a partir de mitjan anys cinquanta afavorit per l'adveniment del franquisme desarrollista, que tolerava un pluralisme limitat i relatiu dins el medi clerical. L'apogeu del catolicisme es produí més tard, però la seva influència social fou més feble que en d'altres països catòlics. En absència d'una democràcia cristiana o d'un sindicalisme catòlic de masses, els moviments d'Acció Catòlica foren els primers actors legals del catolicisme obrer: la JOC, l'HOAC i l'Acció Catòlica Obrera. Els capellans obrers exercien a les parròquies obreres dels centres urbans, mentre que els sindicats clandestins eren animats per militants catòlics. Cal destacar, també, especialment, la participació de catòlics en el desenvolupament de les CCOO. En tant que força institucional, el declivi del catolicisme obrer pròpiament dit, perceptible des de mitjan anys seixanta, es pot atribuir a la decepció causada després del Concili Vaticà II i al sotmetiment dels moviments d'Acció Catòlica per part de la jerarquia catòlica. Amb la fi del Franquisme i la Transició, certs militants acabaren abandonant la fe, mentre que un nombre més nombrós, creients o no, trobaren menys pertinents les associacions estrictament catòliques i s'adheriren a organitzacions polítiques no confessionals. DCEFID.

Catolicisme renovador ts3356

NA Catolicisme que, a Catalunya, havia experimentat des de la darrerria del segle XIX un notable procés de renovació tant intern com extern, procés -aquest darrer- desenvolupat amb notable sintonia amb el moviment catalanista o, almenys, amb una part d'aquest moviment; també s'havia generat, si bé de manera molt més tímida, un apropament al món obrer superador del paternalisme que havia inspirat el catolicisme social fins aleshores. El catolicisme renovador tingué com a focus de principal irradiació Montserrat i el bisbat de Vic, i guanyà a la ciutat de Barcelona importants bases organitzatives. Malgrat l'hegemonia nacionalcatòlica, aquest catolicisme no es va trobar arraconat del tot. De manera que poc a poc va anar recuperant espais i creant noves organitzacions, principalment en dues direccions: el catolicisme catalanista i el catolicisme obrer. En la supervivència i el renaixement d'aquest corrent catòlic hi van tenir un paper important, en primer lloc, sectors de clergues diocesans, alguns dels quals havien treballat en els moviments de preguerra i d'altres van ser consiliaris d'Acció Catòlica durant els anys quaranta i cinquanta; en segon lloc, alguns ordres religiosos com ara els jesuïtes, els caputxins (Franciscàlia) o els benedictins de Montserrat. DCEFID.

Renovació teològica i litúrgica ts3357

Teologia de l'alliberament ts3358

Institucions catòliques ts3359

TR Descriptors institucions catòliques on2660
Institucions catòliques ts3359

Islam ts3349

Judaisme ts1666

Secularització del clergat ts5472

Societat ts515

Benestar social ts559

Beneficència ts564

Equipaments d'assistència ts3492

Asils ts3494

Hospicis ts3493

Política social ts3491

Assistència social ts5430

Seguretat social ts5363

Comunicació social ts745

Mitjans de comunicació ts746

Premsa ts747

TR Descriptors premsa on2399
Premsa ts747

Agències de premsa ts1709

Premsa a l'exili ts3362

TR Descriptors premsa a l'exili on2405
Premsa a l'exili ts3362

Premsa clandestina ts752

TR Descriptors premsa clandestina on2400
Premsa clandestina ts752

Premsa cultural ts754

TR Descriptors premsa cultural on2401
Premsa cultural ts754

Premsa de dones i feminista ts3361

TR Descriptors de premsa de dones i feminista on2404
Premsa de dones i feminista ts3361

Premsa de successos ts3363

TR Descriptors de premsa de successos on2406
Premsa de successos ts3363

Premsa en català ts753

Premsa general ts749

TR Descriptors premsa general on2403
Premsa general ts749

Premsa infantil ts757

TR Descriptors premsa infantil on2407
Premsa infantil ts757

Premsa obrera ts750

TR Descriptors premsa obrera on2408
Premsa obrera ts750

Premsa política ts751

TR Descriptors premsa política on2410
Premsa política ts751

Prensa satírica ts3364

TR Descriptors premsa satírica on2409
Prensa satírica ts3364

Ràdio ts762

UP Radiodifusió

TR Descriptors de ràdio on5621
Ràdio ts762

Emissores de ràdio ts763

TR Descriptors emissores de ràdio on2460
Emissores de ràdio ts763

Programes radiofònics ts765

TR Descriptors programes radiofònics on1
Programes radiofònics ts765

Consultoris radiofònics femenins ts767

Radionovel·les ts766

Televisió ts768

Programes televisius ts770

TR Descriptors programes televisius on2466
Programes televisius ts770

Noticiaris ts5014

Periodisme ts774

Fotoperiodisme ts3365

Professionals de la comunicació social ts3366

Corresponsals ts3369

Fotoperiodistes ts3368

Periodistes ts3367

Dinàmica social ts585

Socialització ts5588

Inadaptació social ts5591

Integració social ts5589

Interculturalitat ts5590

Conflictivitat social ts587

Caràcter conflictivitat ts3371

Conflictivitat estudiantil ts3373

Reivindicacions estudiantils ts5025

Conflictivitat laboral ts3375

Reivindicacions laborals ts3377

Conflictivitat obrera ts3372

UP Lluita obrera

Reivindicacions obreres ts5026

Conflictivitat pagesa ts5469

Conflictivitat veïnal ts3374

Reivindicacions veïnals ts3376

Formes de protesta ts589

UP Formes de lluita

Protesta ts5581

Aturada de la producció ts5352

Boicots ts3378

Campanyes de protesta ts593

Col·locació de senyeres ts3380

Concentracions ts591

Xarxes de solidaritat ts3385

UP Solidaritat civil
Solidaritat de classe

Manifestacions ts595

Pintades de parets ts599

Repartiment d'octavetes ts600

Sabotatges ts3379

Segudes ts596

Tall de carreteres ts5326

Tancades ts597

Treball lent ts5366

Vaga ts3381

Vaga de braços caiguts ts3383

Vaga de fam ts3382

Vaga de zel ts3384

Vaga general ts588

Organització de l'acció ts3389

Clandestinitat ts5555

Comitès ts5556

Assemblees ts3390

Cèl·lules d'acció ts5275

Fugues ts2905

UP Evasions

Reunions ts3391

Llegat de la lluita ts5314

Dona i societat ts4868

Condicó de la dona ts4869

Discriminació de la dona ts4870

TR Alliberament de la dona ts3398
Discriminació de la dona ts4870
Drets de la dona ts3572

Moviments socials ts622

Moviment antimilitarista ts5187

Moviment ecologista ts3402

Moviment estudiantil ts633

Proletarització estudiantil ts3397

Moviment feminista ts635

TR Feminisme ts5283
Moviment feminista ts635

Alliberament de la dona ts3398

TR Alliberament de la dona ts3398
Discriminació de la dona ts4870
Drets de la dona ts3572

Moviment hippy ts5188

Moviment juvenil ts628

Moviment obrer ts623

Moviment pacifista ts3400

Moviment pagès ts5470

Moviment veïnal ts630

Participació social ts636

Casals catalans ts5578

TR Casals catalans ts5578

Exili 1939 dc3592

Associacions ts640

Associacions culturals ts3409

TR Associacions culturals ts3409

Descriptors associacions culturals on2534

Associacions d'estudiants ts214

TR Associacions d'estudiants ts214

Descriptors associacions d'estudiants on2489

Associacions de deportats ts658

TR Associacions de deportats ts658

Descriptors associacions de deportats on2469

Associacions de dones ts185

TR Associacions de dones ts185

Descriptors associacions de dones on2475

Associacions de memòria històrica ts3410

TR Associacions de memòria històrica ts3410

Descriptors associacions de memòria històrica on2558

Associacions de solidaritat ts189

TR Associacions de solidaritat ts189

Descriptors associacions de solidaritat on2485

Associacions de veïns ts662

TR Associacions de veïns ts662

Descriptors associacions de veïns on2493

Associacions econòmiques ts3406

TR Associacions econòmiques ts3406

Descriptors associacions econòmiques on2526

Associacions patronals ts3407

TR Associacions patronals ts3407

Descriptors associacions patronals on2527

Cambres agràries ts3408

TR Cambres agràries ts3408

Descriptors cambres agràries on2528

Associacions feministes ts3404

TR Associacions feministes ts3404

Descriptors associacions feministes on2482

Associacions humanitàries ts215

TR Associacions humanitàries ts215

Descriptors associacions humanitàries on2495

Associacions juvenils ts661

TR Associacions juvenils ts661

Descriptors associacions juvenils on2498

Associacions professionals ts216

TR Associacions professionals ts216

Descriptors associacions professionals on2505

Ateneus llibertaris ts3414

Ateneus obrers ts3415

Ateneus populars ts3413

Casals ts5403

Casinos ts5382

Col·legis professionals ts4193

Sindicats ts3416

TR Descriptors sindicats on2567

Sindicats ts3416

Acció sindical ts3426

Estratègia sindical ts5573

Personal sindicats ts5560

Delegats sindicals ts5452

Enllaços sindicals ts3427

Líders sindicals ts3432

TR Frutos i Gras, Francisco on5364

Fàbregas i Guillén, Dídac on5550

García Sánchez, Cipriano on5558

García-Nieto i París, Joan Nepomucè on5336

Gutiérrez i Díaz, Antoni on2093

Lluís i Facerias, Josep on5563

Líders sindicals ts3432

López Bulla, José Luís on5564

Murcia Ros, Manuel on5569

Nin i Pérez, Andreu on2104

Peiró Belis, Joan on5514

Pestaña, Núñez, Àngel on5516

Vidiella i Franch, Rafael on5604

Sindicalistes ts3433

TR Frutos i Gras, Francisco on5364

Fàbregas i Guillén, Dídac on5550

García Sánchez, Cipriano on5558

García-Nieto i París, Joan Nepomucè on5336

Gutiérrez i Díaz, Antoni on2093

Lluís i Facerias, Josep on5563

López Bulla, José Luís on5564

Murcia Ros, Manuel on5569

Nin i Pérez, Andreu on2104

Peiró Belis, Joan on5514

Pestaña, Núñez, Àngel on5516

Sindicalistes ts3433

Vidiella i Franch, Rafael on5604

Eleccions sindicals ts3431

Organització sindical ts3422

Formació sindical ts3430

Militància sindical ts3429

Sindicats agrícoles ts3418

TR Descriptors sindicats agrícoles on2575

Sindicats agrícoles ts3418

Sindicats catòlics ts3419

TR Descriptors sindicats catòlics on3676

Sindicats catòlics ts3419

Sindicats d'estudiants ts3421

TR Descriptors sindicats d'estudiants on3682

Sindicats d'estudiants ts3421

Sindicats de mestres ts3420

TR Descriptors sindicats de mestres on3678
Sindicats de mestres ts3420

Sindicats obrers ts3417

TR Descriptors sindicats obrers on2568
Sindicats obrers ts3417

Estructura social ts568

Classes socials ts569

Classe alta ts572

Classe mitjana ts571

Classes populars ts570

Grups socials ts573

Burgèsia ts574

UP Burgèsia agrària
Burgèsia urbana

Noblesa ts575

UP Noblesa rural
Noblesa urbana

Obrers/obreres ts5374

Menestrals ts5375

Obrers/obreres agrícoles ts5376

Veremadors/veremadores ts5377

Obrers/obreres industrials ts576

UP Classe obrera
Proletariat

Oligarquia ts580

Pagesia ts581

Jornalers/jornaleres ts3394

Masovers/masoveres ts3393

Pagesos/pageses ts582

Rabassaires ts583

Grups socioculturals ts3395

TR Grups socioculturals ts3395
Racisme ts615

Gitanos ts3396

Habitatge i urbanisme ts1986

Habitatge ts2044

Cases rellogades ts4183

Habitatges protegits ts2049

Pisos de protecció oficial ts2050

Habitatges públics ts2047

Cases barates ts2048

Unitats Veïnals d'Absorció (UVA) ts4179

TR Descriptors Unitats Veïnals d'Absorció (UVA) on5626
Unitats Veïnals d'Absorció (UVA) ts4179

Política d'habitatge ts2045

Política d'habitatge de la Segona República ts4188

TR Descriptors d'obres del GATCPAC on5633

Política d'habitatge de la Segona República ts4188

Pla de Distribució en Zones del Territori Català ts4189

UP Regional Planning

Pla Macià ts4190

Política d'habitatge franquista ts4184

Plan de supresión del barraquismo 1961 ts4185

Plan nacional de la vivienda 1955 ts4187

Planes de urgencia social ts4186

Residències laborals ts5407

Urbanisme ts1997

Creixement urbà ts1998

Especulació urbanística ts2042

Estructura urbana ts1999

Barris ts2000

Zones industrials ts2012

Polígons industrials ts3590

Planificació urbanística ts2035

Plans d'ordenació municipal ts2036

Plans d'ordenació provincial ts2037

Rehabilitació de barris ts2038

Renovació urbana ts2039

UP Rehabilitació urbana

Medi social ts674

Condicions de vida ts675

Conducta emotiva ts698

Angoixa ts5586

Esperança ts5587

Desmoralització ts703

Nostàlgia ts1

UP Enyorança

Odi ts701

Por ts704

UP Horror

Pànic

Terror

Problema social ts609

Analfabetisme ts5027

TR Alfabetització ts1610

Analfabetisme ts5027

Delinqüència ts610

Discriminació social ts618

UP Desigualtat social

Segregació social

Fam ts5450

UP Gana

Homofòbia ts617

TR Homofòbia ts617

Homosexualitat ts3451

Marginació social ts611

- Mendicitat** ts612
- Pobresa** ts613
- Prostitució** ts614

Problema d'habitatge ts3435

- Autoconstrucció d'habitatges** ts3439
- Barraquisme** ts3436
 - Barraques** ts3437
 - Barris de barraques** ts3438
 - TR **Barris de barraques** ts3438
 - Descriptors de barris de barraques** on2698

Coves ts3688

- TR **Coves** ts3688
- Descriptors de coves** on2696

Suburbis ts3441

- Barris marginals** ts3442

Promiscuïtat ts3443

Racisme ts615

- TR **Grups socioculturals** ts3395
- Racisme** ts615

Suïcidis ts3434

Violència domèstica ts5007

Vida privada ts696

- Relacions interpersonals** ts697
 - Adulteri** ts4874
 - Sexualitat** ts3449
 - Bisexualitat** ts3450
 - Heterosexualitat** ts3453
 - Homosexualitat** ts3451
 - TR **Homofòbia** ts617
 - Homosexualitat** ts3451
 - Gais** ts3452
 - Lesbianes** ts3454
 - Transsexualitat** ts5189

Vida familiar ts707

- Família** ts708
 - Famílies nombroses** ts711
- Reagrupament familiar** ts3460
- Relacions familiars** ts712
 - Abandonament família** ts3455
 - Ambient familiar** ts3457
 - Trencament familiar** ts3459

Vida quotidiana ts681

- Anecdolari** ts3461

Vida social i pública ts689

Premis i guardons ts5592

Homenatge ts5593

Exèquies ts5617

Actes oficials ts695

Festes oficials ts692

Inauguracions ts694

Visites oficials ts691

Oci i lleure ts714

Esport ts729

Clubs esportius ts3470

TR Clubs esportius ts3470

Descriptors clubs esportius on2583

Competicions esportives ts1344

Esports ts733

Excursionisme ts3469

Entitats excursionistes ts3471

TR Descriptors entitats excursionistes on2586

Entitats excursionistes ts3471

Futbol ts734

Handbol ts5423

Població ts516

Evolució demogràfica ts534

Creixement demogràfic ts535

Baby boom ts536

UP Boom demogràfic

Disminució de la població ts537

Despoblament rural ts538

Polítiques demogràfiques ts3477

Plan de Badajoz ts3478

Pobles de colonització ts5298

TR Descriptors de pobles de colonització on5631

Pobles de colonització ts5298

Re poblament rural ts3479

Grups humans ts519

Grups d'edat ts4941

Edat adulta ts4945

Infància ts4943

Joventut ts4944

Vellesa ts4946

Grups de parentesc ts529

Avis/àvies ts5380

Fills/filles ts532

Mares ts530

Pares ts531

Grups segons estat social ts3444

Casats/casades ts3445

Divorciats/divorciades ts5404

Orfes/òrfenes ts4872

Solters/solteres ts3446

Vidus/vídues ts3447

Grups segons sexe ts4942

Dona ts4948

Home ts4947

Migració ts544

Lloc de destinació ts3466

Corrent migratori ts5008

Decisió de migrar ts3482

NA Motius (laborals, familiars, polítics), factors que van desencadenar la presa de la decisió de migrar, factors que van ajudar a decidir el lloc de destinació i origen dels recursos econòmics necessaris per finançar la migració.

Migració forçada ts5584

Migració laboral ts5585

Emigració ts557

Emigració a Europa ts558

Immigració ts545

Immigració a Catalunya ts3480

Arribada a Catalunya ts3484

NA Lloc on es va dormir les primeres nits, acollida familiar, veïnal, primers contactes laborals, primera impressió del municipi on s'arriba, entre d'altres.

Immigració extracomunitària ts5317

NA Immigració que té com a lloc de destinació Catalunya i que prové d'altres països, especialment, del Marroc i l'est d'Europa. Aquest moviment migratori tingué el seu inici a principis del segle XXI.

Llegat de la migració ts3486

NA Valoració del procés migratori, de la trajectòria personal i familiar, de la trajectòria laboral i de les condicions de vida i dels possibles canvis en la identitat personal.

Procés d'adaptació i convivència ts3468

Arrelament cultural ts5344

UP Integració cultural

Integració laboral ts5321

Relacions de veïnatge ts5387

Trencament social i cultural ts5311

Sanitat ts784

Professionals de la sanitat ts792

Infermers/infermeres ts794

Llevadors/llevadores ts795

Metges/metgesses ts793

Metges/Metgesses d'empresa ts5360

Nodrisses ts796

UP Dides

Psicòlegs/psicòlogues ts3497

Psiquiatres ts3496

Salut ts798

- Alimentació** ts5551
 - Aliments** ts5552
- Epidèmies** ts801
 - Tifus** ts802
- Malalties** ts803
 - Diabetis** ts809
 - Diftèria** ts806
 - Gonorrea** ts808
 - Malalties mentals** ts3499
 - Malalties professionals** ts5357
 - Paludisme** ts811
 - Raquitisme** ts804
 - Sarna** ts3498
 - Sífilis** ts807
 - Tuberculosi** ts810
 - Verola** ts805
- Medicina** ts812
 - Medicina d'empresa** ts5355
 - Medicines** ts814
 - UP** Medicaments
 - Penicil·lina** ts815
- Salut mental** ts3500
- Sistema sanitari** ts785
 - Equipaments sanitaris** ts787
 - Hospitals** ts788
 - Hospitals de sang** ts5527
 - Hospitals psiquiàtrics** ts789
 - Maternitats** ts3495
 - Sanatoris** ts791
 - Política sanitària** ts786
- Territori** ts5448
 - Desastres naturals** ts5445
 - Aiguats** ts5446
 - TR** Aiguats ts5446
 - Riuades de 1962 dc3800

DESCRIPTORS ONOMÀSTICS

Descriptors de llocs on5624

Descriptors de nuclis d'habitatge on5625

Descriptors Unitats Veïnals d'Absorció (UVA) on5626

TR Descriptors Unitats Veïnals d'Absorció (UVA) on5626
Unitats Veïnals d'Absorció (UVA) ts4179

UVA Cinc Roses on5627

NA Sant Boi del Llobregat

UVA Pomar on5628

NA Badalona

UVA Sant Cosme on5629

NA El Prat del Llobregat

Descriptors de pobles de colonització on5631

TR Descriptors de pobles de colonització on5631
Pobles de colonització ts5298

Descriptors d'obres del GATCPAC on5633

TR Descriptors d'obres del GATCPAC on5633
Grup d'Artistes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània (GATCPAC) on2517
Política d'habitatge de la Segona República ts4188

Casa Bloc on5639

NA Barcelona

La Ciutat de Repòs i de Vacances a Castelldefels i a Gavà on5640

Descriptors de barris de barraques on2698

TR Barris de barraques ts3438
Descriptors de barris de barraques on2698

Camp de la Bota on2700

Carmel, barri del on2701

Montjuïc, barri de on2702

Somorostro, barri del on2699

Descriptors de coves on2696

TR Coves ts3688
Descriptors de coves on2696

Sant Oleguer, Coves de on2697

Descriptors d'infraestructures de transports on5637

Estació de França de Barcelona on5638

Descriptors de premis i guardons on5692

Premi d'Honor de les Lletres Catalanes on5693

Nit de Santa Llúcia on5694

Descriptors associacions, organitzacions i entitats on2467

Descriptors agrupacions catòliques on5018

Pax Christi on5646

NA Organització internacional catòlica per a la pau. De primer fou un simple moviment nascut a Llorda (1945), en ocasió d'una assemblea de catòlics francesos i alemanys. La primera finalitat de pregar per la pau entre els pobles s'anà transformant també en acció concreta. El 1950 PaxChristi es convertí en una associació internacional, que té per finalitat difondre l'esperit de pau evangèlica i formar els catòlics amb vista a llurs deures internacionals. Periòdicament organitza assemblees internacionals, marxes pacífiques, treballs en comú, etc. A Catalunya, ultra un compromís polític i una acció de denúncia de tortures, està unida a grups d'objectors de consciència i, entre altres actes, organitzà (estiu del 1976) la Marxa de la Llibertat per terres

catalanes. EC.

Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de Virtèlia on5652

NA Agrupació religiosa adreçada a la joventut que significà un dels signes del cristianisme autòcton enmig de la desfeta de l'Església de Catalunya dels anys quaranta. Sorgí de l'escola Virtèlia. La Confraria es dedicava essencialment a la convivència i a la formació del jovent, d'ambdós sexes, en els aspectes religiosos, però també socials, culturals i artístics. La generació que passà per la Confraria va destacar en la defensa, des del compromís catòlic, de la llengua i de la cultura catalanes i de la personalitat política de Catalunya. DCEFID.

TR Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de Virtèlia on5652
Escola Virtèlia on5651

CC on5021

NA Col·lectiu en què cristal·litzà l'any 1954 el nou catolicisme catalanista de postguerra que havia començat a prendre forma entre 1942 i 1953 en el Grup Torras i Bages. Amb unes sigles sense significat específic -que sovint han estat llegides com a Crist Catalunya o Cristians Catalans-, fou concebut com una plataforma parapolítica, com espai de trobada, reflexió i formació de joves de classe mitjana procedents de diversos moviments catòlics. Entre els anys 1958 i 1960 el debat intern entre la sensibilitat més confessional i la més social s'intensificà, a voltes amb virulència, mentre que alguns membres de CC van desenvolupar, al marge del grup, un activisme catalanista i antifranquista (Campanya contra Galinsoga, Fets del Palau) que portaren Jordi Pujol a la presó al maig de 1960. Des d'aleshores, CC es polititzà ràpidament, renuncià a les bases religioses, relegà la qüestió nacional i abraçà el marxisme per esdevenir el partit Comunitat Catalana, rebatejat el 1964 com a Força Socialista Federal de Catalunya. DCEFID.

Comissió Abat Oliva on5019

NA Plataforma de redreçament catalanista, de substrat catòlic. Lloc d'encontre i de col·laboració entre diferents sectors religiosos i polítics i alhora, per tant, de superació, si més no parcial, de les divisions provocades per la Guerra Civil. DCEFID.

Cristians pel Socialisme on5020

NA Moviment integrat per cristians que creuen compatible llur fe amb la teoria i la praxi marxistes, sense que això signifiqui cap vinculació a un partit polític determinat. Nascut a Xile —on el moviment celebrà un congrés nacional el 1972—, s'estengué després a l'Argentina, el Perú, Mèxic i l'Amèrica Central, on contribuï a l'aparició de la teologia de l'alliberament, i finalment arribà a Europa. Als Països Catalans n'hi ha diversos grups, minoritaris però actius. Tot i que les relacions amb la jerarquia han estat sovint incòmodes, els membres del moviment no volen separar-se de l'Església, però de fet se'n senten marginats, particularment arran del rumb pres pel Vaticà sota el pontificat de Joan Pau II. EC.

Franciscàlia on2665

NA Entitat laica fundada el 1949. El 1958 inicià cursos de llengua catalana i aixoplugà reunions de tota mena (del moviment d'escoltes, de grups universitaris i de caire polític) que no es podien fer en altres indrets. DCEFID.

Descriptors agrupacions escoltes on2590

TR Agrupacions escoltes ts3472
Descriptors agrupacions escoltes on2590

Federació Catalana d'Escoltisme i Guiatge on5679

Moviment Scout Catòlic on5680

Federació de Boy Scouts de Catalunya on2592

Germanor de Minyons de Muntanya on2591

Guies de Sant Jordi on2594

Minyons Escoltes on2593

Descriptors agrupacions polítiques on2597

Descriptors organitzacions juvenils partits polítics on2600

TR Descriptors organitzacions juvenils partits polítics on2600
Organitzacions juvenils partits polítics ts3073

Escamots d'Estat Català on3657

NA Grups de combat formats per militants i simpatitzants d'Estat Català i, sobretot, de les seves joventuts. Aquests grups van actuar contra la dictadura de Primo de Rivera. Durant la Segona República, s'anomenaren escamots els grups de xoc de l'organització juvenil Joventut d'Esquerra Republicana-Estat Català, constituïda el 1931 i que representava l'ala nacionalista radical d'ERC. Foren comandats per Josep Dencàs i Miquel Badia i la seva actuació consistí a oposar-se a qualsevol grup que entrebanqués l'acció de la Generalitat, sobretot contra els anarquistes. Les seves presentacions, amb desfilades d'armament i en uniforme -demostracions normals en moltes de les forces polítiques del moment-,

adquiriren, a voltes, un to parafeixista i antiobrer. Oficialment, ERC dissolgué aquests grups de xoc el desembre de 1933, però van continuar actuant fins al Sis d'Octubre, quan, amb un armament insuficient i sense unes ordres clares dels seus caps, no pogueren fer res contra l'exèrcit regular. DHC.

Federació Ibèrica de Joventuts Llibertàries (FIJL) on3662

NA Organització juvenil anarquista d'àmbit peninsular creada a instàncies de les joventuts de Madrid pel juny del 1932. Independent de la FAI, fou criticada per aquesta i en especial per les Joventuts Llibertàries de Catalunya, les quals no s'hi adheriren fins pel novembre del 1936. Passà de 30 000 membres al principi del 1936 a 120 000 pel febrer del 1937 (34 000 al Principat, 8 000 al País Valencià). Durant la guerra civil, en fou secretari general Fidel Miró, exsecretari de la regional catalana. Tingué, entre d'altres òrgans de premsa, "Juventud Libre" (Madrid) i "Ruta" (Barcelona). EC.

Federació Nacional de Joventuts Socialistes d'Espanya on3665

NA Organització juvenil del PSOE creada el 1906 sota l'impuls de Tomás Meabe de Bilbao, amb 20 seccions i 1116 afiliats. Fou especialment forta a Biscaia, a Astúries i a Madrid. Pel desembre del 1919 s'afilià a la Tercera Internacional, i per l'abril del 1920 el comitè nacional (Merino Gracia, J. Andrade, V. Arroyo, etc) decidí la seva transformació en Partido Comunista Español. Reorganitzada sota la República, assolí una importància creixent com a suport dels caballeristes, a l'esquerra del PSOE. Arribà a tenir uns 200 000 afiliats (1936) i el seu òrgan de premsa fou "Renovación". Dirigida per Hernández Zancajo, Santiago Carrillo, Cazorla, Serrano Poncela, etc, s'uní a les joventuts comunistes i formaren les Joventuts Socialistes Unificades (a partir de l'abril del 1936) que restaren aviat en l'òrbita del PCE. Sota el franquisme, hom reconstruí clandestinament les Joventuts Socialistes lligades al PSOE i, des de llur legalització (1977), han mantingut una línia lleugerament més esquerrana que el partit. És membre de la Unió Internacional de Joves Socialistes i n'han estat els darrers secretaris generals Federico Mañero (1981-84) i Javier de Paz. EC.

Joventut Comunista de Catalunya (JCC) on5449

NA Organització juvenil del Partit Socialista Unificat de Catalunya-, fundada el 1970 i continuadora de l'antiga Joventut Socialista Unificada de Catalunya. Federada a la Unió de Juventudes Comunistas de España, es defineix com a antinuclear i pacifista, amb especial preocupació pels problemes específics dels joves —ensenyament, atur, droga, etc — i ha tingut com a òrgans de premsa més importants "Jove Guàrdia" (1971-76) i "Jovent" (1977-80). Des del 1980 travessà una gravíssima crisi interna, en gran part paral·lela a les del PSUC i PCE, que li féu perdre molta de la militància i la presència social. EC.

Joventut Comunista Ibèrica on3661

NA Organització juvenil del Partit Obrer d'Unificació Marxista, dirigida per Germinal Vidal.

Joventuts d'Esquerra Republicana Estat-Català (JEREC) on3656

Joventuts de la Lliga on3655

Joventuts Llibertàries de Catalunya on3658

NA Organització juvenil anarquista constituïda l'any 1934. En 1932-33 els grups de joventuts llibertàries del Principat criticaren la Federació Ibèrica de Joventuts Llibertàries, a la qual no s'incorporaren fins al novembre del 1936, perquè dificultava l'ingrés dels joves dins la FAI. Durant la guerra civil experimentaren un fort creixement (entre 30 000 i 34 000 afiliats al principi del 1937). El primer secretari general fou Fidel Miró, substituït per Alfred Martínez, mort durant els fets de maig del 1937; també hi tingueren un paper destacat Armand del Moral i Josep Peirats. Malgrat haver constituït pel novembre del 1936 un comitè d'enllaç amb les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya, foren especialment crítiques respecte a la col·laboració amb el PSUC. Pel febrer del 1937 signaren amb la Joventut Comunista Ibèrica (del POUM) i altres grups menors un Front de la Joventut Revolucionària, però finalment hagueren d'acceptar, a desgrat, l'Aliança Nacional de la Joventut Antifeixista (abril del 1938). El seu òrgan de premsa fou "Ruta" (1936-38), dirigit, entre altres, per Santana Calero. EC.

Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya (JSUC) on3659

NA Organització política de caràcter marxista i frontpopulista, fundada el juny de 1936 de la fusió de les Joventuts Socialistes de Catalunya, que aplegaven les joventuts de la USC i del PCP, i les Juventudes Socialistas Unificadas, formades per la Federació Catalana de les JJSS del PSOE i les Joventuts Comunistes de Catalunya. Nascuda sota la influència de la mobilització antifeixista, i a l'aixopluc del PSUC, va ser la principal organització juvenil de masses, amb més de 50.000 adherits, i impulsora de l'Aliança Nacional de la Joventut Antifeixista de Catalunya. Cal destacar el protagonisme de les noies tant en l'organització com en la direcció de les JSUC sota el símbol emblemàtic de Lina Odena, morta els primers dies de la Guerra Civil en el front de Granada. DHC.

Descriptors partits polítics on212

TR Descriptors partits polítics on212

Frente de Liberación Popular (FLP) on5650**Nova Esquerra Universitària** on5711

NA Nova Esquerra Universitària va ser una formació política clandestina de dissidència estudiantil creada en el 1958 per joves que no havien viscut directament la Guerra Civil i emmarcada en els primers moviments d'oposició al franquisme gestats en l'interior del país al final de la dècada de 1950. En aquesta organització s'hi troben elements del catolicisme social que giraven al voltant de la revista *El Ciervo* com podrien ser Alfons Carles Comín i Ros o Josep Antoni González i Casanova, amb joves estudiants, entre els quals destaquen Xavier Folch o Manuel Vázquez Montalbán, i un sector obrer provinent de la Joventut Obrera Cristiana (JOC) i Hermandad Obrera de Acció Catòlica (HOAC). Aquest grup entra a forma part, a partir de 1959, del Frente de Liberación Popular, fundant així l'Associació Democràtica Popular de Catalunya de la qual, Nova Esquerra Universitària en quedarà com a secció estudiantil. L'organització romandrà activa fins que a partir del 1962 les diferents cèl·lules estudiantils del FLP passaran a formar part del sector universitari de la mateixa organització. Font: Viquipèdia. https://ca.wikipedia.org/wiki/Nova_Esquerra_Universitat%C3%A0ria (10/06/2014)

Confederación Española de Derechas Autónomas (CEDA) on5712

NA Partit polític creat a Madrid al començament del març del 1933, que agrupà nuclis dretans de diverses parts d'Espanya. El grup principal fou Acció Popular, però també hi havia bona part dels mauristes que abans del 14 d'abril de 1931 volien formar amb Cambó el Centre Constitucional, i finalment la Derecha Regional Valenciana, dirigida per Lluís Lucia. A les eleccions del novembre del 1933 la CEDA fou el partit que aconseguí més diputats (115), però no els suficients per a governar tot sol, i deixà als radicals — primerament Lerroux i després Samper — que governessin tots sols fins el 4 d'octubre de 1934; així aconseguiren de desfer, ja abans d'assolir el poder, una gran part de l'obra del bienni esquerrà anterior: hom restaurà parcialment el pagament de sous al clergat, frenà la reforma agrària, tornà als grans d'Espanya les terres expropiades, amnistià els homes de la Dictadura i del pronunciament del 10 d'agost de 1932 i posà traves al traspàs de serveis de l'estat a la Generalitat de Catalunya, a la qual s'enfrontaren les corts i declararen anticonstitucional la llei de Contractes de Conreu, favorable als parcers i arrendataris catalans. Alarmats per la reacció patronal incontrolada al camp i a les ciutats, per la possibilitat que Gil-Robles donés un cop d'estat com Hitler a Alemanya el 1933 o com el canceller catòlic conservador Dollfuss a Àustria, els socialistes amenaçaren amb una revolució si la CEDA pujava al poder. L'entrada de tres cedistes al nou govern Lerroux tingué com a resposta la revolució obrera d'Astúries i la revolta de la Generalitat. Després de la repressió del moviment, la CEDA demostrà la seva incapacitat per a reactivar l'economia en crisi i per a esdevenir un grup "democratacristià" en fracassar i dimitir el ministre d'agricultura Giménez Fernández, representant de l'ala esquerra del partit. El 6 de març de 1935 entraren 5 cedistes al govern, entre els quals Gil-Robles al ministeri de la guerra, i nomenaren Franco cap de l'estat major i Goded, inspector general de l'exèrcit. Això no obstant, l'extrema dreta reprotxà a Gil-Robles que no s'apoderés del poder completament i no donés un cop d'estat amb la força que tenia. A les eleccions del febrer del 1936 la CEDA perdé el 20% dels seus llocs a les corts, dominades ara per les esquerres. Una bona part de les seves joventuts passaren a la Falange Española poc temps abans del 18 de juliol. La CEDA es dissolgué amb l'esclat de la guerra civil, i Serrano Suñer, una de les figures principals, actuà destacadament en el nou règim antirepublicà, mentre Gil-Robles residia a França i a Portugal durant el conflicte. EC

Partit Comunista Català (PCC) on5713

NA Partit fundat al novembre de 1928 a Lleida per iniciativa d'un grup de marxistes i catalanistes formats a l'Ateneu Enciclopèdic Popular, als quals s'afegiren elements radicalitzats d'Estat Català. Pretenia establir la dictadura del proletariat i defensà el dret d'autodeterminació. Així, reclamà "la llibertat de Catalunya com un objectiu més del seu programa de reivindicacions socials, per portar el proletariat català a una àmplia federació amb el proletariat de les altres nacionalitats peninsulars dintre de la futura "Unió de Repúbliques Socialistes de Iberia". (J. Arquer, Treball, 21/IV/1930). Realitzà una important activitat propagandista a través d'ateneus populars i aconseguí la direcció del CADCI gràcies a una entesa amb Estat Català- Partit Proletari. Els dirigents foren: Jordi Arquer, Domènec Ramon i Amadeu Bernadó. Al març de 1931 es fusionà amb la Federació Comunista catalano-balear i donà lloc al Bloc Obrer i Camperol. Un grup liderat per Bernadó, organitzat amb el nom "Treball, tendència", no acceptà la fusió i fundà Esquerra Republicana i Antiimperialista. DPPC

Acció Catalana Republicana (ACR) on141

NA Partit catalanista republicà constituït originalment com una organització política catalanista al juny de 1922, creada amb el propòsit d'esdevenir una entitat al marge dels partits, sota el nom d'Acció Catalana. Acabat el règim de Primo de Rivera, AC es convertí explícitament en partit i es fusionà amb ARC en el Partit Catalanista Republicà, però aquest continuà essent conegut amb el nom d'Acció Catalana. DPPC.

Acció Popular Catalana (APC) on169

NA Partit polític fundat a Barcelona el 1934 per dirigents de l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre i afiliats a la Lliga Catalana disconformes amb la seva política agrària, considerada poc ferma. L'APC s'adherí a la CEDA i fou el seu referent a Catalunya. Ideològicament assumí el programa general cedista, de defensa de la religió catòlica, l'ordre, la propietat, la família i la representació corporativa i se significà sobretot per la defensa dels interessos dels propietaris agraris. DPPC.

Acción Española (AE) on142

NA Organització feixista impulsada a Barcelona a l'abril de 1931. Probablement pretenia constituir una milícia antirepublicana que agrupés elements del Sindicat Lliure i d'extrema dreta, feta avortar per la proclamació de la Segona República. DPPC.

Bandera Roja (BR) on25

NA Organització política comunista creada l'any 1968 a Barcelona. Influïda per la Revolució Cultural xinesa i pels fets de Maig de França, aplegà elements procedents d'escissions del PSUC. El 1973 passà a anomenar-se Organización Comunista de España-BR en assolir una implantació estatal. D'ideologia marxista leninista, proposava per a l'Estat espanyol una república federal o democràtica com a etapa de transició cap al socialisme. L'any 1974, es produí l'escissió d'un elevat nombre de militants que ingressaren al PSUC. L'organització, molt minvada, afermà l'ideari maoista. DCEFID.

Bloc Obrer i Camperol (BOC) on145

NA Partit resultat de la unificació, el 1930, de dues organitzacions marxistes: la Federació Comunista Catalano-Balear i el Partit Comunista Català. El BOC recollí les tesis leninistes de l'hegemonia proletària en la revolució democràtica, l'aliança de la classe obrera amb la pagesia en la revolució democràtica, la creació d'un govern provisional obrer i camperol, la indissolubilitat dels processos de la revolució democràtica i de la socialista i la necessitat d'un fort partit comunista. DPPC.

Círculo Español de Amigos de Europa (CEDADE) on92

NA Organització nacionalsocialista d'àmbit espanyol creada oficialment l'any 1966 i dissolta el 1993, amb seu central a Barcelona. El Círculo manifestava un paneuropeisme feixista i un racisme de fonaments teològics més que biològics. Preconitzà una cosmovisió complotista, en la qual maçons i sobretot jueus tenien un paper decisiu en l'evolució dels esdeveniments. El període comprès entre 1970 i 1982 fou el de més creixement i influència. DCEFID.

Comunió Tradicionalista (CT) on101

NA Organització política dels carlins sorgida el 1931-1932. Ultracatòlica, amb un programa monàrquic tradicionalista antiliberal i contrari a la dinastia d'Isabel II, fou la primera força en efectius de la ultradreta catalana. Col·laborà amb l'exèrcit i amb altres forces en el cop del 17-19 de juliol de 1936. A l'Espanya nacional l'organització fou afectada pel decret d'unificació i passà a integrar-se a FET y de las JONS. El carlisme arribà molt dividit a les acaballes del franquisme. DCEFID.

Convergència Democràtica de Catalunya (CDC) on136

NA Partit català d'orientació nacionalista fundat el 1974 que des de 1979 constitueix amb Unió Democràtica de Catalunya, la coalició Convergència i Unió, que ha governat Catalunya des de les primeres eleccions autonòmiques de 1980. DPPC.

Convergència i Unió (CiU) on146

NA Nom que designa la coalició formada per Convergència Democràtica de Catalunya i Unió Democràtica de Catalunya. DPPC.

Convergència Socialista de Catalunya (CSC) on34

NA Partit polític creat el 1974. La seva formació fou interpretada com un pas cap a la unitat del socialisme català sobre bases nacionals, marxistes no leninistes i de classe, defensor de les tesis autogestionàries i propugnador d'una solució federal per l'Estat espanyol. Pel gener de 1976 el partit va decidir impulsar un procés unitari que culminaria amb el naixement del Partit Socialista de Catalunya-Congrés. DCEFID.

Derecha de Cataluña/Renovación Española on147

NA Partit monàrquic alfonsí constituït a Barcelona el 6 d'abril de 1933 com a organització adherida a Renovación Española. També utilitzà el nom de Dreta de Catalunya. Era un partit dinàstic, extremosament conservador, defensor de la propietat i d'un marcat anticatalanisme. DPPC.

Derecha Liberal Republicana (DLR) on171

NA Grup polític constituït a Madrid pel maig del 1930 per N. Alcalá Zamora, M. Maura, R. Sánchez Guerra i d'altres amb la intenció d'incorporar la dreta espanyola a un possible nou règim republicà. El grup, després d'aconseguir l'ingrés de polítics importants com S. Alba i J. Chapaprieta els primers mesos de la República, es desféu posteriorment en separar-se Alcalá Zamora i Maura. El mateix mes de maig del 1930 fou organitzada la secció catalana o Dreta Liberal Republicana de Catalunya. EC.

Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) on137

NA Partit creat a Barcelona el 19 de març de 1931. Sota l'impuls de Francesc Macià i Lluís Companys, sorgí de la unió d'Estat Català, del Partit Republicà Català, el grup del setmanari "L'Opinió" i nombrosos centres comarcals del republicanisme català històric. L'objectiu era crear un partit republicà capaç d'esdevenir força dirigent, tot apropant les dues grans reivindicacions del moment: la República i l'autonomia de Catalunya. DPPC.

Estat Català (EC) on138

NA Partit nacionalista radical i de caire insurreccional creat el 1922 i que fou el més combatiu a Catalunya contra la dictadura de Primo de Rivera i la Monarquia. El 1931, EC aparegué com un partit sense massa definició orgànica però amb el prestigi d'haver estat gairebé l'única força catalana que havia combatut la dictadura des del primer fins a l'últim moment. Finalment, EC s'inserí en l'empenta unificadora de les esquerres catalanes, catalitzada en ERC. DPPC.

Falange Española (FE) on148

NA Partit feixista fundat per José Antonio Primo de Rivera i Julio Ruiz de Alda a Madrid el 1933, la secció catalana del qual fou constituïda a Barcelona a finals d'aquell any. Negava el liberalisme, la democràcia, la lluita de classes i els nacionalismes regionals i postulava la realització d'una revolució nacional i la construcció d'un estat totalitari i corporatiu. El març de 1934 FE s'unificà amb les Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista i es creà Falange Española de las JONS. DPPC.

Falange Española de las JONS (FE de las JONS) on149

NA Partit creat per la fusió entre Falange Española i les Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista acordada al febrer de 1934 a Madrid i constituït a Barcelona al març d'aquell any. La nova organització postulà, com les anteriors, la realització d'una revolució nacional i la construcció d'un estat totalitari corporatiu. Igualment, posà èmfasi en la retòrica obrerista, pròpia del jonsisme. Radicalment anticatalanista i antiautonomista, però partidària d'un respecte per la idiosincràsia catalana amb la qual pretenia desmarcar-se d'altres opcions ultradretanes espanyoles. DPPC.

Front Obrer de Catalunya (FOC) on40

NA Partit d'extrema esquerra constituït a Barcelona pel juny de 1961, federat amb el FLP i Euskadiko Sozialisten Batasuna. Els fonaments ideològics del FOC eren els característics de la nova esquerra d'aquell temps: un híbrid de castrisme i socialisme cristià, juntament amb un rebuig de l'estalinisme i del centralisme democràtic, i la convicció que els partits i els sindicats tradicionals de l'esquerra s'havien convertit en obsolets, si no en traïdors. El partit es va dissoldre el 1970 i els seus militants es van escampar per les diferents organitzacions d'esquerra de la clandestinitat antifranquista. DCEFID.

Fuerza Nueva (FN) on108

NA Moviment sorgit per l'abril de 1964 sota l'impuls de Blas Piñar. Fou una manifestació emblemàtica dels sectors que preconitzaven més duresa i un rearmament ideològic del franquisme. FN sostenia un catolicisme exaltat i una concepció bel·ligerant de la política. Amb la democratització, FN actuà com a partit. DCEFID.

Hermandad Nacional de Antiguos Combatientes en Tercios de Requetés on153

NA Agrupació política d'antics membres dels Terços de Requetès que havien participat en la Guerra Civil. Fou creada el 1962. L'Hermandad fou una important organització autònoma del Partit Carlí que, a través del seu president, acatà la línia ideològica basada en el socialisme d'autogestió global. DPPC.

Hermandad Nacional del Maestrazgo on154

NA Organització política tradicionalista fundada el 1961 a Ulldecona. Els seus adherents foren els antics combatents en els Terços de Requetès i familiars addictes al règim. L'Hermandad defensà el tradicionalisme col·laborador del franquisme i partidari de la promoció dinàstica de Don Alfons de Borbó-Dampierre. En arribar la democràcia impulsà inicialment una associació el 1975, el Frente Institucional, i des de 1976 el Partido Social Regionalista (Unión Institucional). DPPC.

Izquierda Republicana (IR) on170

NA Partit polític espanyol de la Segona República, fundat per l'abril del 1934 amb la unió d'Acción Republicana d'Azaña, els radicalsocialistes de Marcel·lí Domingo i l'ORGA de Casares Quiroga. El seu òrgan fou el diari "Política", i el 1935 pactà amb la Unió Republicana de Martínez Barrio i amb el Partido Nacional Republicano de Sánchez Román. El grup català, per diferenciar-se d'Esquerra Republicana de Catalunya, adoptà la denominació de Partit Republicà d'Esquerra. EC.

Juventuts d'Esquerra Republicana-Estat Català (JEREC) on223

NA Organització juvenil d'Esquerra Republicana de Catalunya que, més enllà de ser una fracció del partit, pretengué d'actuar com una força nacionalista catalana independent, en especial a partir de 1934. DPPC.

Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista (JONS) on156

NA Organització feixista constituïda a Madrid a l'octubre de 1931. Postulà la creació d'un Estat Nacional sindicalista, amb sindicació única de tots els "productors", la dissolució dels partits marxistes i l'expansió imperial d'Espanya. Desaparegué pel març de 1934 en fusionar-se amb Falange Española per crear Falange Española de las JONS. DPPC.

Lliga Catalana on158

NA Nom que adoptà la Lliga Regionalista el 1933 quan es reorganitzà. DPPC.

Lliga Comunista Revolucionària on124

NA Organització marxista revolucionària, d'àmbit estatal, fundada el 1971. La perspectiva inicial de derrocament de la dictadura mitjançant una vaga general insurreccional que obrís el camí a la revolució es rectificà posteriorment amb la defensa de la ruptura radical amb el franquisme com a primer pas de la lluita pel socialisme. La insistència en la independència de classe comportà l'autoexclusió d'organismes com l'Assemblea de Catalunya, tot i que el partit defensava el dret a l'autodeterminació. Tingué presència significativa en el moviment obrer i estudiantil i, també contribuï a l'impuls del moviment feminista. Durant els anys vuitanta se centrà en el treball dins dels moviments socials. DCEFID.

Lliga Regionalista on157

NA Partit catalanista fundat el 1901 que fou majoritari en la dreta catalana fins el 1936 i predominant en la vida política de Catalunya entre el 1914 i el 1923. Aglutinà els sectors conservadors regionalistes i catòlics, sota el lideratge social de la burgesia industrial i dels propietaris agraris, amb una àmplia presència entre professionals liberals, comerciants i classes mitjanes i un rellevant suport del clergat. El 1933 es reorganitzà i adoptà el nom de Lliga Catalana. DPPC.

Moviment Comunista de Catalunya (MCC) on125

NA Secció catalana del Movimiento Comunista de España, fundada entre desembre de 1971 i gener de 1972. L'MCE celebrà el primer congrés a l'estiu de 1975. Fou aleshores quan es transformà en Moviment Comunista de Catalunya, tot esdevenint una mena de federació de partits sobirans. L'MCC participà en l'Assemblea de Catalunya des de 1974. DCEFID.

Moviment Socialista de Catalunya (MSC) on126

NA Organització política formada el 14 de gener de 1945 a partir d'una proposta de Josep Rovira durant la primera conferència del POUM. L'objectiu era crear una plataforma unitària on convergissin els diferents grups marxistes no leninistes de Catalunya. DCEFID.

Movimiento Ibérico de Liberación (MIL) on159

NA Grup constituït a Barcelona al desembre de 1971. S'inscrigué confusament en el món ideològic del consellisme i del situacionisme. Es definí com una organització comunista revolucionària i tingué simpatia per l'acció directa i l'activisme anarquista. A l'agost de 1973 es dissolgué com a organització políticomilitar i al setembre diversos militants foren detinguts i un d'ells, Salvador Puig Antich, fou executat el març de 1974. DPPC.

Organización de la Izquierda Comunista de España (OICE) on58

NA Organització marxista revolucionària constituïda el 1974 a partir de la fusió dels Círculos Obreros Comunistas amb els Núcleos Obreros Comunistas del País Basc. Des de la defensa d'un programa clarament anticapitalista, i sense renunciar a la construcció d'un partit revolucionari, l'Organització posà l'accent en la necessitat d'autoorganització de la classe obrera. D'àmbit estatal, un dels territoris on comptà amb més implantació fou Catalunya. DCEFID.

Organización Revolucionaria de Trabajadores (ORT) on127

NA Partit fundat pel gener de 1970 a Madrid. A Barcelona es constituí el 1971 a partir dels Círculos de Formación de Cuadros i de les Plataformes de Comissions Obreres. El 1974, l'abandó de l'ideari cristià i l'adopció del maoisme provocà el trencament de la direcció inicial. Participà en l'Assamblea de Catalunya però discrepà de certs elements de la Transició i formà part de les Comissions Obreres. DCEFID.

Partido Agrario Español (PAE) on174

NA Partit fundat al gener de 1934 pels diputats de la minoria agrària. Al setembre del mateix any se'n constituï una secció a Barcelona, al gener de 1935 s'organitzà a Lleida i al juny ho féu a Reus. DPPC.

Partido Comunista de España (Marxista-Leninista)-Frente Revolucionario Antifascista y Patriótico (PCE (m-l)) on129

NA Partit marxista leninista constituït per l'octubre de 1964 a Brusel·les a partir de la unió de diversos grups maoistes de l'interior i de l'exili escindits del Partit Comunista de Espanya. Els seus líders proposaren la substitució d'un front democràtic nacional revolucionari i la guerra popular contra la dictadura "ianquifranquista" per a la realització d'una democràcia popular antiimperialista i antioligàrquica. El partit va tenir una escassa presència a Catalunya, amb tan sols petits nuclis de militants a Barcelona, l'Hospitalet i el Vallès Occidental. DCEFID.

Partido Comunista de Espanya (PCE) on160

NA Partit constituït el 1921, format a partir dels nuclis del PSOE partidaris de la Revolució Russa. A Catalunya, aquest PCE tingué un impacte escàs entre els socialistes. De fet, el PCE no tingué una presència real a Catalunya fins a la incorporació d'Andreu Nin, Joaquim Maurín i Hilari Arlandis, que havien promogut entre 1921 i 1922 comitès sindicalistes revolucionaris. DPPC.

Partido del Trabajo de España (PTE) on5425

NA Nova definició del Partido Comunista de España (Internacional) adoptada el febrer de 1975 per tal de poder incorporar-se a la Junta Democràtica. Proposà la realització d'un front antifeixista i es reclamà seguidor del marxisme de Mao Zedong. Les seves joventuts s'organitzaven en la Jove Guàrdia roja, que publicava "Venceremos" (1977-1979). Molas, Isidre (ed.), Diccionari dels partits polítics de Catalunya, segle XX.

Partido Español Nacional Sindicalista (PENS) on130

NA Partit neonazi clandestí creat a Barcelona el 1968. Difongué un pensament afí a la ultradreta "tradicional": defensa de la unitat d'Espanya, anticomunisme i oposició a l'Opus Dei i als tecnòcrates. Evolucionà vers un paneuropeisme neofeixista antiimperialista, i anaren minvant les reflexions nazis i racistes. De militància molt escassa, adquirí notorietat per les seves accions violentes, especialment contra llibreries i editorials. Es dissolgué el 1974. DCEFID.

Partido Popular (PP) on161

NA Partit espanyol creat el 1977 a Madrid amb el nom de Partido Unido de Alianza Popular i conegut com Alianza Popular. Canvià el seu nom pel de Partido Popular en el seu IX Congrés Nacional (1989). És el partit parlamentari situat més a la dreta de l'espectre polític. Els seus votants es manifesten majoritàriament ubicats en el segment de la dreta i centredreta. DPPC.

Partido Republicano Radical (PRR) on162

NA Organització política d'àmbit espanyol constituïda formalment el 1908 sota l'impuls i la direcció d'Alejandro Lerroux. Des del punt de vista doctrinal, el lerrouxisme descascava sobre tres ingredients bàsics: l'obrerisme, l'anticlericalisme i l'anticatalanisme. DPPC.

Partido Socialista Obrero Español (PSOE) on173

NA Organització política fundada a Madrid l'any 1879 per nuclis marxistes expulsats de la Federació Regional Espanyola de la Primera Internacional. El seu portaveu fou "El Socialista" (1886). El I Congrés tingué lloc a Barcelona (1888), pocs dies després de la constitució, també a Barcelona, de la Unió General de Treballadors, sindicat d'inspiració socialista. El nou partit s'implantà en els medis obrers de Madrid, el País Basc i Astúries. EC.

Partit Agrari de Catalunya (PAC) on175

NA Partit constituït a l'abril de 1931 a Barcelona amb l'objectiu de defensar els interessos agrícoles de Catalunya. Al novembre de 1934 la majoria del partit s'incorporà a Acció Popular Catalana. DPPC.

Partit Carlí de Catalunya (PCC) on164

NA Secció catalana del Partit Carlí, originat per la reorganització de la Comunió Tradicionalista. La seva ideologia es basa en la concepció d'una societat pluralista, en un sistema de socialisme d'autogestió global en el marc d'un estat democràtic i federal. DPPC.

Partit Comunista d'Espanya (Internacional) (PCE(i)) on131

NA Partit comunista fundat a Lieja (Bèlgica) pel febrer de 1969. Es definia com a marxista, leninista, proletari, antifeixista i seguidor del pensament de Mao Tse-Tung. Atregué a les seves files una part important dels sectors més radicalitzats del moviment estudiantil antifranquista. El partit patí dues escissions. L'any 1975 ingressà a l'Assemblea de Catalunya i hagué de canviar el nom pel de Partido del Trabajo de España com a condició per integrar-se en la Junta Democràtica de España. DCEFID.

Partit Comunista d'Espanya (Internacional)-Línia Proletària (PCE(i)-p) on220

NA Escissió del Partit Comunista d'Espanya (Internacional) produïda el 1971. DCEFID.

Partit Comunista d'Espanya (Internacionalista) (PCE (ista)) on221

NA Escissió del Partit Comunista d'Espanya (Internacional) produïda pocs mesos després de la seva fundació. DCEFID.

Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC-PSOE) on165

NA Partit socialista fundat el 1978 per la unificació de tres partits: el Partit Socialista de Catalunya (Congrés), el Partit Socialista de Catalunya (Reagrupament) i la Federació Socialista de Catalunya (PSOE). DPPC.

Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM) on2059

NA Partit comunista de caràcter heterodox, constituït a Barcelona el 29 de setembre de 1935,

en unificar-se el Bloc Obrer i Camperol i la Izquierda Comunista de España. Volia esdevenir una alternativa tant a la socialdemocràcia com a l'estalinisme, reivindicava les essències leninistes de la primera etapa de la revolució soviètica i es manifestava obertament antiestalinista i crític amb el trotskisme. Defensava un programa polític que definia el caràcter democràtic-socialista de la revolució, l'enfortiment de les aliances obreres i l'autodeterminació nacional. DPPC:

Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN) on222

NA Partit nascut el 1969 com a resultat d'una escissió protagonitzada l'any abans pel sector més jove del Front Nacional de Catalunya. Influït pels moviments d'alliberament nacional del Tercer Món, el PSAN es definia com un partit socialista revolucionari que proclamava la necessitat de la independència dels Països Catalans i del doble alliberament nacional i de classe. El PSAN participà activament en les instàncies unitàries antifranquistes i muntà importants campanyes d'agitació. DCEFID.

Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) on140

NA Partit creat el 1936, per la integració de quatre organitzacions polítiques d'àmbit català: Federació Catalana del PSOE, Partit Comunista de Catalunya, Unió Socialista de Catalunya i Partit Català Proletari. En posar en primer pla l'exigència de guanyar la guerra i de restaurar la normalitat republicana, el PSUC conegué un desenvolupament espectacular al llarg del conflicte. DPPC.

Reagrupament Democràtic i Socialista (RDS) on60

NA Partit polític fundat sota l'impuls de Josep Pallach i Carolà el 10 de novembre de 1974. El model a seguir per la formació era el de la socialdemocràcia europea del moment. Formà part del Consell de Forces Polítiques, i pel maig de 1976 es va transformar en el Partit Socialista de Catalunya-Reagrupament. DCEFID.

Renovación Española (RE) on172

NA Grup polític constituït per Antonio Goicochea, José Calvo Sotelo, Pedro Sainz Rodríguez, conde de Vallellano, etc., a Madrid pel març del 1933. Al Principat aconseguí l'adhesió de la Peña Blanca i després de la Dreta de Catalunya. L'assumpció de la defensa dels interessos agraris per part de la Lliga en dificultà enormement l'extensió i fora de Barcelona sols tingué una certa presència a Girona, a Terrassa i a Arenys de Mar. Pel novembre del 1933 s'alià electoralment amb el Partit Agrari i pel febrer del 1936 obtingué un lloc dins el Front Català d'Ordre. Participà, d'altra banda, en l'aixecament militar del 19 de juliol de 1936. EC.

Unió Democràtica de Catalunya (UDC) on166

NA Partit català de tendència democratacristiana creat al novembre de 1931. Un segment minoritari de joves decidí organitzar-se en el terreny polític per, des d'una posició democràtica i nacionalista sense equívocs, defensar els "principis cristians", "la concepció espiritualista de la societat" i els drets dels creients, que consideraven lesionats per la legislació republicana. DPPC.

Unión de Centro Democrático (UCD) on176

NA Partit polític espanyol creat al maig del 1977, a l'entorn de l'aleshores president del govern, Adolfo Suárez González. Coalició electoral de centredreta formada entre els sectors "evolucionistes" del franquisme i alguns grups de l'oposició democràtica més moderada. Malgrat la conversió formal en partit unificat (octubre del 1978) i la victòria electoral del 1979 (34% dels vots), la UCD no aconseguí cohesionar les diverses famílies polítiques i clans personalistes que englobava, ni elaborar un programa original més enllà del tòpic centrisme i de l'oportunisme, elevat a norma de govern. Les disputes internes pel poder, i els fracassos en els comicis autonòmics del 1980 al País Basc i a Catalunya menaren a la crisi del gener del 1981. EC.

Descriptors plataformes polítiques on2601

TR Descriptors plataformes polítiques on2601
Plataformes polítiques ts2397

Comissions Cíviques on5669

NA M oviment d'oposició a la dictadura a Lleida, apareixen a la segona meitat dels anys seixanta, "aixoplugades" en els locals de l'HOAC i també en ocasions en la Casa d'Exercicis a la Seu Vella. Integrades per alguns membres de l'HOAC, el grupuscle del FNC, independents com Joaquim Arana o Jaume Auqué i, sobretot, pels militants del PSUC. Les Comissions Cíviques foren propiciades pels comunistes en la seva constant estratègia d'eixamplar la base antifranquista, crear una política "unitària" dins la reclamada "reconciliació nacional" per tal de no quedar-ne al marge i jugar el paper de vertebradors de la lluita política. Aquesta dinàmica conflueix i finalitza el febrer de 1972 amb la constitució de l'Assemblea de les Terres de Lleida, adscrita a l'Assemblea de Catalunya. Antonieta JARNE MÓDOL: Estratègies de contestació a la Lleida franquista (1939-1977). Servei de Publicacions de la Universitat de Lleida

Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya on5670

NA Organisme constituït el desembre de 1969 a Barcelona i que reunia els grups de l'àmplia

oposició antifranquista catalana a l'interior. Estava integrada per un sector d'Esquerra Republicana de Catalunya, el Front Nacional de Catalunya, el Moviment Socialista de Catalunya, el Partit Socialista Unificat de Catalunya i Unió Democràtica de Catalunya. Es perfilava com el primer programa concret i unitari que l'opinió catalana antifranquista articulava com a alternativa al règim. Pel febrer de 1971 i a partir de la tasca engegada per aquesta plataforma, s'obrí el procés preparatori de l'Assemblea de Catalunya, que tingué com a abse de discussió política la proposta democràtica formulada precisament per la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya. DCEFID

TR Assemblea de Catalunya on5440

Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya on5670

Aliança Nacional de Forces Democràtiques de Catalunya on3667

NA Organisme unitari de l'oposició antifranquista constituït el maig de 1945. Per l'octubre de l'any 1944, a Madrid, ja s'havia creat un organisme d'aquest caire format per republicans, socialistes i cenetistes de l'interior, el qual comptava amb una certa cooperació dels exiliats de París. El seu objectiu principal era el restabliment de la democràcia a Espanya aprofitant el triomf dels aliats sobre les potències nazifeixistes. Va jugar la carta del "pacto", és a dir, la recerca d'un acord polític amb els grups de la dreta espanyola menys contaminada per la dictadura, sobretot els monàrquics. Aquesta proposta va fracassar i, a més a més, va provocar una important crisi interna. L'any 1945, formaren l'Aliança Nacional de Forces Democràtiques de Catalunya la majoria dels grups catalanistes republicans i grups d'esquerra com el POUM. Pel desembre d'aquell mateix any, una part dels components que conformaven l'Aliança es va constituir en el Consell Nacional de la Democràcia Catalana, dins del qual tenia un paper molt actiu ERC, el Moviment Socialista de Catalunya i el Front Nacional de Catalunya. DCEFID.

Assemblea de Catalunya on5440

NA Organisme unitari de l'oposició antifranquista al Principat, el més ampli des del 1939. Fou creat per iniciativa de la Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya i sota l'impuls bàsic de comunistes (PSUC), socialistes (MSC) i nacionalistes radicals (FNC, PSAN), amb una presència menor de seguidors de Jordi Pujol i demòcrata-cristians (UDC); la sessió fundacional —clandestina— tingué lloc a l'església de Sant Agustí, a Barcelona, el 7 de novembre de 1971, i l'acord es féu entorn de quatre reivindicacions: llibertat, amnistia, restabliment de l'Estatut del 1932, com a via cap a l'autodeterminació, i coordinació amb les forces democràtiques dels altres pobles de l'estat. L'Assemblea integrà gradualment al seu si gairebé tots els partits polítics, des del centre fins a l'extrema esquerra, sindicats, assemblees territorials de comarques i barris, col·legis professionals, entitats i grups culturals i religiosos i nuclis d'independents; incorporà amplis sectors obrers i populars a la lluita per les llibertats nacionals i com a figures representatives tingué Josep Benet, Pere Portabella, Carles Causa, Jordi Carbonell, Miquel Sellarès i Agustí de Semir, entre d'altres, la major part dels quals foren detinguts en la "caiguda dels 113", a la parròquia de Santa Maria Mitjancera, el 1973. Convocà concentracions pacífiques a Ripoll (1972), Sant Cugat i Vic (1973) i, el 1976, les grans manifestacions de l'1 i el 8 de febrer a Barcelona i de l'11 de setembre a Sant Boi. Tot i que, al final del 1976, els sectors més moderats (CDC, UDC, RSDC) es desmarcaren de la línia rupturista de l'Assemblea, aquesta impulsà encara la campanya "Volem l'Estatut!" (1977), cridà a votar els partits que assumissin els seus quatre punts i afavorí l'Entesa dels Catalans. Al novembre del 1977 transmeté la seva representativitat a l'Assemblea de Parlamentaris i es dissolgué, per bé que alguns grups independentistes han volgut mantenir-ne la continuïtat amb escàs ressò polític. EC.

TR Assemblea de Catalunya on5440

Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya on5670

Comissió d'Activitats Cíviques del Maresme on5439

Consell Nacional Català on3943

NA Entitat política catalana creada com a resultat de la Conferència Nacional Catalana de Mèxic (1953), on participaren, directament o delegada, representants procedents de tots els Països Catalans. Fou constituït per un consell general, amb representants de diverses tendències, i un consell executiu, amb residència a Mèxic. Tingué com a primer president Salvador Armendares i com a secretari general Miquel Ferrer. El 1964 la presidència restà vacant. El consell executiu fou traslladat a Europa, i Josep Maria Batista i Roca es féu càrrec de la secretaria general. Mantingué, a l'exili, una presència testimonial a través de les Conferències Nacionals de Mèxic (1963) i Avinyó (1969), treballà per la difusió internacional del plet català, promogué els Aplecs de Toluges (1965) i edità els butlletins del Servei d'Informació Nacional Català. La mort de Batista i Roca (1978) extingí virtualment el Consell. EC.

Consell Nacional de Catalunya on3945

UP Consell de Londres

NA Organisme polític creat a París per Lluís Companys el 18 d'abril de 1940, després d'haver dissolt el govern de la Generalitat. El formaven rellevants personalitats de la cultura catalana exiliades. Va fer funcions d'assessorament del president de la Generalitat. Arran de la invasió nazi de França i de l'empresonament de Lluís Companys, el Consell es

dispersà i, a causa de la impossibilitat d'actuació de Josep Irla, nou president, que residia a la zona de Vichy, Carles Pi i Sunyer, des de Londres, creà un nou Consell. Format el setembre de 1940, aquest Consell mantingué contactes amb els governs aliats i els exposà la situació de Catalunya, i es relacionà amb les comunitats d'exiliats a Amèrica. Una part dels membres del Consell deixaren de banda les posicions legalistes de restabliment de l'Estatut i la República per proposar l'autodeterminació. Això dividí el Consell. El juny de 1945, Josep Irla el dissolgué i formà un nou govern de personalitats. DHC.

Consell Nacional de la Democràcia Catalana on3668

UP Comitè Pous i Pagès

NA Agrupació de partits polítics catalans fundada a Barcelona el desembre del 1945 sota la presidència de Josep Pous i Pagès, tornat de l'exili. Tingué l'adhesió d'Esquerra Republicana de Catalunya, Acció Catalana Republicana, Unió Democràtica de Catalunya, Unió Catalanista, Estat Català, Front Nacional de Catalunya, Unió de Rabassaires, Moviment Socialista de Catalunya, Front de la Llibertat, Partit Republicà d'Esquerra, Front Universitari de Catalunya i grups de la CNT i de la UGT. Reconeixia la presidència de la Generalitat a l'exili, però reclamava llibertat d'acció a Catalunya. Actuà com a element coordinador fins a la mort de Josep Pous i Pagès, el 1952. EC.

Front Nacional de Catalunya (FNC) on3944

NA Grup de caràcter nacionalista nascut a l'hivern de 1939-1940 a París. Va unir diferents persones i cercles independentistes de l'interior per sobre dels partits polítics. Format per gent jove, l'acció del FNC s'organitzava en dues branques, l'una política i l'altra militar. El 1943 va patir una gran caiguda, amb unes 100 detencions. Els seus militants van col·laborar durant la Segona Guerra Mundial amb la resistència francesa i els aliats. Tanmateix, el 1946, arran de la detenció de 14 dels seus membres, la branca militar es va dissoldre. L'any 1947, l'organització es transformà en un partit polític clandestí, amb una activitat simbòlica. Va ser durant els anys cinquanta que es va reactivar la seva activitat d'agitació i propaganda contra el règim dins el món universitari i en plataformes com el Comitè Ametlla. A la dècada dels seixanta, l'FNC es mostrà partidari de la federació dels Països Catalans i va acostar les seves postures al socialisme. En aquest context, es produí una escissió interna que suposà la creació del PSAN. Mort Franco, s'integrà al Consell de Forces Polítiques de Catalunya en el marc del procés de Transició. DCEFID.

Junta de Liberación Española (JEL) on3934

Moviment Llibertari Espanyol (MLE) on3674

NA Denominació aplicada al conjunt de les organitzacions de la CNT, FAI i FIJL, apareguda durant la guerra civil, fruit de la seva estreta col·laboració. Un primer consell de l'MLE es constituí el 1939 a Perpinyà; en formaren part M.R.Vázquez, G.Esgleas, G.da Sousa i F.Montseny, entre d'altres, i fou desorganitzat arran de l'ocupació alemanya de França (1940). EC.

Solidaritat Catalana on3670

NA Plataforma política nascuda pel gener de 1945. La situació a la darrereria de 1944, amb la complexitat del panorama polític de l'exili, va fer decidir Josep Tarradellas, secretari general d'ERC, a fer un cop d'efecte. En aquells moments, l'exili català mostrava unes divisions preocupants. Així doncs, Tarradellas va plantejar la possibilitat d'un gran pacte unitari, basat fonamentalment en un programa legalista (recuperació de la República i de l'autonomia de 1932, reconeixement del president de la Generalitat i de la institució, etc.) que deixés les portes obertes a futures modificacions. D'aquí va néixer Solidaritat Catalana, una plataforma unitària que, teòricament, agrupava ERC, Acció Catalana, Estat Català, Front Nacional de Catalunya, els republicans de la Liga Catalana, Unió Democràtica de Catalunya i Front de la Llibertat. En quedaven fora les centrals sindicals, el Consell Nacional de Catalunya i els comunistes. Pel setembre de 1945, amb la formació del primer govern a l'exili i la desaparició del Consell Nacional de Catalunya, Solidaritat Catalana pràcticament havia quedat dissolta. DCEFID.

Taula Rodona on3671

NA Organisme de coordinació dels partits antifranquistes, organitzat després de la Caputxinada (març de 1966) amb la intenció d'ajudar els represaliats per aquell episodi. La Taula Rodona fou la primera organització unitària que va integrar totes les forces polítiques sense exclusió. Per primera vegada des de 1939, conflüen en una mateixa taula democracristians, comunistes, socialistes, independentistes, nacionalistes independents de diverses tendències, grups d'entitats civils legals, etc. Així, s'inicià una nova etapa de política unitària que, tot i els alts i baixos habituals en el procés polític de lluita contra el règim franquista, va mantenir la seva continuïtat amb formes diferents: Taula Rodona (1966), Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya (1969), Assemblea de Catalunya (1971) i el Consell de Forces Polítiques de Catalunya (1975). DCEFID.

Unión Nacional Española (UNE) on3933

Descriptors associacions on2468

Descriptors associacions culturals on2534

Escuela de Barcelona on5618

NA Expressió que designa diversos grups de creadors -escriptors, directors de cinema, arquitectes- que, sense constituir pròpiament una escola, varen tenir relacions personals estretes i varen compartir interessos i aficions. El crític literari Josep M. Castellet, l'editor i poeta Carlos Barral, o els escriptors Jaime Gil de Biedma, Gabriel Ferrater i els germans José Agustín, Juan i Luís Goytisolo s'engloben dins de l'àmbit literari d'aquest grup. Durant els anys seixanta, a la mateixa època que varen sorgir aquests escriptors, també uns joves arquitectes (Oriol Bohigas, Ricard Bofill, amb el mestratge de Josep Maria Sert o Josep Antoni Coderch) varen ser coneguts amb la mateixa etiqueta com a senyal d'identitat d'una arquitectura moderna i nova. Pel que fa a l'àmbit cinematogràfic, va sorgir la producció i difusió d'una sèrie de pel·lícules que s'apartaven del llenguatge neorealista del moment i optaven per l'ús del cinema com a eina de rebuig de la societat i l'estat franquista. En són exemples Gonzalo Suárez, Vicente Aranda, Joaquim Jordà o Román Gubern. DCEFID

Agrupació d'Ajut a la Cultura Catalana (AACC) on2535

NA Entitat fundada el maig de 1939 a Buenos Aires que, mitjançant l'edició de llibres, publicacions periòdiques i revistes, i mitjançant sobretot la promoció de la intel·lectualitat catalana a Amèrica, es proposava salvar la continuïtat de la cultura catalana a l'exili. Aquest activisme es fonamentava, doncs, en la tasca editorial i en l'activitat pública. Amb el mecenatge, entre altres, de Francisco Cambó, l'Agrupació va publicar sis obres. L'Agrupació cessà la seva activitat el 1943. DCEFID.

Agrupació d'Escriptors Catalans on2543

Agrupación al Servicio de la República on2544

Amics de l'Art Nou (ADLAN) on2541

Asamblea Permanente d'Intel·lectuals Catalans on2537

NA Plataforma política i cultural que reunia els intel·lectuals catalans identificats amb l'oposició antifranquista. Es fundà pel desembre de 1970 durant la Tancada de Montserrat. L'integraven representants dels diferents camps artístics i culturals, des de les principals figures de la Nova Cançó, fins a poetes, escriptors, actors i directors teatrals, cineastes, pintors i altres noms de reconegut compromís polític. Convocats a fi de protestar contra les condemnes del consell de guerra de Burgos a militants d'ETA i contra la perpetuació de la dictadura franquista, l'Asamblea Permanente d'Intel·lectuals Catalans aprovà un manifest en què es condemnava el règim del general Franco i s'exigia l'amnistia general dels presos i exiliats polítics, l'abolició de la pena de mort i el restabliment de les llibertats polítiques i democràtiques. Igualment, expressava la seva adhesió al poble basc i reclamava que es garantís el dret a l'autodeterminació dels pobles i nacions de l'Estat espanyol. L'any 1971 entrà a formar part de l'Asamblea de Catalunya. DCEFID.

Associació de Mestres Rosa Sensat on2552

NA Institució pedagògica catalana, presentada al públic el dia 29 de setembre de 1965. Empalma amb la tradició de les Escoles d'Estiu de la Mancomunitat i de la Generalitat, sense oblidar el punt de referència de l'extinta Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana. Entre 1965 i 1968 es creà l'agrupació Coordinació Escolar, per obra d'una part de les escoles actives que donaven suport a Rosa Sensat. Més endavant (1971-1973), la crisi político-social del Franquisme contribueix a una major politització de Rosa Sensat. I entre 1974 i 1976, la institució té un paper de primer ordre en el moviment dels ensenyants (noves propostes d'escola pública elaborades en el marc físic de Rosa Sensat). DHC.

Associació Intel·lectual per a la Defensa de la Cultura contra la Guerra i el Feixisme on2545

Dau al Set on2542

NA Grup artístic editor de la revista d'art mensual del mateix nom fundada a Barcelona per l'octubre del 1948 i integrat per Joan Brossa, Arnau Puig, Modest Cuixart, Joan Ponç, Antoni Tàpies i Joan Josep Tharrats, que en tenia cura de la confecció i impressió. A partir d'una actitud inicialment dadaïsta, els seus creadors hi expressaren per escrit i plàsticament llur indiferència envers la societat en què vivien i, després de passar pel surrealisme plàstic o l'existencialisme ideològic, s'anaren creant un món propi i marginat, que emmenaria, tanmateix, alguns d'ells a adoptar un nou concepte dinàmic de la societat. La publicació reflectí aquesta evolució i esdevingué, cap al 1950, un calaix de sastre on hom pot seguir bastant fidelment la situació i els artistes innovadors de l'època i trobar referències a personalitats estrangeres; poc temps després de la seva fundació s'adherí al grup Joan Eduard Cirlot. Als set membres principals caldria adherir Enric Tormo, Víctor Castells, René Metras i Santi Surós. A partir del 1952 i fins al darrer número (1956) la revista fou portada gairebé només per J.J.Tharrats. El 1951 hom celebrà, a Barcelona, una exposició antològica del grup. EC.

Foment de les Arts Decoratives (FAD) on2551

NA Entitat constituïda a Barcelona l'any 1903 que aplegava industrials i menestrals, professionals dels bells oficis amb vocació artística, per fomentar la qualitat de les arts decoratives en tots els vessants i impulsar la participació catalana en exposicions internacionals. L'etapa de més empena, fou la presidida per Antoni de Moragas Gallissà, que entenia les entitats col·lectives com a plataformes civils de resistència a la dictadura i fronts de lluita per la llibertat i la democràcia. A la fi de la dictadura franquista, el FAD dedicà molts esforços a la recuperació i restauració del patrimoni arquitectònic i artístic, entre els quals destaquen llargues i difícils gestions per restituir el monument al Dr. Robert que la dictadura del general Franco havia desmuntat l'any 1940. DCEFID.

Gauche Divine on2538

NA Terme encunyat per Joan de Sagarra en un article al diari Tele/eXprés per referir-se a un determinat sector il·lustrat de la burgesia barcelonina i altres professionals de la cultura de la segona meitat dels anys seixanta. La Gauche Divine, doncs, era un grup heterogeni i ampli, unit per una voluntat de transgressió i transformació dels costums, les formes de lleure, la indumentària i la cultura establerta, i també per una generalitzada actitud política antifranquista de revolta contra la cultura oficial. El final del grup s'ha relacionat amb la Tancada de Montserrat quan la Gauche va assumir un compromís més concret des del punt de vista polític. DCEFID.

Grup R on2540

NA Associació d'arquitectes creada el 1951 a Barcelona per Oriol Bohigas, Josep A. Coderch, Joaquim Gili, Josep M. Martorell, Antoni de Moragas, Josep Pratmarsó, Josep M. Sostres i Manuel Valls, i autodissolta el 1961. El seu objectiu fou d'inserir l'estudi de l'arquitectura dins una problemàtica artística, social i tècnica. Organitzà exposicions i conferències d'arquitectura i art i concursos de projectes arquitectònics a les Galeries Laietanes (1952-58), participà a la Quarta Biennal de São Paulo (1956), i promogué la creació del Centre d'Informació de Materials per a l'Arquitectura i la Decoració de la Casa. El 1958 i el 1959 organitzà uns interessants cursos sobre economia i urbanisme i sociologia i urbanisme. EC.

Pen Club Català on2539

NA Branca catalana del PEN (Poets', Essayists', Novelists') Club Internacional, fundada el 19 d'abril de 1922 amb el propòsit de participar en l'associació internacional i de projectar les lletres catalanes des d'una visió oberta i moderna, a més d'establir lligams i projectes conjunts amb altres literatures del món. Ben aviat aconseguí l'adhesió dels escriptors catalans més rellevants i organitzà a Barcelona, el 1935, el tretzè Congrés Internacional del PEN Club Internacional. Amb la victòria franquista, el PEN Club Català entrà en una etapa d'itinerància i exili. El 4 de febrer de 1973 es realitzà a Barcelona una assemblea clandestina de reorganització. DCEFID.

Solidaritat Intel·lectual Republicana on2547

Unió d'Intel·lectuals Espanyols a França on2548

Unión Extremeña de Sant Boi de Llobregat on5330

Descriptors associacions d'estudiants on2489

TR Associacions d'estudiants ts214

Descriptors associacions d'estudiants on2489

Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya (FNEC) on2490

NA Organització d'estudiants nacionalistes catalans. Desarticulada pràcticament amb la fi de la Guerra Civil, la FNEC fou reconstruïda el 1946 en el marc obert per la fi de la Segona Guerra Mundial i les esperances d'una ràpida liquidació del règim franquista. L'objectiu era lluitar pel redreçament nacional català, pels interessos dels estudiants i per la democratització i la catalanització de la universitat. Tanmateix, amb la fi de les expectatives d'una immediata caiguda del règim, el sindicat va entrar en un llarg període d'activitat esmorteïda. No va ser fins al curs 1957-1958, en el marc de l'aparició d'una nova militància estudiantil, que la UDC, el FNC i el MSC van intentar de relançar la FNEC com a plataforma sindical unitària de l'oposició. Però els canvis ideològics en la militància estudiantil, la creació del Comitè de Coordinació Universitària, l'adhesió de l'MSC a aquest nou òrgan, i la negativa de la FNEC a participar en la tàctica d'infiltració en el SEU que duïen a terme la resta d'opcions polítiques, abocaren aquest intent al fracàs. DCEFID.

Front Universitari de Catalunya (FUC) on2491

NA Primera organització universitària de resistència creada a Catalunya pel novembre de 1944, a l'emparrat de Montserrat, en el context de les derrotes progressives de l'Eix. El FUC fou més un grup de formació i d'intent de redreçament nacional, sobretot en l'origen, que no pas un sindicat universitari pròpiament dit. Ja des de la fundació, marcada clarament per la cultura catòlica de molts dels seus militants, l'organització va fer una aposta decidida per la reconstrucció nacional catalana basada en el fet religiós i en el misticisme nacional, el qual portaria a la superació de la lluita de classes. Tanmateix,

entre les seves files també s'hi trobaven elements pròxims al Grup Treballista, que desembocaria en el MSC, i a les JSUC. Es tractava, doncs, d'un moviment de naturalesa plural en temps canviants que també havien de marcar el futur organitzatiu i polític de l'organització. D'aquesta manera, l'estiu de 1945, es van crear els Grups Nacionals de Resistència. Van ser precisament aquests últims els que van encetar una nova fase activista amb un doble vessant: d'una banda, col·laboració amb la resistència francesa i els serveis secrets britànics per assegurar el pas de fronteres de perseguits polítics; d'altra banda, difusió de propaganda i accions de caràcter simbòlic a l'interior. Aquest impuls activista va tenir la màxima expressió durant l'any 1946, però la constatació que el Franquisme no cauria amb la victòria dels aliats féu entrar l'organització en una fase morta fins a la seva pràctica desaparició el 1947. Tanmateix, en aquets tres anys d'existència, l'organització va arribar a tenir uns 150 militants molts dels quals s'incorporaren més endavant a UDC, a l'MSC o al PSUC; va editar un dels òrgans de més qualitat de l'oposició, "Orientacions", i va ser el marc de formació de destacats dirigents com Josep Benet. DCEFID.

Descriptors associacions de deportats on2469

TR Associacions de deportats ts658

Descriptors associacions de deportats on2469

Amical de Mauthausen on5661

TR Amical de Mauthausen on5661

Camp de concentració de Mauthausen on2718

Amical d'Antics FFI on2471

Amicale des Volontaires de l'Espagne Républicaine on2472

Associació de Deportats Espanyols Antifeixistes on2470

Federació Espanyola de Deportats i Internats Polítics on2474

Federació Nacional de Deportats i Internats Resistents Patriotes (FNDIRP) on2473

Descriptors associacions de dones on2475

TR Associacions de dones ts185

Descriptors associacions de dones on2475

Centre de Cultura de Dones Francesca Bonnemaison on5675

Dones contra el Feixisme on2478

Movimiento Democrático de Mujeres on2480

Unió de Dones de Catalunya on2477

Unió de Dones Espanyoles Antifeixistes (UMEA) on2476

Unió Mundial d'Organitzacions Femenines Catòliques on2481

Descriptors associacions de memòria històrica on2558

TR Associacions de memòria històrica ts3410

Descriptors associacions de memòria històrica on2558

Asociación de Descendientes del Exilio Español on2560

Asociación para la Recuperación de la Memoria Histórica (ARMH) on2559

Asociación para la Recuperación de la Memoria Histórica de Aragón on2561

Associació Catalana d'Ex-Presos Polítics del Franquisme on2562

Associació de Perjudicats per la Incautació del Govern Franquista on2564

Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica de Catalunya on2563

Associació Pro-memòria als Immolats per la Llibertat a Catalunya on2565

Dones del 36 on2566

Descriptors associacions de solidaritat on2485

TR Associacions de solidaritat ts189

Descriptors associacions de solidaritat on2485

American Jewish Joint Distribution Committee (JDC) on2488

Comissions de Solidaritat on2486

NA Associació civil solidària que establí l'ajut sistemàtic a les presons. Fou creada després de l'estat d'excepció de 1969, per familiars de presos polítics catalans, antics empresonats,

alguns catòlics vinculats al moviment obrer i militants comunistes del PSUC. Amb el temps i a mesura que l'antifranquisme guanyava presència social, les Comissions de Solidaritat van anar ampliant les seves activitats fins més enllà de l'estricta solidaritat. No solament es van ocupar de les necessitats més peremptòries, sinó que van actuar com a propagandistes de les il·legalitats comeses a les presons, de les condicions de vida imperants, dels càstigs o de les tortures policials, van difondre els escrits i manifestos dels presos i van ser els principals divulgadors d'una de les exigències més importants de l'oposició al règim, l'amnistia política general. DCEFID.

Hebrew Immigrant Aid Society (HICEM) on2487

Descriptors associacions de veïns on2493

TR Associacions de veïns ts662
Descriptors associacions de veïns on2493

Associació de Veïns de l'Esquerra de l'Eixample on2494

Associació de Veïns del Bon Pastor on5424

Descriptors associacions econòmiques on2526

TR Associacions econòmiques ts3406
Descriptors associacions econòmiques on2526

Descriptors associacions patronals on2527

TR Associacions patronals ts3407
Descriptors associacions patronals on2527

Cambres Oficials de Comerç i Indústria on2529

Foment del Treball Nacional on2530

Gremi de Fabricants de Sabadell on2531

Institut Agrícola Català de Sant Isidre on2533

Institut Industrial de Terrassa on2532

Descriptors cambres agràries on2528

TR Cambres agràries ts3408
Descriptors cambres agràries on2528

Descriptors associacions feministes on2482

TR Associacions feministes ts3404
Descriptors associacions feministes on2482

Associació Catalana de la Dona on2483

Coordinadora Feminista de Barcelona on2484

Descriptors associacions humanitàries on2495

TR Associacions humanitàries ts215
Descriptors associacions humanitàries on2495

Associació d'Amics de les Nacions Unides on2496

NA L'Associació d'Amics de les Nacions Unides es va fundar l'any 1963 per iniciativa del doctor Antoni Puigvert i amb el suport de personalitats eminents de la societat barcelonina, la majoria d'ideologia liberal. L'Associació tenia com a objectiu la promoció i la defensa dels principis i propòsits de les Nacions Unides i els drets humans proclamats a la Declaració Universal de les Nacions Unides. L'Associació va desplegar des de l'inici una activitat intensa de propagació dels seus ideals per mitjà de conferències, taules rodones, debats, festivals i publicacions d'indole diversa. Al mateix temps, va emprendre contínues accions de crítica i d'oposició al règim totalitari espanyol elevat denúncies a les instàncies internacionals sobre violacions dels drets humans. L'Associació va anar atraient persones destacades d'entre els sectors que propugnaven un nou model de societat progressista i democràtic i que es movien en l'oposició oberta o clandestina. A l'inici de la dècada dels setanta, quan s'albirava la fi de la dictadura, l'Associació va anar guanyant protagonisme en la vida ciutadana. Malgrat que la mort del general Franco el 1975 havia marcat la fi d'una etapa, l'Associació va mantenir durant els anys següents la mateixa trajectòria de servei als ideals de les Nacions Unides i de defensa dels drets humans. DCEFID.

Creu Roja Internacional on2497

Descriptors associacions juvenils on2498

TR Associacions juvenils ts661
Descriptors associacions juvenils on2498

Federació de Joves Cristians de Catalunya (FJC) on2504

Federació Democràtica Internacional de la Joventut on2502

Federació Mundial de la Joventut Democràtica on2503

Organització Nacional de la Joventut Catalana on2500

Palestra on2499

Descriptors associacions professionals on2505

TR Associacions professionals ts216

Descriptors associacions professionals on2505

Agrupación de Universitarios Españoles (AUE) on2520

Associació d'Enginyers Industrials de Barcelona on2506

Associació de Solidaritat dels Funcionaris del Cos de Seguretat de la República Espanyola on2521

Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria (CADCI) on2516

Centro de Estudios y Asesoramiento Metalúrgico on2512

Cercle d'Economia on2511

NA Creat el 1958, es va convertir en un potent grup d'opinió del sector més dinàmic d'una nova generació d'empresaris, amb vocació de lideratge. El Cercle va esdevenir també un espai de relació entre empresaris, universitaris i tècnics, d'una banda, i responsables de l'Administració central, de l'altra. Jaume Vicens Vives va exercir una notable influència intel·lectual en el grup de promotors de l'entitat, així com Fabià Estapé Rodríguez. A través de conferències, de la publicació d'articles a la premsa i de l'organització de les reunions Costa Brava, el Cercle d'Economia va promoure la difusió de propostes de signe liberal i europeista, evitant sempre, però, qualsevol manifestació de crítica a la dictadura franquista. Tanmateix, el Cercle d'Economia va impulsar la revitalització de les organitzacions empresarials al marge de l'Organización Sindical Española, especialment el procés d'unificació que va desembocar en la Cambra Oficial de Comerç, Indústria i Navegació de Barcelona, i va contribuir també a la creació de les Joves Cambres. DCEFID.

Comissió Tècnica dels Antics Agents de Policia de Catalunya on2522

Grup d'Artistes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània (GATCPAC) on2517

NA Associació creada a Barcelona, amb estatuts aprovats pel govern civil de Barcelona el 28 de novembre de 1930. La finalitat era de fomentar i divulgar l'arquitectura contemporània i les indústries que hi eren relacionades. En foren socis directors J.Ll.Sert, Manuel Subiño, C.Alzamora, G.Rodríguez-Arias, R.Churruca, Torres i Clavé, Pere Armengou, Sixt Illescas, Jaume Mestres, J.B.Subirana, F.Fàbregas, R.Ribas i Seva, Josep González i Esplugas i R.Duran i Reynals. Entre els socis industrials hi hagué Butsems, Catalana de Gas, Escofet, Siemens, Companyia del Gramòfon SA, Erebus, Frigidaire, ASLAND, Galeries Syra i Companyia Roca de Radiadors. El grup participà en la creació del Sindicat d'Arquitectes de Catalunya, del qual Torres i Clavé fou el secretari general. El GATCPAC hagué d'interrompre les seves activitats pel març del 1939. EC

TR Descriptors d'obres del GATCPAC on5633

Grup d'Artistes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània (GATCPAC) on2517

Grup d'Advocats Joves on2507

NA Agrupació dels advocats menors de 45 anys de signe antifranquista dedicada a estudiar els problemes que afectaven a les promocions joves. El projecte de constitució del Grup es va aprovar el 22 de novembre de 1966. Entre els seus primers objectius concrets hi havia l'organització d'un pla de conferències patrocinades pel Col·legi d'Advocats de Barcelona i d'un congrés de l'Associació Internacional de Joves Advocats. El congrés es va desenvolupar els dies 8-10 d'octubre de 1968 amb la participació de representants de 23 països a l'estatge social del Col·legi d'Advocats de Barcelona. El grup va tenir representants en quasi totes les Comissions del Col·legi. De vegades les seves iniciatives van estar envoltades de polèmica. Organitzaren periòdicament "Jornadas de Abogados Jóvenes" i publicaren un butlletí. DCEFID.

Grup de Periodistes Espanyols a l'Exili on2518

Grup Democràtic de Periodistes (GPD) on2508

NA Agrupació de periodistes nascuda per l'abril de 1966 a Barcelona arran de la promulgació de la nova Llei de premsa i impremta, la qual s'havia aprovat el 18 de març d'aquell mateix any. Al principi van configurar el Grup una dotzena de periodistes entorn d'un

document de quatre punts on es deia que lluitarien per la democratització de la professió, la transformació de l'Associació de la Premsa i que s'ajudarien mútuament en cas de problemes. Atès el seu caràcter clandestí, el GPD es va anar ampliant gradualment, amb prudència. El GPD va esperar candidatures a la Junta de l'Associació de la Premsa de Barcelona i, a poc a poc, va anar guanyant terreny. El GPD va donar suport a companys en situacions difícils, va lluitar perquè entressin en plantilla altres companys en situació laboral irregular i va elaborar manifestos sobre la situació periodística. Va subsistir fins a 1976, quan el final del franquisme i el període de transició van possibilitar altres formes d'organitzar-se. DCEFID.

Justícia Democràtica on2509

NA Moviment democràtic clandestí integrat per jutges, magistrats, fiscals i altres membres dels cossos tècnics de l'Administració de justícia que va iniciar-se a Barcelona al final dels anys seixanta i d'allà va estendre's a Madrid, Mallorca, València, Andalusia, etc. Defensà la justícia com a servei públic en el marc de l'estat democràtic i social. El compromís democràtic dels seus membres va expressar-se en actuacions favorables a detinguts antifranquistes, en la instrucció de diligències contra la policia per maltractaments a detinguts, etc. Com a organització va participar en les instàncies unitàries de l'oposició. D'altra banda, va expressar-se públicament per mitjà de documents escrits que tractaven fets específics del moment (com el cas Matesa o el "procés 1001") o bé analitzaven críticament la situació de la justícia franquista. Amb el canvi polític, a Catalunya la plataforma va considerar que ja havia complert el seu paper, motiu pel qual apostà per dissoldre's dins d'una nova estructura organitzativa més operativa: un sindicat democràtic obert a tots els funcionaris de l'Administració de justícia. D'aquesta manera s'inicià un procés de sindicació que es reproduí a Galícia, Mallorca i Astúries, i que suposà la desaparició de Justícia Democràtica com a tal. Tanmateix, la negativa del Ministeri Fiscal a aprovar els estatus presentats des del nou Sindicat de l'Administració de Justícia de Catalunya (1978) frenà el procés. Poc després, l'article 127 de la Constitució de 1978 va prohibir la sindicació de jutges, magistrats i fiscals. DCEFID.

Servicio Comercial de la Industria Textil Algodonera on2510

NA Organisme representatiu dels industrials cotoners, conegut com a SECEA. Tenia àmbit estatal, autonomia plena, àdhuc financera, i només depenia del president del Sindicat Nacional Textil. El SECEA va esdevenir l'òrgan indiscutible de representació dels industrials cotoners. Aplegava tots els noms significatius de la indústria cotonera i actuava com a veritable organització patronal, i esmerçava una atenció especial en la relació amb els ministeris econòmics. La política de relacions laborals dels industrials restava en mans dels seus representants en l'estructura verticalista, tot i que, a més de l'àmplia coincidència nominal, les decisions transcendentals es prenia al SECEA. DCEFID.

Unió de Professors Universitaris Espanyols a l'Exili on2519

Unió Militar Republicana Antifeixista on2514

Unión Militar Democrática (UMD) on2513

NA Organització fundada clandestinament el 19 d'agost/1 de setembre de 1974 a Barcelona per un grup de 12 oficials demòcrates, dos dels quals procedien de Madrid, agrupats al voltant del capità Juli Busquets. Pel gener de 1975 publicaren un manifest que exposava la seva aposta per la ruptura democràtica, definia l'aportació militar a la lluita per la llibertat i la justícia social i denunciava la manipulació que el franquisme havia fet de l'Exèrcit. El 15 de febrer de 1975 van aconseguir que 28 caps i oficials reunits a la Capitania General de Catalunya reclamessin públicament un canvi polític. Era la primera vegada que succeïa un fet semblant dins l'exèrcit franquista. La UMD arribà a tenir 200 afiliats. Poc després començaren les detencions a Barcelona, a Madrid, etc. Tanmateix, el 9 d'octubre el capità Domínguez explicava, en roda de premsa a París, els objectius democràtics de la UMD. Els detinguts foren jutjats en consells de guerra (1976), condemnats per sedició militar i expulsats de l'Exèrcit. L'organització va dissoldre's una setmana després de les eleccions del juny de 1977 en considerar que s'havien acomplert els objectius. Els condemnats, però, quedaren exclosos de l'amnistia d'aquell any. DCEFID.

Unión Militar Española (UME) on2515

Descriptors clubs esportius on2583

TR Clubs esportius ts3470

Descriptors clubs esportius on2583

Futbol Club Barcelona on2584

Reial Club Esportiu Espanyol on2585

Descriptors coalicions electorals on2602

Entesa dels Catalans on5714

NA Àmplia coalició d'esquerra, amb pretensions unitàries a la Catalunya administrativa, establerta el 1977, per a les eleccions a senadors de les corts de l'Estat espanyol. En formaren part Estat

Català, ERC, PSC, el PSUC i independents, i presentà a les quatre circumscripcions dotze figures de reconegut prestigi intel·lectual o cívic (J.Benet, F.Candel, F.Solé Sabarís, J.Sobrequés, P.Portabella, J.A.Baixeras, etc), que assoliren totes el triomf i constituïren grup parlamentari propi. El 1979, els intents de mantenir l'aliança es frustraren i, mentre el PSUC i el PTE impulsaven una candidatura "Per l'Entesa" que només obtingué un escó (Benet), el PSC i ERC crearen una "Nova Entesa" que resultà vencedora amb 10 senador selectes.. EC

Bloc d'Esquerra d'Alliberament Nacional (BEAN) on5715

NA Partit polític independentista i socialista constituït al maig de 1979 pel Bloc Català dels treballadors (BCT) i un grup d'independents. El seu naixement fou prec per dues coalicions: una coalició del mateix nom (BEAN) en les eleccions legislatives de 1979 (en la qual també participà el Partit Socialista d'Alliberament Nacional) i el Bloc d'Esquerra Catalana (formada pel BCT i independents) en les eleccions municipals del mateix any. L'endemà de les eleccions la coalició es dissolgué i el BEAN esdevingué un partit. Després de propugnar l'abstenció davant l'Estatut de 1979 pel fet de considerar-lo insuficient, intentà concòrrer a les eleccions autonòmiques de 1980 amb Nacionalistes d'Esquerra però finalment ho féu en solitari com a BEAN-Unitat Popular (14.147 vots). Dirigents: Lluís M. Xirinacs i Fèlix Cucurull. Es dissolgué al gener de 1982. DPPC

Front Català d'Ordre on2862

NA Coalició electoral de les dretes catalanes constituïda per participar en les eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936, que van posar fi a l'anomenat Bienni Negre de la Segona República. Liderat per la Lliga Catalana, també integraven el Front d'Acció Popular de Catalunya, Renovación Española, els tradicionalistes i els republicans radicals, que es presentaven com a alternativa al Front d'Esquerres de Catalunya. La seva derrota fou, però aclaparadora. Més de 200.000 vots van distanciar-la de la candidatura vencedora, i dels 54 escons possibles només en va guanyar 13, 12 dels quals foren per a la Lliga, que a partir del fracàs electoral es distancià de la resta de partits de la dreta. DHC.

Front d'Esquerres de Catalunya on2863

NA Coalició electoral constituïda el 4 de febrer per les esquerres catalanes, seguint el model del Front Popular, constituït a escala estatal, per participar en les eleccions legislatives del 16 de febrer de 1936. Vertebrat per ERC, incloïa també Acció Catalana Republicana, USC, Partit Republicà d'Esquerra, Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, UR, Partit Comunista de Catalunya, Partit Català Proletari, POUM i PSOE. Amb l'objectiu fonamental de recuperar el govern de la República per a les esquerres i relançar el programa reformista del primer bienni, el Front es proposava a més treure el govern de la Generalitat de la presó i retornar a la normalitat institucional, perduda arran del Sis d'Octubre de 1934. La seva victòria electoral fou inqüestionable: aconseguí 41 escons dels 54 possibles i en totes les circumscripcions superà àmpliament la majoria absoluta. La victòria electoral del Front Popular a tot Espanya permeté, també, la sortida de la presó del govern de la Generalitat i el restabliment de l'Estatut d'Autonomia. DHC.

Front Popular on2864

Descriptors col·legis professionals on4194

Col·legi d'Advocats de Barcelona on4195

NA Institució professional fundada a Barcelona el 1832, que agrupa tots aquells llicenciats en dret que exerceixen o volen exercir a la ciutat de Barcelona i rodalia. La seva ubicació, que comparteix amb l'Acadèmia de Jurisprudència i Legislació de Catalunya, és al Palau Casades, al carrer Mallorca. Té una biblioteca que supera els 25.000 volums. Les seves activitats no tan sols tenen un abast professional sinó també una projecció pública. Publica des de 1895, la Revista jurídica de Catalunya i, des de 1983, El món jurídic. DHC.

Col·legi de Metges de Barcelona on4196

Descriptors d'Organismes i comitès d'ajuda als refugiats on2666

TR Comitès d'ajuda als refugiats dc3016

Descriptors d'Organismes i comitès d'ajuda als refugiats on2666

Ajut Infantil a Rereguarda on2683

Basque Children Committee on2673

British Committee for Refugees from Spain on2675

Comissió Internacional per l'Ajuda dels Refugiats Infantils d'Espanya on2669

Comitè Americà d'Amics Quàquers on2679

Comitè d'Ajuda Sanitària als Espanyols Republicans de França a Mèxic on2686

Comité de Acogida a los Niños de España on2670

Comité de Ayuda a los Republicanos Españoles (CARE) on2685

Comité de Socorro a los Refugiados Vascos on2684

Comitè Espanyol d'Amics Quàquers on2677

Comitè Internacional de Coordinació i d'Informació per l'Ajuda a l'Espanya Republicana on2671

Federació d'Organismes d'Ajuda als Republicans Espanyols on2672

International Commission on2678

International Commission for War Refugees in Great Britain, The on2676

Junta de Auxilio a los Republicanos Españoles (JARE) on2667

NA Organització d'ajuda als refugiats espanyols nascuda l'estiu de 1939, de la mà d'Indalecio Prieto. La JARE es va organitzar amb dues direccions bàsiques, una a Mèxic i una altra a París, i va començar a treballar en dues direccions: ajudant els refugiats a França a sortir dels camps, emigrar a Amèrica o situar-se en algun altre país d'acollida; i creant institucions i centres a Mèxic, en els quals els refugiats poguessin començar una nova vida professional o disposar d'escoles per als seus fills. La tasca de la JARE no es va estalviar les acusacions de mala gestió econòmica i, fins i tot, malversació. L'any 1942 va ser intervinguda pel govern de Mèxic, que va crear la CAFARE (Comisión Administradora del Fondo de Ayuda a los Refugiados Españoles). A França, la derrota davant l'exèrcit alemany va interrompre les activitats de la JARE; Lluís Nicolau d'Olwer va ser empresonat a Vichy i va ser el govern mexicà qui, mitjançant un acord d'agost de 1940, es va fer càrrec directament de l'ajuda i protecció dels refugiats espanyols en l'anomenada "zona lliure". DCEFID.

National Joint Committe for Spanish Relief, The on2674

Servei d'Ajut de la Generalitat on2689

Servei de Recepció i Distribució d'Articles de la Generalitat on2688

Servei dels Cens de la Generalitat on2690

Servicio de Evacuación de Republicanos Españoles (SERE) on2668

NA Organització d'ajuda als refugiats republicans creada pel darrer govern, presidit per Juan Negrín. El SERE estava sota control de la facció "negrinista" del PSOE i dels comunistes, la qual cosa va provocar un rebuig notable i polèmiques inacabables entre els diferents sectors republicans. Acusat de sectari i d'ajudar només els seus simpatitzants, a l'estiu de 1939 li va néixer un competidor notable: la Junta de Auxilio a los Republicanos Españoles (JARE). DCEFID.

Spanish Medical Aid on2680

Spanish Refugee Aid (SRA) on2682

Unitarian Service Committee on2681

Descriptors empreses on5395

Empresa Nacional de Autocamiones S.A. (ENASA) - Pegaso on5611

Banca Catalana on5653

TR Banca Catalana on5653
Bancs ts1396

El Corte Inglés on5414

Gallina Blanca on5396

Laboratoris Almirall on5415

Legrain on5413

La Maquinista Terrestre i Marítima on5419

Material y Construcciones, SA (MACOSA) on5418

UP Can Girona

NA Empresa metal·lúrgica. El seu origen es remunta a la Societat Material per a Ferrocarrils i Construccions S.A., que es va escripturar al final de 1881 a Barcelona. En foren els impulsors i principals accionistes els germans Manuel, Ignasi i Casimir Girona, i el fill del primer. Fou un important establiment, radicat al Poblenou, dedicat a la construcció de material mòbil ferroviari. Tenia un capital de 10.000.000 de pessetes. El 1947 es va fusionar amb Construccions Devís, creada a València el 1898, i així es constituí Material y Construcciones S.A., coneguda per MACOSA. DHC.

Plasticel on5417

Sociedad Española de Automóviles de Turismo (SEAT) on5453

Societat Anònima de Fibres Artificials (SAFA) on5416

Descriptors entitats excursionistes on2586

TR Descriptors entitats excursionistes on2586

Entitats excursionistes ts3471

Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya on2587

Unió Excursionista de Barcelona on2588

Unió Excursionista de Catalunya (UEC) on2589

Descriptors entitats i institucions artístiques on2610

TR Descriptors entitats i institucions artístiques on2610

Entitats i institucions artístiques ts3251

Descriptors discogràfiques on5620

Descriptors d'entitats promotores d'espectacles on5684

Rialles on5685

Descriptors agrupacions musicals on2613

TR Agrupacions musicals ts3254

Descriptors agrupacions musicals on2613

Descriptors orfeons on2614

TR Descriptors orfeons on2614

Orfeons ts3255

Coral de Sant Jordi on2616

NA Entitat coral fundada el 1947 pel músic Oriol Martorell i Codina, que dirigí la formació fins a 1991. L'any 1951 es va posar sota el patrocini del Cercle Artístic de Sant Lluç. La seva trajectòria musical durant el Franquisme es caracteritzà per la particular empremta que li conferí el director i que, juntament amb un treball rigorós i constant, convertí la formació en un referent de la renovació del cant coral a Catalunya. El seu repertori habitual és molt flexible i abasta des de peces de cambra del Renaixement fins a les grans obres simfonicorals del Romanticisme i del segle XX. Més enllà de l'aspecte estrictament musical, tant la coral com el director destacaren per la seva posició catalanista, defensora de la democràcia i de la llibertat, de manera que esdevingueren des del vessant artístic una autèntica oposició al règim franquista. DCEFID.

Cors de Clavé on2619

Orfeó Català on2617

NA Entitat coral fundada l'any 1891 pel músic Lluís Millet i Pagès i pel compositor Amadeu Vives i Roig. Des del principi es caracteritzà per una marcada tendència nacionalista que convertí l'Orfeó Català en referent del catalanisme polític. Va ser precisament la trajectòria catalanista la que, durant els anys posteriors a la Guerra Civil, condemnà l'Orfeó a un dels moments més difícils de la seva història, és a dir, durant tota la dictadura del general Franco. Tanmateix, al llarg d'aquests anys l'Orfeó Català continuà mantenint una posició estratègica en la vida social catalana. Fidel als seus ideals, doncs, les ires del règim el sotmeteren més d'un cop a censures i pressions de tota mena. A més de l'actitud política, l'Orfeó Català destaca també per l'alta qualitat artística i la diversitat dels seus repertoris, que el situaren entre les formacions musicals més rellevants del període. DCEFID.

Orfeó Català de Mèxic on2618

NA Institució social i cultural fundada el 1906 a la Ciutat de Mèxic com a continuació del Centre Català de Mèxic. En els primers anys impulsà les activitats habituals de qualsevol centre d'emigrants: massa coral, grup de teatre, xerrades, celebració de festes del país d'origen, club esportiu, grup excursionista, etc. Durant la Guerra Civil se solidaritzà amb els republicans i, des del juny de 1939, rebé els primers grups de refugiats catalans, que hi van aportar una revifalla importantíssima: el nombre de socis va augmentar, es consolidaren les seccions existents i se'n van crear de noves. L'Orfeó edità llibres, organitzà tres celebracions dels Jocs Florals de la Llengua Catalana i ha continuat publicant, amb alts i baixos, una revista portaveu de la institució. DCEFID.

Descriptors orquestres on2615

TR Descriptors orquestres on2615

Orquestres ts3256

Orquestra Pau Casals on5716

NA Agrupació simfònica fundada per Pau Casals l'any 1920, a Barcelona, amb l'ajut econòmic de diversos mecenes. Dirigida pel mateix Casals, celebrà tandes de concerts de primavera o bé de tardor. Actuà habitualment al Palau de la Música Catalana i al Gran Teatre del Liceu. El repertori inclogué principalment obres de J.S. Bach i dels simfonistes alemanys del s XIX i donà a conèixer obres de Juli Garreta i d'altres autors catalans, com Pedrell, Pahissa, Toldrà, etc. Hi col·laboraren grans solistes i directores internacionals, com S.Kussevitzi, Richard Strauss i Igor Stravinsky. Deixà d'actuar a la darrerria de l'any 1938. EC

Descriptors companyies de teatre on2620

TR Companyies de teatre ts3257
Descriptors companyies de teatre on2620

Dagoll Dagom on5612

La Barraca on2623

Els Joglars on2621

NA Companyia de teatre fundada l'any 1962 per Albert Boadella, Anton Font i Carlota Soldevila dins l'Agrupació Dramàtica de Barcelona (1955-1963). El 1967 el grup es professionalitzà, Font i Soldevila se'n separaren i Boadella n'assumí la direcció. DCEFID.

La Trinca on2622

NA Trio musical format el 1968 per Miquel Àngel Pascual, Josep Maria Mainat i Toni Cruz. Van irrompre en el panorama musical amb cançons que de seguida es feren populars, com "La Trinca" i "A colir pebrots". El 1974 organitzaren la primera edició de les Sis Hores de Cançó a Canet. El 1976 feren un gir cap a la cançó de sàtira política, d'humor amb connotacions escatològiques i sexuals, etc., amb el suport de músiques de gènere adaptades que es feren molt populars i marcaren tota la seva producció posterior, amb cançons de gran èxit, moltes de les quals relacionades amb la Transició democràtica. DCEFID.

Descriptors esbarts dansaires on2611

TR Descriptors esbarts dansaires on2611
Esbarts dansaires ts3252

Descriptors escoles de teatre on2624

TR Descriptors escoles de teatre on2624
Escoles de teatre ts3258

Escola d'Art Dramàtic Adrià Gual on2625

NA Escola de teatre fundada el 1960 per Ricard Salvat i M. Aurèlia Capmany que constituí una estructura pedagògica oposada al resclosit Institut del Teatre de Barcelona i continuadora de la renovació escènica que inicià l'Agrupació Dramàtica de Barcelona (1955-1963). Dirigida per Ricard Salvat, projectà una nova concepció professional i estètica del teatre i aplegà la col·laboració de la major part d'intel·lectuals i artistes vinculats al teatre independent. Es proposà de formar intèrprets i directores professionals, escollí uns mètodes de treball i una dramaturgia basats sobretot en el teatre èpic, i establí un repertori eclèctic i innovador d'autors catalans. A recer de l'escola, l'any 1966 Salvat creà la Companyia Adrià Gual, que es proposà de fer el salt al teatre professional amb una formació estable i un repertori ampli. Les dificultats econòmiques de la Companyia revelaren la inviabilitat de l'empresa i les contradiccions que suposava accedir a l'escena comercial des de mètodes de treball i plantejaments estètics renovadors. El fracàs de la iniciativa repercutí en l'Escola i obligà a tancar-la el 1975. DCEFID.

Descriptors grups musicals on2612

TR Descriptors grups musicals on2612
Grups musicals ts3253

Els Setze Jutges on2865

Descriptors productores de cinema on2626

TR Descriptors productores de cinema on2626
Productores de cinema ts3259

Estela Films on5613

Laya Films on2627

Descriptors entitats i institucions culturals on2628

Descriptors entitats culturals on5619

TR Descriptors entitats culturals on5619
Entitats culturals ts5530

Estudis Universitaris Catalans on5655

NA Conjunt d'ensenyaments relacionats amb la vida social i cultural catalana, creats en el Primer Congrés Universitari Català (1903). La universitat oficial es va negar a acollir-los. Refugiats a l'Ateneu Barcelonès i en d'altres institucions, el curs 1933-1934 es van incorporar a la Universitat Autònoma. En la postguerra, clandestinament, van ser represos el curs 1942-1943. Les classes es feien en cases particulars fins que Òmnium Cultural va acollir-les a la seva seu. Cal assenyalar que aquests estudis, tot i el seu caràcter no oficial i estrictament voluntari, asseguraren la continuïtat i la renovació dels estudis històrics, filològics i literaris catalans. DCEFID.

Òmnium Cultural on2641

NA Entitat cultural fundada l'any 1961 per un grup de financers i empresaris catalans encapçalats per Lluís Carulla i Joan B. Cendrós. En l'origen, es tractava d'una entitat de caràcter civil, que volia fer de paraigua d'activitats culturals disperses. Entre el desembre de 1963 i l'octubre de 1967, l'entitat va restar inactiva a causa de la prohibició de les autoritats franquistes. A partir d'aquesta darrera data reprengué l'activitat i intensificà la seva vocació de mecenatge tot ajudant premis i festes literàries i altres activitats de caire cultural i educatives. Des d'un bon començament, Òmnium Cultural no es limità a la tasca estrictament cultural o pedagògica, sinó que va prendre un accentuat perfil polític, com no podia ser d'altra manera sota la dictadura franquista, que manté ja en democràcia i que el porta sovint a posicionar-se públicament sobre qüestions que van més enllà del seu àmbit d'actuació fundacional. DCEFID.

Descriptors arxius on2650

TR Arxius ts3270
Descriptors arxius on2650

Arxiu Reial de Barcelona /Arxiu de la Corona d'Aragó on5677

Arxiu de Salamanca on5678

Descriptors biblioteques on2651

TR Biblioteques ts3271
Descriptors biblioteques on2651

Biblioteca de Catalunya on5701

Descriptors editorials on2644

TR Descriptors editorials on2644
Editorials ts3269

Editorial Vicens Vives on5614

TR Editorial Vicens Vives on5614
Vicens Vives, Jaume on5664

Club Editor on5632

Edicions 62 on2646

Edicions Proa on2647

Editorial Planeta on2648

Editorial Selecta on2649

Ruedo Ibérico on2645

Descriptors fundacions i institucions on2629

TR Descriptors fundacions i institucions on2629
Fundacions i institucions ts3268

Institució Cultural del Centre d'Influència Catòlica on5642

Fundació Jaume Bofill on5681

Fundació Congrés Cultura Catalana on5682

JAEC: Junta Assessora pels Estudis en Català on5683

NA La Junta Assessora per als Estudis de Català fou un consorci format per l'Institut d'Estudis Catalans i la Comissió Delegada de Català d'Òmnium Cultural. Va ser creada al el 2 de juliol de 1961 en una reunió que es va portar a terme a casa de Josep M. de Sagarra per part de l'Institut d'Estudis Catalans i Josep M. Casacuberta, Ramon Aramon, Pere Bohigas, J. V. Foix, Josep Miracle, Eduard Artells i Joan Triadó i Font per part d'Òmnium Cultural. L'objectiu era organitzar cursos de llengua catalana i certificats a diversos nivells amb la intenció d'habilitar un cos de professors de llengua catalana donant els primers certificats

al 1962. Amb el restabliment de la Generalitat al 1978 es va crear el Servei d'Ensenyament en Català (SEDEC) que va passar a encarregar-se de la normalització lingüística mentre el JAEC col·labora amb la institució centrant la seva tasca en impartir docència i expedir títols de professorat per a l'ensenyament d'adults. Font: Viquipèdia https://ca.wikipedia.org/wiki/Junta_Assessora_per_als_Estudis_de_Catal%C3%A0 (05/07/2014)

Institució de les Lletres Catalanes on5700

Acadèmia de Llengua Catalana on2643

NA Institució de la congregació mariana fundada a Barcelona el 1881 pel jesuïta Lluís Ignasi Fiter. Coneguda també pels noms d'Acadèmia Catalanista, Acadèmia Regionalista o Acadèmia Catalana, en l'etapa fundacional destacaren personalitats com E.Prat de la Riba, J.Torras i Bages, A.Rubió i Lluch i J.Puig i Cadafalch. En una segona etapa, entorn del pare Ignasi Casanovas, s'aplegaren figures com J.Carner, J.M.Lopez-Picó, J.Bofill i Mates i E.Vallès i Vidal. En la tercera etapa, a partir del 1953 i sota el nom d'Acadèmia de Llengua Catalana, tingué un paper destacat en el redreçament de Catalunya. Hi col·laboraren l'abat Escarré, J.Vicens i Vives, R.Galí, J.Pujol, J.Benet, A.Manent etc. Molts dels seus components —germans Sayrach, E.Cirici, germans Espar, X.Polo, J.M.Macip, J.Casajoana, J.Guitart, A.Mariné, etc— tingueren un paper decisiu en accions com l'afer Galinsoga, els fets del Palau, en les campanyes "Volem bisbes catalans", "Rutes Universitàries a Montserrat", la creació de la llibreria Ona, la creació d'entitats com Edigsa, la revista Tretzevents, el diari Avui, etc. EC.

Fundació Bernat Metge on2630

NA Institució per al foment de l'estudi i per a la publicació dels clàssics grecolatins als Països Catalans. DCEFID.

Fundació Ramon Llull on2631

NA Institució que tenia com a finalitat principal congregar el catalanisme cultural i difondre'n el treball. Resultat d'una planificació feta per Antoni M. Sbert abans de la caiguda de Catalunya, es va constituir a París per l'abril de 1939. La Fundació va obrir delegacions a la Gran Bretanya i a Amèrica. Els seus diversos objectius partien de la necessitat d'assegurar la supervivència de la llengua i de la cultura catalanes a l'exili. A banda del vessant assistencial (ajuda als refugiats en els camps de concentració, a les residències d'intel·lectuals, als nuclis culturals d'artistes, d'escriptors, etc.) va desenvolupar un projecte cultural que comprenia una ambiciosa política d'edició de revistes, opuscles i llibres. Amb la caiguda de París en poder dels nazis, la Fundació va ser desmuntada i una part dels seus arxius es van poder salvar gràcies a la intervenció del govern basc. L'any 2002, aquests fons van ser retornats al govern català. DCEFID.

Institut Britànic de Barcelona on2632

NA Delegació barcelonina del British Council (instituit pel Ministeri d'Afers Estrangers de la Gran Bretanya), fou fundat el 1943. El centre tingué una bona acollida entre la intel·lectualitat barcelonina i anà vençant el recel inicial envers la cultura catalana. DCEFID.

Institut d'Estudis Catalans on2633

NA Institució d'alta cultura, creada el mes de juliol de 1907 pel president de la Diputació de Barcelona, Enric Prat de la Riba. Ben aviat, i sota la presidència d'Antoni Rubió i Lluch, excel·lí com la plataforma de referència per a tots els estudis de caràcter humanístic i científic d'alt nivell a Catalunya, en contraposició amb unes acadèmies oficials (Reial Acadèmia de Bones Lletres, etc.) de vida esllanguida i una universitat amb uns nivells baixíssims. Fins a la proclamació de la República i el desplegament de l'autogovern a partir de 1932, l'IEC es va erigir en el punt de referència del catalanisme cultural i en la prova que era possible generar productes culturals i científics d'alt nivell des de la marginalitat estatal espanyola. Evidentment, l'any 1939, després de l'ocupació franquista de Catalunya, l'IEC va ser una de les primeres víctimes dels nous programes culturals que els vencedors de la Guerra volien imposar i desenvolupar. Fou acusat de ser un fogar de separatisme i d'irradiació antiespanyola. Tanmateix, els béns i patrimoni de l'IEC van quedar en mans de la Diputació Provincial de Barcelona, a l'espera de la creació d'una entitat que pretenia substituir-lo partint del nou cànon cultural i ideològic franquista. Aquesta fou l'Instituto Español de Estudios Mediterráneos. Malgrat tot, l'any 1942, Josep Puig i Cadafalch i altres vells membres de l'IEC el van tornar a posar en marxa en la clandestinitat. Calgué esperar, però, fins a 1976, ja mort el dictador, perquè l'IEC fos reconegut oficialment altra vegada. DCEFID.

Institut d'Estudis Nord-americans de Barcelona on2634

NA Es creà el 1951, per iniciativa de Josep Maria Poal Ballarín i Josep Maria Bosch Aymerich, que n'atorgaren la presidència a Josep Maria Pi Sunyer. En l'inici, es desenvolupà força precàriament, però el 1961, comptant ja amb la implicació del govern americà -cosa que provocà algunes dissensions-, se'n fixà la seu i s'anà expandint amb institucions afins i altres delegacions, de les quals només es conserva la de Badalona. Disposà d'un butlletí de la segona meitat dels anys cinquanta. DCEFID.

Institut Francès de Barcelona on2635

NA Creat al primer quart del segle XX per la Universitat de Tolosa del Llenguadoc i sota el patronatge conjunt del Ministeri d'Afers Estrangers i el Ministeri d'Educació Nacional, dins d'una àmplia xarxa internacional. S'escindí durant la Segona Guerra Mundial amb la fundació, en oposició a la línia pétainista de l'entitat oficial, d'una Associació Nacional d'Estudiants d'Idiomes Estrangers, vinculada a la Universitat d'Alger i al London Club. Reunificat, s'hi anaren constituint diversos cercles. Cal remarcar, també, la publicació d'un butlletí, que fou creat el 1945 per la biblioteca de l'Institut Francès de Madrid però que anà depassant aquest àmbit. S'establiren annexos de la delegació barcelonina en algunes ciutats de Catalunya i es projectà també a les Illes, mentre que València disposava d'una seu pròpia. DCEFID.

Institut Goethe de Barcelona on2636

NA L'Institut Goethe de Barcelona, dissolt un cop acabada la Segona Guerra Mundial, es refundà al començament dels anys cinquanta. Com la resta d'instituts alemanys, no depèn directament del govern. A partir de mitjan anys seixanta, accentuà la seva aproximació a la cultura catalana i l'oposició al Franquisme. El seu radi d'acció abasta Catalunya, les Balears, Andorra, Múrcia i, tancades les seus de València i Saragossa, el País Valencià i Aragó. DCEFID.

Institut Italià de Cultura de Barcelona on2637

NA Es fundà el 1950, dins la xarxa instituïda el 1925 pel Ministeri d'Afers Estrangers italià, i evolucionà del predomini feixista a un marcat activisme antifranquista. La seva àrea comprèn Catalunya, les Balears, el País Valencià i Aragó. DCEFID.

Reial Acadèmia de Bones Lletres de Barcelona on2642

NA Institució cultural creada al segle XVIII, la qual tingué una discreta actuació durant el Franquisme. Va reprendre les seves activitats pel març de 1939 sota la presidència de l'historiador Ferran Valls i Taberner. Si bé tingué una política de cooptació de membres ideològicament més plural que l'Institut d'Estudis Catalans, hi predominaren gent de tarannà conservador i de tendències científiques força tradicionals. Durant els anys seixanta i setanta hi hagué un notable increment de la presència com a membres de catedràtics universitaris, tot i que les metodologies científiques més innovadores continuaven sent-hi molt poc representades. Durant molt de temps s'emprà el castellà com a llengua oficial de la corporació, però arran del discurs d'ingrés de Jordi Rubió i Balaguer (abril 1957) s'anà fent, de manera gradual, un ús més freqüent del català. La institució publicà regularment el "Boletín de la Real Academia de Buenas Letras" i algunes monografies de recerca. DCEFID.

Descriptors museus on2653

TR Descriptors museus on2653
Museus ts3272

Descriptors entitats i institucions educatives on2654

TR Descriptors entitats i institucions educatives on2654
Entitats i institucions educatives ts1618

Escola de Bibliotecàries on5643

TR Bibliotecaris/bibliotecàries ts5547
Escola de Bibliotecàries on5643

Escola Normal on5645

NA Institució pedagògica per a la formació de mestres creada el 1931 per la Generalitat de Catalunya. Incorporava els principis de l'escola activa, i es proposava formar els mestres d'acord amb les demandes d'una societat democràtica i moderna. Hom hi aplicà el Pla Professional del Magisteri, primer intent rigorós de relacionar la formació dels mestres amb la Universitat i amb la pràctica docent a l'Escola Primària. Organitzà també escoles d'estiu i cursos de perfeccionament per a mestres. En fou el primer director Cassià Costal, i hi impartiren classes, entre d'altres, Margarida Comas, Pau Vila i Artur Martorell. Clausurada el 1939, el seu esperit perdurà en les iniciatives de renovació pedagògica de la postguerra. EC.

Escola Blanquerna on5647

Escola Virtèlia on5651

TR Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de Virtèlia on5652
Escola Virtèlia on5651

Escola Superior d'Administració i Direcció d'Empreses (ESADE) on5660

Institut Catòlic d'Estudis Socials de Barcelona on5690

Universitat Catalana d'Estiu on5691

Liceu Francès on5709

Escola Thau on5710

Escola del Mar on5385

NA Escola a l'aire lliure creada per l'ajuntament de Barcelona (1922), per a nens amb dificultats físiques i necessitat de banys de mar. Construïda a la Barceloneta, fou dirigida per Pere Vergés (1922-70), que hi adaptà les normes de l'escola nova amb participació dels nens en les diverses activitats escolars, com la biblioteca, el servei meteorològic i el teatre de titelles. Destruïda l'any 1938, es traslladà provisionalment a Montjuïc i definitivament (1948) al Guinardó. EC.

Institut-Escola on2656

Intituto Escuela de Madrid on2657

Institución Libre de Enseñanza on2655

Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) on2658

Universitat de Barcelona (UB) on2659

Descriptors espais d'acollida dels refugiats i desplaçats on5391

Descriptors colònies on5412

Colònia Les Acàcies on5392

NA Casa d'acollida que formava part de les colònies creades pel Cos de Carrabiners de la República i les finançava el Govern, que presidia Juan Negrín. Per això aquelles colònies eren conegudes popularment com a les colònies del doctor Negrín. A la colònia de les Acàcies hi havia 182 infants, la majoria provenien de Madrid i Astúries. N'hi havia de totes les edats, dels 5 als 14 anys, molts eren germans i pocs anaven acompanyats de les mares. La finca tenia grans passejos plens d'acàcies i plataners, d'aquí que fos coneguda com Les Acàcies. Belenguier Mercadé, Neus Català. Memòria i lluita.

Descriptors hogares de Auxilio Social on5447

TR Descriptors hogares de Auxilio Social on5447

Hogares de Auxilio Social ts5473

Hogar El Pinar on5448

NA Barcelona

Descriptors hospicis on5450

Casa de Caritat de Barcelona on5451

NA Antiga institució de beneficència fundada el 1802 a Barcelona, que actualment alberga un complex cultural format pel Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la diputació, el Centre de Cultura Contemporània, el Museu d'Art Contemporani de Barcelona i la Universitat Ramon Llull. Instal·lada al monestir de Montalegre inicialment se sostenia amb rifes, almoines, balls de societat, fabricació de cotó, entre altres activitats diverses. A partir del 1838 obtingué nous ingressos amb la concessió municipal dels serveis funeraris, una impremta i amb la formació d'ensenyament d'oficis. El 1853 passà definitivament a dependre de la diputació provincial de Barcelona, a excepció del període de la Generalitat republicana (1932-36), en què s'anomenà Casa d'Assistència President Macià. L'any 1957 fou traslladada a les instal·lacions de les Llars Mundet, a la vall d'Hebrón. Des d'aleshores les seves dependències han acollit diferents serveis municipals fins a la creació dels actuals equipaments culturals —el Centre d'Estudis i Recursos Culturals de la diputació (1987), el Centre de Cultura Contemporània (1994), el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (1995) i la facultat de ciències de la comunicació de la Universitat Ramon Llull (1996)—. EC.

Descriptors agrupacions dels exiliats on2691

Descriptors de Centres Catalans on2692

Hospital de Varsòvia on2694

Societat d'Explotació Forestal Fernández Valledor i Cia. on2693

Descriptors institucions catòliques on2660

TR Descriptors institucions catòliques on2660

Institucions catòliques ts3359

Acció Catòlica on2662

NA Organització oficial de l'Església catòlica destinada, inicialment, a la incorporació dels laics a l'apostolat de la Jerarquia eclesiàstica. Fou impulsada i estructurada per Pius XI. Responia a un moviment de valoració i enquadrament del laic i de la seva tasca apostòlica i a l'interès de la Jerarquia per mantenir unes organitzacions, sobretot juvenils, pròpies, no sotmeses al control absorbent dels estats totalitaris. L'Acció Catòlica seguia l'estructuració diocesana i parroquial, però podia prendre, també, formes interdiocesanes. Sense perdre aquest sentit inicial, el concepte ha anat evolucionant, sobretot a Catalunya, Bèlgica, Espanya, França i Itàlia (els

països on ha fet més fortuna) per a significar l'aportació pròpia i organitzada del laïcat a l'apostolat de tota l'Església. A Catalunya i a l'Estat espanyol, la història de l'Acció Catòlica a la postguerra és especialment important i significativa. A la primeria, juntament amb un enquadrament dels catòlics, representà una de les poques possibilitats d'acció i de compromís, en un estat de signe totalitari i anticatalà. D'altra banda, el 1946, el cardenal Pla i Deniel féu costat a Guillem Rovirosa en la fundació de les Germandats Obreres d'Acció Catòlica (GOAC; en castellà HOAC), autèntic moviment especialitzat indígena. I començant per Catalunya, s'inicià, a partir de la JOC, el procés que havia de portar a la constitució de tota la sèrie de moviments especialitzats, fins que aquests, que ja existien de fet, quedaren integrats a la branca de la joventut masculina (la Juventud de Acción Católica Española, que els havia vist néixer amb tanta suspicàcia): aquesta decisió que hom prenia l'any 1957 i que hom realitzava de manera efectiva el 1960 reconeixia i consagrava el canvi considerable que s'havia esdevingut. Catalunya hi havia fet i continuaria fent-hi un paper capdavanter. La formació de militants es feia, a l'Acció Catòlica general, a través dels cercles d'estudi (exposició i discussió d'una ponència sobre un tema prèviament programat). En canvi, l'Acció Catòlica especialitzada, des dels començos de la JOC, ha utilitzat sempre el mètode de revisió de vida i l'enquesta campanya, i la GOAC ha donat molta importància als plans cíclics. A partir del Concili Vaticà II (1962-65), que, en bona part, representa la consagració de la línia de treball dels moviments especialitzats d'Acció Catòlica, aquests entraren en una crisi profunda a la península Ibèrica. Ja els havia precedit la JEC francesa; però a l'Estat espanyol s'aguditzà i es generalitzà la topada de nombrosos sectors del laïcat, i de manera particular dels moviments, amb la jerarquia, la qual, encara molt vinculada al règim polític, no veia amb bons ulls que unes organitzacions oficials prenguessin unes posicions tan diferents. Els conflictes entre les autoritats civils i els moviments d'Acció Catòlica, sobretot obrers i estudiants, es multiplicaren. Finalment els moviments foren pràcticament desmantellats i decapitats els anys 1966-68. A partir de la segona meitat de la dècada dels setanta, i coincidint amb la transició de la dictadura a la democràcia, els moviments reprengueren amb lentitud, sense arribar a ser, ni de bon tros, el que havien estat a cavall dels anys cinquanta i seixanta. Durant el pontificat de Joan Pau II, i comptant amb la seva simpatia, anaren adquirint importància altres tipus de moviments d'apostolat laïcal —com és ara Comunió i Alliberament—, més preocupats per assegurar una presència directa de les institucions eclesiaístiques en el món, que no pas per animar evangèlicament les realitats sociopolítiques. Tanmateix, l'exhortació apostòlica 'Christifideles laici' (1988) -fruit del sínode de bisbes del 1987, sobre la vocació i la missió dels laics- significà un reconeixement del paper de l'Acció Catòlica, sobretot perquè per a nombrosos cristians els seus principis inspiradors són una adquisició definitiva. L'any 1993 la Conferència Episcopal Espanyola aprovà uns nous estatuts per a l'Acció Catòlica, segons els quals es concedeix una àmplia autonomia als diversos moviments especialitzats. Els que actualment funcionen a Catalunya són els següents: Joventut Obrera Cristiana (JOC) —que el 1992 s'uní als Joves Obrers i de Barris Cristians (JOBAC)—, Moviment d'Universitaris i Estudiants Cristians (MUEC), Moviment de Joves Cristians de Comarques —que manté les sigles JARC (Joventut Agrària Rural Catòlica)—, Germandat Obrera d'Acció Catòlica (GOAC), Acció Catòlica Obrera (ACO), Unió de Graduats Catòlics, Moviment de Professionals Catòlics de Barcelona (MPCB), Moviment Infantil i Juvenil d'Acció Catòlica (MIJAC) i Moviment Cristià de Pobles i Comarques (MCPC). A pesar de la seva importància històrica en l'Església catòlica universal i d'haver rebut el suport de la Conferència Episcopal Espanyola i, en particular, de la Conferència Episcopal Tarraconense, aquest moviment apostòlic laïcal pateix el desgast de la secularització de la societat catalana. EC.

Hermanadas Obreras de Acción Católica (HOAC) on2664

Joventut Obrera Catòlica (JOC) on2663

Opus Dei on2661

NA Institució de l'Església catòlica. Tot i que segons la versió oficial, Josemaría Escrivá de Balaguer va fundar l'Opus Dei l'any 1928, la veritat és que no aparegué en la vida pública espanyola fins als primers anys del Franquisme. La seva implantació inicial fou a Madrid. La incipient organització obtingué l'any 1941 un primer reconeixement jurídic com a institució diocesana del bisbat de Madrid. En aquestes mateixes dates va començar la seva activitat a Barcelona. Els primers catalans de l'Opus Dei van ser tots joves universitaris. El fet provocà una agra polèmica, atada pels jesuïtes, els quals gaudien d'una posició hegemònica en la formació de les elits catòliques. En el conflicte, l'Opus Dei es revelà com a menys aferrissadament franquista que els jesuïtes i com a menys triomfalista que Acció Catòlica. Els joves de l'Opus trobaren aleshores un cert recer a Montserrat, sota l'abadiat d'Aureli Maria Escarré. A partir de l'any 1947, i sobretot durant la dècada dels cinquanta, l'organització passà a Catalunya per un procés de notable expansió, coincident d'altra banda amb la seva progressiva internacionalització. Jurídicament, deixà de ser un organisme diocesà i esdevingué un institut secular reconegut per la Santa Seu. Organitzativament, va conèixer canvis estructurals, amb l'admissió de persones casades al costat de membres numeraris amb compromís de celibat. Això comportà com a conseqüència una gradual implantació fora de l'àmbit estrictament universitari, la consolidació del discurs legitimador respecte a la "santificació del treball" en qualsevol ocupació professional, la penetració en els mons de la política, de l'Administració pública, de les empreses i de les finances i dels mitjans de comunicació, i l'obertura d'escoles pròpies. Actualment, l'Opus Dei té una influència social notable, exercida bàsicament a través

de l'activitat professional dels seus membres i d'organitzacions pròpies, especialment col·legis i cases de recés. Unes 80 000 persones d'arreu del món formen part d'aquesta prelatura. Durant el pontificat de Joan Pau II adquirí un lloc preponderant en el si de l'Església catòlica. El 26 de juny de 2005 hom commemorà el 30è aniversari de la mort del seu fundador, Josemaría Escrivá de Balaguer, i en celebrà la canonització. DCEFID.

Descriptors organismes internacionals on2595

UNESCO on5676

Organització de les Nacions Unides (ONU) on2596

Descriptors organitzacions terroristes on2603

TR Descriptors organitzacions terroristes on2603

Organitzacions terroristes ts3120

Descriptors organitzacions terroristes d'extrema esquerra on5623

Defensa Interior on5657

Euskadi ta Askatasuna (ETA) on2604

Frente Revolucionario Antifascista y Patriota (FRAP) on2609

Front d'Alliberament de Catalunya on2605

Grupos Revolucionarios Antifascistas Primero de Octubre (GRAPO) on2606

NA Organització que és considerada el braç armat del Partido Comunista de España (Reconstituido), petit grup d'extrema esquerra fundat el 1975 a partir de l'antiga Organización Marxista Leninista de España, que existia des del 1969. Assolí notorietat al desembre de 1976, en segrestar el president del Consell d'Estat, Antonio María de Oriol, i el general Emilio Villaescusa. La trajectòria posterior del GRAPO estigué envoltada de misteris i sospites de manipulació. La policia detingué els principals membres dels GRAPO al febrer del 1977, però el grup continuà actuant. Pel febrer del 1981 els presos del PCE(r) i els GRAPO començaren una vaga de fam que durà quatre mesos. La dispersió dels presos del grup iniciada al juny del 1987, donà lloc a una vaga de fam, que es repetí al novembre del 1989. Al juny del 1995 membres dels GRAPO segrestaren l'industrial aragonès Publio Cerdón; els segrestadors foren detinguts el mateix any, però Cerdón ha restat desaparegut. A l'abril del 1997 el govern espanyol tornà a recuperar les converses amb presos dels GRAPO, que en 1999-2000 experimentà una certa revifalla i s'atribuí diversos atemptats. EC.

Movimiento Ibérico de Liberación (MIL) on2608

NA Organització revolucionària sorgida a Barcelona el 1972 que intentava d'amalgamar marxisme i anarquisme. Defensava l'ús de la violència i atracà diversos bancs. Perseguit per la policia, s'autodissolgué el 1975. N'havien estat militants destacats Salvador Puig i Antich i Oriol Solé i Sugranyes, mort per la guàrdia civil el 1976. DHC.

Terra Lliure on2607

NA Organització revolucionària catalana clandestina, creada el 1979 per la fusió de sectors d'Independentistes dels Països Catalans amb els grups armats de l'Exèrcit Popular Català (creat el 1970) i de les Forces Armades Catalanes (1977). Inicià l'activitat armada el 1980, però després de diverses dissensions internes i fracassos s'extingí el 1985. El mateix any es refundà i passà a tenir una relació més estreta amb el Moviment de Defensa de la Terra i amb el Partit Socialista d'Alliberament Nacional. El 1988 incrementà les seves activitats, amb atemptats contra organismes oficials i diverses empreses, fins que el 1991 un sector majoritari renuncià a la lluita armada i s'integrà dins Esquerra Republicana de Catalunya. Pere Bascompte, que havia estat el màxim dirigent de l'organització, entrà a militar dins d'ERC, tot i que el 1992 en presentà la baixa. Al setembre del 1995 es dissolgué la III Assemblea de Terra Lliure, formada per sectors de l'independentisme català que no havien acceptat la dissolució del 1991. EC.

Descriptors organitzacions terroristes d'extrema dreta on5622

Guerrilleros de Cristo Rey on3666

NA Denominació emprada per escamots ultradretans integristes que actuaren violentament contra medis religiosos progressistes i manifestacions culturals que consideraven contràries a la moral catòlica. L'ur lideratge s'associà a Mariano Sánchez Covisa i haurien sorgit d'un grup d'adoració nocturna de l'església de Las Calatravas (Madrid) el 1969. Actius fins a inicis dels anys setanta, haurien comptat amb la convivència de sectors dels cossos de seguretat. A Catalunya tingueren cert protagonisme, com testimonià la destrucció dels murals del temple de Palau-Sator (febrer de 1969). DCEFID.

Descriptors serveis secrets on2948

Servicio Central de Documentación (SECED) on5630

Deuxième Bureau on5243

Intelligence Service on5239

Office of Strategic Services (OSS) on5240

Servicio de Información Militar (SIM) on5241

Servicio Exterior de Información (SEI) on3555

UP Serveis Secrets de Franco

Special Operations Executive (OSE) on5242

Descriptors sindicats on2567

TR Descriptors sindicats on2567

Sindicats ts3416

Descriptors sindicats agrícoles on2575

TR Descriptors sindicats agrícoles on2575

Sindicats agrícoles ts3418

Coordinadora de Organizaciones de Agricultores y Ganaderos (COAG) on2582

Federació de Sindicats Agrícoles de Catalunya (FESAC) on2577

NA Organisme constituït (agost del 1936) per la fusió de la Unió de Rabassaires i Altres Cultivadors del Camp de Catalunya, Unió de Sindicats Agrícoles de Catalunya i Unió de Sindicats i Pagesos de Catalunya. Fou resultat del decret de Sindicació Obligatòria dictat per la Generalitat de Catalunya. EC.

Unió de Pagesos on2576

NA Sindicat creat el 3 de novembre de 1974 en una casa de colònies de Pontons. En aquella primera assemblea destacaven els delegats de les comarques meridionals i de ponent, punts d'arrencada del nou sindicat. La Unió de Pagesos recollia les experiències organitzatives i de lluita que, des de la darrerria de la dècada dels anys seixanta, s'estaven produïnt al camp català. Entre les primeres d'aquestes experiències cal destacar les Comissions Pageses (1968), articulades pel PSUC, la renovació del front comarcal del MSC o l'aparició dels Comitès Populars de Pagesos, inspirats en el socialisme que liderava Josep Pallach. A més, aquells anys havien començat a aparèixer en el camp català alguns fronts de lluita que van mobilitzar sectors de la pagesia: la mobilització dels colons de les terres del clergat de la catedral de Lleida, la mobilització contra la quota discriminatòria de la Seguretat Social Agrària, la mobilització contra l'anomenada quota del vi o la deguda als problemes del sector de l'oli, entre d'altres. Des d'aquesta perspectiva cal considerar, també, els primers moviments a favor de la democratització del sindicalisme oficial i, potser encara més interessant, de les cooperatives. D'altra banda, molts dels joves pagesos havien estudiat fora dels pobles i havien connectat amb la lluita antifranquista. Caldria sumar-hi, encara, els joves formats a l'Escola d'Agricultura de Barcelona i el paper de la Joventut d'Acció Rural Catòlica. Aquests sectors i aquestes experiències van ser, doncs, les que van confluïr en la creació de la Unió de Pagesos. El sindicat, que es proposava aplegar tots els sectors del camp català, tant pagesos com ramaders i propietaris, es definia com a unitari, democràtic i políticament pluralista. D'altra banda, es va incorporar tot seguit a l'Assemblea de Catalunya, sumant-se, així, al conjunt de la lluita antifranquista. El 18 de gener de 1976, el sindicat va fer la II assemblea, esdeveniment que es va aprofitar per sortir de la clandestinitat. Durant aquells primers mesos de 1976, la Unió de Pagesos s'anava desenvolupant a mesura que les mobilitzacions pageses es multiplicaven. DCEFID.

Unió de Rabassaires i Altres Cultivadors del Camp de Catalunya (UR) on2578

NA Sindicat de viticultors no propietaris sorgit a Catalunya l'any 1922. Com a Federació de Sindicats Agrícoles de Catalunya federà i coordinà diverses entitats camperoles d'àmbit local o comarcal, davant la crisi vinícola de superproducció i la baixa de preus subsegüents a la Primera Guerra Mundial. Intentava d'enquadrar no sols els rabassaires, sinó també parcers i arrendataris, i en fou fundador el dirigent pagès de Martorell F.Riera i Claramunt, amb els polítics republicans Lluís Companys, A.Aragay, P.Estartús i E.Ventós. El seu òrgan de premsa era La Terra. Molt esmorteïda la seva activitat sota la Dictadura, el nou règim republicà permeté un ràpid desenvolupament de la Unió, que arribà el 1932 als 21 542 afiliats i esdevingué la central sindical majoritària al camp català. Estretament vinculada a l'Esquerra Republicana, canalitzà les reivindicacions agràries sota un programa radical, però no revolucionari, defensor de l'explotació familiar, autònoma i hereditària, i s'enfrontà a l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre. En 1933-34, davant les dilacions a resoldre la qüestió rabassaire (lleï de Contractes de Conreu), es distancià d'ERC, radicalitzà la seva línia i entrà a l'Aliança Obrera. Colpejada per la repressió posterior al Sis d'Octubre, prengué un caràcter cooperatiu i mutualista. Participà amb dos diputats —P.Padró i Canyelles i J.Calvet i Móra— en el Front d'Esquerres de Catalunya, tot accentuant l'acostament a la Unió Socialista de Catalunya. Des del juliol del 1936 estigué present al Comitè de Milícies Antifeixistes, al govern de la Generalitat i

a tots els òrgans de poder a Catalunya, i s'oposà al col·lectivisme de la CNT, seguint la línia política marcada per ERC i el PSUC. Assumí el control de la Unió de Sindicats Agrícoles de Catalunya, i, al gener del 1937, fosa amb les altres entitats agràries del país, esdevingué la Federació de Sindicats Agrícoles, única de Catalunya. EC.

Unió de Sindicats Agrícoles de Catalunya (USAC) on2580

NA Poderosa associació de cooperatives agrícoles fundada a Barcelona el 12 de juliol de 1931. Fou presidida, successivament, per F.Santacana (1931), C.Jordà (1931-35), P.Cabot (1935) i F.Zuleta (1936), el seu òrgan de premsa era La Pagesia (agost del 1932 — desembre del 1936), i tenia diverses seccions especialitzades: cereals, fruites i verdures, oli, ramaderia, unió de vinyaters de Catalunya, etc. Formada sobretot per mitjans i per petits propietaris, pretenia d'ésser una entitat apolítica, exclusivament econòmica i preocupada només per la revaloració dels productes del camp i l'augment de la producció agrària; intentà de mantenir-se neutral en el conflicte entre rabassaires i grans propietaris, però, obligada a pronunciar-se, la seva moderació mostrà que s'atansava més als propietaris que no pas als parcers. Al juliol del 1936 restà sota el control de la Unió de Rabassaires i Altres Cultivadors del Camp de Catalunya, bo i conservant una autonomia teòrica, que perdé al gener del 1937 en integrar-se en la Federació de Sindicats Agrícoles de Catalunya. EC.

Descriptors sindicats catòlics on3676

TR Descriptors sindicats catòlics on3676
Sindicats catòlics ts3419

Unió de Treballadors Cristians de Catalunya (UTCC) on3677

NA Organització sindical catòlica fundada a Barcelona el 26 d'octubre de 1934, que aplegava entitats obreres cristianes preexistents, sota la presidència d'E.Escamilla i Pich, substituït més tard per A.Gallego. De filiació democratacristiana, defensava la doctrina social de l'Església i estava estretament connectada amb el partit Unió Democràtica de Catalunya, mantenint també relacions amb l'obrerisme catòlic europeu. Encapçalada per J.Farré i Escamilla, T.Porta, M.Surribas i Zanuy i d'altres, desenvolupà una considerable activitat, i el 1935 tenia tres mil afiliats, especialment en el sector agrícola i de dependents i empleats de comerç. Creà l'Editorial Obrera Lleó XIII i publicà el setmanari bilingüe Defensa Obrera (22 de desembre de 1934 — 18 de juliol de 1936), dirigit per Arcadi de Larrea i Palacín. EC.

Descriptors sindicats d'estudiants on3682

TR Descriptors sindicats d'estudiants on3682
Sindicats d'estudiants ts3421

Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona (SDEUB) on3683

NA Organització estudiantil que tingué poc més de dos anys de vida -fundada pel març de 1966 i pràcticament dissolta pel maig de 1968-, la rellevància del qual no prové de l'acció que fou capaç de desenvolupar, sinó de la seva mateixa existència. Fou durant els anys seixanta l'única organització que precipità el trencament del SEU i que marcà l'inici de l'absoluta pèrdua d'hegemonia del règim dins la universitat. Al principi de 1966, començà un procés assembleari de discussió dels estatuts que havia de tenir el nou sindicat; finalment, el 9 de març es constituí al convent dels caputxins de Sarrià el SDEUB, el primer de tot Espanya. La seva mateixa constitució, amb l'assetjament policial que el va acompanyar en l'episodi conegut com la Caputxinada, es convertí en un acte d'afirmació antifranquista. A partir d'aquest moment, el SDEUB es va fer hegemònic en l'espai universitari i va organitzar mobilitzacions constants. DCEFID.

Descriptors sindicats de mestres on3678

TR Descriptors sindicats de mestres on3678
Sindicats de mestres ts3420

Federació de Mestres Nacionals de Catalunya (FMNC) on3679

NA Associació professional, creada el 1908 amb el nom de Federació de les Associacions de Mestres d'Escola Oficial del Districte Universitari de Barcelona, dependent de l'Associació de Mestres Nacionals. Sorgí arran de les converses pedagògiques (1901-08) celebrades per tot Catalunya, i el seu objecte principal fou de tractar dels problemes professionals de l'ensenyament públic primari. El seu estatut legal fou sempre molt irregular, fins a ésser suspès en 1923-31. Participà activament en les escoles d'estiu i celebrà assemblees generals. Publicà un butlletí des del 1921 i "El Magisteri Català" (1932-38). A partir de l'agost del 1936 s'adherí a la Federació Espanyola de Treballadors de l'Ensenyament. EC.

Federació Espanyola de Treballadors de l'Ensenyament (FETE) on3680

NA Sindicat de professionals de l'ensenyament adscrit a la UGT. Malgrat ésser creat el 1909, de fet no adquirí una certa força fins el 1931. Després del juliol del 1936, intentà de definir l'actuació dels mestres davant la revolució. Absorbí d'altres associacions de mestres (el 1934 tenia 6 000 membres, i el 1937, 30 000). S'organitzà en seccions, la més important de les quals fou el Sindicat de Mestres Nacionals. A Catalunya hom creà un

comitè regional (Federació Catalana de Treballadors de l'Ensenyament, FCTE), organitzat a la fi del 1937. La influència del PSUC es reflectí en la política de mobilització (creació del batalló Félix Bárcena i Ajut de Cultura al Front). L'òrgan central d'expressió fou "El Magisterio Español". A Catalunya, a partir del 1936 es publicà "Escola Proletària", que es fusionà amb "El Magisteri Català" pel desembre del 1937. Des del 1976 fou reconstruïda com a federació d'ensenyants de la UGT a tot l'Estat espanyol. L'any 2002 era una organització sindical amb implantació a tots els nivells educatius, així com a totes les comunitats autònomes i comarques catalanes, amb l'objectiu principal d'organitzar els treballadors i treballadores de l'ensenyament als efectes de la reivindicació quotidiana per l'acreixement del seu benestar moral, econòmic i intel·lectual. EC.

Federació Internacional Sindical de l'Ensenyament (FISE) on3681

Descriptors sindicats obrers on2568

TR Descriptors sindicats obrers on2568

Sindicats obrers ts3417

Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CONC) on5371

Comissions Obreres (CCOO) on2569

NA Organització sociopolítica de treballadors de caràcter parasindical. Més enllà de les comissions obreres esporàdiques generades en conflictes concrets, les CCOO adquiriren carta de naturalesa a partir de l'aparició de nuclis obrers estables en el marc de les grans fàbriques del metall, de la conformació d'una nova classe obrera alimentada per una realitat migratòria creixent i de l'aplicació dels convenis col·lectius que permeteren desenvolupar una conflictivitat centrada en la fàbrica. La concreció d'aquesta nova realitat organitzativa es produí el 20 de novembre de 1964 amb la fundació a l'església de Sant Medir de Sants de la Comissió Obrera provisional de Barcelona. Amb les eleccions sindicals de 1966, el model organitzatiu de les CCOO s'estengué pel territori català, afermant que va convertir l'organització obrera en el principal focus d'oposició al règim i que portà aquest últim a procurar-ne la desarticulació en tres fronts: el jurídic, el laboral i el policial. La seva il·legalització explícita per part del Tribunal Suprem el 16 de març de 1967 anà acompanyada de la suspensió de la negociació col·lectiva pel novembre del mateix any i de successives detencions de militants de l'organització. L'ofensiva del règim, sense aconseguir mai desarticular del tot l'organització, desfermà tanmateix les divisions internes. Després del triomf del Front Obrer de Catalunya dins de la Comissió Obrera de Barcelona pel gener de 1968, el PSUC accelerà el projecte de creació de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya. Després de l'estat d'excepció de 1969, el PSUC es convertí en el principal impulsor de la CONC, que restà en endavant com a organització principal del moviment obrer català. El creixement exponencial de la conflictivitat obrera i la participació de la CONC en l'Assemblea de Catalunya confirmaren l'organització com a referent del moviment obrer i de l'antifranquisme català. Aquest procés es coronà amb l'èxit de les Candidatures Unitàries i Democràtiques en les eleccions sindicals del juny de 1975. De fet, tot i els debats sobre la construcció de la futura unitat sindical, les CCOO de Catalunya es convertiren en la principal organització obrera de la democràcia. EC.

Confederació Nacional del Treball (CNT) on2570

Federació Anarquista Ibèrica (FAI) on2571

NA Organització que volgué reunir tots els grups anarquistes de la península Ibèrica, constituïda clandestinament pel juliol del 1927 al Saler, València. Fou el producte d'una iniciativa del Segon Congrés de la Federació de Grups Anarquistes de Llengua Espanyola a França (Marsella, maig del 1926), i de bon principi agrupà, a part aquesta federació, la Federació Nacional de Grups Anarquistes d'Espanya i la União Anarquista Portuguesa. Es proposà d'assegurar el contingut àcrata de la CNT mitjançant la creació de comitès amb participació mixta de membres de la FAI i de la CNT, especialment Comitès Propresos i Comitès de Defensa Confederal; també es proposà d'allunyar la CNT de qualsevol intel·ligència amb els grups polítics republicans. Tanmateix, sota la Dictadura de Primo de Rivera, la FAI participà en diferents intents revolucionaris fent costat als elements polítics. Mancada d'un funcionament orgànic regular, els primers anys republicans no aconseguí de reunir totes les tendències anarquistes existents. Tampoc no li fou fàcil de mantenir la unitat interna, a causa del freqüent distanciament entre les diferents federacions regionals. Malgrat això, assolí un ampli acord en l'oposició decidida al grup anarcosindicalista que havia dirigit la reorganització de la CNT en 1930-31 (Pestaña, Peiró, López, etc), i combaté en especial els plans d'una major estructuració interna confederal (les federacions nacionals d'indústria) i els intents d'aconseguir un cert reconeixement per part de les corts constituents republicanes. La lluita entre els trentistes (trentisme) i la FAI acabà amb la conquesta dels llocs directius de la CNT pels faistes (Alaix, director de "Solidaridad Obrera", octubre del 1931; Gilabert, secretari del comitè regional català, abril del 1932; Villar, secretari del comitè nacional, març del 1932) i la posterior escissió dels Sindicats d'Oposició. El grup Nosotros (els anarcobolxevics: Durruti, Garcia Oliver, Ascaso, Sanz, etc), que ja havia implicat la FAI i la CNT en diferents intents revolucionaris en 1931-32 (vaga general de Barcelona, setembre del

1931; aixecament de l'alt Llobregat, gener del 1932), aconseguí de fet de dirigir la FAI, i aquesta promogué els fracassats moviments insurreccionals de gener, maig i desembre del 1933 i dictà una decidida abstenció en les eleccions del novembre d'aquell mateix any. Aquests successius fracassos aguditzaren dins la FAI l'oposició als anarcobolxevics per part dels anarquistes més ortodoxos, com Torhyo i Mestre (del grup A) o D.Abad de Santillán, Pere Herrera i Josep Peirats (del grup Nervio). Alhora, en 1935-36 s'obriren també unes fortes polèmiques entorn d'una possible aliança amb les forces polítiques d'esquerra (defensada, en especial, per Federico Urales) i entorn de la discussió sobre el programa social futur a dur a terme per la CNT. Davant la negativa del grup de la "La Revista Blanca" a prefigurar un programa concret, Gaston Leval i, més encara, D.Abad de Santillán concretaren possibles bases d'organització de la producció, que finalment no foren recollides pel congrés de Saragossa de la CNT (maig del 1936). En iniciar-se la Guerra Civil, la majoria dels membres del grup Nosotros fou absorbida per les tasques militars. D'altra banda, el col·laboracionisme polític féu esclatar una nova crisi quan alguns sectors intentaren que la FAI assumís explícitament la representació política del sindicalisme cenetista. Finalment, la FAI s'unificà de fet amb la CNT, malgrat els intents d'augmentar el seu grau d'organització interna (el ple peninsular del juny del 1937 acordà crear uns nous agrupaments territorials), i a la fi de la guerra passà a formar part del Moviment Llibertari Espanyol (octubre del 1938; març del 1939). Afirmà tenir 30 000 afiliats el 1936 i 150 000 el 1937. Els seus principals òrgans de premsa foren "Tierra y Libertad" (Barcelona), "Nosotros" (València) i "El Libertario" (Madrid). Havent subsistit formalment com una de les branques del Moviment Llibertari a l'exili, reaparegué a l'interior de l'Estat espanyol el 1977 ressuscitant el periòdic "Tierra y Libertad". Acusada per la policia amb relació a l'atemptat contra la sala d'espectacles Scala (1978) i altres accions violentes, ha rebutjat les imputacions de terrorisme, tot manifestant la seva simpatia pel sector més radical de la CNT. EC.

Solidaritat d'Obrers Catalans (SOC) on2572

NA Organització sindical creada pel juliol de 1958 amb el nom de Sindicats d'Obrers Cristians de Catalunya a partir de militants de l'ala esquerra de la Unió Democràtica de Catalunya, del moviment escolta, de la Joventut Obrera Catòlica i d'antics membres de la Unió de Treballadors Cristians de Catalunya. L'any 1961, amb la incorporació d'un actiu grup de la Germandat Obrera d'Acció Catòlica, va abandonar l'apel·latiu confessional, va evolucionar cap a posicions socialitzants i va actuar com un veritable sindicat clandestí. El 1962 va prendre part en la fundació de l'Aliança Sindical Obrera, i el 1964 va ser present en la fundació del moviment Comissions Obreres, encara que poc després se'n va desvincular. Celebrà el primer congrés el 1962 i el segon el 1970, en un context de forta crisi interna que va culminar en una escissió el 1971. Aquest fet va determinar una situació de paràlisi que es va perllongar durant l'etapa final del Franquisme. DCEFID.

Unió General de Treballadors (UGT) on2574

NA Central sindical de l'Estat espanyol. El congrés fundacional, per iniciativa del Centre Obrer de Mataró, tingué lloc a Barcelona del 12 al 14 d'agost de 1888, amb assistència de 25 delegats que representaven 41 societats obreres de Catalunya (Mataró, Barcelona, Vic i Manlleu), Castelló i Madrid, bàsicament. El primer consell estatal fou presidit per A.García Quejido. Formada inicialment per 29 societats i uns 3 300 afiliats, no aconseguí d'implantar-se a Catalunya, però sí a Madrid (hi acollia la meitat dels seus afiliats), al País Basc (on destacà el seu dirigent F.Perezagua) i Astúries. Fou un sindicat de classe, democràtic, moderat, disciplinat, d'ideologia socialista i molt influït pel Partido Socialista Obrero Español. Utilitzà la tàctica de les vagues pacífiques i ben organitzades per a aconseguir millores en la condició del proletariat; conjuntament amb el PSOE, creà associacions assistencials i de resistència, cooperatives de consum i cases del poble. Malgrat l'oposició del dirigent ugetista català J.Comaposada, el 1899 el consell estatal es traslladà a Madrid, on P.Iglesias ocupà la presidència i García Quejido la secretaria general. La UGT s'organitzà inicialment en federacions d'oficis i el 1925 adoptà el sistema actual de federacions d'indústria. El 1890 celebrà per primer cop l'u de maig. El seu creixement fou lent, però mantingut: 29 000 afiliats l'any 1901, 57 000 el 1905, 78 000 el 1911, 148 000 el 1913, 211 000 el 1920, fins a arribar a 277 000 el 1930. Era constituïda en la seva major part per obrers industrials. La seva línia reformista l'enfrontà amb els anarquistes, bé que hi aconseguí algunes enteses, com ara la que protagonitzà A.Fabra i Ribas el 1909 a Catalunya durant la Setmana Tràgica. En alguns moments prengué actituds clarament revolucionàries, com per exemple arran de la convocatòria de la vaga general del 1917. En la dècada del 1910 augmentà la seva influència entre el proletariat miner, on destacaren els seus dirigents M.Llaneza i R.González Peña; a partir del 1920 inicià la seva penetració en els medis camperols d'Andalusia. Després de l'escissió comunista del PSOE (1921), es consolidà la línia reformista, impulsada per F.Largo Caballero i J.Besteiro. Malgrat condemnar el cop d'estat del general Primo de Rivera, el seu secretari general Largo Caballero fou secretari d'estat i la UGT aprofità la tolerància de què gaudí per part del dictador i el fet d'ésser l'única central sindical en la legalitat per a intervenir en els comitès paritaris, consolidar-ne l'organització i estendre'n la influència en les zones rurals d'Extremadura, Castella i Aragó. Es negà, en contra del parer de J.Besteiro, a participar en l'Assemblea Nacional creada pel dictador, i s'uní al moviment revolucionari que dugué la República. Un fruit d'aquesta influència en els medis

camperols fou la creació, el 1930, de la Federació Nacional de Treballadors de la Terra (FNNTT), que aconseguí un creixement espectacular (dels 36 000 afiliats inicials a més de 451 000 l'any 1933). En instaurar-se la República, la UGT era la central sindical més influent, i el seu creixement augmentà de manera considerable, fins al punt de sobrepassar el milió d'afiliats l'any 1932. Tanmateix, no foren ateses les seves reivindicacions pels primers governs de la República, que comptaven amb participació socialista, i això afavorí la seva radicalització. En produir-se la victòria electoral de les dretes (1933), s'hi imposà la línia d'unitat proletària defensada aleshores per Largo Caballero, que fou elegit secretari general al gener del 1934. La UGT formà part de l'Aliança Obrera, que tingué la seva màxima realització a Astúries, on impulsà, amb la col·laboració de la CNT, l'aixecament revolucionari de l'octubre del 1934; malgrat el fracàs del moviment, el prestigi de la UGT en sortí enrobustit. El 1935 s'hi incorporà la Confederació General del Treball Unitària, d'influència comunista. Participà en el Front Popular del 1936, però es negà a formar part del govern i buscà una aliança amb la CNT. En produir-se la insurrecció militar del juliol del 1936, la UGT, juntament amb la CNT, tingué un paper decisiu en la victòria republicana a les principals ciutats de l'Estat espanyol, i formà part dels organismes revolucionaris que es crearen en els primers dies de la Guerra Civil. Més tard, en formar-se el govern Largo Caballero, la UGT donà suport a la legalitat republicana. Durant la guerra, la influència comunista hi cresqué, i una nova directiva, presidida per R. González Peña, donà suport al govern Negrín. Amb la victòria del general Franco, la UGT fou declarada il·legal, el seu patrimoni confiscat i la seva organització destruïda. Es reorganitzà a l'exili i, malgrat la repressió a què fou sotmesa a l'interior del país, subsistí en la clandestinitat i formà part de diversos organismes de l'oposició democràtica al règim franquista. Fou membre de la Federació Sindical Mundial i, més tard, de la Confederació Internacional de Sindicats Lliures, a través de la qual denuncià davant de la OIT la violació dels drets sindicals per part del govern franquista. El 1961 formà l'Aliança Sindical amb la CNT i, al País Basc, amb la Solidaritat de Treballadors Bascos. Es negà a participar en el moviment de les Comissions Obreres i demanà el boicot a les eleccions sindicals organitzades per la CNS. Mort el dictador, fou legalitzada (1977) i aconseguí un ressorgiment espectacular: al final del mateix any superava la xifra d'1 300 000 afiliats, notablement implantada als Països Catalans, Andalusia, País Basc i Madrid. La seva estratègia es basà en l'establiment d'acords marc amb la gran patronal (CEDE) i amb el govern, sobretot des de l'accés dels socialistes al poder (1982). La seva vinculació al PSOE es veié greument afectada arran de la dimissió de N. Redondo i altres càrrecs sindicals de llur escó parlamentari (1977) i, sobretot, arran de la convocatòria de diverses vagues generals, juntament amb Comissions Obreres, com a protesta per la política econòmica del govern socialista (1988, 1992 i 1994). En 1976-94 en fou el secretari general Nicolás Redondo i, a partir d'aquest darrer any, Cándido Méndez, el qual inicià un apropament a la patronal i al govern. La relació amb el govern es deteriorà a partir del 1999, any en què el PP assolí la majoria absoluta; el 2002 impulsà una convocatòria de vaga general juntament amb Comissions Obreres en rebuig a la política social del PP. És el segon sindicat espanyol quant a nombre de militants i el primer des del 1982, quant a delegats sindicals. EC.

Unió Sindical Obrera de Catalunya (USO) on2573

NA Sindicat creat el 1960 al País Basc i Astúries per militants de la Joventut Obrera Catòlica, que va tenir presència a Catalunya des de l'any 1965 a partir de l'actuació d'elements d'inspiració cristiana de la mateixa JOC i de la GOAC. En la carta fundacional (1961), es definia com un "sindicat socialista i autogestionari" sense fer cap referència confessional. Mantenia una actitud crítica respecte a l'actuació de les centrals sindicals històriques sota el Franquisme, i plantejava un sindicalisme de tarannà pragmàtic, independent dels partits polítics i superador de la Guerra Civil, defensor d'un socialisme renovat, partidari d'una actuació directa a les fàbriques i en la negociació de convenis, així com de participar en les eleccions sindicals. Els seus dos grans eixos foren l'autonomia i l'autogestió. El notable èxit de la USO es va basar en el caire nou i dinàmic, amb voluntat de tenir una incidència quotidiana als centres de treball, la qual cosa representava un model especialment atractiu per als treballadors joves atès que es tractava d'un sindicalisme capaç d'adaptar-se a les noves realitats de la classe treballadora. Partidari de plantejaments de tipus unitari, entre 1966 i 1968 va participar en el moviment de CCOO, fins que se'n va separar per l'estreta dependència d'aquests respecte als comunistes. Al final de la dictadura, i des d'un punt de vista quantitatiu, representava la segona força sindical de Catalunya. DCEFID.

Descriptors d'unitats militars on5234

Descriptors de la División Azul on5634

División Azul on5635

UP División Española de Voluntarios

NA Unitat militar espanyola que participà en la Segona Guerra Mundial amb les tropes del Tercer Reich. La invasió alemanya de l'URSS pel juny de 1941 fou l'ocasió propícia perquè, amb l'enviament de la División Azul, Franco demostrés el seu suport absolut a la causa de l'Eix. D'aquesta manera, a més, responia a les pressions dels nuclis falangistes, pagava l'ajut facilitat pel règim alemany durant la Guerra Civil i pretenia participar, també, en el futur repartiment del

botí un cop s'acabés el conflicte. Els voluntaris foren destinats al sector situat vora la ciutat Novgorod i, després, a les rodalies de Sant Petersburg-Leningrad, on combateren fins a la dissolució de la unitat per l'octubre de 1943, vist l'evident canvi de rumb que havia pres la guerra. DCEFID.

Descriptors Brigades Internacionals on3506

Batalló Abraham Lincoln on3519

Batalló Garibaldi on3518

Centúria Commune de París on3516

Centúria Gastone Sozzi on3514

Centúria Giustizia e Libertà on3515

Centúria Thaelmann on3513

Centúria Thomas Mann on3517

Descriptors Milícies populars on960

Centúria Gastone Stozzi on979

Cinquè Regiment de Milícies Populars on3522

UP Quinto Regimiento

Columna 19 de Juliol on973

Columna Ascaso on964

Columna Capità Bayo on977

Columna de Hierro on970

Columna Del Barrio on972

UP Columna Carles Marx
Columna Trueba-Del Barrio

Columna del coronel Villalba on975

Columna Durruti on961

Columna Fernández Bujande on967

Columna Hilario-Zamora on965

Columna Lenin on971

UP Columna Maurín
Primera Columna del POUM

Columna Llibertat on978

Columna Los Aguiluchos on962

Columna Macià-Companys on974

UP Quarta Columna

Columna Oltra Picó on976

Columna Ortiz on963

Columna Rojo y Negra on968

Columna Tierra y Libertad on969

Columna Torres-Benedito on966

Milícies Alpines on5443

UP Milícies Pirinenques

NA Milícies que es formaren espontàniament en iniciar-se la Guerra Civil per membres de grups del món esportiu, com la Unió Excursionista de Catalunya, els Boy Scouts de Catalunya, i d'Entitats com l'Ateneu Enciclopèdic Popular, el CADCI, el grup Rafael de Casanova, Palestra, el FNEC i alguns membres d'Estat Català i de Nosaltes Sols. Les Milícies Alpines s'oferiren al Comitè de Milícies Antifeixistes per cobrir el front nord d'Aragó (agost del 1936), difícil per la seva muntanyositat, i foren posades a les ordres de l'oficial de complement Josep M.Benet i de Caparà (amb el grau de comandant) i del capità Carles Balaguer; la unitat fou rebatejada amb el nom de Milícies Pirinenques. Poc després reberen l'ordre d'organitzar-se segons el sistema militar tradicional (setembre del 1936); la unitat restà sota la dependència directa de la Generalitat de Catalunya. EC.

Descriptors centres de privació de llibertat on2703

Descriptors Batallons de Treballadors on2758

TR Batallons de Treballadors (BBTT) ts2891

Descriptors Batallons de Treballadors on2758

Descriptors Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors on2759

TR Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors (BDST) ts2892

Descriptors Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors on2759

Descriptors Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors Penats on2760

TR Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors Penats (BDSTP) ts2893

Descriptors Batallons Disciplinaris de Soldats Treballadors Penats on2760

Descriptors Camps d'extermini nazis on2748

TR Camps d'extermini nazis ts2887

Descriptors Camps d'extermini nazis on2748

Camp d'extermini de Belzec on2749

Camp d'extermini de Chelmno on2750

Camp d'extermini de Majdanek on2752

Camp d'extermini de Sobibor on2754

Camp d'extermini de Treblinka on2753

Camp d'extermini d'Auschwitz-Birkenau on2751

Descriptors Camps de concentració on2704

TR Camps de concentració ts2885

Descriptors Camps de concentració on2704

Descriptors Camps de concentració francesos on2755

TR Camps de concentració francesos ts2888

Descriptors Camps de concentració francesos on2755

Camp de concentració d'Alliers on5662

Camp de concentració de Rennes on5672

NA Camp mixte que s'usarà durant la Segona Guerra Mundial com a camp de concentració de nòmades. Holocaust Survivors and Victims Database.

Camp de concentració d'Agde on2859

Camp de concentració d'Argeliers on4154

Camp de concentració d'Arles sur Tech on4153

Camp de concentració d'Oraison on2846

Camp de concentració de Barcarès on2858

Camp de concentració de Belle ile en mer on4155

Camp de concentració de Berck-sur-Mer on4156

Camp de concentració de Besiers on4152

Camp de concentració de Bram on2847

Camp de concentració de Brens on2843

Camp de concentració de Carcassona on4134

Camp de concentració de Cayeux-sur-Mer on4133

Camp de concentració de Ceilhès on4132

Camp de concentració de Chabane on2841

Camp de concentració de Charmont on4125

Camp de concentració de Chartes on4130

Camp de concentració de Chibron on2851

Camp de concentració de Cotlliure on4135

Camp de concentració Commune de Lorques on4129

Camp de concentració de Creuse on4127
Camp de concentració de Fort-Barraux on2842
Camp de concentració de Gaillon on4122
Camp de concentració de Grenoble on4121
Camp de concentració de Gurs on2852
Camp de concentració d'Hérault on4123
Camp de concentració de Juigné-les-Moutiers on4126
Camp de concentració de la Bretanya on2860
Camp de concentració de La Guiche on2839
Camp de concentració de Le Chaffaut on2845
Camp de concentració Les Milles on2849
Camp de concentració de Leteux on4124
Camp de concentració de Marsella on2850
Camp de concentració de Mazerès on4145
Camp de concentració de Mesnil-les-Hurlus on4151
Camp de concentració de Moisdon-la Rivière on4150
Camp de concentració de Montmédy on4143
Camp de concentració de Nexon on2837
Camp de concentració de Noe on4149
Camp de concentració de Ploemeur on4131
Camp de concentració de Poitiers on4148
Camp de concentració de Prats de Molló on4147
Camp de concentració de Providence on4146
Camp de concentració de Quartier Gribeauval on4136
Camp de concentració de Ressabadó on4144
Camp de concentració de Rieucros on2840
Camp de concentració de Rivesaltes on2855
UP Camp de Joffre
Camp de concentració de Sant Cebrià on2856
Camp de concentració de Saint-Tropez on4142
Camp de concentració de Septfonds on2854
Camp de concentració de Septraus on4141
Camp de concentració de Sisteron on2844
Camp de concentració de St. Paul d'Eyjeaux on2838
Camp de concentració de St. Suplice on2848
Camp de concentració de Vernet on2853
Camp de concentració de Vernet d'Ariege on4139
Camp de concentració de Vernet et de Mazerès on4138
Camp de concentració de Villars-les-Dombes on4137
Camp de concentració de Clocher on4128
Vaixell Hospital de Refugiats de Marsella on4157

Descriptors Camps de concentració francesos al nord de l'Àfrica on2756

TR Camps de concentració francesos al nord de l'Àfrica is2889

Camps de concentració a Tunísia on5724

Camp de concentració de Meheri-Zebbeus on5733

Camp de concentració de Bizerta on5734

Camp de concentració de Gardimaou on5735

Camp de concentració d'Sfax on5736

Camp de concentració de Sousse on5737

Camp de concentració de Monte Chambi on5738

Camp de concentració de Zarzis on5739

Camp de concentració d'Avenue de Tunis on2806

Camp de concentració de Cap Bon on2813

Camp de concentració de Gafsa on2816

Camp de concentració de Kasserine on2815

Camp de concentració de Meknassy on2817

Camps de concentració al Marroc on5725

Camp de concentració de Bou Arfa on5740

Camp de concentració de Missouri on2804

Camps de concentració a Algèria on5726

Camp de concentració de Suzzoni on5728

Camp de concentració de Kenadsa on5729

Camp de concentració de Kenchela on5730

Camp de concentració de Constantina on5731

Camp de concentració d'Oran on5732

Camp de concentració d'Alger on2809

Camp de concentració de Camp Morand on2810

[UP](#) Camp de concentració de Boukhari

Camp de concentració de Djelfa on2812

Camp de concentració de Adrar on2814

Camp de concentració de Relizane on2807

Camp de concentració de Cherchell on2808

Camp de concentració de Ravin Blanc on2805

Descriptors Camps de concentració franquistes on2757

[TR](#) Camps de concentració franquistes ts2890

Descriptors Camps de concentració franquistes on2757

Descriptors Camps de concentració franquistes a La Corunya on4310

Camp de concentració de Betanzos on4355

[NA](#) Betanzos

Camp de concentració de Cedeira on4383

[NA](#) Cedeira

Camp de concentració de Ferrol on4311

[NA](#) Ferrol

Camp de concentració de A Corunya on4494

[NA](#) Coruña (A)

Camp de concentració de Lavacolla on4545

[NA](#) Santiago de Compostela

Camp de concentració de Padrón on4555

[NA](#) Padrón

Camp de concentració de Puebla de Caramiñal on4517

[NA](#) Pobra do Caramiñal (A)

Camp de concentració de Rianxo on4421

[NA](#) Rianxo

Descriptors Camps de concentració franquistes a Alacant on4438

Camp de concentració d'Alacant on4484

[NA](#) Alicante/Alacant

Camp de concentració d'Albatera on4439

[NA](#) Albatera

Camp de concentració d'Alcoi on4483

[NA](#) Alcoy/Alcoi

Camp de concentració de Los Arenales on4480

[NA](#) Elche/Elx

Fàbrica Número 2 on4495

[NA](#) Elche/Elx

Descriptors Camps de concentració franquistes a Àlaba on4431

Camp de concentració de Murguia on4463

[NA](#) Zuia

Camp de concentració de Vitòria on4450

[NA](#) Vitoria-Gasteiz

Camp de concentració Plaça de braus de Vitòria on4432

[NA](#) Vitoria-Gasteiz

Descriptors Camps de concentració franquistes a Albacete on4339

Camp de concentració d'Albacete on4440

[NA](#) Albacete

Camp de concentració d'Alcaraz on4423

[NA](#) Alcaraz

Camp de concentració d'Almansa on4340

[NA](#) Almansa

Camp de concentració d'Hellín on4553

[NA](#) Hellín

Descriptors Camps de concentració franquistes a Almeria on4461

Camp de concentració d'Almeria on4549

[NA](#) Almería

Camp de concentració de Sotomayor-Viator on4531

[NA](#) Viator

Camp de concentració de Tíjola on4462

[NA](#) Tíjola

Descriptors Camps de concentració franquistes a Astúries on4407

Camp de concentració d'Avilés on4520

[NA](#) Avilés

Camp de concentració d'Oviedo on4408

[NA](#) Oviedo

Camp de concentració de Candas on4490

[NA](#) Carreño

Camp de concentració de Cangas de Onís on4536

[NA](#) Cangas de Onís

Camp de concentració de Figueras de Castropol on4497

[NA](#) Castropol

Camp de concentració de Vidriera on4510

[NA](#)

Avilés

Descriptors Camps de concentració franquistes a Badajoz on4344

Camp de concentració d'Almendralejo on4363

[NA](#) Almendralejo

Camp de concentració de Badajoz on4345

[NA](#) Badajoz

Camp de concentració de Castuera on4373

[NA](#) Castuera

Camp de concentració de Mérida on4360

[NA](#) Mérida

Camp de concentració de Siruela on4424

[NA](#) Siruela

Descriptors Camps de concentració franquistes a Barcelona on4308

Camp de concentració d'Horta on4096

[NA](#) Barcelona, Barcelonès

Camp de concentració d'Igualada on4104

[NA](#) Igualada, Anoia

Camp de concentració de Torelló on4107

[NA](#) Torelló, Osona

Camp de concentració de Vic on4114

[NA](#) Vic, Osona

Descriptors Camps de concentració franquistes a Burgos on4320

Camp de concentració d'Aranda de Duero on4348

[NA](#) Aranda de Duero

Camp de concentració de Burgos on4381

[NA](#) Burgos

Camp de concentració de Lerma on4321

[NA](#) Lerma

Camp de concentració de Miranda de Ebro on4384

[NA](#) Miranda de Ebro

Camp de concentració de San Pedro de Cardeña on4546

[NA](#) Burgos

Camp de concentració de Villafría on4361

[NA](#) Burgos

Descriptors Camps de concentració franquistes a Càceres on4413

Camp de concentració de Càceres on4532

[NA](#) Càceres

Camp de concentració de Cijara on4496

[NA](#) Alía

Camp de concentració de Plasència on4414

Camp de concentració de Trujillo on4451

[NA](#) Trujillo

Descriptors Camps de concentració franquistes a Cadis on4392

Camp de concentració de Cadis on4519

[NA](#) Cádiz

Camp de concentració de Puerto Real on4419

[NA](#) Puerto Real

Camp de concentració de Rota on4393

[NA](#) Rota

Descriptors Camps de concentració franquistes a Cantàbria on4337

Camp de concentració de Corban on4511

[NA](#) Santander

Camp de concentració de la Magdalena on4338

[NA](#) Santander

Camp de concentració de Santander on4387

[NA](#) Santander

Camp de concentració de Santoña on4389

[NA](#) Santoña

Camp de concentració Plaça de braus de Santander on4433

[NA](#) Santander

Descriptors Camps de concentració franquistes a Castelló on4353

Camp de concentració d'Alcora on4552

[NA](#) Alcora (l')

Camp de concentració d'Almenara on4354

[NA](#) Almenara

Camp de concentració de Borriol on4472

[NA](#) Borriol

Camp de concentració de Borriana on4508

[NA](#) Borriana/Burriana

Camp de concentració de Castelló on4527

[NA](#) Castellón de la Plana/Castelló de la Plana

Camp de concentració de Chilches/Xilxes on4493

[NA](#) Chilches/Xilxes

Camp de concentració de la Vall d'Uixó on4543

[NA](#) Vall d'Uixo (la)

Camp de concentració de Moncofa on4394

[NA](#) Moncofa

Camp de concentració de Pina on4409

[NA](#) Pina de Montalgrao

Camp de concentració de Soneja on4415

[NA](#) Soneja

Camp de concentració de Sot de Ferrer on4446

[NA](#) Sot de Ferrer

Descriptors Camps de concentració franquistes a Ceuta on4296

Camp de concentració de Ceuta on4369

[NA](#) Ceuta

Camp de concentració de García Aldave on4297

[NA](#) Ceuta

Descriptors Camps de concentració franquistes a Ciudad Real on4357

Camp de concentració d'Almadenejos on4509

[NA](#) Almadenejos

Camp de concentració d'Almagro on4358

[NA](#) Almagro

Camp de concentració de Ciudad Real on4368

[NA](#) Ciudad Real

Camp de concentració de La Puebla on4503

[NA](#) Pozuelo de Calatrava

Camp de concentració de Manzanares on4430

[NA](#) Manzanares

Camp de concentració de Valdepeñas on4454

[NA](#) Valdepeñas

Descriptors Camps de concentració franquistes a Còrdova on4328

Camp de concentració de Cardena on4378

[NA](#) Cardena

Camp de concentració de Cerro Muriano on4492

[NA](#) Córdoba

Camp de concentració de Còrdova on4477

[NA](#) Córdoba

Camp de concentració de Granjuela on4500

[NA](#) Granjuela (La)

Camp de concentració de Hinojosa del Duque on4329

[NA](#) Hinojosa del Duque, Córdoba

Camp de concentració de Los Blázquez on4514

[NA](#) Blázquez (Los)

Camp de concentració de Montilla on4391

[NA](#) Montilla

Camp de concentració de Valsequillo on4434

[NA](#) Valsequillo

Camp de concentració de Villanueva del Terrible on4548

[NA](#) Peñarroya-Pueblonuevo

Descriptors Camps de concentració franquistes a Conca on4374

Camp de concentració de Conca on4376

[NA](#) Cuenca

Camp de concentració de Tarancón on4530

[NA](#) Cuenca

Descriptors Camps de concentració franquistes a Girona on4309

Camp de concentració d'Olot on4112

[NA](#) Olot, Garrotxa

Camp de concentració de Figueres on4098

[UP](#) Camp de concentració de La Carbonera

[NA](#) Figueres, Alt Empordà

Camp de concentració de Girona on4100

[NA](#) Girona, Gironès

Camp de concentració de Puigcerdà on4117

[NA](#) Puigcerdà, Cerdanya

Camp de concentració de Sant Feliu de Guíxols on4116

[NA](#) Sant Feliu de Guíxols, Baix Empordà

Descriptors Camps de concentració franquistes a Granada on4299

Camp de concentració d'Armillà i Padul on4522

[NA](#) Armilla

Camp de concentració de Benalúa de Guadix on4467

[NA](#) Granada

Camp de concentració de Granada on4305

[NA](#) Granada

Camp de concentració de Guadix on4301

[NA](#) Guadix

Camp de concentració de Motril i Viator on4390

[NA](#) Motril

Camp de concentració de Padul on4442

[NA](#) Padul

Camp de concentració de Pinos Puente on4475

[NA](#) Granada

Descriptors Camps de concentració franquistes a Guadalajara on4303

Camp de concentració Casa del Guarda on4366

[NA](#) Trijueque

Camp de concentració de Gargoles on4499

[NA](#) Cifuentes

Camp de concentració de Guadalajara on4304

[NA](#) Guadalajara

Camp de concentració de Piqueres on4523

[NA](#) Piqueras

Camp de concentració de Polígono 1 on4416

[NA](#) Guadalajara

Descriptors Camps de concentració franquistes a Guipúscoa on4330

Camp de concentració d'Irun on4331

[NA](#) Irun

Camp de concentració de Cestona/Zestoa on4370

[NA](#) Zestoa

Camp de concentració de Fuenterrabía on4498

[NA](#) Hondarribia

Camp de concentració de Sant Sebastià on4551

[NA](#) Donostia-San Sebastián

Camp de concentració Plaça de braus de Sant Sebastià on4550

[NA](#) Donostia-San Sebastián

Descriptors Camps de concentració franquistes a Huelva on4333

Camp de concentració de Huelva on4334

[NA](#) Huelva

Descriptors Camps de concentració franquistes a Osca on4315

Camp de concentració de Barbastro on4371

[NA](#) Barbastro

Camp de concentració d'Osca on4332

[NA](#) Huesca

Camp de concentració de Jaca on4316

[NA](#) Jaca

Descriptors Camps de concentració franquistes a Jaén on4326

Camp de concentració d'Higuera de Calatrava on4327

[NA](#) Higuera de Calatrava

Camp de concentració de Jaén on4362

[NA](#) Jaén

Camp de concentració de Santiago de Calatrava on4388

[NA](#) Santiago de Calatrava

Camp de concentració de Santiaguillo on4533

[NA](#) Santiaguillo de Calatrava

Descriptors Camps de concentració franquistes a La Rioja on4300

Camp de concentració d'Haro on4302

[NA](#) Haro

Camp de concentració de Logronyo on4441

[NA](#) Logroño

Descriptors Camps de concentració franquistes a Lleó on4346

Camp de concentració d'Astorga on4347

[NA](#) Astorga

Camp de concentració de San Marcos on4528

[NA](#) León

Camp de concentració de Santa Ana on4464

[NA](#) León

Descriptors Camps de concentració franquistes a les Illes Balears on4385

Camp de concentració de Palma de Mallorca on4481

[NA](#) Palma

Camps de concentració de Son Amoixa on4386
NA Manacor

Descriptors Camps de concentració franquistes a Lleida on4317

Camp de concentració d'Os de Balaguer on4111
NA Os de Balaguer, Noguera

Camp de concentració de Balaguer on4106
NA Balaguer, Noguera

Camp de concentració de Castellnou de Bassella on4491
NA Bassella, Alt Urgell

Camp de concentració de Cervera on4108
UP Camp de concentració de la Universitat de Cervera
NA Cervera, Segarra

Camp de concentració de la fàbrica del ciment on5431
UP Camp de concentració de la Fàbrica Cros
Hotel Ciment
NA Cervera

Camp de concentració de La Panera on5433
NA Lleida

Camp de concentració de les Borges Blanques on4319
NA Borges Blanques, les; Garrigues

Camp de concentració de Lleida on4110
NA Lleida, Segrià

Camp de concentració del Seminari Vell on4109
NA Lleida, Segrià

Descriptors Camps de concentració franquistes a Lugo on4506

Camp de concentració de la Rillera on4507
NA Lugo

Descriptors Camps de concentració franquistes a Madrid on4313

Camp de concentració d'Alcalá de Henares on4478
NA Alcalá de Henares

Camp de concentració de Carabanchel on4379
NA Madrid

Camp de concentració de Duque de Sexto on4314
NA Madrid

Camp de concentració de Guzmán el Bueno on4501
NA Madrid

Camp de concentració de Madrid on4443
NA Madrid

Camp de concentració de Manicomio on4479
NA Alcalá de Henares

Camp de concentració de Miguel de Unamuno on4397
NA Madrid

Camp de concentració de Pinto on4410
NA Madrid

Camp de concentració de Rebes del Jarama on4420
NA Rivas-Vaciamadrid

Camp de concentració de Retamares on4526
NA Pozuelo de Alarcón

Camp de concentració de Valdehiguera on4396
NA Madrid

Camp de concentració de Vallecas on4457
NA Madrid

Descriptors Camps de concentració franquistes a Màlaga on4349

Camp de concentració d'Antequera on4350

[NA](#) Antequera

Camp de concentració de La Aurora on4473

[NA](#) Málaga

Camp de concentració de Larios on4544

[NA](#) Málaga

Camp de concentració de Màlaga on4485

[NA](#) Málaga

Camp de concentració de Ronda on4395

[NA](#) Ronda

Camp de concentració de Torremolinos on4459

[NA](#) Torremolinos

Descriptors Camps de concentració franquistes a Melilla on4452

Camp de concentració d'Alcazaba de Zeluán on4487

[NA](#) Melilla

Camp de concentració de Melilla on4453

[NA](#) Melilla

Descriptors Camps de concentració franquistes a Múrcia on4364

Camp de concentració de San Cayetano on4516

[NA](#) Torre-Pacheco

Camp de concentració de Cartagena on4365

[NA](#) Cartagena

Camp de concentració de Lorca on4435

[NA](#) Lorca

Descriptors Camps de concentració franquistes a Navarra on4401

Camp de concentració d'Estella on4482

[NA](#) Estella/Lizarra

Camp de concentració d'Irache on4502

[NA](#) Ayegui

Camp de concentració de La Merced on4466

[NA](#) Pamplona/Iruña

Camp de concentració de Monreal on4402

[NA](#) Monreal

Camp de concentració de Pamplona on4469

[NA](#) Pamplona/Iruña

Descriptors Camps de concentració franquistes a Palència on4405

Camp de concentració de Palència on4406

[NA](#) Palencia

Escuela Berougueta on4486

[NA](#) Palencia

Descriptors Camps de concentració franquistes a Pontevedra on4417

Camp de concentració de La Guardia on4465

[NA](#) Guarda (A)

Camp de concentració de Pontevedra on4418

[NA](#) Pontevedra

Camp de concentració de Santa María de Oya on4535

[NA](#) Oia

Descriptors Camps de concentració franquistes a Salamanca on4324

Camp de concentració de Ciudad Rodrigo on4367

[NA](#) Ciudad Rodrigo

Camp de concentració de la Plaça de braus de Salamanca on4325

[NA](#) Salamanca

Descriptors Camps de concentració franquistes a Segòvia on4398

Camp de concentració de Segòvia on4399

[NA](#) Segovia

Descriptors Camps de concentració franquistes a Sevilla on4335

Camp de concentració de Colector on4336

[NA](#) Sevilla

Camp de concentració de La Rinconada on4547

[NA](#) Sevilla

Camp de concentració de La Rinconada (Sevilla) on4556

[NA](#) Rinconada (La)

Camp de concentració de Sanlúcar la Mayor on4539

[NA](#) Sanlúcar la Mayor

Camp de concentració de Sevilla on4400

[NA](#) Sevilla

Descriptors Camps de concentració franquistes a Sòria on4411

Camp de concentració de Burgo de Osma on4513

[NA](#) Burgo de Osma-Ciudad de Osma

Camp de concentració de Medinaceli on4458

[NA](#) Medinaceli

Camp de concentració de Riduejo on4524

[NA](#) Arcos de Jalón

Camp de concentració de Santa Clara on4412

[NA](#) Soria

Camp de concentració de Santa María de Huerta on4537

[NA](#) Santa María de Huerta

Camp de concentració de Sòria on4445

[NA](#) Soria

Descriptors camps de concentració franquistes a Tarragona on4298

Camp de concentració d'Horta de Sant Joan on4105

[NA](#) Horta de Sant Joan, Terra Alta

Camp de concentració de Falset on4099

[NA](#) Falset, Priorat

Camp de concentració de Gandesa on4097

[NA](#) Gandesa, Terra Alta

Camp de concentració de Hermanos de la Doctrina Cristiana on4095

[NA](#) Tarragona, Tarragonès

Camp de concentració de la Fatarella on4103

[NA](#) Fatarella, la; Terra Alta

Camp de concentració de les Carmelitas on4318

[NA](#) Tarragona, Tarragonès

Camp de concentració de les Oblatas on4101

[NA](#) Tarragona, Tarragonès

Camp de concentració de Móra d'Ebre on4118

[NA](#) Móra d'Ebre, Ribera d'Ebre

Camp de concentració de Reus on4113

[NA](#) Reus, Baix Camp

Camp de concentració de Tarragona on4115

[NA](#) Tarragona, Tarragonès

Descriptors Camps de concentració franquistes a Terol on4436

Camp de concentració d'Albentosa on4437

[NA](#) Albentosa

Camp de concentració de Mases de Albentosa on4542

[NA](#) Albentosa

Camp de concentració de Santa Eulalia on4538

[NA](#) Santa Eulalia

Camp de concentració de Sarrión on4541

[NA](#) Sarrión

Camp de concentració de Terol on4447

[NA](#) Teruel

Descriptors Camps de concentració franquistes a Toledo on4403

Camp de concentració d'Ocaña on4404

[NA](#) Ocaña

Camp de concentració de Cambrillos on4489

[NA](#) Albarreal de Tajo

Camp de concentració de La Jaeña on4471

[NA](#) Talavera de la Reina

Camp de concentració de San Bernardo on4512

[NA](#) Toledo

Camp de concentració de Toledo on4448

[NA](#) Toledo

Descriptors Camps de concentració franquistes a València on4306

Camp de concentració d'Alberic on4476

[NA](#) Alberic

Camp de concentració d'Utiel on4444

[NA](#) Utiel

Camp de concentració de Faura on4312

[NA](#) Faura

Camp de concentració de Gilet-Petrés on4307

[NA](#) Gilet

Camp de concentració de Petrés on4525

[NA](#) Petrés

Camp de concentració de Porta Coeli on4521

[NA](#) Serra

Camp de concentració de Sagunt on4515

[NA](#) Sagunto/Sagunt

Camp de concentració de Torres-Torres on4529

[NA](#) Torres Torres

Camp de concentració de València on4455

[NA](#) València

Camp de concentració de Villanueva de Castellón on4474

[NA](#) València

Descriptors Camps de concentració franquistes a Valladolid on4322

Camp de concentració d'Olmedo on4422

[NA](#) Olmedo

Camp de concentració de La Santa Espina on4323

[NA](#) Valladolid

Camp de concentració de Medina de Rioseco on4428

[NA](#) Medina de Rioseco

Camp de concentració de Valladolid on4456

[NA](#) Valladolid

Camp de concentració de Villagodio on4356

[NA](#) Medina de Rioseco

Descriptors Camps de concentració franquistes a Biscaia on4342

Camp de concentració d'Armiña on4488

[NA](#) Berriatua

Camp de concentració d'Orduña on4470

[NA](#) Urduña/Orduña

Camp de concentració de Bilbao on4382

[NA](#) Bilbao

Camp de concentració de Deusto on4343

[NA](#) Bilbao

Camp de concentració de Zaldibar on4460

[NA](#) Durango

Descriptors Camps de concentració franquistes a Zamora on4426

Camp de concentració de San Marcial on4554

[NA](#) Perdigón (El)

Camp de concentració de Toro on4449

[NA](#) Toro

Camp de concentració de Zamora on4427

[NA](#) Zamora

Descriptors Camps de concentració franquistes a Saragossa on4351

Camp de concentració de Belchite on4352

[NA](#) Belchite

Camp de concentració de Calatayud on4380

[NA](#) Calatayud

Camp de concentració de Cariñena on4377

[NA](#) Zaragoza

Camp de concentració de San Gregorio on4540

[NA](#) Zaragoza

Camp de concentració de San Juan Mozarrifar on4534

[NA](#) Zaragoza

Camp de concentració de Saragossa on4429

[NA](#) Zaragoza

Descriptors Camps de concentració franquistes al Marroc on4504

Dipòsit-Base Kudia Federico on4505

[NA](#) Riffien

Descriptors Camps de concentració nazis on2705

[TR](#) Camps de concentració nazis ts2886

[Descriptors Camps de concentració nazis](#) on2705

Camp de concentració d'Arras on2728

Camp de concentració d'Aumale on2730

Camp de concentració d'Ecrouves on2747

Camp de concentració d'Esterwegen on2708

Camp de concentració d'Heinzerath on2713

Camp de concentració de Berck Plage on2727

Camp de concentració de Bergen-Belsen on2709

Camp de concentració de Brest on2732

Camp de concentració de Buchenwald on2712

Camp de concentració de Calals on2725

Camp de concentració de Cambrai on2729

Camp de concentració de Casseneuil on2736

Camp de concentració de Coëtquidan on2735

Camp de concentració de Complegne on2744

Camp de concentració de Dachau on2715
Camp de concentració de Dora-Mittelbau on2711
Camp de concentració de Drancy on2743
Camp de concentració de Flossenbürg on2719
Camp de concentració de Fort de Romainville on2742
Camp de concentració de Gross-Rossen on2722
Camp de concentració de Guelaintin on2733
Camp de concentració de Kobjercyn on2723
Camp de concentració de la Beaune-la-Rolande on2739
Camp de concentració de La Lande on2738
Camp de concentració de Longwy-Thil on2746
Camp de concentració de Mauthausen on2718
 TR Amical de Mauthausen on5661
 Camp de concentració de Mauthausen on2718
Camp de concentració de Meslay-du-Maine on2734
Camp de concentració de Natzweiler Struthof on2716
Camp de concentració de Nuengamme on2707
Camp de concentració de París on2741
Camp de concentració de Pithiviers on2740
Camp de concentració de Poitiers on2737
Camp de concentració de Ravensbrück on2706
Camp de concentració de Sachsenhausen on2710
Camp de concentració de Saleux on2731
Camp de concentració de Samer on2726
Camp de concentració de Stutthof on2721
Camp de concentració de Terezín on2720
Camp de concentració de Vittel on2745
Camp de concentració de Watten on2724
Camp de condentració de Schirmeck on2714

Descriptors Camps de treball on2763

TR Camps de treball ts2896
 Descriptors Camps de treball on2763

Camp de treball d'Ogern on2776

Camp de treball d'Omells de na Gaia on2777

Camp de treball de Concabella on2770

NA Camp de treball número 4 que, posteriorment, es traslladà a Barbens. Solè i Barjau, Queralt, Rastres de mort, dins d'Afers, 56 (2007).

Camp de treball de Falset on2771

Camp de treball de l'Arbeca on2773

Camp de treball de l'Hospitalet de l'Infant on2774

Camp de treball de la Pelosa de Roses on2772

Camp de treball del Poble Espanyol de Montjuïc on2775

Descriptors Centres d'internament d'immigrants on4164

TR Centres d'internament d'immigrants ts4163
 Descriptors Centres d'internament d'immigrants on4164

Centre d'internament del Palau de Missions de Montjuïc on4165

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals on2761

TR Colònies penitenciàries i destacaments penals ts2894

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals on2761

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Badajoz on4559

Colònia penitenciària de Montijo on3975

NA Montijo

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Barcelona on4560

Destacament penal de Barcelona on3977

NA Barcelona, Barcelonès

Destacament penal de La Gleva on3982

NA Masies de Voltregà, les; Osona

Destacament penal de Roda de Ter on3988

NA Roda de Ter, Osona

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Girona on4562

Destacament penal de Bàscara on3979

NA Bàscara, Alt Empordà

Destacament penal de Blanes on3992

NA Blanes, Selva

Destacament penal del Pasteral on3987

NA Cellera de Ter, La; Selva

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Osa on4561

Campament de Penats de Noales on3978

NA Montanuy

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Lleida on4557

Colònia penitenciària de Gardeny on3986

NA Lleida, Segrià

Colònia penitenciària de Lleida on3976

NA Lleida, Segrià

Colònia penitenciària la Guàrdia d'Ares on3973

NA Lleida, Segrià

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Madrid on4565

Destacament penal de Chozas de la Sierra on3984

NA Soto del Real

Destacament penal de Comendadoras y Torrijos on3993

NA Madrid

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Ourense on4568

Destacament penal Minas de Casaya on3994

NA Carballeda de Valdeorras

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Pontevedra on4566

Colònia penitenciària de San Simón on3991

NA Redondela

Destacament penal de Silleda on3985

NA Silleda

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Sevilla on4564

Colònia penitenciària de Dos Hermanas on3981

NA Sevilla

Destacament penal d'El Puntal on3983

NA Puebla del Río (La)

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Toledo on4558

Campament de Santa Polonia on3974

NA Talavera de la Reina

Destacament penal d'Orgaz on3990

NA Orgaz

Destacament penal d'Oropesa on3989

NA Oropesa

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals a Saragossa on4563

Campament de presos de Belchite on3980

NA Belchite

Descriptors Colònies penitenciàries i destacaments penals al Marroc on4567

Destacament penal de Fondak on3995

NA Tetuán

Descriptors Companyies de treballadors on5022

TR Companyies de treballadors ts2899

Descriptors Companyies de treballadors on5022

Descriptors Hospitals de presoners on2765

TR Descriptors Hospitals de presoners on2765

Hospitals de presoners ts2898

Descriptors Hospitals de presoners a Alacant on4574

Hospital d'Alacant on4015

NA Alicante/Alacant

Hospital de Monòver on4011

NA Monóvar/Monòver

Hospital de Novelda on4001

NA Novelda

Descriptors Hospitals de presoners a Barcelona on4572

Hospital de la Santa Creu on3999

NA Barcelona, Barcelonès

Hospital de presoners carrer Tallers on4005

NA Barcelona, Barcelonès

Descriptors Hospitals de presoners a Cadis on4580

Hospital central de Cadis on4013

NA Cádiz

Descriptors Hospitals de presoners a Cantàbria on4578

Hospital de presoners de Santander on4009

NA Santander

Hospital militar de Liérganes on4006

NA Liérganes

Descriptors Hospitals de presoners a Guipúscoa on4577

Hospital militar presoners de guerra Zumaya on4008

NA Zumaia

Descriptors Hospitals de presoners a Lleida on4573

Hospital de Lleida on4000

NA Lleida, Segrià

Descriptors Hospitals de presoners a Madrid on4576

Hospital militar de presoners de Getafe on4003

NA Getafe

Hospital penitenciari de Madrid on4004

NA Madrid

Descriptors Hospitals de presoners a Múrcia on4569

Hospital penitenciari d'Archena on3996

NA

Archena

Descriptors Hospitals de presoners a Navarra on4579

Hospital d'Estella on4012

[NA](#) Estella/Lizarra

Hospital militar de Pamplona on4014

[NA](#) Pamplona/Iruña

Descriptors Hospitals de presoners a Sevilla on4581

Hospital central de Sevilla on4016

[NA](#) Sevilla

Descriptors Hospitals de presoners a Tarragona on4575

Hospital militar de Tarragona on4002

[NA](#) Tarragona, Tarragonès

Descriptors Hospitals de presoners a Biscaia on4571

Hospital de Deusto on3998

[NA](#) Bilbao

Hospital de Gernika on4018

[NA](#) Gernika-Lumo

Hospital militar Molinar de Carranza on4007

[NA](#) Karrantza Harana/Valle de Carranza

Descriptors Hospitals de presoners a Saragossa on4570

Hospital Clínic de Saragossa on3997

[NA](#) Zaragoza

Hospital de presoners de Saragossa on4010

[NA](#) Zaragoza

Descriptors Hospitals de presoners al Marroc on4582

Hospital militar de Tetuan on4017

[NA](#) Tetuán

Descriptors Presons on2767

[TR](#) Descriptors Presons on2767

[Presons](#) ts2900

Descriptors Presons a Espanya on5721

Descriptors Presons a A Coruña on4593

Base naval de Ferrol on4594

[NA](#) Ferrol

Base naval de La Graña on4598

[NA](#) Ferrol

Presó de A Coruña on4618

[NA](#) Coruña (A)

Presó de La Escollera on4848

[NA](#) Ferrol

Presó de Santa Isabel de Santiago on4826

[NA](#) Santiago de Compostela

Presó de Santiago de Compostel·la on4764

[NA](#) Santiago de Compostela

Descriptors Presons a Alacant on4611

Castell de Santa Bàrbara on4623

[NA](#) Alicante/Alacant

Presó d'Alacant on4614

[NA](#) Alicante/Alacant

Presó d'Alcoi on4612

[NA](#) Alcoy/Alcoi

Presó d'Elx on4677

[NA](#) Elche/Elx

Presó d'Oriola on4856

[NA](#) Orihuela

Presó de San Miguel de Orihuela on4737

[NA](#) Orihuela

Descriptors Presons a Àlaba on4684

Presó de Nanclares de Oca on4719

[NA](#) Iruña Oka/Iruña de Oca

Presó de Vitòria on4685

[NA](#) Vitoria-Gasteiz

Descriptors Presons a Albacete on4649

Presó d'Albacete on4791

[NA](#) Albacete

Presó de Chinchilla on4693

[NA](#) Chinchilla de Monte-Aragón

Presó d'Hellín on4681

[NA](#) Hellín

Presó de Villarrobledo on4741

[NA](#) Villarrobledo

Presó de Yeste on4650

[NA](#) Yeste

Descriptors Presons a Almeria on4666

Presó d'Almeria on4667

[NA](#) Almería

Presó El Ingenio on4825

[NA](#) Almería

Descriptors Presons a Astúries on4670

Presó d'Avilés on4671

[NA](#) Avilés

Presó d'Oviedo on4854

[NA](#) Oviedo

Presó de Gijón on4724

[NA](#) Gijón

Presó de La Vidriera on4695

[NA](#) Avilés

Descriptors Presons a Àvila on4672

Presó d'Arévalo on4674

[NA](#) Arévalo

Presó d'Àvila on4673

[NA](#) Ávila

Descriptors Presons a Badajoz on4687

Presó d'Almendralejo on4778

[NA](#) Almendralejo

Presó de Badajoz on4779

[NA](#) Badajoz

Presó de Don Benito on4753

[NA](#) Don Benito

Presó de Mérida on4689

[NA](#) Mérida

Presó de Ribera del Fresno on4840

[NA](#) Ribera del Fresno

Presó de Santo Domingo on4688

Descriptors Presons a Barcelona on4585

Caserna de Sant Agustí on4026

NA Barcelona, Barcelonès

Castell de Figueres on4034

NA Figueres, Alt Empordà

Castell de Montjuïc on4030

NA Barcelona, Barcelonès

Cuartel de San Fernando on4028

NA Barcelona, Barcelonès

Prefectura de Policia de Barcelona on4027

NA Barcelona, Barcelonès

Prefectura de Policia de Sabadell on4035

NA Sabadell, Vallès Occidental

Presó d'Arenys de Mar on4091

NA Arenys de Mar, Maresme

Presó d'Igualada on4068

NA Igualada, Anoia

Presó de Badalona on4085

NA Badalona, Barcelonès

Presó de Berga on4083

NA Berga, Berguedà

Presó de Caldes de Montbui on4086

NA Caldes de Montbui, Vallès Oriental

Presó de Cardona on4087

NA Cardona, Bages

Presó de Corbera de Llobregat on4056

NA Corbera de Llobregat, Baix Llobregat

Presó de dones de la Trinitat on4070

NA Barcelona; Barcelonès

Presó de dones de les Corts on4074

NA Barcelona, Barcelonès

Presó de Granollers on4061

NA Granollers, Vallès Oriental

Presó de Manresa on4064

NA Manresa, Bages

Presó de Mataró on4049

NA Mataró, Maresme

Presó de Palau de les Missions on4066

NA Barcelona, Barcelonès

Presó de Poble Nou on4071

NA Barcelona; Barcelonès

Presó de Quatre Torres on4079

NA Barcelona

Presó de Sabadell on4081

NA Sabadell, Vallès Occidental

Presó de Sant Elies on4077

NA Barcelona, Barcelonès

Presó de Sant Feliu de Llobregat on4078

NA Sant Feliu de Llobregat, Baix Llobregat

Presó de Terrassa on4042

NA Terrassa, Vallès Occidental

Presó de Torelló on4803

NA Torelló, Osona

Presó de Via Laietana on5340

NA Barcelona, Barcelonès

Presó de Vic on4043

NA Vic, Osona

Presó de Vilafranca del Penedès on4048

NA Vilafranca del Penedès, Alt Penedès

Presó de Vilanova i la Geltrú on4051

NA Vilanova i la Geltrú, Garraf

Presó Model on4082

NA Barcelona, Barcelonès

Descriptors Presons a Burgos on4742

Presó de Burgos on4807

NA Burgos

Presó de Valdenoceda on4743

NA Merindad de Valdivielso

Descriptors Presons a Càceres on4664

Presó de Càceres on4703

NA Càceres

Presó de Trujillo on4665

NA Trujillo

Descriptors Presons a Cadis on4635

Presó de Cadis on4702

NA Cádiz

Presó de La Carraca on4701

NA Cádiz

Presó de Puerto de Santa María on4711

NA Puerto de Santa María (El)

Presó de Rota on4810

NA Rota

Presó de San Fernando on4834

NA San Fernando

Presó militar castell de Santa Catalina on4700

NA Cádiz

Presó militar d'Algesires on4636

NA Algeciras

Presó militar de Cadis on4699

NA Cádiz

Presó militar de Casería de Ossio on4698

NA Cádiz

Descriptors Presons a les Canàries on4828

Presó de Santa Cruz de Tenerife on4829

NA Santa Cruz de Tenerife

Descriptors Presons a Cantàbria on4595

Comandància de la Guàrdia Civil de Santander on4596

NA Santander

Presó de Dueso on4750

NA Santoña

Presó de la Vega del Pas on4720

NA Vega del Pas

Presó de Potes on4818

NA

Potes

Presó de Reinosa on4808
NA Reinosa

Presó de Santander on4613
NA Santander

Presó de Torrelavega on4629
NA Torrelavega

Descriptors Presons a Castelló on4619

Presó de Benicarló on4697
NA Benicarló

Presó de Burriana on4620
NA Borriana/Burriana

Presó de Castelló de la Plana on4705
NA Castellón de la Plana/Castelló de la Plana

Presó de Sogorb on4643
NA Segorbe

Presó de Vila-real on4653
NA Vila-real

Presó de Vinaròs on4679
NA Vinaròs

Descriptors Presons a Ceuta on4607

Presó de Ceuta on4776
NA Ceuta

Presó de García-Aldave on4777
NA Ceuta

Presó militar d'Hacho on4608
NA Ceuta

Descriptors Presons a Ciudad Real on4621

Presó d'Almadén on4622
NA Almadén

Presó de Ciudad Real on4761
NA Ciudad Real

Presó de Daimiel on4763
NA Daimiel

Presó d'Alcázar de San Juan on4626
NA Alcázar de San Juan

Presó de Partit de Valdepeñas on4817
NA Valdepeñas

Descriptors Presons a Còrdova on4716

Presó de Baena on4801
NA Baena

Presó de Còrdova on4730
NA Córdoba

Presó de Fuente Obejuna on4772
NA Fuente Obejuna

Presó de Montilla on4859
NA Montilla

Presó de Palma del Río on4717
NA Palma del Río

Descriptors Presons a Conca on4744

Presó d'Uclés on4745
NA Uclés

Presó de Belmonte on4802

[NA](#) Belmonte

Presó de Conca [on4755](#)

[NA](#) Cuenca

Descriptors Presons a Girona [on4597](#)

Presó Convent de les Adoratrius de Girona [on4089](#)

[NA](#) Girona, Gironès

Presó d'Olot [on4065](#)

[NA](#) Olot, Garrotxa

Presó de Blanes [on4084](#)

[NA](#) Blanes, Selva

Presó de Caldes de Malavella [on4076](#)

[NA](#) Caldes de Malavella, Selva

Presó de Figueres [on4092](#)

[NA](#) Figueres, Alt Empordà

Presó de Girona [on4062](#)

[NA](#) Girona, Gironès

Presó de Mieres [on4862](#)

[NA](#) Mieres, Garrotxa

Presó de Portbou [on4819](#)

[NA](#) Portbou, Alt Empordà

Presó de Puigcerdà [on4736](#)

[NA](#) Puigcerdà, Cerdanya

Presó de Ripoll [on4824](#)

[NA](#) Ripoll, Ripollès

Presó de Sant Agustí [on4694](#)

[NA](#) Castelló d'Empúries, Alt Empordà

Presó de Sant Feliu de Guíxols [on4055](#)

[NA](#) Sant Feliu de Guíxols, Baix Empordà

Presó del Seminari de Girona [on5350](#)

Presó militar Castell de San Fernando [on4032](#)

[NA](#) Figueres

Descriptors Presons a Granada [on4721](#)

Presó d'Albolote [on4790](#)

[NA](#) Granada

Presó de Baza [on4804](#)

[NA](#) Baza

Presó de Granada [on4767](#)

[NA](#) Granada

Presó de Guadix [on4823](#)

[NA](#) Guadix

Presó de Huéscar [on4722](#)

[NA](#) Huéscar

Presó de La Moraleda [on4847](#)

[NA](#) Moraleda de Zafayona

Descriptors Presons a Guadalajara [on4747](#)

Presó de Guadalajara [on4766](#)

[NA](#) Guadalajara

Presó de Sigüenza [on4748](#)

[NA](#) Sigüenza

Descriptors Presons a Guipúscoa [on4668](#)

Presó d'Irun [on4850](#)

[NA](#)

Irun

Presó de dones Saturraran on4751
NA Mutriku

Presó de Sant Sebastià on4680
NA Donostia-San Sebastián

Presó de Villabona on4669
NA Villabona

Descriptors Presons a Huelva on4624

Port pesquer de Huelva on4625
NA Huelva

Presó d'Almudévar on4728
NA Almudévar

Presó de Campillo on4686
NA Campillo (El)

Presó de Huelva on4762
NA Huelva

Presó Illes Saltés on4833
NA Huelva

Descriptors Presons a Osca on4770

Presó de Barbastro on4805
NA Huesca

Presó de Fraga on4773
NA Fraga

Presó de Forte Rapitan on4771
NA Jaca

Presó d'Osca on4806
NA Huesca

Presó de Jaca on4849
NA Jaca

Descriptors Presons a Jaén on4654

Presó d'Úbeda on4746
NA Úbeda

Presó de Jaén on4690
NA Jaén

Presó de Linares on4843
NA Linares

Presó de Martos on4866
NA Martos

Presó de Villacarrillo on4655
NA Villacarrillo

Descriptors Presons a La Rioja on4836

Presó Anguiano on4839
NA Logroño

Presó de Logronyo on4858
NA Logroño

Presó de Valvanera on4837
NA La Rioja

Descriptors Presons a Las Palmas on4609

Presó de Las Palmas de Gran Canaria on4676
NA Palmas de Gran Canaria (Las)

Presó militar de Gando on4610
NA Telde, Gran Canaria

Descriptors Presons a Lleó on4691

Presó d'Astorga on4781

NA Astorga

Presó de Lleó on4692

NA León

Descriptors Presons a les Illes Balears on4706

Presó de Formentera on4774

NA Formentera

Presó de Palma de Mallorca on4707

NA Palma

Presó militar de la Mola on4731

NA Maó

Presó militar de Menorca on4740

NA Maó

Descriptors Presons a Lleida on4586

Castell de Lleida on4031

NA Lleida

Presó d'Àger on4615

NA Àger, Noguera

Presó de Balaguer on4090

NA Balaguer, Noguera

Presó de Cervera on4795

NA Cervera, Segarra

Presó de Gardeny on4094

NA Lleida, Segrià

Presó de la Seu d'Urgell on4052

NA Seu d'Urgell, la; Alt Urgell

Presó de les Borges Blanques on4072

NA Borges Blanques, les; Garrigues

Presó de Lleida on4075

NA Lleida, Segrià

Presó de Ponent on4822

NA Lleida, Segrià

Presó de Seròs on4718

NA Seròs, Segrià

Presó de Solsona on4041

NA Solsona, Solsonès

Presó de Sort on4040

NA Sort, Pallars Sobirà

Presó de Tàrrrega on4021

NA Tàrrrega, Urgell

Presó de Tremp on4047

NA Tremp, Pallars Jussà

Presó de Viella on4050

NA Vielha e Mijaran, Val d'Aran

Presó de Vinaixa on4044

NA Vinaixa, Garrigues

Descriptors Presons a Lugo on4860

Presó de Lugo on4861

NA Lugo

Descriptors Presons a Madrid on4601

Presó d'Alcalá de Henares on4683

NA Alcalá de Henares

- Presó d'Aranjuez** on4783
NA Aranjuez
- Presó de Cisne** on4784
NA Madrid
- Presó de Colmenar Viejo** on4759
NA Colmenar Viejo
- Presó de Comendadoras** on4758
NA Madrid
- Presó de Conde de Peñalver** on4757
NA Madrid
- Presó de Guadarrama** on4765
NA Guadarrama
- Presó de La Moraleja** on4846
NA Madrid
- Presó de Las Ventas** on4844
NA Madrid
- Presó de Madrid** on4845
NA Madrid
- Presó de Porlier** on4820
NA Madrid
- Presó de San Anton** on4832
NA Madrid
- Presó de San Martín de Valdeiglesias** on4709
NA San Martín de Valdeiglesias
- Presó de Santa Engracia** on4827
NA Madrid
- Presó de Santa Rita** on4749
NA Madrid
- Presó de Valdemanco** on4831
NA Valdemanco
- Presó de Victoria Kent** on4657
NA Madrid
- Presó de Yaserías** on4652
NA Madrid
- Presó de Yeste** on4651
NA Yeste
- Presó Príncipe de Asturias** on4602
NA Madrid
- Presons de Carabanchel** on4799
NA Madrid
- Descriptors Presons a Màlaga** on4725
- Presó d'Antequera** on4793
NA Antequera
- Presó d'Archidona** on4782
NA Archidona
- Presó de Gaucín** on4726
NA Gaucín
- Presó de Màlaga** on4732
NA Màlaga
- Presó de Partit de Vélez-Málaga** on4729
NA Vélez-Málaga
- Presó de Ronda** on4814
NA
Ronda

Descriptors Presons a Melilla on4811

Presó de Melilla on4864

NA Melilla

Presó de Rostrogordo on4812

NA Melilla

Descriptors Presons a Múrcia on4589

Presó central de Totana on4792

NA Totana

Presó de Caravaca on4696

NA Caravaca de la Cruz

Presó de Cartagena on4798

NA Cartagena

Presó de Cieza on4754

NA Cieza

Presó de Múrcia on4590

Prisión militar de Marina on4600

NA Cartagena

Descriptors Presons a Navarra on4714

Presó d'Estella on4715

NA Estella/Lizarra

Presó de Pamplona on4735

NA Pamplona/Iruña

Descriptors Presons a Ourense on4796

Presó d'Ourense on4855

NA Ourense

Presó de Celanova on4797

NA Celanova

Presó de Partit de Bande on4841

NA Bande

Descriptors Presons a Palència on4852

Presó de Palència on4853

NA Palencia

Descriptors Presons a Pontevedra on4616

Presó de Camposancos on4617

NA Guarda (A)

Presó de Figueirido on4756

NA Pontevedra

Presó de Pontevedra on4821

NA Pontevedra

Descriptors Presons a Salamanca on4632

Presó de Ciudad Rodrigo on4760

NA Ciudad Rodrigo

Presó de Salamanca on4809

NA Salamanca

Presó de Topas on4633

NA Topas

Descriptors Presons a Segòvia on4641

Presó de Cuéllar on4704

NA Cuéllar

Presó de Segòvia on4642

NA Segovia

Descriptors Presons a Sevilla on4639

Presó d'Estepa on4768

NA Estepa

Presó d'Herrera de la Mancha on4723

NA Herrera

Presó de Sevilla on4640

NA Sevilla

Descriptors Presons a Sòria on4604

Presó de Burgo de Osma on4678

NA Burgo de Osma-Ciudad de Osma

Presó de Sòria on4638

NA Soria

Presó militar de Sòria on4605

NA Soria

Descriptors Presons a Tarragona on4599

Prefectura de Policia de Tarragona on4036

NA Tarragona, Tarragonès

Prefectura de Policia de Tortosa on4033

NA Tortosa, Baix Ebre

Presó d'Alcanar on4789

NA Montsià, Tarragona

Presó del Pont d'Armentera on4713

NA Pont d'Armentera, el; Alt Camp

Presó del Vendrell on4057

NA Vendrell, el; Baix Penedès

Presó d'Uldecona on4663

NA Uldecona, Montsià

Presó de Corbera d'Ebre on4059

NA Corbera d'Ebre, Terra Alta

Presó de dones de Tarragona on4058

NA Tarragona, Tarragonès

Presó de Falset on4093

NA Falset, Priorat

Presó de Flix on4775

NA Flix, Ribera d'Ebre

Presó de Gandesa on4060

NA Gandesa, Terra Alta

Presó de la Puncha on4069

NA Tarragona, Tarragonès

Presó de les Carmelitas on4073

NA Tarragona, Tarragonès

Presó de les Oblatas on4063

NA Tarragona, Tarragonès

Presó de Montblanc on4067

NA Montblanc, Conca de Barberà

Presó de Móra d'Ebre on4053

NA Móra d'Ebre, Ribera d'Ebre

Presó de Reus on4816

NA Reus, Baix Camp

Presó de Roquetes on4813

NA Roquetes, Baix Ebre

Presó de Tarragona on4637

UP Presó de Pilats de Tarragona
NA Tarragona, Tarragonès

Presó de Tivissa on4037
NA Tivissa

Presó de Tortosa on4039
NA Tortosa, Baix Ebre

Presó de Valls on4045
NA Valls, Alt Camp

Descriptors Presons a Terol on4786

Presó d'Alcanyís on4788
NA Alcañiz

Presó d'Aliaga on4787
NA Aliaga

Presó de Mas de las Matas on4865
NA Mas de las Matas

Descriptors Presons a Toledo on4627

Presó d'Ocaña on4857
NA Toledo

Presó de Talavera de la Reina on4628
NA Talavera de la Reina

Presó de Toledo on4634
NA Toledo

Presó de Torrijos on4658
NA Torrijos

Descriptors Presons a València on4661

Presó d'Alzira on4785
NA València

Presó de Chelva on4835
NA València

Presó de Gandia on4769
NA Gandia

Presó de Lliria on4734
NA Lliria

Presó de Picassent on4815
NA Picassent

Presó de Porta-Coeli on4712
NA Serra

Presó de Remedio de Lliria on4733
NA Lliria

Presó de Sant Miquel dels Reis on4708
NA València

Presó de Santa Clara on4830
NA València

Presó de Santa Maria del Puig on4739
NA Puig

Presó de València on4662
NA València

Descriptors Presons a Valladolid on4659

Presó de Valladolid on4660
NA Valladolid

Descriptors Presons a Biscaia on4644

Presó d'Amorebieta on4675

[NA](#) Amorebieta-Etxano

Presó de Basauri on4645

[NA](#) Basauri

Presó de Bilbao on4794

[NA](#) Bilbao

Presó de dones de Durango on4752

[NA](#) Durango

Presó de La Tabacalera on4842

[NA](#) Bilbao

Presó de Larrinaga on4851

[NA](#) Bilbao

Presó d'Orduña on4682

[NA](#) Urduña/Orduña

Descriptors Presons a Zamora on4630

Presó Concordatoria de Zamora on4838

[NA](#) Zamora

Presó de Toro on4631

[NA](#) Toro

Presó de Zamora on4648

[NA](#) Zamora

Descriptors Presons a Saragossa on4583

Presó d'Ateca on4780

[NA](#) Ateca

Presó de Belchite on4584

Presó de Calatayud on4800

[NA](#) Zaragoza

Presó de San Juan de Mozarrifar on4710

[NA](#) Zaragoza

Presó de Torrero on4656

[NA](#) Zaragoza

Presó de Saragossa on4646

[NA](#) Zaragoza

Presó de Zuera on4592

Presó militar de Saragossa on4603

[NA](#) Zaragoza

Presons de menors de Saragossa on4863

[NA](#) Zaragoza

Descriptors Presons a França on5722

Presó d'Eyses on5723

Descriptors Presons al Marroc on4587

Presó de Tetuan on4591

[NA](#) Tetuán

Presó europea de Tànger on4588

[NA](#) Tànger

Descriptors Presons habilitades on4119

[TR](#) Descriptors Presons habilitades on4119

Presons habilitades ts4120

Descriptors Stammlagers (STALAGS) on2769

[TR](#) Descriptors Stammlagers (STALAGS) on2769

Stammlagers (STALAGS) ts2902

Descriptors Txeques on2764

[TR](#)

Descriptors Txeques on2764

Txeca de l'Hotel Colón [on2782](#)

Txeca de la plaça de Berenguer el Gran [on2778](#)

Txeca de La Tamarita [on2779](#)

Txeca de Sant Elies [on2783](#)

Txeca de Vallmajor [on2784](#)

Txeca del Banc d'Espanya [on2780](#)

Txeca del Cercle Equestre [on2781](#)

Descriptors Vaixells-presó [on2768](#)

TR [Descriptors Vaixells-presó on2768](#)

[Vaixells-presó ts2901](#)

Vaixell Argentina [on3687](#)

Vaixell Plus Ultra [on3686](#)

Vaixell Río Segre [on3685](#)

Vaixell Uruguay [on2785](#)

Vaixell Villa de Madrid [on2788](#)

Descriptors de personatges públics [on2070](#)

Aiguader i Miró, Jaume [on5463](#)

NA Reus 1882 - Ciutat de Mèxic 1943. Dirigent d'ERC, com a representant d'Estat Català va participar al Pacte de Sant Sebastià (1930) i a la formació d'ERC per a les eleccions de 1931. Va ser el primer alcalde republicà de Barcelona (1931-1933) i diputat a les Corts Constituents. Durant la Guerra Civil va ser ministre sense cartera en el segon govern de Largo Caballero (4 de novembre 1936- 17 de maig 1937) i ministre de Treball i Assistència Social en el govern de Negrín (maig de 1937). Va dimitir a l'agost de 1938 amb motiu de la crisi plantejada pels governs basc i català. Va exiliar-se primer a França i després a Mèxic. DOGC

Calvo Sotelo, José [on5464](#)

NA Tuy, Pontevedra, 1893 - Madrid, 1936. Director general d'Administració Local durant la dictadura de Primo de Rivera i ministre d'Hisenda al Directori Civil (1925-1930). Al proclamar-se la República (1931) es va exiliar a Portugal i França, tot i haver estat escollit diputat per a Ourense. Gràcies a l'amnistia de 1934, torna a Espanya i ocupa el seu escany aconseguit a les eleccions de 1933. Dirigent del partit monàrquic Renovación Española i fundador del Bloque Nacional. a les eleccions de 1936 és reelegit diputat. Va ser assassinat la matinada del 13 de juliol de 1936 per un grup de guàrdies d'assalt i quatre paisans de les Juventudes Socialistas, aparentment en venjança per l'assassinat del tinent de la Guàrdia d'Assalt José del Castillo Sáenz de Tejada, que la tarda abans havia mort tirotejat per uns pistolers falangistes. DOGC

Gil-Robles Quiñones, José María [on5465](#)

NA Salamanca 1898 - Madrid, 1980. Fundador i líder d'Acción Popular (abril de 1931), que al 1933 es va integrar dins la CEDA. Durant el govern presidit per Lerroux va ocupar la cartera de Guerra, on va respectar la majoria de les reformes militars d'Azaña i va nomenar al general Francisco Franco com a cap de l'Estat Major Central. A l'esclatar la Guerra Civil va exiliar-se a França, però en va ser expulsat, i llavors es va instal·lar a Lisboa, des d'on va instar als seus partidaris a recolzar la Junta Nacional de Burgos. De tendència monàrquica alfonsina, va expressar el seu desacord amb la dictadura, i va entrar a formar part del Consell Privat de Joan de Borbó. El 1968 va ser nomenat catedràtic de Dret polític de la Universitat d'Oviedo. Després de la mort de Franco va tornar a la política activa, formant part de l'Equip de la Democràcia Cristiana, però va patir un estrepitós fracàs a les primeres eleccions democràtiques de 1977. DOGC

Alberti Merello, Rafael [on5466](#)

NA El Puerto de Santa María 1902 - 1999. Poeta de la generació del 27 i militant comunista. Va ser secretari de l'Aliança d'Intellectuals Antifeixistes per a la Defensa de la Cultura, organitzadora del II Congrés Internacional d'Escriptors Antifeixistes celebrat a València el juliol de 1937. El 6 de març de 1939 fugí d'Espanya per a traslladar-se a França. Es va exiliar a París i després a Buenos Aires, i el 1963 es va traslladar a Roma. El 1965 va rebre el Premi Lenin de la Pau. Va retornar a Espanya el 1977 i va ser escollit diputat per Cadis del PCE a les Corts Constituents, tot i que va renunciar a l'acta al cap de pocs mesos. Al 1983 li van otorgar el Premi Miguel de Cervantes. DOGC

Alcalá-Zamora Torres, Niceto [on5467](#)

NA Priego de Córdoba 1877 - Buenos Aires 1949. Polític, membre del Partit Progressista i primer president de la II República. Amb la proclamació de la República va ser escollit president del govern provisional, però va dimitir a l'octubre per mostrar la seva disconformitat, com a catòlic, amb els articles de la Constitució que regulaven les relacions entre l'Església i l'Estat. No obstant, les mateixes

Corts constituents el van escollir primer president de la República, càrrec del qual va prendre possessió l'11 de desembre de 1931. La seva trajectòria presidencial va ser força controvertida, criticat tant pels partits de dretes com d'esquerres. Després de les eleccions de 1936, on va tenir unes relacions deplorables amb el govern d'Azaña, va acabar sent destituït del seu càrrec a proposta dels grups d'esquerra. A l'esclatar la Guerra Civil es trobava fora d'Espanya, i ja no va tornar. Va exiliar-se a París i després a Buenos Aires, on va morir. DOGC

Aranguren Roldán, Jesús on5468

NA El Ferrol 1875 - Madrid 1939. Oficial de l'Exèrcit, general de la Guàrdia Civil, a l'esclatar la Guerra Civil manava a la 5a Comandancia (Catalunya). La seva lleialtat a la República va ser molt important per a sufocar la rebel·lió a Barcelona. El 20 de juliol de 1936 va ser designat cap de la IV Divisió Orgànica, amb seu a Barcelona, i el maig de 1938 va passar a governador de València. Va refusar exiliar-se i va ser capturat pels franquistes, que el van sotmetre a un consell de guerra. Condemnat a mort, va ser executat a Madrid. DOGC

Ascaso Abadía, Francisco on5469

NA Almudévar, Huesca 1901 - Barcelona 1936. Dirigent anarquista. Miliant de la CNT a Saragossa, es traslladà a Barcelona el 1922 i va ser membre fundador, junt amb Durruti i Garcia Oliver, del grup Los Solidarios, que va realitzar diversos atemptats. Després de fugir d'Espanya per ser acusat de l'assassinat de l'arquebisbe de Saragossa Juan Soldevilla (1923), no va tornar al país fins a la proclamació de la II República. Es va establir a Barcelona, on reorganitzà la FAI, va convertir-se en redactor del diari Solidaridad Obrera i vocal del comitè de la CNT de Catalunya. Va ser un dels impulsors de la insurrecció de l'Alt Llobregat (1932) pel que va ser deportat a Batna (Guinea Equatorial), fins que en va ser alliberat el 1936. Va morir el 19 de juliol de 1936 durant l'assalt per les milícies al quarter de Drassanes. DOGC

Azaña Díaz, Manuel on5470

NA Alcalá de Henares 1880 - Montauban 1940. Polític i escriptor, segon president de la II República espanyola. Durant la dictadura de Primo de Rivera es va convertir en un conspirador polític antimonàrquic, i el 1925 va crear, junt amb José Giral, el partit Acción Republicana. Quan va caure la dictadura s'adherí al manifest de l'Aliança Republicana i figurà dins dels conjurats que firmaren el Pacte de Sant Sebastià. Ministre de la Guerra durant el Govern Provisional de la República, va promoure unes fortes reformes a l'Exèrcit, intentant modernitzar-lo i reduint el cos d'oficials. Després de la dimissió d'Alcalá-Zamora, a l'octubre de 1931 es va convertir en cap del Govern, al front d'una coalició de republicans d'esquerres i socialistes, i durant casi dos anys va intentar aplicar un ambiciós pla de reformes en tots els àmbits de vida pública, com ara la separació Església- Estat. Va sufocar la sublevació militar dirigida pel general Sanjurjo (agost de 1932), i va aprovar l'Estatut d'Autonomia català. Les eleccions del novembre de 1933 van comportar la derrota d'Azaña enfront de les dretes, molt possiblement per la repressió del govern en els fets de Casas Viejas (gener 1933) i la desconfiança creixent del proletariat. A les següents eleccions, al 1936, el seu partit, renombrat Izquierda Republicana, es va comprometre amb el Front Popular. Així, amb el triomf de les esquerres a les urnes, va ser nomenat de nou cap de govern, tot i governar amb un gabinet minoritari i republicà. Tot i això va arribar a un acord amb el socialista Indalecio Prieto per a destituir el president Alcalá-Zamora. Enmig d'aquest clima tan convuls va ser escollit president de la República el 10 de maig de 1936. Amb l'esclat de la Guerra Civil va intentar trobar una solució conciliadora, a través dels governs de Martínez Barrio i José Giral, fins que el 4 de setembre de 1936 es va veure forçat per la pressió de les masses revolucionàries a nomenar a Largo Caballero com a cap de govern. Va refugiar-se a La Vajol, a prop de la frontera amb França, fins que el 5 de febrer de 1939 va deixar el país definitivament per instal·lar-se a l'ambaixada espanyola de París. Va presentar la seva dimissió al president de les Corts (Martínez Barrio) el 27 de febrer, el mateix dia que França i Gran Bretanya reconeixien el govern de Burgos. Davant de la invasió de França per part del alemanys es va traslladar al sud, a Montauban, on va morir el 3 de novembre de 1940. DOGC

Batet Mestres, Domingo on5471

NA Tarragona 1872 - Burgos 1937. Oficial de l'Exèrcit, arma d'Infanteria. Veterà de la guerra de Cuba, va estar implicat en una conspiració contra la dictadura de Primo de Rivera al 1926. Amb la proclamació de la República (1931) va ser designat cap de la IV Divisió, de guarnició a Barcelona, on va reprimir la rebel·lió separatista del 6 d'octubre de 1934, fet que li va valdre la condecoració de la Creu Llorejada de Sant Ferran. Més endavant va ser cap del Quarter Militar del president Alcalá-Zamora. A l'esclatar la sublevació militar del 18 de juliol de 1936 era cap de la guarnició de Burgos, i tot i mantenir converses amb Mola, va mantenir-se lleial a la República. Va ser detingut pels franquistes, sotmès a consell de guerra i condemnat a mort. Va ser afusellat el 18 de febrer de 1937. DOGC

Bosch i Gimpera, Pere on5472

NA Barcelona 1891 - Ciutat de Mèxic 1974. Professor universitari i polític. Al 1916 va obtenir la càtedra d'Història antiga i medieval de la Universitat de Barcelona. Dirigent d'Acció Catalana, després de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de 1932 va ser el primer rector de la Universitat Autònoma (1933-1939). Va ser detingut arran dels Fets d'octubre i estigué empresonat als vaixells Uruguay i Ciudad de Cádiz entre l'octubre i desembre de 1934. Durant la Guerra Civil, sense deixar de banda la universitat, va ser conseller de Justícia de la Generalitat (1937- 1939). Va exiliar-se a Gran Bretanya, on va ser professor visitant a la Universitat d'Oxford (1939-1940). Al 1941 va arribar a Mèxic, on va exercir de professor a la Universitat Autònoma i a l'Escola d'Antropologia. Entre 1948 i 1952 va traslladar-se a París per ocupar el càrrec de cap de la secció de filosofia i humanitats de la UNESCO.

Capa, Robert on5473

UP Friedmann, Andrej

NA Budapest 1913 - Thai Binh, Vietnam 1954. Pseudònim d'Andrej Friedmann. Fotògraf hongarès d'origen jueu, i reporter de guerra. Va estar a la zona republicana d'Espanya durant la Guerra Civil, junt amb la seva companya Gerda Taro, realitzant reportatges que van donar la volta al món.

Carrasco i Formiguera, Manuel on5475

NA Barcelona 1890 - Burgos 1938. Polític, líder d'Unió Democràtica de Catalunya. De jove milità a la Joventut Nacionalista de la Lliga Regionalista, i després a Acció Catalana. Va dirigir el setmanari nacionalista popular L'estevet (1921), que li va costar 6 mesos de presó a Burgos. Amb la proclamació de la República va ser escollit diputat per Girona (1931), però la seva defensa dels ordres religiosos el va portar a abandonar Acció Catalana per militar a UDC. A l'esclatar la guerra, va creure que la seva vida corria perill a Barcelona, i va marxar al País Basc per col·laborar amb el govern d'Aguirre. Després de la caiguda de Bilbao a mans franquistes, va ser detingut i traslladat a Burgos, on va ser sotmès a un procés, condemnat a mort i afusellat el 9 d'abril de 1938. DOGC

Carrillo Solares, Santiago on5476

NA Gijón 1915 - Madrid 2012. Polític comunista. Va començar la seva carrera política com a militant de les Joventuts Socialistes, d'on va ser escollit secretari general al 1934, any que va ser empresonat per la seva participació a la insurrecció revolucionària d'Astúries. Més endavant va visitar l'URSS i va ser un dels artífexs de la fusió de les joventuts socialistes i comunistes en les Joventuts Socialistes Unificades (01/05/1936). Amb l'esclat de la Guerra Civil, va decidir ingressar al PCE (novembre 1936), alhora que era designat delegat d'Ordre Públic a la Junta Delegada de Defensa de Madrid. A causa d'ocupar aquest càrrec, va ser acusat com a un dels màxims responsables de les saques a les presons i l'afusellament de presos polítics i militars a Paracuellos del Jarama. A principis de 1937 va ser substituït per José Cazorla a la Junta de Defensa (disolta poc després) i no va tornar a ocupar cap càrrec durant la guerra, tot i que va ser escollit membre del comitè central i el buró polític del PCE. Es va exiliar el 1939 a França, Mèxic i URSS. Va ser ministre sense cartera en el govern republicà a l'exili de José Giral (1946- 1947). El 1960 va ser escollit secretari general del PCE, substituïnt a Dolores Ibárruri. Va tornar a Espanya el 1976, i va ser escollit diputat a les primeres eleccions democràtiques (1977). Va cessar com a secretari general del PCE al 1983. DOGC

Arias Navarro, Carlos on5477**Calvo-Sotelo Bustelo, Leopoldo** on5478**Centelles i Ossó, Agustí** on5479**Companys i Jover, Lluís** on5480

NA El Tarròs 1882 - Barcelona 1940. President de la Generalitat de Catalunya. Advocat i periodista de professió, va participar en el moviment de Solidaritat Catalana, va col·laborar en nombrosos diaris de l'esquerra antidinàstica i durant els anys 10 va arribar a ser redactor en cap de La Publicidad, al mateix temps que defenia als tribunals com a advocat als obrers anarco-sindicalistes, seguint la trajectòria del seu mestre Francesc Layret. Va ser militant d'Unió Republicana, però va abandonar el partit per discrepàncies amb Lerroux. Va fundar la Unió de Rabassaires al 1921. El març de 1931 participà en la fundació d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC). Durant les eleccions del 12 d'abril de 1931 va ser escollit regidor de l'Ajuntament de Barcelona per ERC, i el 14 d'abril va proclamar la República des del balcó de l'ajuntament. Diputat a les Corts republicanes, elegit el 1931, 1933 i 1936, va ser governador de Barcelona, cap de la minoria catalana durant la tramitació de l'Estatut d'Autonomia (1932) i ministre de Marina (1933). Amb la mort de Francesc Macià al 1933, va ser proposat per succeir-lo com a president de la Generalitat. El 6 d'octubre de 1934 va proclamar l'Estat Català dins la República Federal Espanyola. Per aquest acte va ser detingut i acusat de rebel·lió militar, jutjat i condemnat a 30 anys de presó. Tanmateix, amb la victòria del Front Popular al 1936, va ser amnistià i va recuperar la presidència de la Generalitat. Durant tota la Guerra Civil va encapçalar el Govern de Catalunya, va tractar de mantenir la unitat entre els partits i sindicats que el recolzaven, tot i que n'excloué el catalanisme radical d'Estat Català. Tanmateix, aquesta unitat va ser molt difícil per les tensions entre comunistes i socialistes agrupats en el PSUC i anarquistes de la CNT recolzats aquests últims pel POUM, mentre que les posicions d'obediència estrictament catalana s'anaven diluint. Aquestes tensions van esclatar al maig de 1937 amb enfrontaments violents. El 5 de febrer de 1939 Companys va exiliar-se a França, però el setembre de 1940 va ser detingut per la Gestapo i entregat a Franco. Va ser jutjat de forma sumària per un tribunal militar de Barcelona, condemnat a mort i afusellat al fossar de Santa Eulàlia del Castell de Montjuïc el 15 d'octubre de 1940. Des de 1985, les seves despulles reposen a un mausoleu al Fossar de la Pedrera. DOGC

Dávila Arrondo, Fidel on5481

NA Barcelona 1878- Madrid 1962. Oficial de l'Exèrcit, arma d'Infanteria. General a la reserva, diplomata d'Estat Major, a l'esclatar la Guerra Civil es trobava a Burgos, on va dirigir la insurrecció i va fer presoner al general que manava la guarnició, Domingo Batet, que es mantingué fidel a la República. Va ser un dels partidaris més fermes de la promoció de Franco com a cap suprem militar i civil. Després de la mort del general Mola (1937) va ser designat cap de l'Exèrcit del Nord, on va superar forts obstacles com el cinturó de ferro de Bilbao, fins ocupar tota la cornisa cantàbrica. Va participar en les campanyes d'Aragó, el Maestrat, Ebre i Catalunya. Va ser ministre de Defensa durant la guerra (gener 1938- agost 1939), capità general de Sevilla, cap de l'Estat Major Central (1941) i ministre de

de Unamuno Jugo, Miguel on5482

NA Bilbao 1864- Salamanca 1936. Escriptor, membre de la generació del 98. Va estudiar Filosofia i Lletres a la Universitat de Madrid (1880-1884), on també es va doctorar i al 1891 va obtenir la càtedra de grec de la Universitat de Salamanca, i més tard, al 1901, en va ser rector. Durant la dictadura de Primo de Rivera va ser deportat a Fuerteventura, tot i que en va escapar i va viure a França fins al 1930. Va proclamar la República a Salamanca, i va ser diputat de les Corts al 1931. Tot i haver-se manifestat diverses vegades en favor de la República, al juliol de 1936 va adherir-se a la sublevació militar, acceptant el nomenament d'alcalde honorari de Salamanca. El 12 d'octubre de 1936, en un acte al paranimf de la Universitat de Salamanca en commemoració del dia de la Hispanitat, va protagonitzar un enfrontament amb el general Millán-Astray i altres franquistes. En conseqüència va ser destituït del càrrec de rector per la Junta de Burgos. DOGC

Durruti Dumange, Buenaventura on5483

NA León 1896- Madrid 1936. Dirigent anarquista. Promotor de l'acció directa, va arribar a Barcelona en un dels moments de més violència política. Va fundar el grup extremista Los Solidarios (1920), motiu pel qual va haver de fugir d'Espanya, i al tornar va formar part del Grup dels Trenta, que va preparar un cop institucional contra Primo de Rivera. Al proclamar-se la República va tornar a Barcelona, on va militar a la FAI, unint-se a Ascaso i Garcia Oliver per una tàctica revolucionària i insurreccional contra el règim burgès, clarament enfrontat amb el sector sindicalista i moderat d'Àngel Pestaña, Joan Peiró i els trentistes. Va dirigir i participar en totes les vagues i insurreccions de la CNT-FAI durant la República, que li va suposar ésser deportat a Guinea (1932). Al produir-se el cop d'estat de 1936, es va posar al capdavant dels grups armats de Barcelona que van cooperar amb les forces d'ordre públic per fer fracassar la rebel·lió militar. El 21 de juliol de 1936 va fundar el Comitè de Milícies antifeixistes. L'anomenada columna Durruti, formada per una 3.500 homes, va emprendre una expedició militar des de Barcelona fins a dominar Lleida, Fraga i Bujaraloz, però va fracassar a l'intentar reconquerir Saragossa. Al novembre de 1936 la columna Durruti es va incorporar a la defensa de Madrid, on Durruti va caure ferit de mort a les trinxeres de la Ciutat Universitària. El seu enterrament a Barcelona va ser multitudinari. DOGC

Escobar Huertas, Antonio on5484

NA Ceuta 1879- Barcelona 1940. Oficial de l'Exèrcit, integrat a la Guàrdia Civil. Era coronel en cap de la Guàrdia Civil a Barcelona quan es va produir la insurrecció militar del 1936. La seva actuació va ser decisiva per a que la insurrecció no triomfés Catalunya, ja que al desfilar al capdavant d'una columna de la Guàrdia Civil per la Via Laietana i posar-se a les ordres de Lluís Companys, va acabar amb les vacil·lacions de molts oficials. Aquesta mateixa columna va reduir els sublevats que s'havien fet forts a la pl Catalunya- pl. Universitat, on el coronel va resultar ferit i es convertí en un heroi nacional. Al novembre del mateix any va participar a la defensa de Madrid al comandament de la Columna de la Guàrdia Civil. Va ser designat delegat d'Ordre Públic a Catalunya, en representació del govern central, i cap superior de Policia de Barcelona. Ascendit a general de la Guàrdia Nacional Republicana el juny de 1937, va acabar la Guerra Civil com a cap de l'Exèrcit d'Extremadura, i va recolzar a Segimundo Casado en el seu cop contra la direcció comunista de la guerra. No va voler exiliar-se, i va ser detingut pels franquistes, empresonat i jutjat per un tribunal militar a Barcelona, condemnat a mort i afusellat al fossat del Castell de Montjuïc el 8 de febrer de 1940. DOGC

Escofet i Alsina, Frederic on5485

NA Barcelona 1898- 1987. Oficial de l'Exèrcit, arma de Cavalleria i veterà de les campanyes d'Àfrica. Al proclamar-se la República va ser nomenat cap dels Mossos d'Esquadra, i ajudant del president de la Generalitat, Francesc Macià. Implicat en els fets del 6 d'octubre de 1934, va intentar defensar, sense èxit, el palau de la Generalitat i va ser detingut per les tropes governamentals. Sotmès a consell de guerra i condemnat a mort, va ser indultat pel president de la República i la seva pena conmutada per 30 anys de presó. Amb el triomf del Front Popular a les eleccions de 1936 va ser alliberat, i nomenat comisari general d'Ordre Públic de la Generalitat. Va coordinar les forces lleials a la República que van derrotar als militars sublevats a Barcelona el 19 de juliol de 1936. Durant la Guerra Civil va estar al Front d'Aragó, va comandar les Esquadres de Catalunya i va ser ajudant del president Companys. El 1939 va exiliar-se a Bèlgica, i va tornar a Espanya després de la mort de Franco. DOGC

Fanjul Goñi, Joaquín on5486

NA Vitoria 1880 - Madrid 1936. Oficial de l'Exèrcit, arma d'Infanteria. Africanista, diplomata d'Estat Major i llicenciat en Dret. Membre fundador de la Unión Militar Española (UME). Va ser diputat durant la monarquia, dins del grup conservador d'Antonio Maura, i va ascendir a general de brigada durant la dictadura de Primo de Rivera. Durant la República, va recolzar al general Sanjurjo en la seva fallida rebel·lió, tot i que no va ser inculpat. A l'esclatar la Guerra Civil, es trobava a Madrid. Tot i que no tenia encomanada cap responsabilitat específica, davant de les indecisions del general Villegas, va acabar assumint el comandament de les forces sollevades a la capital. Al fracassar en la seva tasca, es va fer fort en el quarter de la Montaña de Príncipe Pío, on va ser capturat pels milicians, i posteriorment, jutjat, condemnat a mort i executat. DOGC

Franco Bahamonde, Francisco on5487

UP Caudillo
Generalísimo

NA El Ferrol 1892 - Madrid 1975. Militar i cap de l'estat espanyol. Va fer casi tota la seva carrera militar a Àfrica, on va ascendir fins a convertir-se en el general més jove d'Europa (1926).Primo de Rivera

el va nomenar director de l'Acadèmia General Militar al 1927, institució suprimida amb la República, fet que va accentuar les seves simpaties per la monarquia. Tot i així, durant el bienni radical-cedista va ser assessor militar, i Gil-Robles, ministre de Guerra, el va nomenar cap de l'Estat Major Central al 1935. Amb la victòria del Front Popular el 1936, Azaña el va destituir com a cap de l'Estat i el va destinar a Canàries com a comandant militar de l'arxipèlag. El 23 de juny del mateix any va escriure una carta a Casares Quiroga avisant del descontentament en els quarts de bandera i la situació de violència que vivia el país, però no va rebre cap resposta. A última hora, es va adherir a la rebel·lió dirigida pels generals Mola i Sanjurjo. Va volar des de Gran Canària fins a Tetuan i es va fer amb el comandament suprem de les tropes africanes i les va traslladar fins a la península. L'1 d'octubre de 1936 es va proclamar com a cap del l'Estat del bàndol sollevat. En el pla polític, va unir les forces implicades en el cop d'estat, que van quedar fusionades en un únic partit, FET y de las JONS. Després de 3 anys de conflicte, l'1 d'abril de 1939 va declarar la fi de la guerra. Tot i això la repressió contra els vençuts no va cessar, provocant milers d'empresonaments i fusilaments. La victòria va permetre que Franco alcés un règim de dictadura personal que durà més de 30 anys, que va evolucionar ideològicament des del totalitarisme semblant al nazisme i feixisme; cap a un pragmatisme desarrollista a partir de 1959. DOGC

García Lorca, Federico on5490

NA Fuente Vaqueros, Granada 1898 - Víznar, Granada 1936. Poeta de la generació del 27. Va estudiar filosofia i lletres i dret a la Universitat de Granada, i al 1919 es va traslladar a la Residència d'Estudiants de Madrid, on va relacionar-se amb intel·lectuals de l'època com Rafael Alberti, Juan Ramón Jiménez, Luis Buñuel i Salvador Dalí. Director del teatre universitari La Barraca (1932-1935), amb el que va recórrer quasi tota Espanya. Durant la mateixa època va escriure les seves millors obres dramàtiques: Bodas de Sangre, Yerma i La Casa de Bernarda Alba. Tot i no pertànyer a cap partit, eren conegudes les seves simpaties republicanes i estava molt vinculat a algunes de les més encomiables empreses culturals de la República. El 17 de juliol del 1936 va arribar a Granada, i intuïnt el perill que corria, va refugiar-se a casa del poeta Luis Rosales, que tenia dos germans que eren significats falangistes. Tot i això, va ser detingut per una patrulla de la CEDA, acusant-lo de "espia de Moscú", i enviat a una improvisada presó a Víznar. Va ser assassinat, presumiblement el dia 18 d'agost, en un dels anomenats "paseos", tot i que el seu cos encara no ha estat trobat. DOGC

Garcia Oliver, Joan on5491

NA Reus 1901 - Guadalajara, Mèxic 1980. Dirigent anarquista. Apologista de l'acció directa, junt amb Durruti, va formar part del grup Los Solidarios. Amb la proclamació de la República va aparèixer com un dels líders més destacats de la CNT. Quan es va produir la rebel·lió militar es trobava a Barcelona, i es va convertir en un dels millors estrategues de les forces anarco-sindicalistes, tant al carrer, com dins del Comitè de Milícies Antifeixistes. El 4 de novembre de 1936 va entrar a formar part del govern de Largo Caballero com a ministre de Justícia. Durant els fets de maig del 1937 va adoptar una postura moderada. Al cap de poc d'establir-se el govern de Negrín va cessar com a ministre i no va tornar a exercir cap càrrec més d'importància. Va exiliar-se primer a Suècia (1939) i després a Mèxic (1940) on va intentar organitzar, sense èxit, un Partit Obrer del Treball que dirigís la política de la CNT. DOGC

Goded Llopis, Manuel on5492

NA San Juan de Puerto Rico 1882 - Barcelona 1936. Oficial de l'Exèrcit, diplomata d'Estat Major. El 1931, amb la proclamació de la República, va ser designat per Azaña, com a ministre de Guerra, cap de l'Estat Major Central. Al 1935, quan Gil-Robles va assumir la cartera de Guerra, va ser inspector general de l'Exèrcit i director general d'Aeronàutica. En el moment de produir-se el cop d'estat era governador militar de Balears i es va traslladar a Barcelona per fer-se càrrec de l'alçament, però va fracassar gràcies a l'esforç de les milícies obreres i la Guàrdia d'assalt i la Guàrdia Civil. Va ser detingut, sotmès a un judici sumaríssim, condemnat a mort i afusellat al fossat del Castell de Montjuïc. DOGC

Gorkin, Julián on5493

UP Gómez García-Ribera, Julián

NA Benifairó de les Valls, València 1901 - Paris 1987. Pseudònim de Julián Gómez Carcía-Ribera. Polític marxista, amic i traductor de l'escriptor rus Màximo Gorki. Militant primer del PSOE i després del PCE, va trencar amb l'estalinisme el 1929. Cofundador del BOC i el POUM, del que va ser escollit secretari general al juliol de 1936. També va ser membre del Comitè Central de Milícies Antifeixistes. Denigrat per trotskista i acusat d'espia nacionalista per part dels comunistes, va ser detingut al juny de 1937, jutjat i condemnat a 15 anys de presó. Va escapar de la presó de Barcelona quan van entrar els franquistes, i va aconseguir exiliar-se a França i Mèxic. Al 1948 va tornar a França i va ser fundador i membre directiu del Moviment Europeu. De 1953 al 1966 va ser secretari del Congrés per la Llibertat de la Cultura, i director de l'agència de premsa "El Mundo" en espanyol. Al 1969 va ser escollit president del PEN Club dels escriptors exiliats. DOGC

Guarner Vivancos, Vicente on5495

NA Maó 1893 - Ciutat de Mèxic 1981. Oficial de l'Exèrcit, arma d'Infanteria. Durant el seu aprenentatge militar va estar destinat a Maó, a Barcelona, on va travar amistat amb Lluís Companys, i a Madrid. Diplomata d'Estat Major, afiliat a la maçoneria, va prestar servei al Marroc. Amb la proclamació de la República va servir a l'Estat Major de la divisió de Barcelona, i va ser comandant de la Guàrdia d'Assalt. Va ser un dels representants de la UMRA a Catalunya. Per les seves moderades simpaties catalanistes va ser processat pels fets del 6 d'octubre de 1934 per "conspiració per a la rebel·lió", però la causa va ser sobreseguda ja que va demostrar que havia romàs al quarter seguint instruccions dels

caps. Va ser nomenat cap dels serveis d'Ordre Públic de la Generalitat de Catalunya el 4 de juliol dl 1936. A l'esclatar la guerra, va romandre fidel a la República. Va ser conseller militar de les columnes anarquistes que varen sortir de Barcelona cap al front d'Aragó, sotsecretari de Defensa de la Generalitat i conseller del president Companys. A l'abril de 1937 va assumir el comandament de les forces republicanes al front d'Aragó, i al juny del 1938 va ser l'encarregat de la inspecció de les Brigades Internacionals. Dies més tard, el govern de Negrín el va designar director de l'Escola d'Estat Major de Barcelona i posteriorment agregat militar de la legació espanyola a Tànger, on es trobava al finalitzar la guerra. Va romandre a l'exili marroquí i al 1941 es traslladà a Mèxic. DOGC

Hernández Saravia, Juan on5496

NA Ledesma, Salamanca 1880 - Ciutat de Mèxic 1962. Oficial de l'Exèrcit, arma d'Artilleria. Veterà del Marroc, perseguit per la dictadura de Primo de Rivera per la seva significació republicana, amb l'arribada de la República va ser ajudant militar d'Azaña quan aquest va ser ministre de Guerra (1931-1932). A l'esclatar la Guerra Civil es trobava a la reserva, però va tornar al servei immediatament, dirigint pràcticament el ministeri de Guerra, primer com a sotsecretari i després com a ministre en substitució del general Castelló Pantoja. Va cessar del càrrec a l'arribar Largo Caballero al ministeri, però va ser ascendit a general i designat cap de l'Exèrcit de Llevant, al front del qual va participar en les batalles de Terol i l'Ebre. Va ser cap del Grup d'Exèrcits de l'Est, però en va ser destituït quan Catalunya va caure en mans franquistes. Va passar a França amb el Govern, i va romandre junt al president Azaña a Montauban fins a la mort d'aquest al 1940. Després va exiliar-se a Mèxic fins a la seva mort. DOGC

Ibárruri Gómez, Dolores on5497

UP La Pasionaria

NA Gallarta, Biscaia 1895 - Madrid 1989. Política comunista i dirigent de PCE. Filla i esposa de miners, des de molt jove va participar a les lluites obreres a Biscaia. Ella i el seu marit van ser dels primers militants del PCE. Va col·laborar en dos publicacions bilbaines (La lucha de clases i El minero vizcaíno), i al 1930 es va traslladà a Madrid per a ser redactora de Mundo Obrero. El seu ascens dins la direcció comunista va ser molt ràpid, arribant al buró polític al 1932 i al comitè executiu de la Komintern al 1935, després de la seva destacada actuació en defensa en la revolta dels miners d'Astúries a l'octubre de 1934. Amb el triomf del Front Popular de 1936 va ser escollida diputada a les Corts. Amb l'esclat de la Guerra Civil, els seus inflamats discursos es van convertir en arengues als soldats i milicians, especialment per donar suport en la defensa de Madrid. Va sortir d'Espanya cap a l'exili al març de 1939, junt amb els principals dirigents comunistes. Després de passar per Argèlia i França, es va instal·lar a Moscó, on hi va viure més de 30 anys. Des de Rússia va estar al capdavant de Radio España Independiente des de 1941 fins al 1954. Va ser secretària general del PCE des de 1942 fins al 1960, quan va ser reemplaçada per Santiago Carrillo. Va ser presidenta des de 1960 fins a la seva mort. Va tornar a Espanya al 1977 i va ser escollida diputada del PCE per Astúries a les primeres eleccions democràtiques. Sempre es va mantenir fidel a la direcció del Kremlin, sense pretendre mai innovar ni revisar cap actuació. DOGC

Irurita Almandoz, Manuel on5499

UP Bisbe Irurita

NA Larráinzar, Navarra 1876 - Montcada 1936. Eclesiàstic, ordenat sacerdot el 1921, designat bisbe de Lleida el 1926, i traslladat a la diòcesi de Barcelona el 1930. Després del fracàs de l'aixecament militardel 1936 a Barcelona, el palau episcopal va ser assaltat pels milicians el 21 de juliol de 1936, però Irurita i un familiar van aconseguir fugir i amagar-se a casa d'Antonio Tor Reixach, fins l'1 de desembre de 1936, quan van ser detinguts per una patrulla de control. Va ser afusellat a la tàpia del cementiri de Moncada el 3 de desembre de 1936. DOGC

Lluhí Vallescà, Joan on5501

NA Barcelona 1897 - Ciutat de Mèxic 1944. Advocat i polític republicà. Fundador i director del diari L'Opinió (1928- 1929). També va ser un dels fundadors d'Esquerra Republicana (1931) i va resultar escollit diputat a les Corts en el primer govern de la República. Al 1932 va ser escollit diputat al Parlament de Catalunya, un cop aprovat l'estatut d'autonomia. Primer conseller del govern de la Generalitat amb el president Macià (1931-1932), i després va ser conseller d'Obres Públiques i de Justícia (1934). Implicat en els fets del 6 d'octubre de 1934, va ser condemnat a cadena perpètua, i amnistià després de la victòria del Front Popular. De nou va ser conseller de Justícia, i després ministre de Treball, Sanitat i Previsió Social durant el govern de Casares Quiroga, i de Comunicacions i Marina Mercant durant l'efímer govern de Martínez Barrio. Durant la guerra va ser cònsol general a Tolouse. Va exiliar-se a Mèxic. DOGC

Machado Ruiz, Antonio on5502

NA Sevilla 1875 - Cotlliure, França 1939. Poeta i escriptor de la generació del 98. Catedràtic de francès a l'institut de Soria, va ampliar els seus estudis a París (1910- 1911). Membre de la Reial Acadèmia Espanyola des de 1927, va seguir exercint de catedràtic d'institut a Baeza, Segovia i Madrid. A l'esclatar la Guerra Civil va manifestar la seva adhesió a la República, i va seguir el govern primer a València i després a Barcelona. Durant aquest temps va col·laborar molt activament en la revista Hora de España i el diari La Vanguardia. Els seus poemes estan recollits en Poesías de la guerra. El 1937 va publicar a Barcelona un petit llibre titulat En guerra, en prosa i vers, on va incloure alguns textos de propaganda i altres dictats per les circumstàncies bèl·liques, com el dedicat a l'assassinat de Lorca, El crimen fue en Granada. Va abandonar Barcelona el 22 de gener de 1939 i va exiliar-se a França, acompanyat de la seva mare i entremig de grans penyalitats i malalt. Es va instal·lar a Cotlliure, on va morir el 22 de febrer de 1939, i on descansen les seves despulles. DOGC

Miaja Menant, José on5503

NA Oviedo 1878 - Ciutat de Mèxic 1958. Oficial de l'Exèrcit, arma d'Infanteria. Veterà de les campanyes d'Àfrica. Tenia fama de ser conservador per estar afiliat a la UME, tot i que també ho era de la maçoneria. Al produir-se el cop d'estat, estava destinat a Madrid al capdavant de la primera brigada d'infanteria, i va ser designat ministre de Guerra durant el govern de Martínez Barrio. Largo Caballero va confiar-li la resistència de la capital al capdavant de la Junta de Defensa, mentre el govern es traslladava a València. Madrid va resistir a l'ofensiva de Franco, i Miaja es va convertir en un heroi, enaltit pels diaris governamentals. Després de la dissolució de la Junta de Defensa (abril 1937), va ser cap de l'exèrcit del Centre i va participar en les principals batalles de la perifèria de Madrid. Després de la caiguda de Catalunya, el 8 de febrer de 1939 va ser nomenat cap suprem de les forces de terra, mar i aire i delegat del govern a la zona central, i l'11 del mateix mes va ser ascendit a tinent general. Va estar a favor del cop d'estat contra el govern de Negrín i va acceptar el càrrec de president del Consell Nacional de Defensa, amb l'esperança de negociar la pau amb Franco. Va sortir d'Espanya i es va exiliar a diversos països com Algèria, França, Cuba i finalment Mèxic. Va presidir el Moviment d'Alliberament Espanyol. DOGC

Miravittles i Navarra, Jaume on5504

NA Figueres 1906 - Barcelona 1988. Periodista, escriptor i polític. Exiliat durant la dictadura de Primo de Rivera, va retornar a Espanya el 1930 i va començar a militar al BOC, però va escindir-se'n a l'abril del 1934 per ingressar a ERC. Amb l'esclat de la Guerra Civil, va ser membre del Comitè de Milícies Antifeixistes en representació d'ERC, i comissari de Propaganda de la Generalitat de Catalunya fins al final de la guerra. Es va refugiar a França, Mèxic i finalment a Nova York, on va prosseguir la seva activitat periodística en diverses publicacions. Va tornar a Espanya al 1963, exercint de periodista en diversos mitjans de Barcelona i Madrid. DOGC

Moix i Regàs, Josep on5505

NA Sabadell 1899 - Praga 1973. Sindicalista i polític comunista. Va començar com a militant de la CNT, membre del sindicat tèxtil de Sabadell, i es va unir al grup dels Trenta, però al 1932 va trencar amb els anarquistes per a militar a la UGT, i més endavant es va unir al PSUC. Director general de Treball de la Generalitat durant la Guerra Civil, al 1938 va ser designat ministre de Treball i Assistència Social en el govern de Negrín, substituint a Jaume Aiguader. Va exiliar-se a França, la URSS i altres països d'Europa oriental. Va substituir a Joan Comorera com a secretari general del PSUC al 1947, i al 1957 en va ser el president fins a la seva mort. DOGC

Mola Vidal, Emilio on5506

UP El Director

NA Plantas, Santa Clara, Cuba 1887 - Alcocero, Burgos 1937. Oficial de l'Exèrcit, arma d'Infanteria. Va ascendir dins de l'escalafó militar en les campanyes a l'Àfrica. Durant el govern de transició de Dámaso Berenguer (1930-1931) va ser director general de Seguretat, on va desplegar una gran activitat contra els elements republicans. Amb la proclamació de la República va ser apartat del servei, detingut i empresonat quan Azaña era ministre de la Guerra, tot i que va ser amnariat al 1934 pel govern de Lerroux i es va reincorporar a l'Exèrcit commandant les tropes del Marroc. El 1936, amb la victòria del Front Popular a les urnes va ser destituït i traslladat a Pamplona. Va ser l'autèntic cervell de la conspiració, tant militar com civil, i va dirigir l'alçament des de Pamplona, on va arribar a una entesa fonamental amb els carlistes. Tot i que actuava com a delegat del general Sanjurjo, sempre va ser considerat el director de l'alçament militar. A l'abril de 1936 va posar en marxa els seus plans i va escriure la seva primera "instrucció reservada" en la que promovia una dictadura militar per "restablir l'ordre públic". Va firmar aquesta i d'altres instruccions com "el Director". Es van anar concretant els plans de rebel·lió, preparat per a principis de juliol, però la data s'anava ajornant per falta de coordinació i altres incidents. L'assassinat de Calvo Sotelo el 13 de juliol va acabar amb els dubtes d'alguns dels conjurats, com ara el mateix Franco. Després de l'alçament del 18 de juliol, va dirigir l'acció dels insurrectes i va assumir el comandament de la VI Divisió, amb seu a Burgos. Amb la mort accidental del general Sanjurjo, cap nominal de la insurrecció, la seva autoritat va quedar encara més reforçada. Membre de la Junta de Defensa Nacional i cap de l'Exèrcit del Nord. Tot i mostrar-se en un inici reticent, va acabar sent un dels principals valedors de la candidatura de Franco. Va morir en un accident d'aviació el 3 de juny de 1937 quan es dirigia de Vitòria a Burgos. DOGC

Montserrat i Mañé, Federica on5508

NA Madrid 1905 - Toulouse 1994. Dirigent anarquista. Filla d'escriptors catalans anarquistes, des de molt jove ja va col·laborar al diari Solidaridad Obrera. Va ser una destacada militant de la CNT-FAI des de 1931, aliant-se amb la secció més radical (Durruti, Garcia Oliver), en contra dels trentistes. Va ser la primera dona que va ocupar una cartera ministerial a Espanya, la de Sanitat i Assistència Social en el govern de Largo Caballero. Durant els fets de maig del 1937 a Barcelona, que provocaren la caiguda del govern de Largo Caballero, va defensar als homes del POUM de les insidies creades pels comunistes. Després es va oposar a tornar al govern. Exiliada a Toulouse des de 1939, perseguida per la policia, la seva extradició va ser denegada, però va haver de viure sota vigilància fins al 1944 i es va convertir en tot un referent per a tot el moviment anarquista. Va tornar a Espanya el 1977, però no va participar mai més a la vida política. DOGC

Negrín López, Juan on5509

NA Las Palmas de Gran Canaria 1892 - Paris 1956. Polític socialista i professor universitari. Va estudiar medicina a Leipzig (Alemanya), i va ser deixeble de Ramon y Cajal, convertint-se en un fisiòleg de renom internacional, investigador i catedràtic de la Universitat de Madrid des de 1922. Afiliat al PSOE durant la dictadura de Primo de Rivera (1929), al proclamar-se la República va ser escollit

diputat per Las Palmas al 1931, reescollit al 1933 i 1936. Amb el govern de Largo Caballero va ser designat ministre d'Hisenda el 4 de setembre de 1936. Una setmana després de prendre possessió del càrrec, davant les amenaces que pesaven sobre Madrid, va posar en pràctica el decret reservat del govern per a traslladar l'or del Banc d'Espanya fins a la URSS. La controvertida decisió va ser adoptada pel govern espanyol després d'un acord amb l'embaixador soviètic, Marcel Rosenberg, i el cap de la NKVD a Espanya, Aleksandr Orlov. Després dels fets de maig del 1937, que varen determinar la caiguda de Largo Caballero, Negrín va ser designat cap de govern, amb el suport del president Azaña i d'Indalecio Prieto. La primera gran crisi del seu mandat va venir per les derrotes militars, com ara la pèrdua de Teruel, o la Batalla de l'Ebre. Negrín va forçar la dimissió de Prieto com a ministre de Defensa, i la va assumir ell mateix. També va haver de fer front a la retirada de les Brigades Internacionals. La caiguda de Barcelona i la desfeta de tota Catalunya encara van agreujar més la situació; tanmateix, a l'última sessió de les Corts reunides al Castell de Figueres (1 de febrer de 1939) va seguir defensant la independència d'Espanya i va insistir en seguir resistint. Va entrar a França el 9 de febrer, va reunir el govern a Toulouse, i al dia següent va retornar a Alacant amb el propòsit d'organitzar i enfortir la resistència. La seva política durant el mes de febrer va ser controvertida i gens clara. El 26 o 27 de febrer va celebrar a l'aeròdrom de Los Llanos (Albacete) una reunió decisiva amb els principals comandaments de l'Exèrcit republicà, als qui va explicar el fracàs de les negociacions de pau amb Franco. Tot i això, ell va manifestar la seva voluntat de continuar la lluita, quan en canvi la majoria es van pronunciar a favor d'una pau immediata, aduint escassetat de material i desmoralització de les tropes. Per sortir del pas, va ordenar diferents ascensos militars. Al març va tornar a trobar-se amb diversos militars, que li van reiterar els seus arguments en contra de seguir la lluita. La resposta va ser un canvi en els comandaments militars, ascendint a militars comunistes, desició que va precipitar "la guerra civil dins la guerra civil". El general Casado es va solleva i es va constituir a Madrid un Consell Nacional de Defensa, presidit per Miaja, que reivindicà tot el poder a la zona republicana, per acabar amb la guerra mitjançant negociacions. Negrín va intentar arribar a un acord amb Casado, però tot i així va acabar abandonant Espanya i presidint allà el govern a l'exili fins al 1945. Després de la II Guerra Mundial va tornar a les seves activitats professionals i d'investigació a Gran Bretanya. Va presentar la seva dimissió davant les Corts a la capital mexicana (17 d'agost de 1945), essent substituït per José Giral. Al 1946 va ser expulsat del PSOE, suposadament per indisciplina. Després de la seva mort, seguint les instruccions del seu testament, el seu fill Rómulo Negrín va entregar al consolat d'Espanya a París tots els documents conservats pel seu pare relatius al dipòsit de l'or del Banc d'Espanya a Moscú. Aquesta disposició va ser jutjada com a inadmissible pel govern republicà a l'exili, que ho va interpretar com una absolució de Franco. DOGC

Orwell, George on5510

UP Blair, Eric Arthur

NA Motihari, India 1903 - Londres, 1950. Pseudònim d'Eric Arthur Blair. Escriptor britànic. Va estudiar a l'elitista col·legi d'Eton, on va rebre una preparació castrense, i va ser oficial de la policia britànica a Birmània. Militant del partit laborista Independent, que es considerava comunista però no marxista, va arribar a Barcelona al desembre de 1936 per a incorporar-se a la lluita a favor de la República. Va quedar enquadrat dins de les milícies del POUM, amb les que va combatre al front d'Aragó. Va tornar a Barcelona coincidint amb els fets de maig de 1937, durant els quals va participar al costat dels anarquistes. Després va tornar al front i va ser ferit de gravetat. Sentint-se perseguit pels estalinistes, va abandonar Espanya al juny de 1937, però hi va tornar al febrer de 1938. La seva experiència a Barcelona durant els primers mesos de guerra està recollida al seu llibre "Homenatge a Catalunya". DOGC

Peirats Valls, Josep on5512

UP Aláiz, Felipe

NA Vall d'Uxó, Castelló 1908 - Burriana, Castelló 1989. Periodista, escriptor i militant anarquista. Va ser un dels fundadors de les Joventuts Llibertàries (1932), redactor i director del diari Solidaridad Obrera durant la República i la Guerra Civil. Algunes de les seves col·laboracions periodístiques van ser firmades amb el pseudònim de Felipe Aláiz. Al 1933 va ser secretari de la secció barcelonina de la FAI. Amb l'esclat de la Guerra Civil, es va pronunciar contra la participació dels anarquistes en el govern de Largo Caballero. Exiliat al 1939, va recórrer diversos països d'Amèrica Llatina i va tornar a França al 1947. Va ser secretari del comitè nacional de la CNT i secretari general de l'Organització Intercontinental de la CNT (1950-1961). Director del setmanari CNT (1953-1959) i col·laborador del Frente libertario (1970-1977). DOGC

Peiró Belis, Joan on5514

NA Barcelona 1887 - Paterna, València 1942. Dirigent anarquista. Obrer del vidre, va ser un dels fundadors de la federació de societats obreres de Barcelona (1915). Entre 1928-1929 va ser secretari general de la CNT, i va tractar de resumir la doctrina i trajectòria del sindicat al llibre "Trajectòria de la Confederació Nacional del Treball" (Barcelona, 1925). Firmant del Manifest dels Trenta (agost 1931), va ser el principal instigador ideològic del trentisme. Com a dirigent de la Federació Sindicalista Llibertària, va defensar la corrent del trentisme a través de les pàgines de Solidaridad Obrera, diari del que va ser director entre 1930-1931. Durant els primers mesos de la Guerra Civil va denunciar la repressió incontrolada a la rereguarda. Va ser ministre d'Indústria en el govern de Largo Caballero. Exiliat a França des de 1939, col·laborà amb la Junta de Auxilio a los Refugiados españoles, però fou detingut per la Gestapo i entregat a les autoritats franquistes. Jutjat i condemnat a mort, va ser afusellat el 24 de juliol de 1942. DOGC

TR

Líders sindicals ts3432

Peiró Belis, Joan on5514
Sindicalistes ts3433

Pérez-Salas García, Jesús on5515

NA Sevilla 1892 - ¿?. Oficial de l'Exèrcit, arma d'Infanteria. Va prestar servei al Marroc i a diverses guarnicions de la península. Conspirador contra la dictadura de Primo de Rivera, a l'arribar la República va formar part del gabinet militar d'Azaña quan aquest era ministre de Guerra. Va ser cap superior de Policia de Barcelona (1933) i comissari general de Sometents (1934). A l'esclatar la Guerra Civil, era cap de la comissaria d'Ordre Públic de la Generalitat i va mantenir-se fidel a la República, contribuint decisivament a a la derrota de l'alçament a Barcelona. Va comandar la columna Macià-Companys al front d'Aragó, que posteriorment es va convertir en la divisió 30. Designat sotssecretari del ministre de Defensa Nacional al març de 1938, en va ser destituït un mes després per la renúncia d'Indalcio Prieto com a ministre. Va acabar la guerra com a coronel, al capdavant del cos de l'exèrcit del Grup d'Exèrcits de la Regió Oriental (GERO) que combaté a la campanya de Catalunya. Va passar la frontera cap a França el 5 de febrer de 1939 acompanyat del president Companys. Exiliat primer a França i després a Mèxic. No va retornar mai a Espanya. DOGC

Pestaña, Núñez, Ángel on5516

NA Santo Tomás de las Ollas, León 1886 - Barcelona, 1937. Polític anarquista, rellotger de professió. Perseguit per les seves activitats sindicals, va haver d'exiliar-se i no va retornar a Espanya fins al 1914 per a instal·lar-se a Barcelona, on va col·laborar amb Salvador Seguí i escrigué al diari Solidaridad Obrera, que va acabar dirigint al 1917; així com també a la revista Tierra y Libertad. Dirigent, com Seguí, de la corrent reformista dins de l'anarcosindicalisme, cosa que el va enfrontar als adoctrinaments de la FAI. Al 1929 va ser greument ferit a Manresa per uns pistolers dels sindicats lliures, el que va provocar una forta campanya contra el pistolisme i inclús la destitució del general Martínez Anido com a governador civil de Barcelona. Amb la proclamació de la República va donar suport al Manifest dels Trenta, on es criticava la preponderancia de la FAI en el moviment llibertari, i que va significar la seva expulsió de l'organització confederal. Al 1933 va fundar el Partit Sindicalista, que es va adherir al 1936 al Front Popular. Va ser escollit diputat per Cadis. A l'esclatar la Guerra Civil va ser designat subcomissari general de Guerra i, reconciliant-se amb els seus antics companys de lluita sindical, va reingressar a la CNT. DOGC

TR Líders sindicals ts3432

Pestaña, Núñez, Ángel on5516
Sindicalistes ts3433

Pi i Sunyer, Carles on5517

NA Barcelona 1888 - Caracas, Venezuela 1971. Economista, enginyer i escriptor. Dirigent d'Acció Catalana Republicana, al 1932 va passar a militar a ERC. Diputat a les Corts al 1931 i al Parlament de Catalunya al 1932, va ser conseller d'Hisenda i ministre de Treball al govern de Martínez Barrio. Escollit alcalde de Barcelona al febrer de 1934, va donar suport a la revolta d'octubre, fet pel qual va ser processat i empresonat. Després del triomf del Front Popular de 1936, va ser escollit de nou alcalde de la ciutat comtal, fins que va ser designat conseller de Cultura de la Generalitat al juny de 1937. Exiliat des de que va caure Catalunya en mans franquistes, va presidir el Consell Nacional de Catalunya (1941-1945). DOGC

Pla y Deniel, Enric on5518

NA Barcelona 1876 - Toledo 1968. Eclesiàstic. Va estudiar al Seminari de Barcelona, canonge de la catedral de la ciutat i professor del seminari. Consagrat bisbe d'Àvila al 1919 i de Salamanca al 1935, es va adherir ràpidament a la rebel·lió militar del 18 de juliol de 1936, fins al punt que va cedir el seu palau episcopal a Franco perquè l'usés com a quarter general. Va defensar la legitimitat de l'alçament militar en una famosa carta pastoral titulada "Las dos ciudades" (setembre de 1936, on assegurava que el conflicte es revestia externament de guerra civil, però que "es en realidad una Cruzada" amb "los hijos de Caín". També va firmar la carta pastoral col·lectiva a favor de la causa nacionalista (1 de juliol d 1937). A l'acabar la guerra va ser designat arquebisbe de Toledo i primat d'Espanya al 1941, i va ser elevat a cardenal al 1946. DOGC

Prieto Tuero, Indalecio on5519

NA Oviedo 1883 - Ciutat de Mèxic 1962. Polític i dirigent del PSOE. Tipògraf i periodista del diari "El Liberal" de Bilbao, del que va arribar a ser director i propietari. Diputat biscaí, va ingressar al PSOE al 1919, dins del qual va organitzar una corrent significada pel seu pragmatisme i bona disposició a col·laborar amb l'esquerra burgesa. Va ser el representant socialista al Pacte de Sant Sebastià, i també va ser membre del Comitè Revolucionari republicà. Al proclamar-se la República va ser ministre d'Hisenda (1931) i després ministre d'Obres Públiques (1931-1932), on va desenvolupar el seu pla de modernització de carreteres, ferrocarrils i pantans. Diputat a totes les legislatures republicanes. Per la seva implicació en els preparatius de la insurrecció obrera de 1934 va haver d'exiliar-se a França, però en va tornar al 1936 amb el triomf del Front Popular a les urnes. Va pactar amb Azaña la destitució d'Alcalà-Zamora com a president de la República, i va estar disposat formalment a acceptar aquest càrrec per reeditar una coalició republicano-socialista. Tanmateix, va haver de desistir davant la forta oposició del sector socialista més proper a Largo Caballero. Així, el grup parlamentari socialista a les Corts es va pronunciar abrumadament en contra de la seva candidatura. Finalment va ser Largo Caballero qui va assumir la presidència del govern el 4 de setembre de 1936, on Prieto va acceptar la cartera de Marina i Aire. Durant la crisi governamental oberta pels fets de maig del 1937 a Barcelona, es va alinear amb els comunistes en contra de Largo Caballero i va propugnar davant

Azaña la candidatura de Juan Negrín com a cap de govern. Negrín, a l'aconseguir la presidència, va nomenar Prieto ministre de Defensa Nacional, tot i que el va fer dimitir a l'abril de 1938 per pressions dels comunistes. A finals de 1938 va realitzar una gira de propaganda per diversos països americans. La guerra va acabar quan estava a l'estranger, i es va instal·lar a Mèxic. Va ser escollit per a succeir a Nicolau d'Oliveres com a president de la Junta d'Auxili als Republicans Espanyols (JARE), i es va fer càrrec del tresor transportat des de França a Mèxic en el iot "Vita" compost per or, joies i diners procedents d'incautacions realitzades durant la guerra. Des de Mèxic va desplegar una trepidant activitat a favor dels refugiats, però també en contra de Negrín, que seguia ostentant la direcció del govern a l'exili. El novembre de 1943 va subscriure l'acta fundacional de la Junta Española de Liberación, que proposava reestablir la República aprofitant la derrota de les potències totalitàries a la II Guerra Mundial. Davant el fracàs d'aquesta iniciativa, al 1948 es va establir a Saint-Jean-de-Luz i va signar, en nom del PSOE un pacte amb les forces monàrquiques partidàries de la restauració de la monarquia en la persona de Juan de Borbón y Battenberg, encapçalats per Gil-Robles. Va realitzar diversos viatges entre Mèxic i França abans de morir a la seva casa de Mèxic el 12 de febrer de 1962. DOGC

Primo de Rivera y Sáenz de Heredia, José Antonio on5520

UP El Ausente

NA Madrid 1903 - Alacant 1936. Polític i fundador de la Falange Española (FE). Tercer marquès d'Estella. Fill primogènit del dictador Miguel Primo de Rivera. Advocat en exercici a Madrid, va entrar a la política al 1930 per a reivindicar la memoria i l'honoradesa del seu pare des de la Unió Monàrquica Nacional. Al proclamar-se la República va presentarse a les eleccions de les Corts com a independent, però no en va sortir escollit. Juntament amb Manuel Delgado Barreto va fundar el setmanari "El Fascio" al 1933, però al primer número va quedar censurat. Després va crear el Movimiento Español Sindicalista (MES) amb el suport de Rafael Sánchez Mazas i l'aviador Ruiz de Alda, un grupuscle que combinava l'antimarxisme amb les reivindicacions socials. El 29 d'octubre de 1933 va organitzar un acte al teatre Comedia de Madrid, considerat com el fundacional de Falange Española. El seu discurs estigmatitzava tant el liberalisme com el socialisme, i feia una anàlisi d'un programa de 27 punts (reduïts en 26 pel franquisme) amb l'objectiu de construir un Estat autoritari i nacionalsindicalista. Va sortir escollit diputat per Cadis a les eleccions de 1933. El 4 de març de 1934 FE es va fusionar amb les JONS en un acte a Valladolid, per crear FE y de las JONS, concebut com un moviment o antipartit. Al mateix any va signar un pacte amb Renovación Española en el qual acceptava l'ajuda econòmica d'aquesta per armar les milícies falangistes. També va dirigir una carta a Franco, alertant d'un suposat cop de força de l'esquerra i els separatistes catalans, just la vigília dels fets d'octubre de 1934. El 4 d'octubre va ser proclamat cap nacional de FE y de las JONS. El triomf del Front Popular a les eleccions de 1936 significà una gran derrota per a Falange, i això desembocà en un augment de violència política que va desbordar al govern. Falange es va estructurar i va formar els seus propis esquadrans de la mort en confrontació amb l'esquerra. Després de l'atemptat frustrat, comès per joves falangistes, contra el líder socialista i vicepresident de les Corts Luis Jiménez de Asúa, que va resultar il·lès, però li va costar la vida al seu escorta, José Antonio va ser detingut per tinença il·lícita d'armes. Tres dies més tard es va il·legalitzar el partit. Falange es va convertir en un grup clandestí, però la seva militància no va parar de créixer. Al llarg de 1936 va mantenir contacte amb el general Mola, recolzant l'alçament militar, tot i que amb condicions. El 5 de juny va ser traslladat a la presó d'Alacant junt amb el seu germà Miguel. Després de l'esclat de la guerra, va ser acusat d'estar en connivència amb els militars i processat per rebel·lió militar. jutjat i condemnat a mort, va ser afusellat el 20 de novembre de 1936 al pati de la presó d'Alacant. Durant casi un any, la seva mort va ser ocultada en la zona rebel, on se l'invocava com "el Ausente". Les seves restes varen ser traslladades al monestir de El Escorial a l'octubre de 1939, i posteriorment al Valle de los Caídos (1959). DOGC

Queipo de Llano Sierra, Gonzalo on5521

NA Tordesillas, Valladolid 1875 - Sevilla 1951. Oficial de l'Exèrcit, arma de Cavalleria. Veterà en les campanyes de Cuba i Marroc. Reputat pel seu republicanisme, va ser desterrat durant la dictadura de Primo de Rivera i va passar a la reserva. Al 1930 va dirigir la frustrada insurrecció republicana a l'aeròdrom de Cuatro Vientos de Madrid, i es va haver d'exiliar a França. Al proclamar-se la República va tornar al servei actiu i nomenat cap de la Primera Regió Militar (Madrid), donant suport a les reformes militars d'Azaña. Va ascendir a general de divisió i després va assumir la direcció del Quarter Militar del president de la República, Niceto Alcalá-Zamora, que era el seu consogre. Al 1933 va ser relegat d'aquest càrrec per fer uns comentaris desfavorables al govern que podien comprometre la imparcialitat del cap d'Estat. El van nomenar Director General de Carabiners, i al 1936 es va entrevistar amb el general Mola a Pamplona per a la rebel·lió, assumint el comandament de la insurrecció a Sevilla. Al produir-se l'alçament es trobava a Huelva, on va telegrafiar al govern per posar-se enganyosament a la seva disposició. Després es va traslladar a Sevilla i allí va aixecar-se contra els caps militars que van mantenir-se fidels a la República. Paral·lelament va declarar l'estat de guerra, es va proclamar general en cap de l'Exèrcit del Sud i des del mateix dia 18 de juliol, va començar unes xerrades radiofòniques per Radio Sevilla que es van fer famoses, plenes de mentides, argücies i fanfarronades. Aquests discursos eren publicats al dia següent pel diari ABC. Durant les reunions que els caps militars insurrectes van celebrar per escollir generalíssim, va rebutjar a Mola i va donar suport a Franco, tot i que hi tenia una suposada animadversió personal cap a ell. L'1 d'octubre de 1936 Franco el va confirmar coma cap de l'Exèrcit del Sud, i allà va restar tota la guerra. Al finalitzar el conflicte va tenir diversos enfrontaments amb Franco, i va ser enviat a presidir una missió militar a Itàlia entre 1939 i 1942, sembla ser com a maniobra per allunyar-lo d'Espanya. Va passar a la reserva al 1943. DOGC

Rojo Luch, Vicente on5522

NA Font de la Figuera, València 1894 - Madrid 1966. Oficial d'Infanteria, general en cap de l'Estat Major de l'Exèrcit republicà. Veterà de les campanyes del Marroc, professor de Tàctica de l'Acadèmia d'Infanteria de Toledo. Catòlic practicant, va ser membre de la UME. A l'inici de la guerra estava destinat a l'Escola Superior de Guerra de Madrid, on era professor, i va ser adscrit a l'Estat Major del ministeri el 20 de juliol. Al setembre de 1936 va entrar a l'Alcázar de Toledo per aconseguir la rendició dels insurrectes, però va fracassar en la seva proposta. Al novembre del mateix any va ser nomenat cap de l'Estat Major de la Junta de Defensa de Madrid. L'èxit de la defensa, els seus modals inalterables, les seves bones relacions amb els comunistes i el comandament amb les Brigades Internacionals van elevar el seu prestigi dins de l'Exèrcit Popular, pel que va ser condecorat amb la Placa Llorejada de Madrid i promogut a coronel. Després de la batalla de Jarama, les forces de Madrid es van reorganitzar i fusionar en l'Exèrcit del Centre, del que va ser designat cap de l'Estat Major. Al 1937 va ser nomenat cap de l'Estat Major de la Defensa per ordre del ministre de Defensa Nacional, Indalecio Prieto. Ascendit a general al setembre de 1937, va dirigir les forces governamentals en les ofensives de Brunete, Terol i l'Ebre, totes elles derrotes republicanes. Al produir-se l'esfondrament de Catalunya va passar cap a França. Va enviar uns informes al president Azaña i al cap de govern Juan Negrín on comunicava que la guerra estava irremediament perduda, i per tant aconsellava negociar la rendició. Els partidaris d Negrín i els comunistes li van retreure que no tornés a Espanya per organitzar la defensa. De França va marxar a Argentina i després a Bolívia, on va ser professor a l'Escola Militar de Cochabamba. Va tornar amb la seva família a Espanya al 1957, previa mediació d'un jesuïta i un bisbe bolivians, i va ser sotmès a un consell de guerra i condemnat a 30 anys de presó, però indultat immediatament. DOGC

Sánchez Mazas, Rafael on5523

NA Madrid 1894 - 1966. Escriptor i polític falangista. Va col·laborar a diaris com El Sol i ABC, i les seves cròniques des d'Itàlia, narrant l'auge del fascisme al poder, van contribuir a popularitzar a Espanya la figura de Mussolini. Amic personal de José Antonio Primo de Rivera, va ser un dels primers militants de Falange Española. Va formar part de les primeres Junta de Mando Nacional i Junta Política de FE y de las JONS. Durant la Guerra Civil va restar empresonat en zona republicana, i al final del conflicte, quan l'exèrcit republicà retrocedia a Catalunya cap a la frontera francesa, va sobreviure a l'afusellament massiu de presoners amb els que marxava, episodi novel·lat per Javier Cercas a "Soldados de Salamina". Després de la guerra va ser ministre sense cartera (agost 1939 - agost 1940), conseller nacional del Movimiento i procurador a les Corts. Membre numerari de la Real Academia Espanyola (1941), va estar considerat com l'escriptor més important de la Falange. DOGC

Sanjurjo Sacanell, José on5524

NA Pamplona 1872 - Cascais, Portugal 1936. Oficial de l'Exèrcit, arma d'Infanteria. Va fer carrera militar al Marroc, on es va fer famós per la seva intrepidesa, fins al punt d'apodar-lo "El León del Rif" i obtenint el títol nobiliari de marquès del Rif. Director general de la Guàrdia Civil el 14 d'abril de 1931, no va fer res per frenar els fets que van portar a la proclamació de la República, tot i que tenia fama de simpatitzar amb Alfons XIII. Tanmateix, el 10 d'agost de 1932, sent director general dels Carabiners, va protagonitzar una insurrecció militar contra el Govern, coincidint amb el disgust dels cercles conservadors davant l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia català i la llei de reforma agrària. Condemnat a mort per rebel·lió militar, se li va comutar la pena al 1934 pel govern de Lerroux. Llavors es va exiliar a Portugal, des d'on va col·laborar amb el general Mola per preparar un alçament militar. En un principi estava previst que actués com a cap visible dels sollevats, i en tot cas, com a cap del govern militar. El 20 de juliol de 1936 tenia previst traslladar-se en una avioneta des de Portugal fins a Pamplona, per posar-se al cap dels rebels, però a l'enlairar-se va patir un accident i va resultar mort. Les seves restes mortals van ser traslladades a Espanya al 1939. DOGC

Serrano Suñer, Ramón on5525

UP El Cuñadísimo

NA Cartagena 1901 - Madrid 2003. Polític i jurista. Membre de l'Associació Catòlica Nacional de Propagandistas (ACNP). Al 1924 va guanyar les oposicions d'advocat de l'Estat. Es va iniciar a la política com a dirigent de las Juventudes de Acción Popular (JAP) i va ser escollit diputat de la CEDA a les eleccions de 1933 i les del 1936. Amic de José Antonio Primo de Rivera, els dos van estudiar junts a la facultat de Dret de Madrid. Destinat com a advocat a Saragossa, allà va conèixer a Franco, i a la seva cunyada, Zita Polo, amb la qui es va casar i va tenir 6 fills. L'alçament militar el va sorprendre a Madrid. Detingut sense manament judicial, tot i la immunitat parlamentària, i empresonat a la Modelo, va ser hospitalitzat a l'octubre de 1936 gràcies a la intervenció d'un conegut d'Indalecio Prieto. Va aconseguir fugir de l'hospital i de la zona republicana per passar a la zona nacionalista al març de 1937. Un cop a Salamanca, es va retrobar amb la seva dona i es va convertir en el conseller civil més escoltat per Franco i en el promotor de la unificació de les forces polítiques del bàndol nacional. Degut a la seva creixent influència va ser començat a conèixer com "El Cuñadísimo". Està considerat l'impulsor del decret d'unificació de FET y de las JONS. Va ser ministre de l'Interior en el primer Govern de Franco (1 de febrer de 1938) i després ministre d'Affers Exteriors a l'octubre de 1940, iniciant una política de clara aproximació a l'Eix que va culminar amb l'entrevista de Franco amb Hitler a Hendaia (23 d'octubre de 1940), i també va acompanyar a Franco en les seves entrevistes amb Mussolini i Pétain. El seu antisemitisme va aflorar en discursos i alguns escrits. Va ser destituït el setembre de 1942 pels incidents a la basílica de Begoña (Bilbao) entre falangistes i carlistes, però coincidint, sobretot, amb el començament de les derrotes d'Alemanya, el declivi del Tercer Reich i la necessitat d'un canvi en la política exterior del franquisme. Des de llavors va quedar completament al marge de la política i es va dedicar amb èxit a la advocacia. Membre de la Real

Taro, Gerda on5526

Tarradellas i Joan, Josep on5529

NA Cervelló 1899 - Barcelona 1988. Polític, president de la Generalitat de Catalunya. Militant del catalanisme radical durant la seva joventut, va anar evolucionant cap a postures més moderades. Va ser un dels fundadors de la Joventut Nacionalista La Falç, però també d'Esquerra Republicana de Catalunya al març de 1931, d'on va ser escollit secretari general. Diputat a les Corts Constituents (1931) i membre del govern de la Generalitat presidit per Francesc Macià (1932) Diputat en el primer Parlament de Catalunya (1932) i director del diari "L'Opinió". A l'esclatar la Guerra Civil es va oferir immediatament al president Companys i va ser designat conseller de Serveis Públics. Exiliat a França des de 1939, va ser escollit president de la Generalitat al 1954 a Mèxic. Va residir successivament a París i a Saint-Martin-le-Beau, on va mantenir la legitimitat com a president, tot i que mai va voler constituir un govern a l'exili. Amb el reestabliment de la democràcia al 1977, va rebre el suport dels parlamentaris catalans i va tornar a Catalunya com a president de la Generalitat provisional el 23 d'octubre de 1977, després d'una difícil negociació i un acord amb el govern d'Adolfo Suárez. Va cesar coma president després de les primeres eleccions autonòmiques, on va sortir elegit president Jordi Pujol per Convergència (1980). DOGC

Vidal i Barraquer, Francesc on5530

NA Cambrils 1868 - Friburg, Suïssa 1943. Eclesiàstic. Doctor en dret, es va ordenar sacerdot al 1899. Va fer tota la seva carrera a la diòcesi de Tarragona, on va ser canonge, assessor jurídic i arquebisbe des de 1919. Nomenat cardenal al 1921. Va expressar les seves simpaties per la dictadura de Primo de Rivera, i durant la República va mantenir una actitud menys militant. Amb l'esclat de la Guerra Civil, donat que la seva vida corria perill, va refugiar-se a Poblet, però va haver d'abandonar el monestir quan va saber que els milicians anaven a buscar-lo. Va aconseguir sortir d'Espanya i es va refugiar primer a Roma, i després a Friburg, des d'on sembla que va realitzar algunes gestions discretes per aconseguir la pau. Es va negar a signar la pastoral col·lectiva dels bisbes espanyols en favor de la causa nacionalista, al·legant que només serviria per exacerbar la repressió contra el clero. D'acord amb les seves últimes voluntats, les seves restes mortals van ser traslladades a Tarragona al 1978. DOGC

Yagüe Blanco, Juan on5531

NA San Leonardo, Soria 1891 - Burgos 1952. Oficial de l'Exèrcit, arma d'Infanteria. Veterà de les campanyes del Marroc. Va comandar la Legió en la repressió d'Astúries a l'octubre de 1934. Amic personal de José Antonio Primo de Rivera i afiliat a la Falange des de 1933. Al febrer de 1936 va ser designat cap de la segona bandera de la Legió, amb el grau de tinent coronel, a Ceuta, des d'on va començar a actuar com enllaç del general Mola en la conspiració contra el govern republicà. El 17 de juliol va encapçalar la rebel·lió militar a Ceuta, que va triomfar sense dificultats, i es va fer càrrec de la direcció suprema de la Legió. Traslladat amb les seves tropes a Sevilla, es va posar al front de les columnes que iniciaren la marxa sobre Madrid. Considerat com un bon cap tàctic més que estratega. El 14 d'agost va entrar amb les seves tropes a Badajoz, després d'una acarnissada batalla i moltes baixes per part dels dos bàndols. Un cop a la ciutat es van entregar a una brutal repressió que va passar a la història com un dels pitjors crims de guerra. Va tenir un primer enfrontament amb Franco quan aquest li va ordenar que ajornés l'atac contra Madrid per a desviar-se i alliberar als sitiats a l'Alcázar de Toledo. Dos dies després va ser substituït pel coronel José Enrique Varela. Va ser rehabilitat a principis d'octubre i se li va encarregar el comandament de les columnes que marxaven cap a Madrid. Ascendit a general al 1937, comandà el cos de l'exèrcit marroquí, al front del qual va entrar a Barcelona el 26 de gener de 1939. Nomenat ministre de l'Aire el 9 d'agost de 1939, va cesar del càrrec al 1940, i ja no va tornar a ocupar cap càrrec polític. Ascendit a tinent general al 1943, va ser capità general de la VI Regió (Burgos). Franco li va concedir a títol pòstum el marquesat de San Leonardo de Yagüe. DOGC

Acedo Colunga, Felipe on5532

NA Palma de Mallorca 1896 - Madrid 1965. Llicenciat en dret. Actuà com a fiscal en els consells de guerra que seguiren la insurrecció d'Astúries de 1934 i la Guerra Civil. Entre 1939 i 1946 va ser cap de l'Assessoria Jurídica del Ministeri de l'Aire i, entre 1946 i 1951, membre del Consell Suprem de Justícia Militar. Al 1951 va ser designat governador civil de Barcelona, coincidint amb la fi de la vaga de tramvies. La seva pràctica política s'orientà a enfortir les bases del règim franquista a Catalunya. A la pràctica, això es va traduir en incorporar saba nova a l'Ajuntament i donar resposta a alguna de les exigències plantejades per les corporacions econòmiques barcelonines. Va ser l'època en que accediren a l'Ajuntament personatges com Santiago Udina Martorell, Joan Antoni Samaranch i Torelló o Santiago Cruïlles de Peratallada i Bosch. Al 1957 va haver-hi una crisi que va acabar amb el cessament de l'alcalde Antoni Maria Simarro. En aquell moment Acedo va donar suport al nomenament de Fèlix Escalas i Chamení com a alcalde de Barcelona, però s'imposà la candidatura de Josep Maria Porcioles i Colomer. A partir de llavors començà una pugna entre Acedo i Porcioles a causa de la poca tendència a la subordinació del nou alcalde. Acedo posà entrebancs a l'anomenada "Operación Cataluña" patrocinada per l'alcalde, i això desembocà en el seu relleu, que es produí el 22 d'octubre de 1960 a propòsit dels Fets de Palau. DCEFID

Amat-Piniella, Joaquim on5533

NA Manresa 1913 - Barcelona 1974. Va participar a la Guerra Civil com a tinent d'artilleria de l'exèrcit republicà. Exiliat a França el setembre de 1939, passà pels camps de concentració d'Argelers i Sant

Cebrià abans de ser obligat a allistar-se a la 109 CTE, destinada a tasques de suport a la Línia Maginot. L'ocupació alemanya el dugué primer a un front-stalag i finalment a Mauthausen pel gener de 1941. Quan va ser alliberat, al 1945, es va estar primer a París i després s'instal·là a Sant Julià de Lòria, on escriví "K.L. Reich", la seva novel·la més famosa, tot i que no va ser publicada, en una versió esporgada, fins al 1963 en castellà. "K. L. Reich" és una de les aportacions més rellevants de la literatura concentracionària europea. DCEFID

Andreu i Abelló, Josep on5534

NA Montblanc 1906 - Barcelona 1993. Advocat i polític. Membre destacat d'ERC, exiliat primer a França al 1939, i després a Mèxic, on va exercir de representant d'ERC a la Junta de Auxilio a los Republicanos Españoles fins al 1942. Després va tornar a París, i d'allà a Tànger. Va tornar a Barcelona l'any 1964, on va reprendre la seva feina d'advocat al mateix temps que tornava a actuar com a representant d'ERC. L'any 1966 es va separar d'ERC i es va acostar al Moviment Socialista de Catalunya. Va ser un dels impulsors de la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya i va tenir un paper protagonista en la creació de l'Assemblea de Catalunya. El 1976 ingressà al Partit Socialista de Catalunya-Congrés (més endavant, Partit dels Socialistes de Catalunya) i va presidir l'Assemblea de Parlamentària de 1977. DCEFID

Ardiaca i Martí, Pere on5535

NA Balaguer 1909 - Moscou 1986. Polític. L'any 1913 s'establí a Barcelona i s'afilià a la Federació Comunista Catalanoblear i al BOC, essent candidat d'aquesta formació per la província de Lleida en les eleccions al Parlament català de 1932, al mateix temps que s'afiliava al Partit Comunista de Catalunya. També formà part del Comitè Executiu del PSUC, i va ser nomenat director de la publicació "Treball". Destacà com a ferm defensor de la integració del PSUC al PCE, però rebé la crítica dels enviats de la Internacional Comunista durant la seva actuació a la Guerra Civil, fins que a l'any 1939 va ser apartat del Comitè Central del PSUC. Exiliat a Santo Domingo i Cuba, l'any 1946 tornà a França i el 1948 Joan Comorera l'incorporà novament al Secretariat del PSUC. En el primer congrés del PSUC celebrat a l'octubre de 1956, s'integrà al Comitè Executiu com a responsable de propaganda. El 1959 va ser enviat a Catalunya per reforçar l'organització del partit i preparar la Vaga General Pacífica, a més de dirigir la redacció de "Treball" i participar en la redacció de "Nous Horitzons". El 1960 va ser designat membre del Comitè Central del PCE, i el desembre de 1962 va ser detingut i empresonat a Burgos. S'incorporà al grup directiu del PCE al penal i el 1965 signà, juntament amb Miguel Núñez i Ramón Ormazábal, una carta que criticava l'anàlisi feta per la direcció del partit respecte a la situació interior. Per aquest escrit va ser expulsat del Comitè Central del PCE, però poc després reingressà al partit un cop realitzada la corresponent autocrítica. L'any 1971 va sortir de la presó i va tornar a la clandestinitat. Al gener de 1981, durant el V Congrés del PSUC, va ser escollit president del partit en substitució de Gregorio López Raimundo. El març del 1982 en va ser expulsat per treball fraccional i s'integrà en el prosoviètic Partit dels Comunistes de Catalunya, essent el president de la formació fins a la seva mort. DCEFID

Tísner on5536

UP Artís-Gener, Avel·lí

NA Barcelona 1912 - 2000. Escriptor, pintor i dibuixant, el seu nom real era Avel·lí Artís-Gener. Abans de la guerra va treballar com a periodista a "L'Opinió", "La Rambla", "La Publicitat", i com a ninotarire al "Be negre" "L'Esquella de la Torratxa" i "La Campana de Gràcia". Durant la guerra va ser oficial de l'estat major de l'exèrcit republicà. Juntament amb el seu pare i la majoria dels seus germans es va exiliar a França i després a Mèxic. allí es dedicà al dibuix publicitari, va fer nombroses exposicions pictòriques i treballà com a escenògraf per al cinema i la televisió. Com a escriptor i ninotaire, va col·laborar en diverses revistes de l'exili, sobretot "la Nostra Revista" L'any 1965 va tornar a Barcelona, i ben aviat s'incorporà a Tele/eXprés com a redactor. Va participar activament en la recuperació del PEN Club Català i, més tard, en la fundació de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana - de la qual fou president del 1990- 1994. Igualment col·laborà en la campanya de la normalització lingüística tot creant-ne el dibuix del personatge emblemàtic, la Norma. La seva obra literària evoquen i valoren l'experiència de la guerra civil i, sobretot, de l'exili. L'any 1982 fou candidat a senador per Nacionalistes d'Esquerra, i el 1997 fou guardonat amb el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes. DCEFID

Bartra i Leonart, Agustí on5538

NA Barcelona 1908 - Terrassa 1982. Escriptor. L'any 1938 s'incorporà a l'exèrcit republicà i pel febrer de 1939 empenyé el camí d'exili. Passà uns mesos en camps de concentració del sud de França, i després es va instal·lar el castell de Roissy-en-Brie, prop de París, junt amb altres intel·lectuals exiliats. Allí conegué l'escriptora Anna Murià i Romaní, amb la qual va conviure des de llavors. Pel gener de 1940 s'embarcaren els dos cap a Amèrica, primer a la República Dominicana, després Cuba i finalment Mèxic, on s'establiren definitivament al 1941. Bartra col·laborà en les principals revistes de l'exili literari català publicades a Mèxic i participà en la fundació i direcció de "Lletres". La seva obra és un dels principals referents de la literatura catalana a l'exili. Al retornar a Catalunya es va instal·lar a Terrassa i va iniciar una nova etapa de la seva vida, literàriament també molt productiva. DCEFID

Boix i Lluch, Isidor on5539

NA Barcelona 1939. Enginyer industrial i llicenciat en dret. A l'època dels estudis universitaris connectà amb el PSUC i hi ingressà l'any 1958, just en el període de realització de la Jornada de Reconciliació Nacional i de la Vaga Nacional Pacífica. A causa de la seva afiliació hagué d'exiliar-se el 1961 a la República Federal Alemanya. Va tornar a Barcelona el 1964, en el moment de la fundació de Comissions Obreres a la parròquia de Sant Medir. Va exercir la seva militància sindical en diverses

empreses, i el 1969 va esdevenir el responsable del moviment obrer dins del Comitè Executiu del PSUC, alhora que al 1971 va ser nomenat membre del Comitè Central del PCE, càrrec pel qual va ser considerat de vegades l'home de Santiago Carrillo a Catalunya. Va participar a la vaga de la SEAT de 1975, intentant estendre la vaga de forma general. També va defensar, junt amb dirigents obrers del Baix Llobregat i Albert Fina i Montserrat Avilés, la necessitat de bastir un nou sindicat obrer en democràcia a partir dels llocs conquistats dins de l'Organización Sindical Española. Per contra, la resta de dirigents de CCOO defensaven la necessitat de mantenir una organització pròpia, i a partir d'aquesta, convocar un congrés d'unitat sindical. Erosionat pel paper central que va tenir en aquest debat, com en la vaga de la SEAT, l'any 1976 va ser apartat de les seves responsabilitats dins del Comitè Executiu del PSUC. DCEFID

Bonet, Maria del Mar on5540

NA Palma de Mallorca 1947. Principal veu femenina que ha donat la cançó catalana, integrant dels Setze Jutges. DCEFID

Borja i Sebastià, Jordi on5541

NA Barcelona 1941. Urbanista i polític. Ingressà al PSUC l'any 1960.

Calders i Rossinyol, Pere on5542

NA Barcelona 1912 - 1994. Escriptor. Incorporat l'any 1937 a les files republicanes com a voluntari, s'exilià el 1939 a Mèxic, després de passar pel camp de concentració de Prats de Molló i pel refugi d'escriptors organitzat a Roissy-en-Brie. Durant els 23 anys que va viure a la Ciutat de Mèxic, on va aconseguir una ocupació estable en el camp de les arts gràfiques, la seva activitat intel·lectual fou presidida per la idea de retorn a Catalunya i la progressiva convicció que calia esmerçar els esforços en la reconstrucció cultural del país. Així va col·laborar en diverses publicacions catalanes d'Amèrica, com ara "Pont Blau", "Catalunya"Quaderns de l'exili", "Nova Revista" i "Lletres". D'altra banda, durant els anys cinquanta l'autor s'afermà en la narrativa curta, publicant els volums "Cròniques de la veritat oculta", "Gent de l'alta vall" i "Demà a les tres de la matinada". El retorn a Catalunya, l'any 1962, representà la seva plena incorporació a la vida literària del país. Antaviana, muntatge teatral de la companyia Dagoll-Dagom elaborat a partir de textos seus, va contribuir a un reconeixement públic molt extens, palès en la seva difusió popular, en les traduccions i en les nombroses distincions institucionals que li van ser atorgades. Paral·lelament, i amb la reaparició de la premsa en català, Calders va tornar a exercir el periodisme d'opinió (Tele/Estel, Canigó, Serra d'Or, Avui i La Vanguardia), on no va deixar mai de ser una veu crítica en el terreny cultural, polític o cívic. DCEFID

Cando Cando, Daniel on5543

NA La Corunya 1943. Treballador del metall, sindicalista i polític. Va participar en la Joventut Obrera Catòlica des de 1961 fins al 1964. Combinà durant un temps la militància catòlica amb l'activisme en l'Associació Democràtica Popular de Catalunya, precedent a Catalunya del Frente de Liberación Popular que es mantenia al marge del procés de federalització de les Organizaciones Frente. Així mateix, el 1962, després de les vagues del mes de maig, es vinculà al FOC. Aleshores, fou un dels membres de la Comissió Obrera de a Maquinista Terrestre i Marítima, on havia entrat a treballar el 1958. Juntament amb altres companys, mantingué la Comissió Obrera de l'empresa mitjançant una activitat de solidaritat amb els treballadors detinguts i els acomiadats arran de les vagues. Al 1964 va participar en la reunió a l'església de Sant Medir per constituir la Comissió Obrera provisional de Barcelona. Va formar part de la Coordinadora Local del Metall i de la Coordinadora Local de Barcelona de Comissions Obreres. Fou detingut unes quantes vegades i passà per comissaria per les seves activitats sindicals. La seva postura era de clandestinització de la lluita sindical, així que, quan al 1969 el FOC va implorsionar, es passà al grup obrer Lucha de Clases, i l'any 1973, al Partido del Trabajo de España. L'any 1976 va participar en la creació de la Central Sindical Unitaria de los Trabajadores. DCEFID

Casals i Defilló, Pau on5544

NA El Vendrell 1876 - San Juan de Puerto Rico 1973. Violoncel·lista, compositor i director d'orquestra. Format musicalment a Barcelona i després a Madrid, és considerat un dels millors intèrprets de violoncel de tots els temps. Va dinamitzar la vida musical catalana amb la creació d'entitats com l'Orquestra Pau Casals i l'Associació Obrera de Concerts. Compromès ideològicament amb els principis de llibertat i democràcia, a la fi de la Guerra Civil s'exilià voluntàriament per demostrar la seva oposició al règim franquista. S'establí a Prada, i des d'allí va col·laborar en la recaptació de fons per ajudar els refugiats dels camps de concentració francesos. Entre 1939 i 1945, coincidint amb la Segona Guerra Mundial, Casals esmerçà encara més esforços a denunciar davant el món la situació espanyola: el 1945 va realitzar una gira per Anglaterra i va transmetre un missatge de suport a Catalunya per la BBC que concloué amb la interpretació del Cant dels ocells, cançó popular catalana que va esdevenir, d'aleshores ençà, símbol de la lluita per la llibertat. El 1945, davant l'acceptació de la dictadura de Franco per part de les potències aliades, Casals va anunciar que deixava de tocar en públic fins que no es reinstaurés a Espanya un règim democràtic. Aquesta actitud el va portar a refusar distincions com la d'honoris causa per la Universitat d'Oxford a causa de la posició condescendent del govern britànic envers Franco. No obstant això, va continuar vinculat a la música, impulsant nous festivals i activitats musicals a Prada, i més endavant a Puerto Rico. El 1958 va acceptar de tocar davant de l'Assemblea General de l'Organització de les Nacions Unides, un espai políticament neutre, on va reafirmar els seus ideals de llibertat. El 1971 va rebre la Medalla de la Pau de les Nacions Unides, alhora que s'estrenava l'himne que ell mateix havia compost per a la institució. DCEFID

Coll i Alentorn, Miquel on5545

NA Barcelona 1904 - 1990. Historiador i polític. Fou un dels dirigents de la Joventut d'Acció Republicana Catalana (1931-1932). El mateix 1932 ingressà a l'acabada de néixer Unió Democràtica de Catalunya (UDC), on ocupà diferents càrrecs entre els quals cal destacar el de secretari general, el de membre del Comitè de Govern i el de president del Consell Nacional. Enginyer industrial de professió, ben aviat però, inicià la seva activitat d'historiador. Acabada la guerra, entre els qui havien mort i els qui s'havien exiliat, la cúpula dirigent d'UDC pràcticament havia desaparegut. Coll i Alentorn, únic cap visible a l'interior, va iniciar una lenta i modesta reorganització del partit, ara anomenat Creus de Sang. A partir dels anys cinquanta, va representar la tendència ideològica majoritària dins del partit, fonamentada en la defensa de les tesis democratacristianes de Maritain. L'any 1978 signà amb Jordi Pujol l'acord de coalició electoral entre UDC i CDC. Entre 1980 i 1984 ocupà el càrrec de conseller adjunt a la Presidència de la Generalitat de Catalunya; i de 1984 a 1988 fou president del Parlament de Catalunya. DCEFID

Díaz Valcárcel, José Antonio on5546

NA Barcelona 1932 - 1985. Sindicalista. Capellà obrer secularitzat, a França participà en el moviment Frères du Monde. En tornar a Catalunya, va escriure "La crisis permanente de la Acción Católica", que feia dures crítiques als moviments d'apostolat seglejar. El 1966 començà a treballar a Pegaso. Líder del FOC, participà en el procés de formació de Comissions Obreres i fou membre de la coordinadora Local de Comissions Obreres de Barcelona. Per l'agost de 1968, a la tercera conferència del FOC, ell i Manuel Murcia abandonaren l'organització amb l'argument que calia defensar l'autonomia del sindicat. Al final de 1968 fundà la revista i moviment polític "¿Qué Hacer?" juntament amb Murcia, Juan José Ferreiro i alguns treballadors de Blansol. L'any 1969 participà en la constitució de les Plataformes de Comissions Obreres. El 1970 fou acomiadat de Feudor arran d'una vaga. El 1971 abandonà l'activitat sindical i, al cap d'un any, començà a treballar a l'editorial Bruguera, on restà fins el 1981. El 1975 tornà a militar, ara a la CNT, i creà la secció sindical de l'editorial, fins que el 1979 fou expulsat del sindicat. DCEFID

Escarré i Jané, Aureli Maria on5547

NA L'Arboç 1908 - Barcelona 1968. Abat de Montserrat. Ingressà a l'abadia el 1923 i fou ordenat sacerdot el 1933. A l'inici de la Guerra Civil passà a Itàlia, el 1938 s'establí a Belascoaín (Navarra) i el 1939, juntament amb altres monjos, tornà a Montserrat per recuperar l'abadia, de la qual va ser nomenat prior, i al 1946, abat titular. Un any després van tenir lloc les Festes d'Entronització de la Mare de Déu de Montserrat, les quals, malgrat el seu caràcter inicialment religiós, van pendre una dimensió política. En la seva etapa abacial s'engegaren les revistes "Germinabit", "Serra d'Or", "Qüestions de Vida Cristiana" i "Studia Monastica", algunes de les quals foren cabdals en la represa de la llengua i la cultura catalanes. El 1961 s'apartà del govern directe de l'abadia. Escarré, que al principi no havia mostrat cap especial animadversió per la figura de Franco, aniria evolucionant fins a l'antifranquisme, cosa que el va convertir en una figura senyera dels sectors catalanistes. El 1963 va fer unes cèlebres declaracions al diari francès "Le Monde" en les quals carregava contra el règim. El 1965 abandonà Catalunya i es traslladà al monestir de Viboldone (Llombardia), i l'any següent hagué de renunciar al títol d'abat de Montserrat. Malalt, retornà al país per morir-hi. DCEFID

Espriu i Castelló, Salvador on5548

NA Santa Coloma de Farners 1913 - Barcelona 1985. Escriptor. Autor de novel·les com "Laia" o el recull de contes "Ariadna al laberint grotesc" Eren obres presidides per un alt grau d'intel·lectualització i que incorporaven una actitud satírica i social. El 1939, després de l'entrada franquista a Barcelona, va escriure "Antígona", per vehicular un missatge de reconciliació. Va participar activament en les revistes "Poesia" i "Ariel" i en actes com les Festes d'Entronització de la Mare de Déu de Montserrat (1947) i la Corona Literària a la Mare de Déu de Montserrat. Els poemes de "La pell de brau" (1960) i "Llibre de Sinera" (1963) foren valorats positivament des del realisme històric i van comportar el reconeixement de l'autor com a intel·lectual compromès, tant a Catalunya com a Espanya i Europa, encara que ell sempre es va mantenir allunyat de postures marxistes. Espriu es va significar com a intel·lectual antifranquista amb la signatura de diferents documents, com el de 1960 contra la censura o contra les tortures patides pels miners d'Astúries. També va participar en la Caputxinada, arran de la qual va ser detingut. La seva obra va ser popularitzada tant des del teatre èpic, com des del món de la Nova Cançó, on es llegia en clau patriòtica moral. Va ser proposat diverses vegades per al premi Nobel, i va guanyar-ne d'altres. L'any 1976 va protagonitzar un fort debat en pronunciar-se sobre la necessària cooficialitat del català i del castellà, i el 1982 va rebutjar la Creu d'Alfons X per evitar ser instrumentalitzat des de Madrid. DCEFID

Fabra i Poch, Pompeu on5549

NA Barcelona 1868 - Prada 1948. Filòleg. Tenia un gran prestigi quan l'any 1939 s'exilià amb el grup d'escriptors que es van quedar a Barcelona fins l'ocupació. Visqué a Illa, Montpeller i Prada, on va morir i va ser enterrat. Va ser membre de la Fundació Ramon Llull i director de la "Revista de Catalunya", i el 1945 va ser investit doctor honoris causa per la Universitat de Tolosa de Llenguadoc. L'any 1947 se celebrà a Prada una Setmana d'Estudis Catalans, on tingué una participació emblemàtica, i el 1948 el president de la Generalitat Josep Irla nomenà un Comitè Nacional d'Homenatge a Fabra. DCEFID

Fàbregas i Guillén, Dídac on5550

UP Hernández, Jesús
Pájaro Loco

Ripo

- NA Ripollet 1947. Treballador del metall, sindicalista i líder polític comunista. Nascut en una família de treballadors, des dels quinze anys treballà en fàbriques. Al començament dels anys seixanta participà en la creació de les CCOO del Vallès Oriental i formà part del Secretariat Permanent de les CCOO catalanes i de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya. Fou militant del PSUC, però el 1966 l'abandonà i passà al FOC, on fou el responsable polític del Vallès Occidental i membre de Direcció Política. Detingut i empresonat durant dos mesos el 1968, en sortir de la presó dirigí la reconstrucció de diverses fraccions del FOC, que s'unificaren en les Comissions Obreres Anticapitalistes, més endavant anomenades Círculos de Obreros Comunistas (COC). El 1974 fundà l'Organització de la Izquierda Comunista de España (OICE), partit de tendència consellista i d'inspiració maoista, fruit de la fusió del COC amb el grup basc Núcleos Obreros Comunistas. Fou secretari de l'OICE fins el 1978, any en que fou expulsat de l'organització i passà a militar al Partit dels Socialistes de Catalunya. DCEFID
- TR Fàbregas i Guillén, Dídac ^{on5550}
Líders sindicals ^{ts3432}
Sindicalistes ^{ts3433}

Ferran de Pol, Lluís ^{on5554}

- NA Arenys de Mar 1911 - 1995. Narrador i novel·lista. Oficial de l'exèrcit republicà, va ser ferit a la batalla de l'Ebre. Exiliat el 1939, va ser internat al camp de concentració de Sant Cebrià fins que va aconseguir exiliar-se a Mèxic. Tot just arribar, publicà a "El Nacional" una sèrie de cròniques sobre tot aquest procés. S'integrà de ple a la societat mexicana: es llicencià en filosofia i lletres i treballà com a redactor d'art i literatura a "El Nacional". Fou redactor del "Full Català" (1941-1942), que dirigia Josep Carner. Amb Joan Sales i altres, creà la revista "Quaderns de l'exili" (1943 - 1947). Retornat a Catalunya l'any 1948, exercí d'advocat a Arenys i reprengué l'obra literària, ara centrada sobretot en l'experiència de l'exili. DCEFID

Ferrater i Móra, Josep ^{on5555}

- NA Barcelona 1912 - 1991. Filòsof i assagista barceloní. La seva obra es desenvolupà gairebé íntegra a l'exili nord-americà. La gran obra de la seva vida és monumental i única en l'àmbit dels estudis filosòfics, el "Diccionario de filosofía", que redactà durant el primer exili, publicà en primera edició el 1941 i successivament amplià fins a la seva mort. També és autor de diversos assaigs sobre Catalunya, Espanya i Europa. Alguns dels seus títols són encara referències necessàries, com ara "El mundo del escritor" de 1983. DCEFID

Fontana i Lázaro, Josep ^{on5556}

- NA Barcelona 1931. Professor universitari especialitzat en història econòmica i política contemporània. Llicenciat en història (1956), fou ajudant de Jaume Vicens Vives i Jordi Nadal a la Universitat de Barcelona fins que en fou expulsat per haver-se solidaritzat amb el Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona. S'incorporà a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), on es doctorà el 1970 i des de llavors ha estat catedràtic d'història econòmica. A la UAB va ser degà de Lletres i vicerector, i a la Universitat Pompeu Fabra creador i director de l'Institut d'història Jaume Vicens Vives. Es reconeix com a deixeble de Jaume Vicens Vives, Pierre Vilar i Ferran Soldevila, i és considerat un dels principals introductors a Espanya dels corrents historiogràfics més renovadors i progressistes del marxisme. Militant del PSUC des de 1956, formà part del Comitè d'Intel·lectuals del partit i participà en la redacció de l'opuscle "El problema nacional català" (1964). DCEFID

Galí i Coll, Alexandre ^{on5557}

- NA Camprodon 1886 - Barcelona 1969. Pedagóg i historiador de formació autodidacta. L'any 1906, començant a treballar a l'Escola de Mestres de Joan Bardina, va iniciar l'activitat educadora, que ja no va deixar en tota la vida. Durant la República va participar activament en moltes iniciatives educatives escolars en la línia del moviment de l'Escola Nova. L'any 1939 va exiliar-se a França, fins al 1943 que va tornar a Barcelona, on treballà en el món editorial i engegà l'obra "Història de les institucions i del moviment cultural a Catalunya 1900-1936" (22 volums), un referent indispensable per a la història educativa catalana. Galí va contribuir de manera decisiva a la consolidació de la renovació pedagògica en l'època franquista. A final de la dècada dels anys cinquanta es van fer a casa seva reunions periòdiques amb un reduït grup de mestres per tractar temes didàctics i d'altres relacionats amb l'educació. Aquest grup podria considerar-se l'embrió de Rosa Sensat, el moviment de renovació pedagògica més emblemàtic a la Catalunya franquista. DCEFID

García Sánchez, Cipriano ^{on5558}

- NA Manzanares, Ciudad Real 1927 - Castelldefels 1995. Obrer sindicalista i polític. Arribà al barri de Ca n'Anglada de Terrassa l'any 1951. Treballà a l'empresa Cerámicas Egara, on va ser escollit enllaç sindical el 1953. Ingressà al PSUC l'any 1954, i participà en la protesta del gener de 1956, a la coneguda "manifestació de les bicicletes", dirigida contra la pujada dels impostos municipals. Assistí al I Congrés del seu partit celebrat clandestinament a França aquell mateix any. Va ser detingut i empresonat diversos cops a Burgos. El 1964, en sortir de la presó, es reincorporà al nucli comunista de Terrassa per impulsar la creació de les Comissions Obreres del Vallès. L'any següent assistí al II congrés del PSUC, on fou escollit membre del Comitè Central i del Comitè Executiu; i assistí al VII congrés del Partit Comunista d'Espanya, del qual va ser designat membre del Comitè Central. Va contribuir a la creació, el 1967, de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya, i formà part de la Coordinadora General de les Comissions Obreres. La caiguda d'aquest organisme l'any 1972, de la qual va escapar-se, i el posterior judici contra els seus dirigents en el conegut com a "procés 1001", va fer que passés a ser el màxim responsable de la Coordinadora fins al final de l'any 1975. DCEFID

TR García Sánchez, Cipriano on5558
Líders sindicals ts3432
Sindicalistes ts3433

Gassol i Rovira, Bonaventura on5559

NA La Selva del Camp 19893 - Barcelona 1980. Poeta i polític. Va iniciar la seva carrera eclesiàstica a Tarragona, però la va abandonar el 1914 i es va instal·lar a Barcelona, on va treballar en l'àmbit de l'educació i de l'administració pública. Va ser l'home de confiança de rancesc Macià quan el 1931 es va posar en marxa la Generalitat republicana. Tant amb el president Macià com amb Companys va ser conseller de Cultura i responsable màxim dels projectes culturals i educatius republicans i catalanistes. A l'estiu de 1936 va tenir un paper essencial en els esforços per evitar els estralls de l'explosió revolucionària, tant en l'àmbit del salvament del patrimoni cultural, artístic i documental del país, com en la tasca de facilitar la sortida de Catalunya de persones a qui els perillava la vida, tant clergues com laics. Aquesta tasca va provocar que fos amenaçat per sectors anarquistes i va acabar refugiant-se a França. Amb la caiguda de França en la II Guerra Mundial es va veure obligat a traslladar-se a Suïssa. L'any 1946 va tornar a França i es va dedicar a tasques de col·laboració cultural i literària en els cercles de l'exili català. L'any 1977 va tornar a Barcelona, juntament amb el president Josep Tarradellas, i va ser objecte de diversos homenatges. DCEFID

Goytisolo Gay, Juan on5560

NA Barcelona 1931. Escriptor. És el segon dels tres germans Goytisolo, tots ells escriptors. Les seves primeres obres es caracteritzen per un contingut testimonial i crític sobre la Guerra Civil i l'exili. Des de 1956 va fixar la seva residència a París en un voluntari autoexili. La publicació a Mèxic de "Señas de identidad" (1966) prohibida per la censura franquista, encetà un gir en la seva producció, una obra experimental i capdavantera de l'avantguarda narrativa que s'aprofundí amb "Reivindicación del conde don Julián" (1970) i "Juan sin tierra" (1975), on es manifestava la seva ruptura amb Espanya i la seva crítica als seus valors culturals i, per extensió, als de tot el món occidental. Ha alternat la seva vida a França amb llargues estades al Magreb i ha impartir cursos a nombroses universitats nord-americanes i canadenques. DCEFID

Irla i Bosch, Josep on5561

NA Sant Feliu de Guíxols 1874 - Sant Rafael, França 1958. Polític. S'exilià a França el 1939 i, mort Lluís Companys (1940), assumí la presidència de la Generalitat a l'exili fins l'any 1954. Formà el primer i únic govern de la Generalitat a l'exili (1945) amb Pompeu Fabra, Carles Pi i Sunyer, Antoni Rovira i Virgili, Josep Carner, Joan Comorera, Manuel Serra i Moret i Pau Padró. aquest govern es dissolgué el 22 de gener de 1948. A partir de llavors, vista la situació de divisió dels grups polítics, Irla va mantenir, amb l'ajuda de Víctor Torres una mínima infraestructura administrativa. Pel maig de 1954 va anunciar a Josep Tarradellas, nomenat pocs dies abans conseller primer per ell mateix, que es veia obligat a renunciar al càrrec i que es procedís a l'elecció d'un nou president. El mateix any, a l'ambaixada de la República Espanyola a Mèxic, va ser elegit Tarradellas com a nou president de la Generalitat. Josep Irla, considerat un polític honest i sense ambició personal, va morir a França 4 anys després. DCEFID

Llach i Grande, Lluís on5562

NA Verges 1948. Cantant. El 1967 entrà a formar part d'Els Setze Jutges amb el número 16. De 1968 és el primer disc senzill, editat per Concèntric. El següent altres senzills que inclogueren cançons tan emblemàtiques com "Cal que neixin flors a cada instant", "El bandoler" i "L'estaca" que amb el temps es convertí en un himne de lluita antifranquista. El 1971, tot i que tenia prohibit cantar als Països Catalans, publicà un nou senzill amb "Cels trencats". El 1972 aparegué "Com un arbre nu", el seu primer elapè pensat com a tal, que conté cançons que tindrien molts problemes amb la censura ("La gallineta", "A les cinquanta estrelles", etc). Amb "Viatge a Ítaca" (1975) va batre tots els rècords de vendes a l'Estat espanyol. Després de múltiples prohibicions, pel gener de 1976 pogué tornar a cantar a Catalunya, amb tres recitals multitudinaris al Palau d'Esports de Barcelona, dels quals sorgí el disc "Barcelona, gener de 1976". En la mateixa línia de resistència cívica, "Campanades a morts" (1977), oratori escrit per la mort d'uns manifestants a les mans de policies, fou un altre èxit de vendes a escala estatal. DCEFID

Lluís i Facerias, Josep on5563

UP El Facerias

NA Barcelona 1920 - 1957. Guerriller, més conegut com a "Facerias". Membre del sindicat de la fusta de la CNT i militant de les Joventuts Llibertàries abans del juliol de 1936, durant la guerra s'afegí a la columna Ascaso i lluità en el front d'Aragó. Fou fet presoner abans de la caiguda de Catalunya i restà en camps de concentració, presons i establiments militars fins a 1945. En recobrar la llibertat, s'incorporà a la lluita clandestina. Fou secretari de defensa del Comitè Regional de la Federació Ibèrica de Joventuts Llibertàries. Detingut a l'agost de 1946 amb altres companys, estigué empresonat durant 10 mesos. El 1947 s'incorporà al Moviment Llibertari de resistència i participà en l'atemptat frustrat contra el comissari de la policia Eduardo Quintela. Entre 1948 i 1951 va fer un seguit de viatges a un costat i l'altre dels Pirineus i nombroses accions armades a Barcelona contra bancs, joieries, empreses, cases de cites i personalitats franquistes. Alhora va fer sabotatges, col·locà explosius en edificis públics i desplegué accions de propaganda. El 1952 s'instal·là a Itàlia, on féu una llarga estada i col·laborà amb grups anarquistes d'acció. Després d'haver fracassat una entesa amb Quico Sabaté -amb qui havia col·laborat ocasionalment-, el 17 d'agost de 1957, acompanyat de l'italià Goliardo Fiaschi i de Luis Agustín Vicente, entrà novament a Catalunya. El 30 de setembre va ser mort per la policia en una emboscada al barri de Sant Andreu de Barcelona, presumptament a

causa d'una confidència. DCEFID

TR **Lluís i Facerias, Josep** on5563

Líders sindicals ts3432

Sindicalistes ts3433

López Bulla, José Luís on5564

NA Granada 1943. Treballador d'arts gràfiques, sindicalista i polític. Arribà a Mataró l'any 1965. Després d'entrar en contacte amb el PSUC, i amb motiu de les eleccions sindicals de 1966, en les quals fou escollit enllaç sindical de l'empresa on treballava, s'incorporà al moviment de CCOO mataronines. El 1967 formà part de la Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CONC). Aquell mateix any va ser detingut per activitats sindicals i fou jutjat pel Tribunal d'Ordre Públic. Fou detingut 18 ocasions per activitats relacionades amb CCOO, i 3 vegades processat per associació il·lícita i reunió no pacífica. La caiguda de la coordinadora general de CCOO, de la qual va aconseguir escapar-se juntament amb Cipriano Garcia i Armando Varo, va comportar que es fes càrrec de la CONC a partir de 1972, i que col·laborés en la reconstrucció de l'esmentada coordinadora general de CCOO. L'any 1978, en el primer procés congressual, va ser elegit secretari general del nou sindicat Confederació Sindical de Comissions Obreres de Catalunya. Durant aquest període va compaginar l'activitat sindical amb responsabilitats de direcció en el PSUC i en el PCE. Tanmateix, defensà l'autonomia del sindicat i el seu enfortiment com a subjecte crític. DCEFID

TR Líders sindicals ts3432

López Bulla, José Luís on5564

Sindicalistes ts3433

Maragall i Mira, Pasqual on5566

NA Barcelona 1941. Economista i polític. Nét del poeta Joan Maragall i fill del filòsof Jordi Maragall, de jove participà en el moviment escolta. Estudià ciències econòmiques i de dret a la Universitat de Barcelona, on fou un dels líders de la Nova Esquerra Universitària. Per l'octubre de 1959 intervingué en la constitució de l'Associació Democràtica Popular de Catalunya, antecedent immediat del FOC. Al final de 1962, fugint de la repressió, es refugià a l'abadia de Montserrat junt amb Alfons Barceló, i posteriorment passà uns mesos a París, on va col·laborar en l'editorial Ruedo Ibérico. A partir de 1963 i fins a la seva dissolució el 1970, formà part del Comitè Executiu del FOC. El 1966 fou nomenat membre del Comitè Confederal del Frente de Liberación Popular. Després de la desaparició del FOC, fou un dels principals impulsors de Convergència Socialista de Catalunya. DCEFID

Martín Villa, Rodolfo on5567

NA Santa María del Páramo, Lleó 1934. Enginyer industrial i polític. Vinculat des de ben jove a l'activitat política dins del règim, fou cap nacional del Sindicato Español Universitario (1962-1964) i cap del Sindicato Español de Artes Gráficas (1964-1965). El 1965 va ser designat delegat provincial de l'Organización Sindical Española a Barcelona, en uns moments en què es produïa l'articulació de les Comissions Obreres. Posteriorment, ocupà el càrrec de director general d'Indústries Tèxtils, Alimentàries i Diverses (1966-1969) i el de secretari general de l'Organización Sindical Española (1969-1973). El 1974 fou nomenat governador civil de Barcelona, càrrec que ocupà fins el desembre de 1975. Martín Villa, amb l'objectiu de trencar la unitat d'acció de l'oposició, impulsà la creació d'un Consell Regional de Catalunya on tinguessin cabuda els elements més moderats del país. DCEFID

Molas i Batllori, Isidre on5568

NA Barcelona 1940. Doctor en dret, catedràtic de dret constitucional i polític, especialista en partits polítics. Començà la trajectòria docent a la càtedra de dret polític amb Manuel Jiménez de Parga, on defensà la tesi doctoral sobre la Lliga Regionalista- Lliga Catalana, que va significar un punt d'arrencada en la incipient ciència política catalana. Va ser un dels impulsors de la Facultat de Dret de la recent creada Universitat Autònoma de Barcelona. Com a polític, milità clandestinament en el FOC, va ser detingut (1960) i complí condemna a les presons de Madrid i Sòria. En el tardofranquisme propicià la creació de Convergència Socialista de Catalunya, i va formar part del grup creador i dirigent del Partit Socialista de Catalunya-Congrés. Durant el període constituent va ser un dels tècnics assessors dels ponents constitucionals, i un dels redactors de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Fou diputat al Parlament de Catalunya en les legislatures de 1980 i 1984 i, en ambdues, vicepresident de la cambra. DCEFID

Murcia Ros, Manuel on5569

NA Oriola 1942 - Barcelona 1982. Treballador del metall i sindicalista. Arribà a Barcelona l'any 1945 i l'any 1960 va començar a treballar a l'empresa del metall Febersa. Va militar a la Joventut Obrera Catòlica entre 1959 i 1962. L'any 1966 va ser escollit enllaç sindical a Febersa, i fou president de la Unión de Técnicos y Trabajadores del metall de Sant Adrià de Besòs. Aquell mateix any passà a militar al FOC i en fou un dels principals dirigents obrers. Participà en la creació de la Comissió Obrera de Barcelona pel novembre de 1964, i fou membre de la Coordinadora del Metall de Barcelona. Es va anar distanciant del FOC a mida que l'organització es va anar escomposant, i impulsà, juntament amb José Antonio Díaz-Valcárcel la revista "¿Qué hacer?". Tanmateix aquesta publicació va ser substituïda per "Nuestra clase: Comisiones Obreras" com a butlletí del moviment que adoptà el nom de Plataformes de Comissions Obreres. Paral·lelament, Murcia, Dias i Fàbregas participaren en la creació dels anomenats Círculos de Formación de Cuadros, llavor del que posteriorment va ser l'Organización de Izquierda Comunista. Aviat, però, es produí el trencament amb Plataformes de Comissions Obreres, fet que portà Manuel Murcia a formar els Grupos Obreros Autónomos (GOA), de tendència anarquista. Això coincidí en el temps amb la seva entrada a

l'empresa barcelonesa Harry Walker, on va liderar una vaga de gran duresa pel desembre de 1970. Va ser en els GOA on va desenvolupar la major part de la seva militància sindical posterior, fins que a la Transició es vinculà a la CNT. DCEFID

TR Líders sindicals ^{ts3432}

Murcia Ros, Manuel ^{on5569}

Sindicalistes ^{ts3433}

Nicolau i d'Olwer, Lluís ^{on5570}

NA Barcelona 1888 - Ciutat de Mèxic 1961. Historiador de la cultura i polític, integrant de la "generació de l'Institut" . Membre fundador de l'Institut d'Estudis Catalans, va participar també en la creació d'Acció catalana (1922) i en va esdevenir un dels líders més importants. Ministre d'Economia en el govern provisional de la República, durant la Guerra Civil va ser governador del Banc d'Espanya. Es va exiliar a França, on va presidir la Junta de Auxilio a los Republicanos Españoles. L'any 1945 es traslladà a Mèxic, on va actuar com a ambaixador de la República Espanyola davant del govern llatinoamericà. L'any 1950 va deixar aquest càrrec oficial i, progressivament, es va anar apartant de la pràctica política de l'exili republicà. Va reprendre els seus treballs d'història de la cultura i d'història literària i es va convertir en un referent polític, cultural i moral per al conjunt de l'exili català. DCEFID

Núñez González, Miguel ^{on5571}

NA Madrid 1920- Barcelona 2008. Militant de la Federació Universitària Espanyola i de les Joventuts Socialistes Unificades, participà a la guerra com a milicià de la cultura i comissari polític. Al 1943 s'incorporà als grups d'Unión Nacional de Madrid i participà en la creació de la Juventud Combatiente. Per escapar-se d'una batuda policial fugí a Barcelona, on entrà en contacte amb el PSUC i organitzà la lluita guerrillera com a responsable polític, l'any 1944, de l'Agrupació Guerrillera de Catalunya. Més endavant s'integrà en la nova comissió politico-militar del partit i col·laborà en la redacció i edició del diari "Ejército y Democracia". Va estar buscat per la policia durant molts anys, cosa que l'obligà a sortir de Barcelona en diverses ocasions. Va ser detingut a l'abril de 1958, després de les vagues del mes de març, i va ser torturat i sotmès a tres judicis sumaríssims consecutius que el condemnaren a 55 anys de presó. Alliberat el 1967, aconseguí legalitzar la seva situació personal i s'incorporà novament a la militància clandestina com a responsable del PSUC a Barcelona, la qual cosa li permeté relacionar-se amb les personalitats més rellevants de l'antifranquisme cultural, polític i social. Col·laborà en la constitució de l'Assemblea de Catalunya i conduí les negociacions per a la incorporació del grup Bandera Roja. Al final de 1975, pogué regularitzar la seva situació personal amb l'obtenció de la legalitat. DCEFID

Obiols i Germà, Raimon ^{on5572}

NA Barcelona 1940. Polític socialista. Va començar a militar en el Moviment Socialista de Catalunya (MSC) l'any 1957, quan iniciava els estudis de geologia a la Universitat de Barcelona; va esdevenir-ne el líder en l'àmbit universitari i prengué part en el moviment Febrer-62, una plataforma unitària que a la universitat aplegava l'MSC i el FOC. Un cop llicenciat, va exercir coma professor a la Facultat de Geològiques fins que en fou expulsat per haver participat el 1966 a la Caputxinada. No va poder tornar a la docència fins el 1974. En plena crisi de l'MSC, va assistir al congrés de Tolosa de Llenguadoc de l'any 1966 i hi va fer costat al sector marxista encapçalat per Joan Reventós i als militants d'UGT. A partir de 1971 va prendre part en l'Assemblea de Catalunya. El 1974 fou un dels impulsors de la creació de Convergència Socialista de Catalunya, de la qual en va esdevenir un dels principals dirigents. DCEFID

Oliver i Sellarès, Joan ^{on5573}

UP Quart, Pere

NA Sabadell 1899 - Barcelona 1986. Escriptor, com a poeta va usar el pseudònim de Pere Quart. Es va exiliar primer a França després a Xile, i va retornar a Catalunya l'any 1948. Les seves obres durant la postguerra s'apropen al postsimbolisme i al realisme històric, i recuperaren la seva veu més irònica i desinhibida. D'altra banda, per tal de superar la censura franquista i amb voluntat de dignificar l'escena comercial i convertir-se en un autor dramàtic professional, Oliver escriví peces de teatre de boulevard. Igualment, esdevingué un dels homes més actius del primer intent de creació d'un teatre independent en català, amb l'Agrupació Dramàtica de Barcelona (1955-1963). Com a articulista va col·laborar en les revistes "Destino" i "Serra d'Or" i en el diari "Avui". Va participar en la Caputxinada de 1966, el festival Popular Poesia Catalana al Price de 1970 i la Tancada a Montserrat de 1970, convertint-se així en un dels intel·lectuals emblemàtics de l'antifranquisme a Catalunya. DCEFID

d'Ors i Rovira, Eugeni ^{on5576}

NA Barcelona 1881 - Vilanova i la Geltrú 1954. Escriptor i filòsof. El sollevament militar de 1936 sorprenué d'Ors a París, però la seva adhesió a la causa "nacional" fou immediata i incondicional. A mitjan 1937 va desplaçar-se fins a Pamplona, s'afilià a FET y de las JONS i es convertí en l'intel·lectual veterà més prestigiós amb què llavors comptava el règim franquista. Fundador de l'Instituto de España (1938), aquell mateix any fou nomenat director de la Jefatura Nacional de Bellas Artes. Com a tal, organitzà l'Exposició de Arte Sacro, la primera gran manifestació artística després de la guerra. Prologuista de Mussolini, autor d'una endreça a Pétain i de poemes a José Antonio Primo de Rivera, doctor honoris causa per les universitats de Coimbra (1938) i d'Aix-en-Provence (1941) sota les respectius règims de Salazar i de Vichy. A Madrid creà l'academia breve Crítica de Arte, una empresa més complementària que no pas alternativa a la política artística oficial. Durant els anys quaranta va reeditar diverses obres seves en català, fet que el reconcilià en part amb el país, on

passà a fer llargues estades a partir de 1944, arran d'haver adquirit una vella ermita a Vilanova i la Geltrú i de reunir-s'hi amb amistats sota la invocació de la per ell anomenada Acadèmia del Faro de San Cristóbal. DCEFID

Pàmies Bertran, Teresa on5577

NA Balaguer 1919 - Granada 2012. Escriptora, filla del dirigent marxista Tomàs Pàmies. Dirigent de les Joventuts Socialistes Unificades de Catalunya i cofundadora de l'Aliança Nacional de la Dona Jove durant la Guerra Civil. S'exilià a França, Cuba, Santo Domingo Mèxic, Belgrad, Praga i París. Durant l'exili a la República Txeca, exercí de redactora de les emissions en català i castellà de Ràdio Praga. Membre del PSUC i companya de Gregorio López Raimundo. Al 1971 tornà a Catalunya i inicià una intensa activitat periodística i literària. Va col·laborar en publicacions com "Serra d'Or", "Oriflama", "Canigó", "Presència" o "Avui". DCEFID

de Porcioles i Colomer, Josep Maria on5578

NA Amer 1904 - Vilassar de Dalt 1993. Notari i polític. De jove fou membre d'Acció Catòlica i, més tard, de l'Opus Dei. Tingué una formació política tradicionalista catòlica de matisos catalanistes. Milità a la Lliga Catalana des de 1933 fins a la Guerra Civil. El 1936, passat a la zona nacional, s'adherí a la FE y de las JONS. Fou secretari de la Delegación Provincial de l'Auxilio Social de Lleida (1939-1940). Presidí la Diputació Provincial de Lleida (1940-1943), on cal destacar la seva participació en la creació de l'Instituto de Estudios Ilerdenses. El 1947 d'instal·là a Barcelona com a notari. Fonamentà així una gran fortuna en el món industrial i financer, vinculant-se al grup del Banco de Madrid. El 1957 fou nomenat alcalde de Barcelona, després de la segona vaga de tramvies, i es mostrà partidari de la política del desarrollo i d'instauració monàrquica que dirigien des del govern Carrero Blanco i López Rodó. En la seva etapa com a alcalde es produí el creixement desorbitat de la gran Barcelona, s'aprovà un règim especial per a l'Ajuntament -la Carta Municipal- i es constituí la Corporació Metropolitana de Barcelona. Dins del consistori millorà considerablement l'entramat tècnic i administratiu. Va ser destituït el 1973 pel ministre Tomás Garicano Goñi amb qui havia rivalitzat quan aquest era governador civil. DCEFID

Puig Antich, Salvador on5579

NA Barcelona 1948 - 1974. Incorporat el 1967 a CCOO de barri. Puig Antich simultanejava la feina d'oficinista amb els estudis de batxillerat. El 1971 s'integrà al Movimiento Ibérico de Liberación, grup sorgit d'un seguit de ruptures produïdes en sectors obrers de Barcelona. El 25 de setembre de 1973, durant la seva detenció, es produí un tiroteig en què morí un policia. El 8 de gener de 1974 començà un consell de guerra, marcat per irregularitats judicials. Condemnat a mort, fou l'últim executat del franquisme pel garrot vil, el 2 de març de 1974 a la presó Model de Barcelona. DCEFID

Pujol i Soley, Jordi on5580

NA Barcelona 1930. Estudià a l'Escola Alemanya i a la Facultat de Medicina de la UB. Membre del grup Torras i Bages i, més endavant de la Confraria de la Mare de Déu de Montserrat de Virtèlia, esdevingué un exponent destacat del nou catolicisme catalanista de postguerra. Va ser un dels creadors i dirigents del col·lectiu CC (1954), tot i que paral·lelament, desplegà amb elements de l'Acadèmia de la Llengua Catalana tasques de caire més activista. Entre aquestes destaca, a partir de l'octubre de 1959, la campanya contra el periodista Luis Martínez de Galinsoga, director de la Vaguardia, i el manifest "Us presentem el general Franco" (abril 1960), com també l'organització dels anomenats Fets del Palau de la Música. Detingut el 21 de maig de 1960 com a promotor d'aquestes activitats, torturat i sotmès a consell de guerra sumaríssim pel juny, Pujol va ser condemnat a 7 anys de presó. Després de l'empresonament es decantà per impulsar iniciatives, infraestructures i empreses de sensibilització catalana. El gran instrument tàcit d'aquesta tasca fou Banca Catalana, creada el 1959, i eines o resultats concrets van ser, entre d'altres, la Gran Enciclopèdia Catalana, l'Editorial Lavínia, el Centre d'Informació, Recerca i Promocions, El Centre d'Estudis i Planificació, l'Institut Català d'Immigració, les Edicions Catalanes de París. El 1974 impulsà la crida a crear una àmplia convergència de centreesquerra i temptativa, el projecte es concretà el novembre del mateix any en una Convergència Democràtica de Catalunya de límits imprecisos i estructura federativa que, pel març de 1976, es constituí com a partit i elegí Jordi Pujol com a secretari general. DCEFID

Riba i Bracons, Carles on5585

NA Barcelona 1893 - 1959. Escriptor i humanista. L'any 1939 es va exiliar amb la seva dona, Clementina Arderiu, i tres fills, a França. Va viure, amb altres intel·lectuals, a Boissy-la-Rivière i a l'Isle -Adam. L'ocupació alemanya l'empenyí a fugir amb la família cap a Bordeus, Montpeller i al final decidiren tornar a Catalunya l'any 1943. Una vegada a Barcelona, Riba reprengué la feina a la Fundació Bernat Metge (de la qual fou director l'any 1958) però no pogué exercir la docència. Això no obstant, serví de pont amb la cultura d'abans de la guerra, féu de guia de la joventut i actuà com a portaveu obligadament oficiós de la literatura catalana. DCEFID

Raimon on5583

UP Pelegero, Ramon

NA Xàtiva 1940. El seu nom real és Ramon Pelegero. Cantant. Debutà a Barcelona com a cantautor l'any 1962 i el 1963 va treure el primer disc, a Edigsa, amb la mítica cançó "Al vent". Triomfà, conjuntament amb Salomé, al Festival de Canción Mediterrànea amb "Se'n va anar", però de seguida optà per una línia de cançó clarament compromesa. El 1966 protagonitzà un recital històric a l'Institut Químic de Sarrià, primer acte massiu de la cançó catalana, i actuà per primera vegada a París i a Alemanya. Aquest mateix any aparegué el disc "Cançons de la roda del temps", amb musicacions de poemes de Salvador Espriu. El 1969 inicià amb "Veles e vents" la musicació de clàssics catalans.

Durant anys, a l'Estat espanyol els seus recitals foren suspesos o prohibits per la censura franquista. Cançons com "Al vent", "Diguem no", "D'un temps, d'un país", "Inici de càntic en el temple" i "País Basc" es convertiren en autèntics himnes de lluita antifranquista. DCEFID

de Riquer i Morera, Martí on5586

NA Barcelona 1914. Erudit i historiador de la literatura. Format a la Fundació Bernat Metge, va desplegar, abans de 1936, una intensa activitat en el periodisme cultural (sobretot des de La Publicitat) i una tasca més erudita com a estudiós de l'humanisme i editor dels clàssics catalans. Després d'haver estat compromès amb el món cultural català, va passar a la zona franquista, s'incorporà al Tercio de Montserrat, va col·laborar en la revista Destino durant la seva etapa a Burgos (1937-1939) i, com a oficial de l'Exèrcit, va participar en l'ocupació de Barcelona i València. Allí va perdre le braç dret. En els primers anys de postguerra abandonà l'escritura en llengua catalana, continuà col·laborant a Destino - ara ja editat a Barcelona-, a La Vanguardia Española i a Solidaridad Nacional, entre d'altres, i participà activament en la política cultural del règim. Malgrat els lligams amb els cercles falangistes en la immediata postguerra, va donar suport a iniciatives culturals catalanes i, especialment, a partir de 1946, als intents de reprendre les publicacions en català. El 1942 es va llicenciar, el 1945 va obtenir el doctorat i el 1950 va guanyar la càtedra de literatures romàniques. Va exercir sempre a la Universitat de Barcelona, excepte un període on va estar a la Universitat Autònoma de Barcelona (1970-1976), fins que es va jubilar el 1984. DCEFID

Roca i Junyent, Miquel on5587

NA Cauderan, França 1940. Advocat i polític. Nascut a l'exili, fill del dirigent d'Unió Democràtica de Catalunya Joan Baptista Roca i Caball, tornà a Barcelona el 1941. Des de finals dels anys cinquanta s'incorporà al moviment estudiantil antifranquista, passà per les joventuts del partit patern i milità en el FOC durant tota la trajectòria d'aquest grup (1961-1969) mentre exercia com a professor a la Universitat de Dret de la UB fins que el 1966 en va ser expulsat per raons polítiques. Defensor dels processats davant del TOP, articulista a "Destino", "Serra d'Or" o "El Correo Catalán". El 1974 es vinculà al projecte de creació d' "una convergència democràtica de centreesquerra" que impulsava Jordi Pujol. Quan Convergència Democràtica de Catalunya es constituí formalment en un partit polític, Roca en va ser designat secretari general adjunt. DCEFID

Rodoreda i Gurgui, Mercè on5588

NA Barcelona 1908 - Girona 1983. Escriptora. Personatge destacat en el front cultural durant la guerra, va passar a França el 1939, on es va refugiar amb d'altres intel·lectuals a Tolosa de Llenguadoc i Roissy-en-Brie. Entre 1946 i 1954 s'establí a París, on col·laborà en revistes de l'exili ("Revista de Catalunya", "La Nostra Revista", "Lletres") amb contes i poesia, gènere que li valgué diferents guardons als Jocs Florals (en les edicions de Londres, París i Montevideo). Establerta a Ginebra desde 1954, repregué la seva carrera novel·lística. "La plaça del Diamant" (1962) posa la història recent en la veu d'un personatge humil que en sofreix les conseqüències, i ha esdevingut un dels textos literaris sobre la Guerra Civil més originals i universalment difosos. Als anys setanta retornà a Catalunya, on continuà la seva etapa de major esplendor literària. Durant l'exili es va allunyar progressivament dels cercles polítics, i va desvincular-se'n totalment al repatriar-se. DCEFID

Rovira i Canals, Josep on5589

NA Rubí 1902 - Boulogne-sur-Seine, França 1968. Polític socialista. Manobre d'ofici, va militar en el moviment catalanista radical, en el Partit Català Proletari, en el BOC i en el POUM. Pel juliol de 1936 va representar aquest partit en el Comitè de Milícies Antifeixistes i fou el cap de la columna Lenin al Front d'Aragó, posteriorment 29 divisió de l'exèrcit popular. Detingut després dels fet de maig de 1937, aviat fou alliberat i passà a actuar en la clandestinitat. Empresonat de nou per l'octubre de 1938, fou alliberat la vigília de l'ocupació de Barcelona i es va exiliar a França. A partir de la invasió alemanya va actuar en la Resistència i va crear i dirigir amb Therese Mitrani un servei que depenia dels anglesos, el grup Martin, que facilitava el pas a Espanya de perseguits i aviadors aliats abatuts a França. Un cop alliberada França, va formar part dels militants del POUM que, a partir de la conferència del novembre de 1944, van decidir de crear el MSC. Rovira va esdevenir membre del Consell de Coordinació de l'MSC fins a 1949-1950, quan fou substituït al capdavant de l'organització per Josep Pallach i el moviment es va estructurar com a partit, fet davant del qual es va mostrar crític. Un cop fundat el partit, fou un ferm defensor de la seva participació en el pla sindical mitjançant la UGT, la qual cosa es va concretar a partir de 1947. Després de la II Guerra Mundial es va establir a París, i només va tornar a Catalunya l'any 1947 quan el seu pare es trobava greument malalt a Barcelona. DCEFID

Sabaté i Llopart, Francesc on5590

UP Sabaté, Quico

NA L'Hospitalet de Llobregat 1914 - Sant Celoni 1960. Guerriller. Conegut com a Quico Sabaté, Vinculat des de la Segona República a grups d'acció anarquista (Los Novatos), participà en accions armades i no es presentà a fer el servei militar. Actuà al front d'Aragó amb la columna de Los Aguiluchos. El 1938, acusat d'espionatge, va ser tancat a la Model de Barcelona i a Vic, d'on s'escapolí. A l'acabar la guerra s'exilià a França, on fou internat al camp de Vernet. Retornà periòdicament a Catalunya a partir de l'octubre de 1945, i va fer-se famós per les seves accions agosarades i espectaculars. Detingut a França l'any 1949, fou acusat d'un atracament a una fàbrica i empresonat a Lió i confinat a Dijon fins el 1955. Mancat del suport orgànic de la CNT, prolongà la lluita amb diversos atracaments a Barcelona, comsesos entre 1955 i 1957, i el llançament de proclames contra el franquisme. La seva darrera entrada pel desembre de 1959, junt amb quatre companys, protagonitzà escenes de fauna quan fou encerclat en el mas Clarà de la Mota i, després de salvar el cordó de guàrdies civils i de matar un

tingent, viatjà en tren a Fornells de la Selva fins a Sant Celoni, on finalment, el 5 de gener de 1960, fou mort per un membre del sometent. DCEFID

Sales i Vallès, Joan on5592

NA Barcelona 1912- 1983. Novel·lista i editor. Activista polític i cultural des de molt jove, es va llicenciar en dret, però mai no exercí. El 1936 ingressà a l'Escola de Guerra de la Generalitat i, com a oficial, va combatre a l'exèrcit republicà. S'exilià el 1939 i, fugit d'un camp de concentració, es traslladà a París. Després va viure 2 anys a la República Dominicana fins que va passar a Mèxic. Allí s'incorporà a la redacció del "Full Català" i, amb Ferran de Pol i altres creà la revista "Quaderns de l'Exili", del qual va ser el màxim ideòleg i, a més, s'encarregà del procés de correcció i d'impressió. Tornà a Catalunya l'any 1948 i s'incorporà a l'editorial Ariel. Amb Joan Oliver i Xavier Benguerel, creà la col·lecció "El Club dels Novel·listes", que va passar a dirigir en solitari el 1958, en separar-se d'Aymà. Sales va imprimir un segell molt personal a la col·lecció, incorporant autors de referència e la novel·la catòlica, corrent al qual ell mateix s'aproximà amb la novel·la "Incerta glòria" premi Joanot Martorell de 1955, publicada parcialment, per culpa de la censura, el 1956, i progressivament ampliada. Editor de Mercè Rodoreda i de Llorenç Villalonga, entre molts d'altres, sempre polèmic i combatiu, tendí a imposar els seus criteris lingüístics i literaris. DCEFID

Samaranch i Torelló, Joan Antoni on5593

NA Barcelona 1920 - 2010. Fill de la burgesia barcelonina del sector tèxtil, Joan Antoni Samaranch féu de la vinculació a la política i a l'esport la seva plataforma personal. Protagonista dels primers èxits esportius del règim com a seleccionador d'hoquei, el 1954 entrà en el consistori barceloní. Va ser cap provincial de Deportes de FET y de las JONS (1956); membre del Comitè Olímpic Internacional - COI- (1966); president del Comitè Olímpic Espanyol (1967); procurador a Corts (1967)conseller nacional de FET y de las JONS (1967); president de la Diputació Provincial de Barcelona (1973); vicepresident del COI (1974); ambaixador a la Unió Soviètica (1977-1980); president del COI (1980); i president de "La Caixa" posteriorment. Aquest dos àmbits d'actuació (política i esport) es completaven amb una creixent presència en diferents consells d'administració dins del món empresarial i financer. DCEFID

Sbert i Massanet, Antoni Maria on5594

NA Palma de Mallorca 1901 - Ciutat de Mèxic 1980. Dirigent estudiantil i polític, vinculat al republicanisme catalanista, va destacar com a líder de la Federació Universitària Espanyola durant la dictadura de Primo de Rivera i, a partir de 1931, en les files d'ERC. Durant la Guerra Civil va ocupar la Conselleria de Cultura durant uns mesos, i va crear la Junta de Relacions Culturals, origen de la Fundació Ramon Llull. El febrer de 1939 partí cap a l'exili, convertit en un dels homes forts de l'aparell políticocultural que la Presidència de la Generalitat, encapçalada per Lluís Companys, posà en funcionament amb l'objectiu fonamental de mantenir la cohesió del col·lectiu de catalans exiliats a França i d'altres països. Des del seu càrrec de delegat de la Fundació, Sbert es responsabilitzà de la gestió de l'ajuda material i cultural als refugiats i, doncs, intervingué en la creació i el manteniment de residències i nuclis d'acollida per a intel·lectuals, professors, escriptors, artistes, etc. Des de París, Sbert bastí una organització entre cultural i assistencial, vinculada a la Laietana Office (nom que rebia la Presidència de la Generalitat per raons de seguretat) i impulsà, amb intel·lectuals i polítics catalans i francesos, la Fundació Ramon Llull. L'any 1942 va fugir cap a Mèxic davant les amenaces de ser extradit a Espanya. A Mèxic impulsà la Junta Española de Liberación, un embrió del futur govern de la Segona República a l'exili i, a més a més, es convertí en l'home de confiança de Tarradellas dins de l'ERC reorganitzada a Mèxic. DCEFID

Sellarès i Perelló, Miquel on5595

NA Barcelona 1946. Polític i periodista. Sent estudiant a la Facultat de Filosofia i Lletres es mobilitzà contra el Sindicato Español Universitario, va ser detingut per primera vegada el 1965 i, l'any següent, actuà en la campanya "Volem bisbes catalans!", a més de prendre part en l'assemblea constitutiva del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la UB. Havent cooperat amb el Front Nacional de Catalunya i, després, amb el Partit Socialista d'Alliberament Nacional, entrà en contacte amb Jordi Pujol a través de la campanya "Català a l'escola" i s'incorporà al Centre d'Informació, Recerca i Promocions en qualitat de secretari tècnic. El 1973 va ser un dels membres de la Comissió permanent de l'Assemblea de Catalunya que varen ser detinguts a l'església barcelonina de Santa Maria Mitjancera i reclosos a la presó de la Model. El 1974 va esdevenir membre de la comissió d'enllaç de l'Assemblea. El novembre de 1974 va ser un dels participants en la reunió fundacional de Convergència Democràtica de Catalunya a Montserrat i membre del primer Secretariat del partit, tingué un paper destacat en l'articulació del sector dels "pujolistes" d'aquest partit en el Grup d'Acció al Servei de Catalunya, del qual exercí com a secretari i responsable de la revista del grup, "Catalunya Democràtica". L'any 1976 participà en el miting per l'amnistia organitzat per l'Assemblea de Catalunya al Palau d'Esports de Barcelona. DCEFID

Serra i Serra, Narcís on5596

NA Barcelona 1943. Economista. Milità en el FOC des de 1962 fins a la segona conferència de la darrerria de 1964, moment en què abandonà l'organització junt amb Miquel Roca, decebut amb el programa radical aprovat per la direcció. Entre 1972 i 1977 fou professor de teoria econòmica a la UAB. El 1974 fou un dels principals impulsors de Convergència Socialista de Catalunya, antecedent del PSC. DCEFID

Serradell i Pérez, Josep on5597

NA Canals 1916 - Barcelona 2004. Impressor d'ofici i dirigent comunista. Inicià la seva activitat política a

la UGT, participà en la fundació de la Joventut Socialista de Tortosa i, després dels Fets d'octubre de 1934, ingressà a la Joventut Comunista; el 1936 esdevingué secretari general de les JSUC de Tortosa. Després del seu pas pel front d'Aragó, ingressà a l'Escola de Guerra, on adquirí el grau de tinent. El 1939 va exiliar-se a França, Cuba i finalment Mèxic, on fou incorporat a la direcció de les JSUC. L'any 1943 arribà clandestinament a Barcelona i l'any següent assumí la Delegació del Comitè Central del PSUC a l'interior, fins que fou substituït per Gregorio López Raimundo cap el 1947. Fins el 1957 va romandre a França exercint responsabilitats organitzatives, en les quals es va caracteritzar per la seva actitud depuradora de fidelitats en un context ple de sospites i receles polítics que acabà amb l'exclusió o la marginació de diversos i valuosos militants comunistes. En el primer congrés del PSUC celebrat per l'octubre de 1956 fou elegit membre del Comitè Executiu. En ser detingut Emilià Fàbregas, nou responsable del PSUC a l'interior, fou enviat a Barcelona com a responsable de l'organització, responsabilitat que exercí fins a la legalització del partit, el 1977. Es va oposar des de sempre a la revisió de les relacions del PSUC i el PCE amb el Partit Comunista de la Unió Soviètica, va ser l'únic membre del Comitè Central que desaprovà la condemna oficial del PSUC a la invasió de Txecoslovàquia per les tropes del Pacte de Varsòvia. Va acabar sent expulsat del partit i, el 1981, va crear el Partit dels Comunistes de Catalunya. DCEFID

Serrat, Joan Manuel on5598

NA Barcelona 1943. Cantautor. Es va fer conèixer al programa "Radioscope" i entrà a Els Setze Jutges amb el número 13. El 1967 publicà "Joan Manuel Serrat" el primer elapé. El 1968 acceptà de representar Espanya al Festival d'Eurovisió cantant en castellà i, malgrat que finalment va renunciar-hi, aquest fet creà una primera gran crisi en el moviment de la Nova Cançó. El 1969 musicà "La paloma", un poema de Rafael Alberti i tot de poemes d'Antonio Machado publicats a "Dedicado a Antonio Machado". a partir d'aquest moment, Serrat alternà la producció en català i en castellà amb un clar decantament cap a aquesta darrera llengua. Això li permeté iniciar llargues i multitudinàries gires americanes, en les quals sempre cantà també cançons en català. Les musicacions tingueren continuïtat amb discos dedicats a Miguel Hernández (1972) i a Joan Salvat-Papasseit (1977). El 1975 féu unes declaracions molt polèmiques sobre els afusellaments de membres d'ETA i s'hagué d'exiliar durant uns mesos. DCEFID

Solé Tura, Jordi on5599

NA Mollet del Vallès 1930 - Barcelona 2009. Professor d'universitat i polític. Quan acabà la llicenciatura en dret (1958) s'incorporà com a ajudant de càtedra de Manuel Jiménez de Parga. El 1956 ingressà al PSUC. Com a responsable de l'organització universitària, participà activament en la reorganització del front estudiantil del partit a la universitat. L'activitat clandestina l'obligà a exiliar-se el 1960 a París i a Bucarest, on treballà com a locutor de Radio España Independiente i fou el responsable de les emissions en català. Expulsat del PSUC per adscriure's a les tesis de Fernando Claudín Torres, Jorge Semprún i Francesc Vicens Giralt, el 1965 participà en la formació del Sindicat Democràtic d'Estudiants de la Universitat de Barcelona i en l'organització dels professors no numeraris. Fou expulsat de la Universitat durant dos anys, que aprofità per estudiar a París amb Pierre Vilar. Féu la tesi doctoral sobre Prat de la Riba (1967), en la qual rediscutí els orígens del catalanisme i que es convertí en el llibre "Catalanisme i revolució burgesa", d'indubtable influència en els cercles antifranquistes. El 1968 fou un dels impulsors i dirigents de Bandera Roja, i el 1974 va promoure l'entrada d'aquesta organització a les files del PSUC. Arran de la fusió entrà a formar part del Comitè Central i del Comitè Executiu del PSUC. Diputat a les Corts, formà part de la ponència constitucional en representació del PCE-PSUC. Defensà les tesis de l'eurocomunisme enfront els prosoviètics. Durant la transició ocupà diversos càrrecs polítics i universitaris. El 1986 abandonà la militància comunista i passà al PSC-PSOE. Fou ministre de cultura entre 1991-1993. DCEFID

Trabal i Benesat, Francesc on5600

NA Sabadell 1899 - Santiago de Xile 1957. Secretari de la Institució de les Lletres Catalanes durant la guerra, organitzà amb Carles Pi i Sunyer, el 23 de gener de 1939, la retirada dels escriptors. Un cop a França gestionà l'acolliment de refugiats i intervingué en l'organització de la residència de Roissy-en-Brie, on s'albergaren Joan Oliver, Armand Obiols, Cèsar-August Jordana, Mercè Rodoreda, Xavier Benguerel, Anna Murià, Domènec Guansé, Sebastià Gasch, Pere Calders i Agustí Bartra; i procurà, com havia fet durant la guerra, engegar projectes culturals col·lectius. La seva actuació es caracteritzà pel propòsit de donar continuïtat a la cultura catalana en les noves circumstàncies, com revelen diverses iniciatives amb els comitès francesos d'ajut als intel·lectuals, amb els escriptors occitans, amb el PEN Club o amb alguns cercles culturals dels Estats Units, britànics, belgues i llatinoamericans; i especialment amb el Centre Català de Santiago de Xile, gràcies al qual ell mateix, Oliver, Benguerel, Jordana i Guansé s'embarcaren en el vaixell Florida pel desembre de 1939. A Xile, Trabal s'incorporà a l'Agrupació Patriòtica Catalana, creada durant la Guerra Civil. Muntà la innovadora editorial en castellà "Rapa Nui", de llibres infantils. Col·laborà a "Catalunya", "Germanor" i a "La Nostra Revista". Contrari a la repatriació mentre es mantingués la dictadura franquista i progressivament desplaçat dels nuclis culturals de l'exili, va morir a Santiago el 1957. DCEFID

Trueta i Raspall, Josep on5601

NA Barcelona 1897 - 1977. Llicenciat en medicina per la Universitat de Barcelona l'any 1921. Poc abans de la Guerra Civil substituï el difunt Enric Ribas i Ribas, cap de servei a l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Assajà amb èxit el nou tractament de fractures entre els ferits per bombardeigs i els soldats arribats del front de batalla. Acabada la guerra va passar a França i, immediatament, a Gran Bretanya, on el govern el reclamava per la seva experiència mèdica i l'èxit de l'anomenat "mètode Trueta" en el tractament de les ferides de guerra. Es va incorporar a la Universitat d'Oxford, de la qual, el 1949,

fou designat catedràtic d'ortopèdia. Entre 1940-1945 va formar part, a Londres, del Consell Nacional de Catalunya. L'any 1946, com un compromís personal amb el seu país, publicà "The spirit of Catalonia". Va tornar a Barcelona l'any 1967, una vegada jubilat. DCEFID

Vázquez Montalbán, Manuel on5602

NA Barcelona 1939 - Bangkok 2003. Escriptor. Notablement compromès amb la lluita antifranquista. Estudià Filosofia i Lletres a Barcelona i Periodisme a Barcelona i Madrid, i es vinculà a la Nova Esquerra Universitària, al FOC i al Frente de Liberación Popular, del qual va arribar a ser membre del comitè executiu (1959). El 1960 ingressà al PSUC i pel maig de 1962 fou detingut, sotmès a un consell de guerra i estigué empresonat a Lleida fins a l'octubre de 1963. Posteriorment tingué càrrecs de responsabilitat en el PSUC. Fou un prolífic escriptor que va conrear amb notable èxit el periodisme, la novel·la, l'assaig i la poesia, preferentment en llengua castellana, i esdevingué un dels intel·lectuals d'esquerres de major prestigi de la segona meitat del s. XX. Col·laborà en revistes com "Siglo XX" i "Triunfo" on es donà a conèixer amb la publicació de la "Crònica sentimental de España" (estiu de 1969). En els seus articles signava normalment amb pseudònims, com ara Sixto Cámara o Luís Dávila. També va escriure a "Tele/Exprés (1970-1971)", "El Hermano lobo" (1973-1974) i va codirigir la revista d'humor polític "Por favor" (1974-1978). DCEFID

Vicens Vives, Jaume on5603

NA Girona 1910 - Lió, França 1960. Historiador, pertanyent a la família que portava l'editorial Teide. El 1939 fou depurat, apartat de la universitat i traslladat fora de Catalunya. L'any 1947 va retornar a la universitat, i el 1950 acudí al Congrés Internacional de Ciències Històriques de París, que va significar el principi de l'hegemonia internacional de l'escola d'Annales. A partir d'aleshores Vicens esdevingué capdavanter de l'obertura internacional de la historiografia catalana i espanyola, que va tenir com a instruments el Centre d'Estudis Històrics Internacionals. El 1954 va publicar l'estudi historiogràfic "Notícia de Catalunya", que el va reconciliar amb el públic catalanista. Vicens s'havia abocat aleshores al conreu de la historiografia contemporània i a un creixent activisme polític, amb la voluntat d'elaborar un coixí intel·lectual que permetés assentar les bases històriques sòlides el redreç polític del país quan s'acabés la dictadura. Inicià, doncs, un acostament als sectors catalanistes i antifranquistes. Casa seva es convertí en un lloc de trobada entre sectors obreristes del règim (particularment el nucli opusdeista d'Arbor) i l'oposició. Va tenir un paper actiu en la vaga de tramvies de 1957, establí una bona relació amb l'abat de Montserrat Aureli Maria Escarré, i ja en els últims mesos de vida va entrar en contacte amb el president de la Generalitat a l'exili, Josep Tarradellas. Des de 1953 va liderar intel·lectualment un grup de joves de la burgesia industrial, que s'agruparen el Club Comodín, després Cercle d'Economia. DCEFID

Vidiella i Franch, Rafael on5604

NA Tortosa 1890 - Barcelona 1982. Tipògraf, dirigent sindical i polític. El 1910 ingressà a la UGT, i l'any següent s'afilià a la recent constituïda CNT. Perseguit per la dictadura de Primo de Rivera, s'instal·là a París entre 1924 i 1926 tot representant la CNT en el comitè que coordinava l'oposició a l'exili. El 1932 manifestà el seu desacord amb l'antiparlamentarisme del sector anarquista de la CNT i s'afilià a la UGT i al PSOE, del qual fou escollit president de la Federació Catalana. Al crear-se el PSUC en va ser membre del Comitè Central, i formà part del Govern de la Generalitat com a conseller de Comunicacions, Justícia i Proveïments, Treball i Obres Públiques. Fou responsable d'investigació en el Comitè Central de Milícies Antifeixistes i membre de la Junta de Seguretat. El 1937 fou elegit president de la UGT. L'any 1939 va exiliar-se a Moscou, i representà el PSUC en la Internacional Comunista. El 1945, instal·lat ja a París, va dirigir el periòdic del partit, "Lluita". En el 1949-1950, durant la polèmica generada a l'entorn de Joan Comorera, Vidiella en defensà la seva expulsió i es mostrà partidari de la dissolució del PSUC en el PCE. El 1956, residint a Budapest, fou nomenat membre del Comitè Executiu del PSUC en el seu I congrés. El 1976 retornà de l'exili. DCEFID

TR Líders sindicals ts3432

Sindicalistes ts3433

Vidiella i Franch, Rafael on5604

Vila i Capdevila, Ramon on5605

UP Caracremada

Llaugí, Raimon

NA Peguera 1908 - Castellnou de Bages 1963. Guerriller. Treballà a la zona minera de Fígols. Afiliat a la CNT, el 1932 participà activament en la insurrecció de l'Alt Llobregat i fou empresonat a Barcelona i Manresa. Durant la Guerra Civil formà part de la Columna de Ferro i lluità en la 153 Brigada Mixta. Exiliat el 1939, passà pels camps de Sant Cebrià i Argelers. Des de 1944 actuà en la resistència, on fou conegut com el capità Raimon Llaugí. Sobresortí en el sabotatge de vies de comunicació i en l'alliberament de poblacions de l'Alta Viena i dels reduïts alemanys que van resistir fins el maig de 1945. Alliberada França de l'ocupació nazi, continuà la lluita a l'altra banda dels Pirineus, a les ordres de la CNT. Va viure a cavall de la frontera, guià a grups d'acció que actuaren a Barcelona i es mogué pel Berguedà, el Bages i Osona, on causà diversos sabotatges a les línies de conducció elèctrica i a les vies de tren. Morí a mans de la Guàrdia Civil quan retornava a França després d'haver fet caure torretes d'alta tensió a Rajadell. Fou l'últim maqui català i, pràcticament, l'últim d'Espanya. DCEFID

Xirgu i Subirà, Margarida on5608

NA Molins de Rei 1888 - Montevideo 1969. Actriu catalana formada en el teatre d'aficionats, debutà professionalment el 1906 amb Mar i Cel, d'Àngel Guimerà, al Teatre Romea. Durant la Segona República, es vinculà amb els cenacles intel·lectuals espanyols progressistes i participà del moviment de renovació de l'escena republicana. Es convertí en una de les actrius més carismàtiques de l'escena

catalana i espanyola de preguerra. Quan va esclatar la Guerra Civil es trobava de gira sud-americana, i es significà públicament a favor de la legitimitat de la República i n'esdevingué una "ambaixadora cultural". Exiliada a l'Amèrica del Sud, on va desenvolupar una intensa tasca com a actriu, directora i pedagoga en diversos països. El 1941 va ser condemnada pel Tribunal de Responsabilitats Polítiques del règim a la confiscació de tots els seus béns i a l'estranyament a perpetuïtat. El mateix any s'establí a Xile, on fundà una escola d'art dramàtic. Des de 1949 fins a 1957, alternà la direcció d'aquesta l'escola de Montevideo amb la codirecció estable de la Comèdia Nacional d'Uruguay, amb la qual cosa projectà la seva influència arreu del continent. El 1956, l'Agrupació d'Intel·lectuals Demòcrates espanyols organitzà un homenatge en honor seu presidit per Casona i Alberti. DCEFID

Udina Cortiles, José on5644

Ametlla Peris, Josep Maria on5663

Vicens Vives, Jaume on5664

TR Editorial Vicens Vives on5614

Vicens Vives, Jaume on5664

Ponzán Vidal, Francisco on5668

NA Oviedo, 30/01/1911. Buzet (França) 17/08/1944. Mestre deixeble de Ramon Acín, membre de la CNT, participa durant la Guerra Civil en la revolució, formant part del Consell Regional de Defensa d'Aragó, posteriorment formarà part del SIEP (Servicio de Información Especial Periférica) i ja a l'exili forma el Grupo Ponzán, de suport a la resistència i a les xarxes d'evasió aliades durant la Segona Guerra Mundial.

TR Grupo Ponzán on5667

Ponzán Vidal, Francisco on5668

Muñoz Grandes, Agustín on5671

NA Madrid 1896-1970. Militar i polític espanyol, ministre de Franco, participà durant la Guerra Civil en el bàndol franquista i en l'ofensiva contra Catalunya. Ministre de Franco, fou el responsable de la formació de la División Azul. Tot i la seva identificació amb el règim nazi (fou condecorat per Hitler), seguí ocupant càrrecs polítics i militars de primer nivell, pràcticament fins als últims anys de la seva vida. Viquipèdia (07/03/2014)

TR División Azul ts5193

Muñoz Grandes, Agustín on5671

Rubió i Balaguer, Jordi on5695

Coromines, Joan on5696

Modrego, Gregorio on5697

NA Arquebisbe de Barcelona (1942-1967)

Triadú, Joan on5698

Cabot, Just on5699

Badia i Capell, Miquel on2071

NA 1906-1936

Barrera i Costa, Heribert on2072

NA Barcelona 1917 - 2011. Polític i científic. Llicenciat en química i en matemàtica i enginyer químic per la Universitat de Montpeller, doctor en ciències físiques per la Sorbona, va ser professor universitari a Montpeller, i va investigar en centres de recerca francesos i estadunidencs. Va iniciar la seva activitat política el 1934 a la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya, i el 1935 s'incorporà a les Joventuts d'ERC. Al 1939 es va instal·lar a Montpeller, on va ser un estudiant molt actiu en els cercles catalanistes i republicans a l'exili. El 1952 tornà a Catalunya i emprengué la reorganització clandestina d'ERC i n'esdevingué el màxim dirigent a l'interior i secretari general (1976-1987). Membre del Consell Català del Moviment Europeu i diputat a les Corts (1977 i 1979), va ser president del Parlament de Catalunya escollit democràticament després de la mort de Franco (1980-1984). Més endavant va ser parlamentari europeu (1991-1993) i president d'ERC (1989-1995). L'any 2000 va rebre la medalla d'or del Parlament de Catalunya. DCEFID

Benet i Morell, Josep on2073

NA Cervera 1920 - Sant Cugat del Vallès 2008. Historiador, advocat i polític. Identificat amb la causa republicana, durant la Guerra Civil ajudà els catòlics perseguits i s'incorporà a l'època del biberó a la primavera de l'any 1938. A partir de l'any 1940 va reprendre els estudis i es vinculà al Casal Catòlic de Sant Andreu del Palomar i a la Joventut d'Acció Catòlica. Estudià dret a Barcelona i participà en la creació del Front Universitari de Resistència Catalana (FURC), del qual va ser president. Amb la dissolució del FURC, contribuí a crear i presidí el Front Universitari de Catalunya. L'any 1946, a petició de l'abat de Montserrat Aureli Maria Escarré i de Fèlix Millet, dirigí la secretaria de la Comissió Abat Oliva. Membre d'Unió Democràtica de Catalunya, abandonà el partit per falta de voluntat i de capacitat d'acció que hi trobava, i fundà el partit Democratacristià per poder fer efectiu el desig de col·laborar amb altres partits. Portà el seu activisme a cercles sindicals, a l'Església i també en sectors burgesos. Com a advocat, començà exercint el 1952 i abastà la defensa de molts presos i casos polítics. Va ser promotor del grup Els Setze Jutges i de la Nova Cançó. Fou un dels

fundadors de la col·lecció "Llibres a l'abast" i s'integrà en el projecte d'Edicions 62. L'any 1966 impulsà la campanya "Volem bisbes catalans!". Creà, amb Jordi Pujol i Albert Manent, les Edicions Catalanes de París. Formà part de l'Assemblea de Catalunya. L'any 1977 va ser elegit senador per l'Entesa dels Catalans, essent el candidat més votat de tot l'estat espanyol. Com a senador, formà part de la comissió constitucional, de la comissió de defensa nacional i de la comissió sobre les autonomies. Participà en la Comissió dels Vint, encarregada de redactar el projecte de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Elegit diputat al Parlament de Catalunya al 1980, al 1985 va ser nomenat director del Centre d'Història Contemporània de Catalunya. DCEFID

Besteiro Fernández, Julián on2074
NA 1870-1940

Cambó i Batlle, Francesc on2075
NA 1876-1947

Cañellas i Balcells, Anton on2076
NA 1923-2006

Carrero Blanco, Luis on2077
NA 1903-1973

Carulla i Canals, Lluís on5328

Casares Quiroga, Santiago on2078
NA 1884-1950

Català i Pallejà, Neus on5393

Chapapietra y Torregrosa, Joaquín on2079
NA 1871-1951

Comín i Ros, Alfons Carles on2080

NA Saragossa 1932 - Barcelona 1980. Enginyer industrial i publicista, fill d'un diputat tradicionalista mort l'any 1939 per una acció de guerra. Amb la seva família es traslladà a Barcelona l'any 1942. Estudià enginyeria industrial a la Universitat de Barcelona, on col·laborà al Servicio Universitario del Trabajo, i entrà a formar part del consell de redacció de la revista "El Ciervo", i participà en la fundació de la Nova Esquerra Universitària. Entre 1956 i 1962 milità a l'Associació Democràtica Popular de Catalunya i al FOC. El 1968 va ser condemnat pel Tribunal d'Ordre Públic per propaganda il·legal, a causa d'un article publicat l'any anterior a Témoignage Chrétien, on denunciava el referèndum de 1966. Al 1970 va ingressar a Bandera Roja i el 1974 promogué la incorporació d'aquesta organització al PSUC. El novembre de 1971 va participar en l'acte fundacional de l'Assemblea de Catalunya. Fou membre dels comitès Central i Executiu del PSUC i del PCE. El 1973 fundà, juntament amb Joan Garcia-Nieto, el moviment Cristians pel Socialisme. Fundà la revista "Taula de Canvi" i col·laborà activament en d'altres publicacions de l'entorn catolicisme progressista, sent un dels principals promotors del diàleg entre catòlics i marxistes. DCEFID

Comorera i Soler, Joan on2081

NA Cervera 1895 - Burgos 1958. Polític. L'any 1919 va ingressar a la Federació Catalana del PSOE, però poc després va haver d'exiliar-se a Argentina, des d'on s'adherí a la Unió Socialista de Catalunya (USC). Tornant a Catalunya el 1931, organitzà políticament el USC, i l'any 1932 en fou designat secretari general d'acció política, i escollit diputat al Parlament de Catalunya. Ocupà diverses conselleries de la Generalitat durant la República i la Guerra Civil, i fou artífex de la fundació del PSUC., del qual va ser nomenat secretari general. Exiliat a França, pel març de 1939, al maig va anar a Moscou, on aconseguí que el PSUC ingressés a la Internacional Comunista com a Secció Catalana a canvi de boltxevitzar-lo. A l'estiu de 1940 arribà a Mèxic, des d'on culminà la reorganització política iniciada a França. En aquest període, la línia de Comorera es caracteritzà per l'aplicació de les directrius de la Internacional Comunista. A la fi de 1945 arribà a França per posar-se al capdavant del partit, però la direcció efectiva i el control de l'interior estaven a les mans de Santiago Carrillo. L'any 1948 fou incorporat al buró polític del PCE i tot seguit s'obrí el debat sobre si el PSUC s'hi havia d'integrar, a la qual cosa Comorera s'oposà, amb el consegüent inici d'un procés en contra seu que finalitzà amb la seva expulsió del PSUC pel novembre de 1949, acusat de titista i de nacionalista burgès. El mes de gener de 1951 passà a Catalunya, de d'on intentà recuperar el partit juntament amb els seus partidaris, però la seva presència a Barcelona fou denunciada reiteradament des de França pels seus antics companys, fins al punt que va ser detingut pel juny de 1954. El 1957 fou jutjat i condemnat a 30 anys de presó. Morí d'una pneumònia a la presó de Burgos l'any següent. DCEFID

Cornudella i Barberà, Joan on2083

NA Les Borges Blanques 1904 - Barcelona 1985. Polític. Als 17 anys es traslladà a Barcelona i, sota el guiatge dels germans Badia, ingressà el 1936 a Estat Català, partit del que fou secretari general. L'any 1939 s'exilià a França, des d'on va contribuir a fundar el Front Nacional de Catalunya (FNC). Al 1940, veient el perill de l'entrada dels nazis a París, va tornar clandestinament a Catalunya a fi d'incorporar-se a les tasques de l'FNC a l'interior. Va ser detingut fins a 12 vegades, una d'elles el tancaren a la Model de Barcelona, i d'allà el traslladaren a Carabanchel durant un any, el tornaren altre cop a la Model i l'alliberaren el 1946. La principal feina que dugué a terme fou la propaganda, elaborada a través de l'FNC en una impremta pròpia clandestina. Participà en les tasques del Consell Nacional de la Democràcia Catalana en la clandestinitat. Participà en reunions de l'Assemblea de

Catalunya i, el 1975, va ser el responsable de l'FNCC per acudir oficiosament a una reunió del Consell de Forces Polítiques de Catalunya. Partidari de la unitat del socialisme català, abandonà l'FNCC el 1978. Llavors passà al Partit Socialista de Catalunya- Reagrupament i, més tard, al Partit dels Socialistes de Catalunya, pel qual fou elegit diputat al Parlament de Catalunya el 1980 i 1984. DCEFID

Cruells i Pifarré, Manuel on2084

NA Barcelona 1910 - 1988. Polític i escriptor. Militant d'Estat Català, col·laborà a "La Publicitat" i, durant la Guerra Civil, dirigí el "Diari de Barcelona". Exiliat a França el 1939, fou un dels fundadors del Front Nacional de Catalunya (FNC), que dirigí a l'interior des de 1940. Empresonat (1943-1945) quan fou alliberat s'exilià de nou a França. Havent abandonat l'FNCC el 1970, romangué pròxim a Estat Català. Més tard, ingressà a Esquerra Republicana de Catalunya, i dirigí el diari "La Humanitat". DCEFID

Domingo y Sanjuán, Marcel·lí on2085

NA 1884-1939

Escalas i Chamení, Fèlix on2086

NA Palma de Mallorca 1880 - Barcelona 1972. Industrial i banquer. Instal·lat a Barcelona el 1903, ingressà a la Lliga Regionalista. Fou col·laborador del ministre Francesc Cambó (1918), diputat provincial de Barcelona i vicepresident de la Mancomunitat de Catalunya durant la dictadura de Primo de Rivera, conseller de Finances de la Generalitat després dels Fets d'Octubre i president provisional el 1935. En esclatar la guerra fugí a la zona franquista. Hi prestà assessorament financer, tot i l'oposició dels falangistes catalans. Més endavant, presidí la Comissió Abat Oliva, i formà part de la Comissió Consultiva del 35è Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona. Fou membre del consell d'administració de diverses indústries, com La Maquinista Terrestre i Marítima, que arribà a presidir. També presidí la Cambra de Comerç i Navegació. Fou procurador a Corts (1955-1962) per les cambres espanyoles. Va ser candidat a l'alcaldia de Barcelona, amb el recolçament del governador civil Felipe Acedo, però el govern es decantà per Josep Maria de Porcioles. DCEFID.

Fernández de la Mora y Mon, Gonzalo on2087

NA 1924-2002

Fernández-Miranda y Hevia, Torcuato on2088

NA 1915-1980

Fontana i Codina, Enric on2089

NA Reus 1921 - Madrid 1989. Polític. Llicenciat en dret per la Universitat de Barcelona, fou company de promoció de Laureano López Rodó. Durant la Guerra Civil va militar com a voluntari en el Tercio de Requetés de Guipúscoa i en el Tercio de Nuestra Señora de Montserrat. El 1962 va ser nomenat director tècnic de Consum de la Comissaria General d'Abastaments i Transport, i es vinculà a la Comissaria del pla de desenvolupament dirigida per López Rodó, participant en les comissions i ponències que aquesta Comissaria organitzava i presidint la Comissió d'Indústria i Alimentació depenent del pla. Dins l'espectre polític del règim franquista, Fontana va tenir bona sintonia amb el conjunt de ministres anomenats tecnòcrates, entre els quals López Rodó era un element central. El 1967 accedí a les Corts com a procurador del terç familiar per la província de Tarragona, i va ser nomenat conseller del regne en representació d'aquest terç. El 1969 va ser promogut a ministre de Comerç, i va aconseguir la signatura d'un acord comercial preferencial amb la Comunitat Econòmica Europea (1970), que va constituir un ajut per a l'evolució de l'economia del país. Cessà en el càrrec el 1973, en constituir-se el govern de Carrero Blanco. Paral·lelament, Fontana Codina conservà els lligams amb el món de l'empresa privada, essent vocal de la Cambra de Comerç de Reus, membre de la delegació espanyola al Consell Oleícola Internacional, conseller del Banc d'Espanya i membre del consell del Banc de Crèdit Agrícola. DCEFID

Fontana i Tarrats, Josep Maria on2090

NA Reus 1911 - Sanxenxo, Pontevedra 1984. Polític i escriptor, ocupà diferents càrrecs durant el franquisme i exercí també com a publicista. Va ingressar a Falange Española el 1934 i en fou designat cap provincial de Tarragona. Es tracta d'un notori falangista i un dels pocs "camises velles" al Principat. Durant la Guerra Civil passà a la zona nacional, on combaté com a milicià en una centúria falangista catalana i on fou designat, després, cap territorial de Prensas y Propaganda de Catalunya, amb seu a Burgos. Allí creà el setmanari "Destino" òrgan de la Jefatura Territorial de Cataluña de FET y de las JONS. Entre 1938 i 1943 ocupà el càrrec de cap provincial de FET y de las JONS de Tarragona, fins que va ser designat governador civil de Granada. Més endavant, ocupà càrrecs dins la Cámara Oficial de Comercio de Madrid i al Tribunal de Defensa de la Competència. També va ser assessor del seu nebot i ministre de Comerç, Enrique Fontana Codina. DCEFID

Frutos i Gras, Francisco on5364

UP Frutos, Paco

NA Calella 1939. Treballador de l'empresa SAFA a Blanes, i militant del PSUC des del 1963, ingressà a Comissions Obreres (1966) i n'esdevingué un destacat dirigent. El 1981 fou elegit secretari general del partit amb el suport dels "prosoviètics", per bé que aviat impulsà el retorn del PSUC a la línia eurocomunista i d'entesa amb el PCE; cessà en el càrrec el 1982. Traslladat a Madrid, s'incorporà al comitè central del PCE i el 1988 fou nomenat secretari d'organització del partit, ja sota la direcció de J. Anguita. El desembre de 1998 succeí Anguita com a secretari general del PCE. Es presentà a les eleccions generals del 2000 com a candidat d'Izquierda Unida. En la VI Assemblea Federal d'IU de

l'octubre del 2000 no aconseguí ser elegit coordinador general de la formació, però fou integrat a la direcció. Reelegit secretari general del PCE (2002 i 2005), el 2003 abandonà l'escó al Congrés dels Diputats i el 2008 anuncià la intenció de no presentar-se a la reelecció a la secretaria general. EC.

TR Frutos i Gras, Francisco on5364

Líders sindicals ts3432

Sindicalistes ts3433

García-Nieto i París, Joan Nepomucè on5336

UP García-Nieto, Joan N.

NA Barcelona 1929 - 1994. Jesuïta, sociòleg i sindicalista. Nascut al si d'una família de banquers catalans. Es llicencià en filosofia per la facultat de la Companyia de Jesús de Sant Cugat del Vallès i en teologia per la Facultat de Dublín; es graduà en Ciències Econòmiques i Socials per la Universitat de Deusto i es diplomà en "industrial relations" per la London School of Economics. Va ser professor de sociologia i relacions laborals a l'ESADE on creà, juntament amb Alfons Carles Comín, l'Institut d'Estudis Laborals. Col·laborà activament en la creació de les Comissions Obreres del Baix Llobregat. Milità a l'Organización Comunista de España- Bandera Roja, i a partir de 1974, al PSUC. Fou consiliari de la Joventut Obrera Catòlica, d'Acció Catòlica Obrera i de la Germandat Obrera d'Acció Catòlica. Fou detingut durant l'estat d'excepció de 1969. Pel gener de 1973, juntament amb Alfons Carles Comín i Josep Ribera, fou un dels principals impulsors del moviment Cristià pel Socialisme. DCEFID

TR García-Nieto i París, Joan Nepomucè on5336

Líders sindicals ts3432

Sindicalistes ts3433

García-Ramal y Cellalbo, Enrique on2091

NA Barcelona 1914 - 1987. Enginyer industrial per la Universitat de Barcelona, amplià els seus estudis als Estats Units, on s'especialitzà en l'organització empresarial. Durant la República va ser militant de l'anomenada Peña Blanca (organització que aglutinava l'alfonsisme a terres catalanes), i després es vinculà a Renovación Española. El seu ideari era conservador i profundament anticatalanista. El 1936, sent cap de la milícia de l'organització, participà activament en l'aixecament del 19 de juliol i hi resultà ferit de gravetat. Posteriorment s'integrà a les files de l'exèrcit rebel. Finalitzada la guerra, García-Ramal s'implicà en l'organització del sindicalisme vertical a Barcelona ocupant els càrrecs de secretari local sindical i de president del Sindicato Provincial del Metal. Al mateix temps accedí a la secretaria Local de FET y de las JONS i el 1945 fou nomenat regidor a l'Ajuntament de Barcelona. Després va ocupar diversos càrrecs en empreses, sobretot d'extracció de matèries primeres. Paral·lelament, va ser present a la cúpula directiva de diversos organismes reguladors. Va ser procurador de les Corts pel terç sindical des de la quarta legislatura, i fou refermat en el càrrec en accedir per l'octubre de 1969 a la Delegación Nacional de Sindicatos, futur Ministeri de Relacions Sindicals un cop aprovada la Llei de reforma sindical de 1971. Cessà el 1973 i retornà a l'empresa privada. DCEFID

Giral, José on2092

NA 1879-1962

Gutiérrez i Díaz, Antoni on2093

UP El Guti

NA Premià de Mar 1929 - Terrassa 2006. Metge i polític. L'any 1959 entrà al PSUC després d'una entrevista a l'exili amb Gregorio López Raimundo i Jordi Solé Tura, i va ser enquadrat en el Comitè d'Intel·lectuals de l'organització. Al desembre de 1962, amb la caiguda de Pere Ardiaca, ell també fou detingut i jutjat en consell de guerra. Condemnat a 8 anys de presó, dels quals en va complir finalment 3, va ingressar al penal de Burgos, on va travar relació amb Julián Grimau. A Burgos passà a militar al PCE, i el 1965, en un moment en què els responsables comunistes del penal van ser apartats del Comitè Central i del Comitè Executiu del PCE (per haver criticat la línia política del partit), Antoni Gutiérrez fou elegit membre del Comitè Central del PCE i nou responsable de l'organització a Burgos. En llibertat des de la tardor de 1965, va reingressar al PSUC, en què es féu càrrec de la política unitària i de la tasca del partit a comarques. Va ser una època on es va crear la Taula Rodona i la Comissió Coordinadora de Forces Polítiques de Catalunya, que permeteren fer sortir el partit del seu aïllament polític; però també va ser una època de forts enfrontaments amb Manuel Sacristán, un altre membre de la direcció del PSUC que finalment es va allunyar del partit. A l'estiu de 1970 va ser ascendit membre del Comitè Executiu del PCE. Per l'octubre de 1974, sortint d'una assemblea a Sant Cugat del Vallès, patí una nova detenció, de resultes de la qual hagué de ser ingressat a l'Hospital Clínic i que motivà una campanya per la seva llibertat. Va ser un dels impulsors de la creació de l'Assemblea de Catalunya. Home fort de Santiago Carrillo a Catalunya, impulsà la integració al PSUC de Bandera Roja i rebé la proposta de Gregorio López Raimundo de ser nou secretari general del PSUC en el III Congrés d'1973, oferiment que rebutjà. Més tard, el 1977 va ser nomenat per aquest càrrec. DCEFID

TR Gutiérrez i Díaz, Antoni on2093

Líders sindicals ts3432

Sindicalistes ts3433

Largo Caballero, Francisco on2095

NA 1869-1946

Lerroux García, Alejandro on2096

NA 1864-1949

Líster Forján, Enrique on2097

NA 1907-1994

López i Raimundo, Gregori on2098

NA Tauste, Saragossa 1914 - Barcelona 2007. Polític. Fou el principal dirigent del PSUC al llarg de les dècades dels anys seixanta i setanta. Amb la proclamació de la República es traslladà a Barcelona amb el seu germà. Ingressà a les Joventuts Socialistes l'any 1935. Després de la mort del seu germà Antonio, membre del Comitè Central de Milícies Antifeixistes, s'incorporà definitivament a la Joventut Socialista Unificada de Catalunya (JSUC), i pel setembre del mateix any, al PSUC. En la III Conferència de l'Organització juvenil fou elegit membre del Comitè Nacional i proposat pel Comitè Executiu, proposta que no acceptà, perquè preferí assumir la direcció de la Joventut pel al X Cos de l'Exèrcit. Pel març de 1938, amb la caiguda del front d'Aragó, tornà a Barcelona i assumí la responsabilitat de la propaganda en el Comitè Executiu de la JSUC. Acabada la guerra fou internat al camp de presoners de Sant Cebrià, d'on fugí clandestinament per incorporar-se a la direcció de la JSUC a París, i posteriorment, a Mèxic. L'any 1947 la direcció del PSUC el designà per tornar clandestinament al país com a secretari general de la delegació del Comitè Central a l'interior. Acusat d'organitzar la vaga de tramvies de Barcelona de 1951, fou detingut el mes de juny, juntament amb bona part de la direcció. Condemnat a 4 anys de presó, el 1954 fou alliberat amb la condició de no residir a Espanya, i fou deportat a Mèxic. Ràpidament tornà a França i en el I congrés del PSUC, de 1956, fou escollit pel Comitè Executiu com a responsable del treball a l'interior, i assumí de facto les responsabilitats pròpies de secretari general, en aquells moments Josep Moix que es trobava a Txecoslovàquia. En el II Congrés del PSUC, el 1965, fou nomenat oficialment per a aquest càrrec. Des de la seva tornada clandestina a Catalunya, el 1960, dirigí directament el partit a l'interior en el moment del desplegament en els camps del moviment social. La seva capacitat de lideratge d'un partit clandestí el portà a esdevenir un mite entre la pròpia militància i l'antifranquisme català. DCEFID

López i Rodó, Laureà on2099

NA Barcelona 1920 - Madrid 2000. Catedràtic de dret administratiu. El 1956 el ministre de Justícia, Antonio Iturmendi, demanà el seu assessorament per bastir l'oposició al procés institucionalitzador de caràcter falangista patrocinat per José Luis Arrese. Els seus informes van ser recollits per Luis Carrero Blanco, ministre subsecretari de la Presidència, i López Rodó passà a l'àrea d'influència de Carrero Blanco com a secretari general tècnic de la Presidència. Des d'aquest lloc clau en l'estructura administrativa del règim, López Rodó inicià la seva tasca de reforma de l'aparell de l'estat amb l'elaboració de la Llei de règim jurídic de l'Administració de l'Estat (1957), la Llei de procediment administratiu (1958), la Llei de funcionaris civils de l'Estat (1964), etc. El 1973 en formar-se el govern presidit per Carrero Blanco, López Rodó fou nomenat ministre d'Afers Exteriors. Dues línies d'actuació guiaren la seva política: aconseguir la integració d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea i guarir les cada vegada més malmeses relacions del règim amb el Vaticà. Amb la mort de Carrero Blanco, aquestes línies van quedar interrompudes, i l'estrella de López Rodó començà a eclipsar-se. El seu nomenament com a ambaixador a Àustria el 1974 ha de ser entès com una prova de menysteniment del president Arias Navarro envers un competidor que havia caigut en desgràcia. DCEFID

Martínez Barrio, Diego on2101

NA 1883-1962

Moles i Ormella, Joan on2102

NA 1871-1945

Nadal i Farreras, Joaquim on5437

Nin i Pérez, Andreu on2104

NA 1892-1937

TR Líders sindicals ts3432

Nin i Pérez, Andreu on2104

Sindicalistes ts3433

Pallach i Carolà, Josep on2105

NA Figueres 1920 - L'Hospitalet de Llobregat 1977. Polític socialista i pedagog. En la seva joventut va militar en el BOC i el POUM, i s'exilià a França el 1939. En començar la guerra mundial va formar part del grup d'evasió organitzat per Josep Rovira i Canals i del Front del Llibertat. Va tornar a l'interior clandestinament el 1942, i pel novembre de 1943 fou escollit membre de primer Comitè Executiu del POUM en la clandestinitat. El 1944 va ser detingut i empresonat a la presó de Salt, fins que el 1946 en va fugir. Un cop establert a França, va militar al MSC i fou director del seu òrgan portaveu "Endavant" (1948-1967). Durant la segona meitat dels anys cinquanta va mantenir unes tenses relacions amb el PSOE i la UGT a l'exili, les quals van abocar al trencament de relacions el 1962 i a l'impuls, per part de Pallach i l'MSC, d'una nova UGT que no reconeixia la legitimitat de la direcció de Toulouse i que va fer costat a l'Aliança Sindical Obrera, de la qual Pallach també fou impulsor. El 1966 va ser processat en rebel·lia com a membre d'aquesta darrera organització. Quan l'MSC es va trencar, va crear el secretariat d'Orientació de la Democràcia Social catalana. El 1970 va

tornar a Catalunya i va intentar liderar el sector moderat de l'oposició. El 1974 va fundar el Reagrupament Democràtic i Socialista, amb la intenció de vertebrar un socialisme moderat i catalanista. DCEFID

Pich i Pon, Joan on2106

NA 1878-1937

Portela Valladares, Manuel on2108

NA 1866-1952

Reventós i Carner, Joan on2110

NA Barcelona 1927-2004. Polític socialista. El 1950 es va llicenciar en dret a la UB, on va començar a militar en el moviment estudiantil catalanista formant part del grup Torras i Bages i de la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya. El 1949 va ingressar en el MSC i va prendre part activament en els actes de caire catalanista que es van portar a terme durant la celebració del 35è Congrés Eucarístic Internacional de 1952. A partir de la detenció de Ramon Porqueras el 1953, va esdevenir el màxim responsable de l'organització a l'interior. El 1958 va ser detingut al costat d'altres 16 socialistes catalans en una àmplia onada repressiva arreu de l'estat, però al cap d'un mes va ser alliberat en llibertat condicional. Tanmateix, aquesta detenció va motivar la seva expulsió de la facultat de Dret i Econòmiques de la UB, on treballava com a professor. El 1966 va encapçalat el sector marxista no leninista de l'MSC a l'interior, procliu a actuar en la clandestinitat amb els comunistes i a intervenir sindicalment en els rengles de CCOO, la qual cosa va motivar el trencament amb el grup socialdemòcrata de l'exili liderat per Josep Pallach. El 1974, el sector de Reventós i de Raimon Obiols, es convertí en Convergència Socialista de Catalunya, on també s'aplegaren antics militars del FOC, Força Socialista Federal i altres col·lectius de socialistes independents. El seu objectiu era la formació d'un partit polític que ajuntés tots els socialistes catalans. Pel maig de 1975 va participar en el cicle "Terceres vies a Europa" amb la conferència " Socialisme i socialisme democràtic" en què va definir el projecte polític del partit, va diferenciar el seu projecte del de Josep Pallach i va apostar per una nova política de construcció del socialisme basada en la unitat amb els comunistes. DCEFID

Rodríguez Ocaña, Fernando on5426

Ruiz i Picasso, Pablo on5441

UP Picasso

Samper i Ibáñez, Ricard on2111

NA 1881-1938

Serrahima i Bofill, Maurici on2112

NA Barcelona 1902-1979. Advocat, polític i escriptor. Durant la Segona República va destacar en les files d'Unió Democràtica de Catalunya i en el diari "El Matí". Va tenir un paper molt actiu en la guerra ajudant sacerdots i altres persones perseguides i col·laborant en iniciatives a favor de la pau civil. El 1939 va haver d'exiliar-se a Tolosa de Llenguadoc, però el 1940 tornà a Barcelona i reprengué la seva feina d'advocat. A la vegada, s'implicà en la reorganització d'UDC i en nombroses activitats culturals, civils i religioses de caràcter catalanista. DCEFID

Solé i Barberà, Josep on2113

NA Llívia 1913 - Barcelona 1988. Advocat i polític. A la vegada que cursava els seus estudis de dret a la Universitat de Barcelona, exercí de professor de noturn a l'Ateneu Enciclopèdic Popular i s'afilià al BOC. Un cop acabats els estudis començà a treballar com a passant al despatx de Pere Comas i Josep Andreu Abelló, època en què va deixar el BOC per militar a les JSUC, organització que dirigí a Reus. Empresonat pels fets d'octubre de 1934, durant la Guerra Civil esdevingué jutge de primera instància a Reus i, més endavant, comissari de brigada. Tot i ser condemnat a mort el 1941, la pena no s'executà però va ser desterrat de Barcelona a Reus el 1944. Quatre anys després va tornar a la ciutat comtal i aconseguí la rehabilitació per exercir l'advocacia. El 1959 va defensar Miguel Núñez davant d'un consell de guerra, i aquest fet va comportar-li la prohibició de continuar exercint la defensa davant d'un tribunal militar, però també va comportar el seu retorn a la militància política, ara a les files del PSUC. A partir de llavors compaginà la militància clandestina amb una activitat perllongada com a advocat defensor en el TOP. Fou el representant dels comunistes en la constitució de la Taula Rodona i en el Consell de Forces Polítiques de Catalunya. Com a defensor dels incriminats en el consell de guerra de Burgos el 1970, es va constituir en un dels protagonistes de la Tancada de Montserrat en contra del procés. Finalment, l'abril de 1975, representà el PSUC, encara que de forma encoberta, en el marc de les conferències sobre les terceres vies a Europa. DCEFID

Solé i Sabarís, Felip on2114

NA 1915-2005

Vergés i Mundó, Oriol on5332

Villar i Palasí, Josep Lluís on2116

NA 1922

Viola i Sauret, Joaquim on2117

NA 1913-1978

Descriptors lluita, resistència i oposició antifeixista on2790

Descriptors de grups de resistència a França on5666

Grupo Ponzán on5667

NA Grup de resistents d'ideologia anarquista exiliats a França que s'organitzà al voltant del dirigent de la CNT Francisco Ponzán Vidal. Durant la Guerra Civil molts d'ells s'havien integrat en el SIEP (Servicio de Inteligencia Especial Periférico) de l'exèrcit de la República. Durant la Segona Guerra Mundial els seus membres faran tasques de suport als aliats en les xarxes d'evasió i d'informació cap a Espanya. També tindran vinculacions amb el maquis. Font: Calvet Bellera, J i altres, Xarxes d'informació i d'evasió aliades al Pallars Sobirà, a l'Alt Urgell i a Andorra durant la Segona Guerra Mundial, Garsineu edicions 2011.

TR Grupo Ponzán on5667
Ponzán Vidal, Francisco on5668

Batalló Llibertat (POUM) on5718

Descriptors guerrilles i maquis on2792

Descriptors guerrilla urbana on2799

Anónimos, Los on2802

Maños, Los on2801

Talión on2803

Descriptors guerrilles i maquis a França on2797

Descriptors guerrilles i maquis a Espanya on2798

Descriptors xarxes d'evasió on2791

Combat on2796

Cometè on2795

Pat O'Leary on2793

Wi-Wi on2794

Descriptors mitjans de comunicació on2398

Descriptors de ràdio on5621

TR Descriptors de ràdio on5621
Ràdio ts762

Descriptors emissores de ràdio on2460

TR Descriptors emissores de ràdio on2460
Emissores de ràdio ts763

BBC on5720

NA Òrgan de la radiodifusió i la televisió oficials de la Gran Bretanya, creat el 1927 per a succeir la British Broadcasting Company (1922). Detingué el monopoli de la televisió (fins el 1954) i de la radiodifusió (fins el 1972). És considerada un model de televisió pública, independent i deslligada d'interessos econòmics (no inclou publicitat). El seu finançament és públic i els programes culturals i els informatius hi tenen una gran importància. Les emissions radiofòniques tingueren un paper remarcable durant la Segona Guerra Mundial, especialment als països ocupats pel Tercer Reich. Fou el primer servei de televisió amb emissions regulars (iniciades el 1936, interrompudes durant la Segona Guerra Mundial i represes el 1946). Entre les llengües utilitzades en les emissions hi havia hagut el català. El 1997 el servei radiofònic constava de cinc emissores a tot l'estat —a més d'una per a les illes del Canal, una per a Escòcia, dues per a Gal·les, una de les quals en gal·lès, una per a Irlanda del Nord— i de la xarxa mundial BBC World Services i unes 40 emissores locals. La televisió, per la seva banda, emet en dos canals, el segon dels quals entrà en servei el 1964. El canal per satèl·lit d'abast mundial BBC Worldwide Television inicià les emissions el 1991. Des del 1997 el servei radiofònic constava de cinc emissores a tot l'estat, a més d'una per a les illes del Canal, una per a Escòcia, dues per a Gal·les, una de les quals en gal·lès, una per a Irlanda del Nord i de la xarxa mundial BBC World Services i unes 40 emissores locals. El canal per satèl·lit d'abast mundial BBC Worldwide Television inicià les emissions el 1991. Des del 1996, la divisió global de la BBC ha tingut un gran creixement a partir de l'evolució tecnològica i el desenvolupament d'internet: el 2005, aquesta divisió ofería serveis de ràdio en 43 llengües; televisió a 240 milions de famílies de tot el món i un dels millors serveis de notícies per internet: BBCNews.com, amb versions especials en unes 30 llengües. Les relacions entre el govern britànic i la BBC passaren per un moment especialment difícil el 2003 amb motiu del conflicte de l'Iraq i els arguments del govern per a justificar la participació en la intervenció, qualificats per un periodista de la BBC de “deliberadament tergiversats”, que tingué el mes de juliol un desenllaç tràgic en l'anomenat “afer Kelly” (suïcidi d'un

científic assessor sobre les armes de destrucció massiva en possessió de Saddam Husayn), i provocà un enfrontament entre ambdues institucions. Al mes d'agost la comissió d'investigació presidida per lord Hutton exculpà el govern, veredicta al qual seguí la dimissió del president i immediatament després la del director general de l'òrgan. Al març del 2008 entrà en servei BBC Arabic, un canal en llengua àrab que compartia l'espai de comunicació en aquesta llengua amb canals com al-Jazira i Al-Arabiya. El 2008 llançà BBC Alba, una televisió en gaèlic per a Escòcia. Al març del 2009, la delicada situació econòmica del grup portà la direcció a retallar el seu pressupost en 425 milions d'euros per als propers tres anys, mesura que obligà a una dràstica retallada de plantilla. EC

Ràdio Associació de Catalunya on2464

NA Emissora radiofònica fundada a Barcelona el 23 de desembre de 1929, amb el distintiu EAJ-15. La seva creació fou una resposta a l'absorció de Ràdio Barcelona per Unió Radio de Madrid, afavorida per la Dictadura de Primo de Rivera. Ràdio Associació, presidida per Jaume Rosquelles (des del 1931), esdevingué molt popular i el 1933 inaugurà el seu nou local a la Rambla dels Estudis de Barcelona. El 1934 organitzà les festes commemoratives del desè aniversari de la radiodifusió catalana (el 1924 havia estat fundada a Barcelona l'Associació Nacional de Radiodifusió). Formà una cadena radiofònica integrada per Ràdio Girona, Ràdio Lleida i Ràdio Tarragona. Entre les transmissions destacades d'aquells anys figuraren la de l'òpera El giravolt de maig, de Toldrà, les dels concerts de l'Orquestra Pau Casals, les internacionals des del Teatro alla Scala de Milà, i del Maggio Musicale Fiorentino, etc. El 1934 l'emissora adquirí uns terrenys a Viladecans per a ampliar les instal·lacions, i una emissora nova i més potent. Alhora l'empresa es convertí en una societat cooperativa. El 1935 promogué la publicació del diari català L'Instant. El 1936 l'emissora fou intervinguda per la Generalitat de Catalunya. El 1939 fou convertida en Radio España de Barcelona per les forces d'ocupació de Franco. El 1980 es constituí una cooperativa que traspasà els drets de gestió a la Generalitat de Catalunya i Ràdio Associació tornà a emetre a partir del 2 d'abril de 1984, a l'empara de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió. EC.

Ràdio Barcelona on2463

NA Emissora fundada a Barcelona el 14 de novembre de 1924 per membres de l'Associació Nacional de Radiodifusió, com Josep Maria de Guillén-Garcia i Gómez, Royston Saint Noble, Eduard Rifà, Eduard Solà i Guardiola i Pau Llorens. El seu distintiu és EAJ-1, que indica la seva qualitat de primera emissora dels Països Catalans i de tot l'Estat espanyol. Les seves emissions esdevingueren tot seguit molt populars; hi contribuí des dels primers mesos el locutor Josep Torres i Vilalta (Toreski), creador del cèlebre personatge infantil "Míliu". Alhora, publicà la revista Ràdio Barcelona (1924-38). El 1926 l'emissora fou englobada per Unió Radio de Madrid i anomenada uns quants anys Unió Radio Barcelona. Després de la Guerra Civil de 1936-39 fou rebatejada unes setmanes amb el nom de Radio España 1 i totalment castellanitzada. Els anys cinquanta pogué retransmetre obres de teatre en català i el locutor E. Casademont creà el personatge "Pau Pi", a semblança del "Míliu" de "Toreski", que reintroduïa el català a la programació. El 1963 creà el programa en català Radioscope, de Salvador Escamilla. Posteriorment ha dedicat diversos espais a programes en català.

Radio España Independiente on2461

UP La Pirenaica

Radio Nacional de España (RNE) on2462

NA Organisme de radiodifusió de l'Estat espanyol. Hom intentà crear una emissora estatal el 1934, quan es promulgà la llei de radiodifusió, però la guerra civil ajornà aquest projecte fins el 1937, que s'instal·là a Salamanca la primera emissora. El creixement a les altres províncies de l'estat fou molt ràpid. Les emissores que l'integraven foren propietat de l'estat, que monopolitzà, així, la informació del país. El 1973, juntament amb Televisión Española constituí l'ens públic Radiotelevisión Española.

Descriptors programes radiofònics on1

TR Descriptors programes radiofònics on1
Programes radiofònics ts765

Descriptors premsa on2399

TR Descriptors premsa on2399
Premsa ts747

Descriptors premsa cristiana on5687

Qüestions de vida cristiana on5688

Quaderns de vida cristiana on5689

El Ciervo on5703

NA Revista mensual en castellà ada a Barcelona des del 1951 i dirigida per Llorenç Gomis. Ha representat un corrent de renovació, sobretot en el camp del catolicisme, però també en el polític, social i cultural. Han estat col·laboradors habituals, entre altres, Joan i

Descriptors agències de premsa on2411

Agència France-Press on5717

NA És l'agència de notícies més antiga del món i una de les majors, juntament amb Reuters i Associated Press. AFP té seu a París, amb centres regionals a Washington DC, Hong Kong, Nicòsia, Montevideo i oficines en 110 països. Transmet notícies en francès, anglès, castellà, àrab, alemany, portuguès i rus. L'agència es va fundar el 1835 per un traductor i publicista parisenc, Charles-Louis Havas, com a Agència Havas. Dos dels seus empleats, Paul Reuter i Bernhard Wolff després van instal·lar agències de notícies rivals a Londres i Berlín respectivament. A fi de reduir despeses i desenvolupar una àrea en el negoci, els fills de Havas, qui els van succeir el 1852, van signar acords amb Reuter i Wolff, atorgant a cada agència de notícies una zona de reportatge exclusiva en diferents parts d'Europa. Font: Viquipèdia http://ca.wikipedia.org/wiki/Agence_France-Press (10/06/2014)

Agència Popular Informativa on2459

NA Agència de premsa clandestina que es constituí a Barcelona pel maig de 1972. Fou creada per un grup de professionals -majoritàriament militants o exmilitants del PSUC- provinents de l'Escola de Periodisme de l'Església i que treballaven a "Europa Press", "Tele/eXprés" i "El Correo Catalán". Tenia la voluntat de lluitar contra el bloqueig informatiu que el règim imposava, i creà una xarxa de corresponsals i col·laboradors que permetia la recollida, l'elaboració i la distribució d'informacions tant sobre el règim com sobre l'activitat de l'oposició. El sistema fonamental que seguí per divulgar les notícies fou un butlletí publicat en castellà a Perpinyà, que era distribuït quinzenalment per tot el territori de l'Estat espanyol. L'Agència publicà també de forma irregular dossiers temàtics sobre el moviment obrer, el moviment veïnal i la repressió, i documents confidencials generats pel mateix règim. La seva activitat durà fins el maig de 1976. DCEFID.

Descriptors de premsa de dones i feminista on2404

TR Descriptors de premsa de dones i feminista on2404
Premsa de dones i feminista ts3361

Campanya on2430

Dones en lluita on2433

Emancipación on2432

Evolució on2435

Mujeres Libres on2431

Vindicación Feminista on2434

Descriptors de premsa de successos on2406

TR Descriptors de premsa de successos on2406
Premsa de successos ts3363

El Caso on2443

NA Setmanari de "sucsesos" nascut el 1952 i que va viure els primers anys, fins a 1956, molt sotmès a la censura, la qual li feia dosificar la quantitat de crims que podien sortir a cada número. El promotor del setmanari, Eugenio Suárez, compensava aquestes limitacions recorrent a l'explicació dels grans assassinats de la història de la humanitat o crims del moment però ocorreguts a l'estranger. A partir de 1956, esdevingué molt popular i multiplicà la xifra de vendes. Els delictes contra la propietat, amb el desig implícit del delinqüent pobre d'aconseguir el que no tenia, sovintejaven a les pàgines d'El Caso. Els accidents laborals, les ensarronades als qui arribaven del poble a la ciutat, les inundacions i fins i tot els maquis, que eren presentats com a bandolers, sortien a les seves pàgines, que oferien, potser sense haver-ho pretès, una visió menys amable de la societat espanyola que d'altres publicacions. La darrera etapa d'El Caso (1975-1987), desaparegut ja el dictador, es va caracteritzar per exposar sovint casos de marginació social. DCEFID.

Descriptors premsa a l'exili on2405

TR Descriptors premsa a l'exili on2405
Premsa a l'exili ts3362

Germanor on5615

NA Revista que aparegué el 15 de setembre de 1912 i, amb una periodicitat variable (quinzenal, mensual i més tard, bimensual) i alguna interrupció, s'edità fins l'any 1962. La revista depenia del Centre Català de Santiago de Xile i estava dedicada fonamentalment a les arts i les lletres catalanes. La seva etapa més important va ser a partir de l'any 1940, quan va esdevenir tribuna dels escriptors catalans exiliats. Joan Oliver es féu càrrec aleshores de la publicació, que després passà a mans de Josep Maria Xicota i Domènec Guansé. Entre els seus col·laboradors es poden destacar Josep Carner, Carles Pi i Sunyer,

Cuadernos del Ruedo Ibérico on2441

La Nostra Revista on2436

NA Publicació mensual nascuda pel gener de 1946 a la Ciutat de Mèxic. Impulsada per Avel·lí Artís Balaguer, es proposà reunir la major part dels escriptors de l'exili i donar veu, sempre que fos possible, als autors que vivien a Catalunya. En cada exemplar s'alternaven assaigs històrics i polítics amb textos literaris, informació cultural a l'exili i cròniques de Catalunya sota el Franquisme. El darrer número, de setembre de 1954, anunciava la mort del fundador i la voluntat del seu fill de continuar la revista. No obstant això, per problemes de tipus legal amb la capçalera lligats a l'herència, Tisner ni pogué continuar editant i l'hagué de reiniciar amb un altre títol: "La Nova Revista". DCEFID.

Nous horitzons on2437

NA Revista essencialment cultural, de bell antuvi clandestina i impresa a Mèxic, que veié la llum a la darrera de 1960 sota els auspicis d'un grup d'intel·lectuals del PSUC que operaven des de París. Constituïa una plataforma d'expressió ideològica que es distribuïa majoritàriament a l'interior i que, des d'una òptica d'anàlisi marxista, centrava el seu interès en la cultura, la filosofia, la història, l'economia i la política per tal de fer-se ressò crític de la vida quotidiana del país i esdevenir un mitjà de penetració de les idees del PSUC. DCEFID.

Quaderns d'Estudis Polítics, Econòmics i Socials on2438

NA Revista fundada a Perpinyà pel gener de 1945 per un grup d'exiliats afins al món d'Acció Catalana i molt crítics amb la línia oficial de l'exili polític, monopolitzada per Esquerra Republicana de Catalunya. De periodicitat mensual, va durar fins al juny de 1947 i ben aviat es va caracteritzar per la seva ambició informativa i el seu realisme. En l'aspecte polític, tan reflectia les discussions que es produïren en el món de l'exili com l'evolució de la dictadura franquista. Aportà, també, nombrosa informació exonòmica i cultural. Va ser una animadora del debat dels anys 1946 i 1947 al voltant de la possible col·laboració amb elements de l'interior aprofitant una mínima descompressió de la dictadura en qüestions culturals. DCEFID.

Quaderns de l'exili on2439

NA Revista publicada a Mèxic entre els anys 1943 i 1947 per Joan Sales, Lluís Ferran de Pol, Raimon Galí i Josep M. Ametlla, que formaven un dels grups més combatents de l'exili. El grup pretenia replantejar les bases ideològiques i tàctiques del nacionalisme català: adoptaven una perspectiva antropològica, defensaven la creació d'un exèrcit com a garantia de la integritat territorial del país i rebutjaven el culturalisme, al qual atribuïen molts dels mals que havien portat a la Guerra Civil. Joan Sales i Raimon Galí van anar fent decantar la revista cap al confessionalisme i a l'assumpció de la tradició catòlica. Amb això, el grup havia començat a desfer-se fins que, en acabar la Segona Guerra Mundial, va decidir tancar la revista i tornar a Catalunya, on creia que calia traslladar la lluita. DCEFID.

Ressorgiment on2440

NA Revista impresa en català a Buenos Aires. En va sortir el primer número l'any 1916 i el darrer és de l'any 1972, cosa que la converteix en la revista de més durada de la premsa catalana feta a l'estranger. En el primer número s'anunciaven els objectius bàsics: l'estudi de la llengua, la literatura i la història de Catalunya i del paper al món de la nació catalana. La seva línia ideològica fou la defensa de l'independentisme, però estava oberta a tota mena de col·laboracions sempre que fossin de caire nacional. Es publicaven cròniques de Catalunya, comentaris nacionalistes, diverses notícies polítiques i textos de crítica i de creació literària. Amb la derrota republicana integrà a la nòmina dels col·laboradors bona part de la comunitat catalana exiliada. DCEFID.

Descriptors premsa clandestina on2400

TR Descriptors premsa clandestina on2400
Premsa clandestina ts752

Descriptors premsa cultural on2401

TR Descriptors premsa cultural on2401
Premsa cultural ts754

Or i Flama on5686

Ariel on2413

NA Revista cultural creada l'any 1946. Molt ben impresa i de publicació mensual, es repartia públicament tot i que amb discreció. Defugint la situació de clandestinitat, els redactors i col·laboradors signaven amb el seu nom. La revista s'emmirallava en el Noucentisme i perseguia mantenir la continuïtat entre el període anterior a la Guerra Civil i el redreçament de l'art i la literatura que s'intentava en aquells moments, parant també atenció a les manifestacions avantguardistes. El mes d'agost de 1948 la revista va ser

suspesa. Represa el juny de 1950, va treure encara cinc números més (fins el desembre de 1951), en els quals destaca la incorporació de joves universitaris i l'interès per la literatura valenciana. DCEFID.

Cuadernos para el Diálogo on2416

NA Revista mensual fundada a Madrid a l'octubre del 1963 com a òrgan dels sectors catòlics progressistes. Propugnà un socialisme democràtic obert a diverses ideologies. Dedicà una certa atenció a temes catalans. Entre altres, hi col·laboraren Joaquín Ruiz Giménez, Enrique Tierno Galván, Mariano Aguilar Navarro, José María Gil Robles i Pablo Castellanos. Deixà de publicar-se l'any 1978. EC.

Laye on2412

NA Revista nascuda el 1950 com una publicació oficial adreçada als doctors i llicenciats, editada per la Delegación de Distrito de Educación Nacional de Cataluña y Baleares. Fins al seu tancament, l'any 1954, la revista publicà 24 números, amb periodicitat irregular. La incorporació d'una nova generació de joves a la universitat va afavorir un procés d'oposició al règim i a la seva política cultural que veié la llum a través d'algunes plataformes falangistes. Aquest és el cas de Laye, que passà de ser un butlletí oficial a ser una revista cultural d'interès general gràcies al seu responsable, Francesc Farreras Valentí, i als aires liberalitzadors aportats pel ministre d'Educació Nacional Joaquín Ruiz-Jiménez. A Laye hi conflueixen, en termes generals, un esperit crític laic i racionalista, una reivindicació de la modernitat i l'europèisme i un qüestionament de la funció de l'intel·lectual. Les polèmiques provocades per algun dels articles publicats van desencadenar el tancament d'una revista que, especialment a partir del número 17, fou considerada pel règim, massa dissident. DCEFID.

Presència on5446

NA Setmanari fundat a Girona el 10 d'abril de 1965 per Manuel Bonmatí, que dirigí els primers trenta-nou números. Substituí per Carmen Alcalde, al capdavant d'un grup d'intel·lectuals barcelonins, continuà fins el 1968 amb moltes dificultats administratives, malgrat que era redactat gairebé tot en castellà. En el número 103 agafà el relleu un grup de Girona, dirigit per Narcís Jordi Aragó, i es catalanitzà totalment, però patí una sèrie de sancions i una suspensió de dos anys i mig (1971-74). El 1978 passà a periodicitat mensual. Des del setembre del 1979 fins a l'octubre del 1982 fou dirigida per Pere Madrenys i Caballé. Novament setmanari, des del 1982 passà a ser distribuït com a suplement setmanal d'El Punt, i posteriorment d'altres revistes comarcals, i es convertí en la publicació catalana més llegida (60 000 exemplars el 1994). Posteriorment, tornà a ampliar el nombre de lectors a partir del 2001 (uns 95 000 el 2010) esdevenir també suplement setmanal d'altres diaris dels Països Catalans: Diari d'Andorra, Diari de Balears, el 9Nou i Avui. EC.

Revista de Catalunya on2414

NA Publicació mensual, editada i fundada a Barcelona (1924) per Antoni Rovira i Virgili. Nasqué durant la Dictadura de Primo de Rivera com una tribuna d'expansió i de defensa de l'alta cultura catalana. Tenia més de cent planes i hi aparegueren memorables estudis i assaigs de Rovira i Virgili, Carles Soldevila, Melcior Font, Josep Pla, Domènec Guansé, Prudenci Bertrana, Joan Sacs, Joan Crexells, Tomàs Garcés, Carles Pi i Sunyer, etc. Suspesa per raons econòmiques el 1929, fou represa pel setembre del 1930 (fins al desembre del 1930), sota la direcció de Ferran Soldevila. A banda dels antics i assidus col·laboradors, hi escriviren, entre d'altres, Manuel Brunet, Nicolau d'Olwer, Baltasar Samper, i a les seccions de lletres, art i teatre, s'afegiren les d'economia i cròniques dels Països Catalans. Cal remarcar el número dedicat a la proclamació de la República Catalana. Interrompuda novament per les mateixes dificultats, fou represa el 1934 —cinc números—, sota el patrocini de la Generalitat i la direcció, implícita, de J.V.Foix. Entre els nous col·laboradors cal destacar Andreu Nin, Puig i Ferrater, J.M.Miquel i Vergés, Martí de Riquer i Joan Teixidor. Els fets del 6 d'octubre de 1934 en privaren la sortida i no retornà fins el 1938 —dotze números d'unes cent cinquanta planes cadascun—, sota el patrocini de la Institució de les Lletres Catalanes, tres directores —Rovira i Virgili, Ferran Soldevila i Serra i Hünter— i un redactor en cap molt eficaç: Armand Obiols. Aquesta etapa, tan brillant i de concentració nacional, fou succeïda per cinc números a l'exili —1939-40, París—, patrocinats per la Fundació Ramon Llull, on hom manté el to d'alta cultura i hi ha algunes col·laboracions més de ciències. La Gestapo en destruï el número 99, a punt de sortir i dedicat a Lluís Vives. A Mèxic, aparegué un número triple, 99-100-101 (gener-febrer-març, 1943), publicat per Antoni M. Sbert, exiliat en aquest país, amb col·laboracions de Josep Carner, Pere Bosch i Gimpera, A. Bladé Desumvila, Ferran Soldevila, Ventura Gassol, J. Serra i Hunter, Antoni Xirau i altres. La represa a París, també gràcies a la Fundació Ramon Llull, tingué només tres sortides (1947), amb Obiols com a coordinador i sense minva de qualitat. Encara aparegué el número 105 a São Paulo (1956), gràcies al col·leccionista de pintura Salvador Riera, per bé que el contingut original fou enviat des de Catalunya, preparat sobretot per Joan Triadú, Max Cahner i Albert Manent, amb col·laboracions de Carles Riba, Josep Trueta, Ferran Soldevila, Jordi Rubió i escrita per Rafael Tasis. El número 106 es publicà a Mèxic (1967), però també fou preparat a Barcelona. Per l'octubre del 1986 s'inicià una nova etapa de la revista, sota la direcció de Max Cahner. EC.

Serra d'Or on2415

NA Revista d'alta cultura en llengua catalana nascuda l'any 1959 amb el suport de l'abadia de Montserrat i impulsada per Max Cahner i Ramon Bastardes. En pocs anys, Serra d'Or aconseguí milers de subscriptors i esdevingué una referència obligada per a lectors i autors. L'objectiu de la publicació en aquells anys era el de substituir o representar les publicacions possibles en català fins a l'adveniment de la normalització lingüística. Llenguatge insinuat, tendències compensades entre diferents sectors i intents conciliadors per part de la direcció marcaren la possibilitat de continuar amb tan sols mínimes baralles. Cristians i marxistes, socialdemòcrates, socialistes, tots amb un lloc dins de la revista, reproduïen un joc de discussió democràtica. Actualment, la revista es continua publicant. DCEFID.

Descriptors premsa general on2403

TR Descriptors premsa general on2403

Premsa general ts749

Tele/Exprés on5616

NA Primer diari d'iniciativa privada nascut a Barcelona el 1964, que va ser possible gràcies a les bones relacions dels seu promotor, el banquer i industrial Jaume Castells Lastortas, amb el règim franquista. Diari de tarda, va donar molta importància als espectacles i als esports. Va deixar de publicar-se el 1980. DCEFID

El Imparcial on5708

ABC on5719

NA Diari de Madrid, propietat de l'empresa Prensa Española SA. Fundat per Torcuato Luca de Tena el 1905, substituï el setmanari homònim creat dos anys abans. El 1928 en fou iniciada una altra edició a Sevilla pel fill del fundador. L'orientació monàrquica del diari motivà la requisició i suspensió temporal per part del govern de la Segona República. Durant la Guerra Civil de 1936-39, coexistiren l'edició de Madrid, republicana, i la de Sevilla, antirepublicana; aquesta es considerà l'única genuïna i prosseguí la numeració madrilenya. És un dels diaris amb més tiratge de tot l'Estat espanyol (uns 338 000 exemplars de mitjana diària el 1999). De tendència accentuadament conservadora i espanyolista, ha estat dirigit principalment per membres de la família Luca de Tena, bé que el 1983 Luis María Ansón substituï en el càrrec Guillermo Luca de Tena. El 1997, però, abandonà la direcció i fou substituït per Francisco Giménez-Alemán. L'any 2001, el Grupo Correo, empresa ora del diari "El Correo" i propietària del 25% de l'emissora de televisió Tele 5, assolí el control de Prensa Española, l'empresa ora del diari. L'operació consistí en una fusió per absorció, en la qual la nova societat, el Grupo Correo, esdevingué àmpliament majoritari amb relació a Prensa Española. En aquesta nova etapa, Ignacio Camacho en fou nomenat nou director. El 2004 la tirada mitjana fou de 360.000 exemplars aproximadament. EC

Avui on2420

NA Primer diari en català publicat després de la Guerra Civil. Fou fruit d'una inèdita mobilització popular, amb l'objectiu de crear un diari català, independent, democràtic i popular. Sobre la base de les aportacions del grup fundador, aglutinar entorn de Josep Espar i Ticó, l'empresa Premsa Catalana SA assolí de comprometre-hi unes trenta mil persones com a compte-partípcips i subscriptors. Publicà el seu primer número el dia de Sant Jordi del 1976. S'acollí a l'edifici d'El Noticiero Universal i fou imprès als tallers d'Editorial Mencheta fins al 1981, que es traslladà a un local de propietat a l'edifici on hi havia El Correo Catalán. El diari incorporà tallers propis de fotocomposició i muntatge. Amb aquest motiu, reduí el format inicial i procedí a una renovació del disseny. L'octubre del 1994 dugué a terme una important remodelació de disseny i de contingut. L'any 1997 publicà el seu Llibre d'estil i el 1998 començà la publicació d'un suplement en aranès, Anè. Sobre la base d'ésser un diari d'informació general, dóna prioritat a la informació dels Països Catalans i també a la política i la cultura catalanes. En aquest vessant, publica des del 1989 el suplement setmanal Cultura, que presta una atenció preferent al llibre en català. Al juny del 2004, Premsa Catalana SA, l'empresa editora del diari Avui, presentà un expedient de fallida amb la intenció de garantir la continuïtat de la publicació. Al desembre, la Corporació Catalana de Comunicació n'esdevingué la nova propietària i l'accionariat es repartí entre els grups Planeta (40%), Godó (40%) i l' Institut Català de Finances (20%). El setembre del 2005 el diari aparegué considerablement renovat, amb noves seccions, nous col·laboradors i un disseny caracteritzat pels canvis tipogràfics i l'èmfasi en el grafisme i la il·lustració. El 2007, el diari remodelà en profunditat la seva pàgina web (activa des del 1996) amb la inclusió de diversos serveis, enllaços, canals multimèdia i una actualització permanent de les notícies. Al novembre del 2009 Hermes Comunicacions, editora del diari El Punt, adquirí el 100% de la propietat de l'Avui. Incorporà aleshores El 9 Esportiu de Catalunya i el setmanari Presència (procedents d'El Punt i que substituïren, respectivament, la secció d'esports i el suplement dominical). Al juny del 2010 l'Avui fou sotmès a una profunda reestructuració. Es clausurà el local del carrer d'Enric Granados i hom unificà físicament la redacció amb la d'El Punt de Barcelona, amb seu al carrer de les Tàpies, al barri del Raval. Hom llançà també un nou

suplement, L'econòmic. La pàgina web, per la seva banda, també fou objecte d'una reestructuració en una de sola amb dues grans seccions: la destinada a informació local i de proximitat (corresponent a El Punt) i la nacional, generalista i internacional (corresponent a l'Avui). N'han estat directors Josep Faulí (1975-77), Jordi Maluquer (1977-82), Jaume Serrats (1982-86), Santiago Ramentol (1986-89), Albert Viladot (1989-93), Vicenç Villatoro (1993-96), Vicent Sanchis (1996-2007) i Xavier Bosch (2007-08). Al novembre d'aquest any Toni Cruanyes n'assumí provisionalment la direcció i al juliol del 2009, també amb caràcter provisional, fou substituït per Carles Flo. En passar la propietat a El Punt, Xevi Xirgo n'esdevingué director. EC.

El Correo Catalán on2425

NA Diari que constituí un dels projectes més atrevit dins el gris horitzó del periodisme sota el Franquisme. Publicació de procedència carlina, en tan sols 7 anys -entre 1958 i 1965- va quintuplicar el tiratge i aconseguir un canvi de públic, atraient a la joventut inquieta i catalanista, gràcies en bona part a un tàndem professional d'excepció, format per Andreu Rosselló com a director i Manuel Ibáñez Escofet com a sotsdirector. Nascut el 16 de desembre de 1876, poc temps després de la desfeta dels carlins en la tercera guerra contra les tropes borbòniques, el diari era una compensació. Ultraconservador, es llegia als territoris on el carlisme havia estat fort i on hi havia els capellans més reaccionaris. Capgirar aquesta trajectòria va ser possible pel desig d'una nova empresa, en la qual tenia majoria un grup d'empresaris cotoners, i per la qualitat professional del tàndem Roselló-Ibáñez Escofet, que van obrir les portes a una nova promoció de periodistes i a col·laboradors amb empenta que van crear de fet la primera secció econòmica moderna de la premsa barcelonina. El 1968, Ibáñez Escofet va passar a dirigir Tele/eXprés, i l'equilibri del diari, que era observat molt de prop pel règim franquista, se'n va ressentir. El 1974 la propietat va passar a les mans d'un grup on dominava Jordi Pujol, i el diari es va inclinar cap a les idees del partit de Convergència Democràtica de Catalunya. El 16 de novembre de 1985, "El Correo Catalán" deixava de sortir. DCEFID.

Destino on2427

NA Revista i editorial. La revista va ser fundada l'any 1937 a Burgos pels militants falangistes José María Fontana Tarrats i Xavier de Salas Bosch. En la primera etapa (1937-1939) va ser un exponent clar de les dificultats del feixisme català per guanyar-se un espai dins del nou ordre. Com a òrgan propagandístic de la Jefatura Territorial de Cataluña de las FET de las JONS, va ser utilitzada amb un triple objectiu: guanyar afiliats entre els refugiats catalans en pugna amb la Comunió Tradicionalista, vèncer les reticències i fer-se un lloc en l'organització estatal falangista i assegurar la seva participació en el poder a Catalunya un cop acabada la Guerra. La importància de la publicació ve de la segona etapa (1939-1980, especialment entre 1939 i 1975), quan, va esdevenir l'únic referent polític, social i cultural de la societat catalana de l'època. L'any 1942 va iniciar la progressiva separació de FET y de las JONS i del compromís militant amb el Franquisme. A partir dels anys seixanta, Destino menà una política d'assimilació de la tradició catalana en un triple front: polític, amb la reinterpretació del catalanisme des de paràmetres regionalistes i localistes; social, a partir de la reivindicació del paper de la burgesia catalana en la reconstrucció econòmica de l'Estat; i finalment cultural, mirant d'apropriar-se la dinàmica generada durant la preguerra que havia trasformat la cultura catalana, i especialment la literatura, en una cultura moderna. Es produí la incorporació progressiva de col·laboradors no lligats al Franquisme, marginats o enfrontats amb el règim, i en una atenció creixent a la realitat social, política i cultural de l'època. A partir de 1975 la revista no va saber adaptar-se a les noves condicions sorgides de la fi del règim franquista i, tot i els intents de revitalitzar-la, va agonitzar lentament fins a la total desaparició el 1985. DCEFID.

Diari Mercantil on2424

NA Diari del matí, originàriament en castellà, fundat el 1887 a Barcelona amb el nom de Diario Mercantil; fou catalanitzat l'1 de febrer de 1932. Deixà de sortir el 5 d'agost de 1933. En la segona etapa, la més interessant, actuà com a independent en política i fou dirigit per Josep A. Vandellòs i per Josep Janés i Olivé, que li donà altura literària i acurada presentació. EC.

El Matí on2418

NA Diari catòlic independent en català, editat a Barcelona des del 24 de maig de 1929 al 19 de juliol de 1936, promogut i dirigit per Josep M. Capdevila i Josep M. Junoy. Juntament amb F. de P. Vallet, Antoni Maria de Barcelona, Miquel d'Esplugues, Joan B. Solervicens i altres, aconseguiren un moviment de solidaritat econòmica que permeté la creació d'impremta pròpia. Posteriorment en foren també directors Jaume Ruiz i Manent i Fèlix Millet i Maristany, amb el suport de Josep M. Ruiz i Hebrard. Molt influït pel partit Unió Democràtica de Catalunya i per la Federació de Joves Cristians, en foren redactors i col·laboradors destacats Joaquim Civera, Maurici Serrahima, Magí Valls, Lluís Jordà, J.M. Ràfols, J.M. Salvà, Narcís de Carreras, A. Navarro, Pere Vinyoles, Joaquim Ruyra, Jeroni Moragues i Leandre Amigó, entre molts d'altres. Es distingí per la seva ponderació informativa i per la bona presentació tipogràfica. Incautat pel juliol del 1936, els tallers foren utilitzats per a l'edició del diari "Treball"; acabada la guerra civil, no en fou autoritzada la reaparició. EC.

La Nau on2419

NA Diari en català, fundat i dirigit per Antoni Rovira i Virgili, que aparegué a Barcelona com a vespertí l'1 d'octubre de 1927. Es transformà en diari del matí el 2 d'octubre de 1929, i de nou en vespertí el 25 de novembre de 1931. Malgrat el prestigi del director i la brillant redacció que aplegà, no aconseguí d'arrelar en el públic i desaparegué el 21 de gener de 1933. Es declarà liberal i democràtic, amb finalitat informativa. En foren redactors i col·laboradors, entre altres, Josep M. Massip, Ambrosi Carrion, Manuel Brunet, Domènec Guansé, Felip Graugés, Armand Obiols i Manuel Valldeperes. EC.

El Noticiero Universal on2426

NA Diari informatiu de tarda aparegut a Barcelona el 15 d'abril de 1888, pocs dies abans de començar l'Exposició Universal. Conservador i espanyolista, defugia la informació política i va saber fomentar un populisme que connectava amb una determinada tipologia de lector. Després de la Guerra Civil, va mantenir les constants populars, i amb una bona informació ciutadana i esportiva va assolir uns tiratges importants. Al començament dels anys setanta, les famílies Sedó i Peris Mencheta, que en posseïen la propietat, van decidir vendre el diari a l'alcalde de Barcelona Josep Maria de Porcioles, que va tenir com un dels principals objectius escapar la crítica municipal. "El Noticiero Universal" va iniciar aleshores una lenta davallada, fins que va deixar de sortir el darrer dia d'octubre de 1985. DCEFID.

El Punt on5445

NA Diari en català fundat el 1978 i publicat a Girona des del febrer del 1979 amb finalitats informatives regionals i com a alternativa catalana a l'exclusiva oficialista de "Los Sitios". Fins el 1990 s'anomenà Punt Diari. Ha estat dirigit per Jordi Negre (1979), Carles Sánchez-Costa (1979-80), Xavier Roig (1980), Pius Pujades (1980-82), Josep Collelldemont (1982-85), Jaume Fabra (1985), Carles Revés (1985-1986), Enric Matarrodona (1986-89) i Joan Vall (1989-92). Des d'aquest any és dirigit per Emili Gispert. És notable la seva informació local i el seu bon aprofitament dels recursos periodístics. Fins el desembre de 1980 fou editada per Edicions Comarcals, i a partir d'aquest any Edicions Periòdiques de les Comarques SA, presidida per l'industrial Joan Bosch, feu possible l'inici d'una nova etapa, amb una nova redacció i una nova rotativa (1982), successivament ampliada els anys 1990 i 2000. Actualment el diari és editat per Hermes Comunicacions. Distribueix Presència com a suplement setmanal. El 1994 inicià una etapa de diversificació territorial amb el llançament de l'edició del Barcelonès Nord, a la qual seguiren la del Maresme (1995), Tarragona/Terres de l'Ebre (1996), Rubí (1999) que el 2003 donà lloc a l'edició del Vallès Occidental, Perpinyà (1999, des del 2001 de periodicitat setmanal), el Penedès (2003), que té l'origen en l'acord d'Hermes Comunicacions amb la capçalera l'Hora del Garraf (2001); i Barcelona (2003). El 2003 totes les edicions del diari suprimiren la secció d'esports i la substituïren per una edició per a cada zona del diari El 9 Esportiu, creat el 2002. L'any 2000 traslladà la seva seu a la Farinera de Girona. El 2001, juntament amb altres vuit publicacions catalanes, creà la Coordinadora de Mitjans (COMIT). Aquest mateix any posà en marxa l'edició digital en col·laboració amb VilaWeb, que mantingué fins el 2009, en què se'n separà i obrí un portal web propi. El febrer de 2009 tenia 157 000 lectors i una difusió mitjana de 25 516 exemplars. El novembre d'aquest any Hermes Comunicacions adquirí el diari Avui, i en propicià una profunda remodelació: entre altres iniciatives, substituï el dominical per Presència i la secció d'esports per El 9 Esportiu, i al juny de 2010 n'unificà la redacció amb la de El Punt de Barcelona i també la pàgina web. El grup edita, també, entre d'altres, el setmanari en anglès Catalonia Today, en anglès (2004). L'any 2010 Hermes Comunicacions i El Punt reberen el Premi Nacional de projecció social de la llengua catalana atorgat pel Consell Nacional de Cultura i de les Arts (CONCA) de la Generalitat de Catalunya. EC.

Solidaridad Nacional on2429

NA Diari falangista nascut a Barcelona el 14 de febrer de 1939 amb el número 4, per recordar que ja l'any 1936 havien sortit tres números d'una revista que duia aquest nom. Aquest fet, a més, es prestava a una confusió interessada. En efecte, no cal oblidar que el diari de la Confederació Nacional del Treball, es deia Solidaridad Obrera; el nou diari falangista va saber mantenir aquest sobrenom per aprofitar-ne la popularitat. Perquè la confusió fos més gran, l'edifici i la maquinària de Solidaridad Obrera van ser confiscats. Solidaridad Nacional sempre va tenir un tiratge baix. Finalment, va desaparèixer el 16 de juny de 1979, quan el govern va decidir tancar els antics diaris falangistes que no van ser comprats per empreses privades. DCEFID.

La Vanguardia on2428

NA Diari en castellà, publicat a Barcelona des del primer de febrer de 1881. Pels mitjans tècnics, el tiratge, els ingressos publicitaris i la capacitat informativa és un dels més influents de l'Estat espanyol. Fou fundat pels germans Carles i Bartomeu Godó i Pié per sostenir a Barcelona el partit liberal de Sagasta. Nomenaren director Jaume Andreu. Primer tingué una vida molt minsca, fins que el 1887 se'n féu càrrec Ramon de Godó i Lallana, fill de Carles Godó i Pié. Nomenat director el periodista andalús Modesto Sánchez Ortiz, amic de la majoria de joves escriptors i artistes barcelonins, li donà una

gran agilitat informativa i el temps necessari perquè interessés a la burgesia catalana. Abandonada la filiació amb el partit liberal, el diari trià una posició independent, sempre respectuosa amb el poder constituït (que ha mantingut fins ara). Millorà constantment la impremta i comprà serveis especials, tant en articles com en notícies d'agència, fins a esdevenir el millor periòdic espanyol quant a possibilitats materials. Malgrat que els empresaris eren hostils als partits catalans, sempre nomenaren directors que maldaren per no rompre amb els sentiments i les aspiracions de Catalunya. M. Sánchez Ortiz incorporà com a col·laboradors Josep Yxart, Joan Sardà, Narcís Oller, Josep Coroleu, Miquel Utrillo, Santiago Rusiñol i d'altres escriptors. Fou succeït per una direcció tripartida: Ezequiel Boixet, Alfred Opisso i Miquel dels Sants Oliver. Aquest darrer es convertí en el veritable director polític, i lluità aferrissadament per assolir una acció editorial de caire liberal i català. Hi incorporà les col·laboracions dels millors escriptors de la Generació del 98 i les cròniques francòfiles d'Agustí Calvet (Gaziel) durant la Primera Guerra Mundial, en oposició a la propietat, que era germanòfila. Mort Oliver (1920), enmig d'una vaga obrera que paralitzà més d'un mes el diari, foren nomenats directors Manuel Rodríguez Codolà, Josep Escofet, Dídac Priu i Gaziel, però finalment aquest restà com a director únic, atesa la seva capacitat periodística i l'empenta per a millorar contínuament els serveis informatius i les tècniques impressores. A la mort, el 1931, de Ramón de Godó, el succedí com a propietari el seu fill Carles de Godó i Valls, comte de Godó. En esclatar la Guerra Civil Espanyola, Gaziel se n'anà a l'estranger, salvat per la Generalitat, i el diari restà en mans d'un comitè anarquista. Tècnicament el dirigiren successivament María Luz Morales, Paulí Massip i Artur Pérez i Foriscot. Instal·lat el govern de la República a Barcelona, J. Negrín hi posà de director el seu secretari particular, Vázquez Ocaña. Acabada la guerra i recuperat el diari per la propietat, fou dirigit els primers mesos per Manuel Aznar, amb Josep Pla a la sotsdirecció. Hom afegí a la capçalera del diari l'adjectiu Española. El govern de Franco designà com a director el mateix 1939 Luis Martínez de Galinsoga, periodista madrileny que cobrí una de les etapes més tristes. Practicà sovint el periodisme de denúncia personal i de l'elogi ditiràmbic o servil (sobretot a Franco), i menystingué durant anys els catalans, tot aprofitant-se de l'opressió política. L'any 1960 fou cessat per una campanya popular que féu perillar el diari, i fou substituït per Manuel Aznar, ambiciós, hàbil diplomàtic i periodista de bona ploma, el qual aigualí la crisi i tornà el crèdit popular al diari. El succeí Xavier de Echarri i Gamundi i, mort sobtadament aquest (1969), fou nou director Horacio Sáenz Guerrero (1969-83), al qual seguiren Lluís Foix (1983), Francesc Noy (1983-87) i Joan Tàpia (1987- 2000) i José Antich (des del 2000). A partir de la transició, augmentà l'atenció informativa envers els temes autonòmics i augmentà el nombre de col·laboradors catalans en les seves pàgines d'opinió. El 1978 el diari recuperà la capçalera original, sense l'adjectiu Española. L'any 1987 morí Carles de Godó, i el seu fill Xavier de Godó s'en féu càrrec de la propietat. Els anys 1989 i 2007 el rotatiu canvià la seva imatge que comportà canvis en la globalitat del disseny —a la capçalera, la creació d'una revista central de color salmó o la introducció de color a les pàgines, entre d'altres. La nova línia editorial del diari tendeix a atorgar importància a les notícies d'impacte i promou l'apropament de les informacions periodístiques a temes de la quotidianitat social i urbana. El 2004 traslladà la seva seu del carrer de Pelai de Barcelona a l'avinguda de la Diagonal. L'any 2006, coincidint amb la celebració del 125 aniversari del diari, l'ajuntament de Barcelona li concedí la Medalla d'Or de la ciutat. El 1995 creà l'edició digital, renovada el 2006, que permet entre d'altres la consulta de l'hemeroteca del diari des del 1881 fins l'actualitat. EC.

La Veu de Catalunya on2417

NA Diari en català (el de més llarga durada) que sortí a Barcelona des de l'1 de gener de 1899 fins al 8 de gener de 1937. La Veu, nom amb el qual era conegut popularment, nasqué, però, com a setmanari literari i polític l'11 de gener de 1891, fundat per Narcís Verdager i Callís, Joaquim Cabot i Rovira i Jaume Collell. El 1899 es convertí en diari, eminentment polític, defensor del programa de la Lliga Regionalista, i n'assumí la direcció Enric Prat de la Riba. A causa d'un article editorial, signat pel director, el diari fou suspès (maig del 1900 — març del 1901). Sortí, però, sota els títols de La Creu de Catalunya i Diari de Catalunya. Pel març del 1902, a causa d'un article, reproduït a L'Indépendant de Perpinyà, fou empresonat Prat de la Riba, però fou alliberat pocs dies després sota la pressió popular. La nit del 25 de novembre de 1905 militars de la guarnició de Barcelona n'assaltaren la redacció, irritats per una caricatura de Junceda (publicada també al Cu-Cut!) que fou considerada insultant per a l'exèrcit. Aquest fet donà lloc a la llei de Jurisdiccions i, a més llarg terme, a la formació de la Solidaritat Catalana. Amb motiu de la convocatòria de l'Assemblea de Parlamentaris (1917) fou novament suspès perquè els parlamentaris no tinguessin una tribuna pública escrita. F. Cambó provà de fer-lo sortir amb el títol de La Veu de Barcelona, però el governador li ho prohibí. Amb tot, els subscriptors reberen un exemplar d'El Poble Català (en realitat era La Veu), la qual cosa provocà una advertència severa. Tanmateix, aparegué camuflat com a Baluard de Sitges i, davant una nova prohibició, tres dies després a Vilanova i la Geltrú, amb el nom de Costa de Ponent. Quan reaparegué (juliol del 1917), canvià el format i la presentació i fou publicat per Editorial Catalana. Al juliol del 1936 foren intervingudes les instal·lacions, tot i que continuà essent publicat, per bé que amb subtítols definidors dels canvis d'orientació política: Diari de l'autonomia i de la República, Diari antifeixista controlat pel Comitè Obrer i CNT-Diari antifeixista-AIT. A més d'Enric Prat de la Riba, el dirigiren

Josep Morató i Grau, Joaquim Pellicena i Camacho i Ramon d'Abadal i de Vinyals. Entre els principals redactors i col·laboradors tingué Lluís Domènech i Montaner, Narcís Verdager i Callís, Lluís Duran i Ventosa, Josep Puig i Cadafalch, Francesc Cambó i Batlle, Raimon Casellas, Josep Aladern, Francesc Matheu, Josep Carner (Bellafila, Caliban, Two), Eugeni d'Ors (Xènius), Jaume Bofill i Mates (Puck, Guerau de Liost, One), Ferran Agulló (Pol), Josep M. Junoy, Josep Pla, Modest Sabaté, Miquel Capdevila, Farran i Mayoral, etc. Cal destacar la importància de les planes literàries i de pensament, com la col·laboració diària de Xènius amb Glosari i els versos de Josep Carner Rimes de l'hora. Publicava dues edicions diàries. La de la nit donà lloc a la formació d'un periòdic nou, La Veu del Vespre. EC.

La Veu del Vespre on2421

NA Nom que prengué l'edició de la nit de La Veu de Catalunya. Fou publicat a Barcelona del 2 de maig de 1933 al 31 de desembre de 1934, amb la interrupció de quatre dies, motivada pels fets d'octubre de 1934. El director, els redactors i els col·laboradors eren els mateixos que els de La Veu de Catalunya, bé que la informació predominava sobre els articles purament doctrinals. Deixà de sortir quan fou anunciada l'aparició de l'Instant. EC.

Descriptors premsa infantil on2407

TR Descriptors premsa infantil on2407
Premsa infantil ts757

Cavall Fort on2447

NA Revista per a nois i noies publicada pels secretariats catequístics de Girona, Vic i Solsona des del desembre del 1961. Fou mensual fins al setembre del 1964 i quinzenal a partir d'aquesta data. Publica historietes il·lustrades en color, contes, articles de divulgació de temes religiosos i científics, acudits, etc. Algunes de les seves portades -n'hi ha de dibuixades per Cesc, Tàpies, Miró, Clavé- han estat premiades pel Graphic Annual de Zuric. Des del 1967 patrocina cicles de teatre infantil. Des del gener del 1998 la revista és dirigida per l'escriptora i traductora Mercè Canela, que rellevà Albert Jané (1979-88), successor, al seu torn, de Josep Tremoleda, el primer director i gran impulsor de la revista. Del 1997 al 2006 "Cavall Fort" promocionà també el cinema, el doblatge i l'edició de pel·lícules en català. Al gener del 2009, coincidint amb la publicació del número 115, la revista renovà el disseny de la portada i la capçalera, i incorporà més pàgines i noves seccions amb la intenció de guanyar atractiu, però mantenint-ne la identitat inicial. Entre les noves seccions de participació, cal destacar un fòrum que té ressò a la revista, però sobretot al web. La revista ha rebut molts guardons, entre d'altres, la Creu de Sant Jordi (1988), el Premi Nacional de periodisme (1994), la Medalla d'Or al mèrit cultural de l'Ajuntament de Barcelona (2002) i el premi a una editorial (2004) de l'Associació de Publicacions Periòdiques en Català (APPEC). EC.

Infantil, L' on2444

NA El 19 de març de 1951, uns quants alumnes del Seminari de Solsona van aconseguir confeccionar i publicar una modestíssima revista anomenada L'Infantil adreçada a les criatures de la zona d'influència del Seminari. De temàtica eclesiàstica i d'aparició mensual, es va mantenir fins l'any 1962. DCEFID.

En Patufet on2448

NA Primera revista infantil en català, fundada a Barcelona el 1904 per Aureli Capmany. Adquirida al cap d'un any per l'editor Baguñà, des del 1910 en fou el principal col·laborador Josep M. Folch i Torres, que, a més d'altres seccions, hi publicà des del 1915 les cèlebres Pàgines Viscudes. En els primers temps hi col·laboraren també Aureli Capmany, Manuel Marinello, Josep Morató i Manuel Folch i Torres, i posteriorment Lluís Almerich i Xavier Bonfill. Els seus principals il·lustradors foren Cornet, Junceda i Llaverias. Del 1913 al 1914 incloïa cada setmana, a més d'un fulletó amb una novel·la de Folch i Torres, un dels Contes d'En Patufet. La revista, que havia anat captant un públic més i més extens, evolucionà fins a esdevenir, sobretot, una lectura per a adolescents. Per a compensar-ho hom emprengué la publicació de Violet (1922-31) i de L'Esquix. Hom reconeix el mèrit d'En Patufet d'haver arribat a totes les classes de la societat catalana, on era llegit per petits i grans, i d'haver contribuït extraordinàriament a la catalanització del país. Sofrí, però, un descredit a partir dels anys vint entre els medis intel·lectuals, tant per la sensibleria en què queia sovint com pel gust dubtós d'històries i acudits. Deixà de publicar-se el 1938. El 1907 s'inicià la col·lecció "Biblioteca Patufet", que arribà a publicar 70 títols, primer amb obres de diversos autors i des del 1910 amb les novel·les de Folch i Torres publicades com a fulletó a la revista. El 1968 fou represa la publicació de la revista fins el 1973. EC.

Descriptors premsa obrera on2408

TR Descriptors premsa obrera on2408
Premsa obrera ts750

Taula de canvi on5702

NA Taula de canvi va ser una revista teòrico-política i cultural fundada i dirigida per Alfons

Carles Comín i Ros al 1976. La publicació va arribar a la fi amb el número extra al 1981, un any després de la mort del seu fundador. La idea va començar a gestar-se en el 1974 aprofitant el clima de certa tolerància informativa que es va viure en l'etapa en que Ricardo de la Cierva va estar al capdavant de la direcció general de cultura del Ministerio d'Informació i Turisme. No obstant, un darrer gir involucionista del règim franquista va provocar que la revista no veiés la llum fins al 1976, després de la mort de Franco. L'objectiu de la publicació era reivindicar-se com un altaveu del grup dissident Bandera Roja. Un cop aquest grup es va integrar dins del PSUC, la revista es va orientar en una plataforma on les diferents sensibilitats del partit podessin participar en igualtat de condicions. Aquesta mateixa combinació d'elements diversos va provocar la creació d'un espai ideològic propi i una forma innovadora de plantejar la dicotomia entre reforma i ruptura present en els debats de l'època. Malgrat la seva curta durada, no va trobar solució de continuïtat després de la mort del seu fundador, es referenciada per molts estudiosos demostrant l'impacte que va tenir malgrat la curta existència. Font: Viquipèdia. [http://ca.wikipedia.org/wiki/Taula_de_Canvi_\(revista\)](http://ca.wikipedia.org/wiki/Taula_de_Canvi_(revista)) (05/07/2014)

L'Humanité on5704

NA Diari fundat per Jean Jaurès (1904) com a òrgan del partit socialista francès. En escindir-se aquest el 1920, el diari passà a la majoria i esdevingué l'òrgan del partit comunista francès. Reduït a la clandestinitat, amb fortuna vària, el 1939, no reaparegué normalment fins a l'agost del 1944. EC

Revista Materiales on5705

NA La Revista Materiales va ser una publicació fundada per Manuel Sacristan al 1977 i veié el darrer número al 1978. El comitè orial el formaven, entre d'altres, Rafael Argullol, Maria José Aubet, Francisco Fernández-Buey, Javier Pérez Royo, Julian Ariza o Daniel Lacalle, els quals la gestionaven mitjançant l'empresa Materiales S.A de Estudio y Publicaciones. Estretament vinculada al PSUC, més a les formacions de base que no pas a la direcció, s'ha considerat que aquesta publicació reflecteix l'evolució del pensament de Sacristan des d'unes posicions de revisió de les postures heterodoxes del marxisme cap a una visió més pràctica, enfocada a resoldre els problemes que el capitalisme provoca. Aquesta evolució ideològica es va acabar plasmant amb l'abandonament de la publicació per fundar Mientras Tanto amb Giulia Adinolfi, Miguel Candel o Francisco Fernández-Buey. Font: Viquipèdia https://ca.wikipedia.org/wiki/Revista_Materiales (05/07/2014)

Mientras Tanto on5706

NA La revista Mientras Tanto és una publicació de ciències socials fundada per Manuel Sacristan i Giulia Adinolfi al 1979. El comitè orial originari el formaren, entre d'altres, el mateix Manuel Sacristan, Giulia Adinolfi, Miguel Candel o Francisco Fernández-Buey, tots ells col·laboradors en la també revista dirigida per Manuel Sacristan, Materiales. Dins el context de la transició, aquesta publicació va defensar posicions properes a la ruptura política, defensades per part del PSUC enfront a les tesis properes a l'eurocomunisme, com posa de manifest diferents articles de Fernández-Buey. La publicació ha anat evolucionant fins encabir altres temes d'interès de l'esquerra política enfocats des de la perspectiva econòmica, històrica, de gènere o ecològica. En l'actualitat s'a mitjançant la fundació Giulia Adinolfi-Manuel Sacristán i Icària orial essent en format imprès (ISSN 0210-8259) i digital (ISSN 2014-7317). Font: Viquipèdia. https://ca.wikipedia.org/wiki/Revista_Mientras_Tanto

Revista Treball on5707

NA Treball va ser un diari nascut el 21 de juliol del 1936, tot just començada la Guerra Civil Espanyola i fou creat pel Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC). Durant la dictadura, va ser publicat clandestinament primer a l'interior i després des de França, ja en forma de revista. Actualment es manté com a revista oficial d'Iniciativa per Catalunya Verds. Durant els seus interromputs 75 anys d'història, s'ha publicat íntegrament en català. Va ser fundat pel comitè d'enllaç del que sortiria el PSUC, fruit de la unió de quatre partits (Unió Socialista de Catalunya, Partit Comunista de Catalunya, Partit Català i Proletari i la Federació Catalana del PSOE). El diari publicà el seu primer número el 21 de juliol del 1936, tres dies després de l'inici de la Guerra Civil Espanyola. Apareix primerament amb el subtítol "Diari dels treballadors de la ciutat i del camp", tot i que aquesta definició és substituïda l'any 1937 per "Òrgan central del Partit Socialista Unificat de Catalunya". Treball actuava com a mitjà de comunicació portaveu del PSUC, la qual cosa determinava el seu estil. A l'obra "Catàleg de 200 anys de premsa" (dirigida pel periodista i escriptor Josep Maria Huertas) es defineix el diari com una publicació "amb tots els defectes d'un diari oficial de partit i més en temps de guerra". Durant els anys de guerra, oferia informació puntual del que succeïa al front, amb un to apassionat i buscant la implicació dels militants, que eren els qui venien els exemplars del diari pels pobles. S'imprimia als tallers del diari El Matí (vinculat a Unió Democràtica de Catalunya), que havien estat requisats. L'escriptor Vicenç Riera i Llorca explica així la confiscació del diari El Matí: «L'endemà [de l'ocupació] es va presentar a la impremta Pere Ardiaca: s'havia constituït el partit i l'havien nomenat director del diari. Vaig deixar la feina a mans seves. Amb la capçalera de Treball es va fer un dels diaris de més circulació a Catalunya, durant la Guerra. Mai no m'he explicat perquè es va procedir a la confiscació d'El Matí, que era l'òrgan d'un partit que feia la guerra amb la República.» La primera

fase de la publicació va durar dos anys i mig: l'últim número va veure la llum el 25 de gener de 1939. Amb l'arribada de les tropes franquistes a Barcelona, Treball va cessar la seva activitat, després d'èsser una de les publicacions de més tirada de la ciutat en guerra, juntament amb La Vanguardia i La Humanitat. Un grup de militants del PSUC empresonats, entre els quals es trobava Josep Solé Barberà, van intentar revifar la revista. Ho van aconseguir l'any 1945, aprofitant el descontrol que regnava a la Model per imprimir-ne uns quants números a la impremta de la presó. Seria ja en forma de revista, amb periodicitat mensual. Posteriorment, es va publicar, sempre de forma clandestina, a un taller del Poble-sec. La tirada era d'uns 3.000 exemplars, que es repartien per tot el territori de Catalunya. El descobriment de l'activitat de la impremta per part de la policia l'any 1947 va acabar amb la detenció dels responsables, entre els quals es trobava el director de la revista, Joaquim Puig i Pidemunt. Puig i Pidemunt va ser afusellat pel règim el 17 de febrer de 1949, a causa de la seva militància comunista, juntament amb Àngel Carrero Sancho, Pere Valverde Fuentes i Numen Mestre Ferrando, tots tres membres de l'Agrupació Guerrillera de Catalunya, a la que també pertanyia Puig. Abans del seu afusellament, havia estat substituït al capdavant de Treball per Josep Raventós. Sota la direcció del propi Raventós es va recuperar la revista, amb la col·laboració de l'impressor Antoni Ara. La detenció d'ambdós l'any 1951 va avortar de nou la publicació de Treball. D'un caràcter marcadament comunista, contundentment contrari a la Dictadura del general Francisco Franco, mantenia la falç i el martell com a símbol a la capçalera, juntament amb el títol de la publicació. Més endavant, i encara durant la dictadura, Treball es va mantenir en la clandestinitat, però ja coordinat des de França: primer sota la direcció de Francesc Vicens a partir del 1959 i amb Josep M. Cendrós i Leonor Bornau des del 1962. L'any 1972 marca l'inici de la bimensualitat de la publicació, amb Joaquim Sempere com a director. No serà fins a l'11 d'octubre de 1976, coincidint amb l'edició 450, que Treball passarà a publicar-se amb una periodicitat setmanal. A l'abril del 1977, amb Joan Busquets ja al capdavant, es podrà tornar a vendre als quioscos, coincidint amb la legalització del PSUC. Treball en continuava essent el diari oficial, com ho demostra el subtítol que continuava a la capçalera ("Òrgan central del Partit Socialista Unificat de Catalunya"), juntament amb una altra consigna: "Proletaris de tots els països: uniu-vos!", que havia figurat invariablement des de l'any 1946. En aquesta nova etapa com a publicació no prohibida ni clandestina, Treball es van convertir en el termòmetre de l'estat del PSUC, que va viure importants tensions internes. L'any 2001, Iniciativa per Catalunya Verds, la federació política fundada l'any 1987 sota l'impuls del PSUC, recupera l'històric nom per a la seva revista. Així, Treball es manté amb vida, com a publicació d'ICV. Manté el seu nom original, tot i que sota l'epítet "La Revista d'Iniciativa per Catalunya Verds". Disposa d'una doble versió, en paper (amb un cost d'1,05 euros) i en versió digital (de consulta gratuïta al web d'ICV). El març de 2010 va començar a publicar-se sota la llicència Creative Commons. Des de la tardor de 2013, simultàniament a l'aparició del nº213 de l'edició de paper, Treball disposa d'un web propi amb el domini revistatreball.cat[1] on hi desgrana els continguts de l'edició de paper i inclou noves propostes adreçades als lectors d'Internet. Font: Viquipèdia [https://ca.wikipedia.org/wiki/Treball_\(PSUC\)](https://ca.wikipedia.org/wiki/Treball_(PSUC)) (20/06/2014)

Mundo Obrero on2451

NA Diari i òrgan informatiu del Partido Comunista de España. Fundat com a publicació independent (agost del 1930), es convertí en diari i òrgan oficial del PCE (novembre del 1931); fou suspès després dels fets d'octubre del 1934 i reaparegué pel gener del 1936. Suprimit el 1939, es mantingué com a publicació clandestina fins el 1978. Fins el 1980 fou publicat com a diari i, posteriorment, com a setmanari. EC.

La Publicitat on2450

NA Diari en català, publicat a Barcelona de l'1 d'octubre de 1922 al 23 de gener de 1939. Procedia de la transformació de l'antic diari en castellà La Publicidad arran de la seva adquisició pel partit polític Acció Catalana. Inicialment fou dirigit per Lluís Nicolau i d'Olwer (amb Carles Capdevila com a redactor en cap), fins que fou obligat a exiliar-se per la Dictadura de Primo de Rivera; successivament el dirigiren Martí Esteve (1924-29), Carles Capdevila (1929-38) i Antoni Vilà-Bisa (1938-39). Esdevingué el principal òrgan del catalanisme intel·lectual, i hi col·laboraren els millors escriptors dels Països Catalans, com Antoni Rovira i Virgili, Carles Soldevila (que popularitzà, amb el pseudònim Myself, els seus cèlebres Fulls de Dietari), Jaume Bofill i Mates, Pompeu Fabra (que hi publicà les seves Converses filològiques, aplegades més tard en volums), Tomàs Garcés, J. V. Foix, Carles Riba, Martí de Riquer, Melcior Font, Armand Obiols, Àngel Ferran (secció de cinema), Joan Tomàs i Sebastià Gasch (music-hall, circ, ballet), Baltasar Samper (crítica musical), Domènec de Bellmunt, Carles Sentís, Josep M. Planas, etc. , a més d'articles ocasionals dels més destacats polítics, historiadors, crítics literaris i especialistes científics catalans. Entre els corresponsals a l'estranger sobresortiren Josep Carner, des de diversos països, Josep M. de Sagarra, des de Berlín, Josep M. Planas, des de París, Josep Pla, etc. El diari aconseguí de mantenir el seu to catalanista durant la Dictadura de Primo de Rivera, però fou suspès arran dels fets del Sis d'Octubre (1934). Fou substituït per un diari titulat Mirador, sota la direcció nominal de Víctor Hurtado. L'1 de gener de 1935 reaparegué La Publicitat. Durant la guerra civil de 1936-39 els seus tallers foren destruïts pel bombardeig del 18 de març de 1938 i traslladats a un local de la Rambla de Catalunya.

L'entrada a Barcelona de les tropes de Franco suposà la seva desaparició definitiva. EC.

Solidaridad Obrera on2449

NA Òrgan de premsa de la federació de societats obreres del mateix nom que aparegué a Barcelona com a setmanari el 19 d'octubre de 1907. Havia d'ésser fins el 1939 el més important periòdic del sindicalisme del Principat. Pogué aparèixer gràcies al suport financer de Francesc Ferrer i Guàrdia, i en la seva primera època, fins el 9 de juliol de 1909, hi col·laboraren anarquistes, sindicalistes i socialistes. Fou dirigit inicialment per Jaume Bisbe, i actuaren com a redactors Josep Cassasola, Antoni Colomé, Enric Ferrer, Tomàs Herreros, Miguel V. Moreno, Grau i Anselmo Lorenzo; Antoni Badia i Matamala n'era l'administrador. A partir del setembre del 1908 passà de fet a ésser l'òrgan de la Confederació Regional de Solidaritat Obrera de Catalunya. La seva segona època (febrer del 1910 — setembre del 1911) acompanyà el procés de fundació de la CNT i el director fou Joaquim Bueso, que substituï Tomàs Herreros. Una tercera època s'inicià pel maig del 1913, i pogué prolongar-se fins al febrer del 1919, suspesa la seva publicació arran de la vaga de La Canadenc. Presidí la reorganització de la Confederació Regional Catalana i després, a partir del 1915, de la mateixa CNT. Passà a ésser diari al començament del 1916, i en el cos de redacció figuraren Andreu Cuadros, Manuel Andreu, Josep Negre, Josep Borobio, Agustí Castellà i Àngel Pestaña. Aquest, director després de la vaga revolucionària de l'agost del 1917, assolí un gran èxit professional en publicar una sèrie de documents que posaren de manifest la relació de Bravo Portillo amb l'espionatge alemany. Fou en aquest període que el periòdic assolí difusió a tot l'Estat espanyol; era, a més d'òrgan de la Confederació Regional del Treball de Catalunya, el portaveu de la CNT, subtítol que no abandonà fins el 1939. No pogué reaparèixer fins el 5 de març de 1923, i aviat tornà a ésser dirigit per Pestaña, que retrobà la tirada anterior de 15 000-30 000 exemplars. La Dictadura de Primo de Rivera n'obligà de nou la suspensió, primer temporal (octubre-desembre del 1923) i després definitiva (maig del 1924). La reaparició no es produí fins el 31 d'agost de 1930, en temps del general Berenguer. Joan Peiró en fou el director i Sebastià Clara, Pere Foix, Ramon Magre i Eusebi C. Carbó els redactors. El domini sindicalista sobre el periòdic —amb una tirada d'uns 50 000 exemplars— es mantingué sota la direcció de Clara (novembre del 1930 — juny del 1931), i de nou de Peiró, fins que per l'octubre del 1931 aquest provocà la dimissió de tota la redacció (amb Clara, Magre, Fornells, Gibanel, Alfaradre) davant les acusacions de conxorxa amb Esquerra Republicana fetes per la FAI. Es produí llavors un canvi d'orientació, amb l'ascens a la direcció de Felipe Alaiz, el qual es confirmà amb Llibert Callejas (juliol del 1932 — juliol del 1933), després d'un tímid intent de concòrdia envers els trentistes portat a terme per Josep Robusté (març-juliol del 1932). Succeí a Callejas Manuel Villar (juliol del 1933 — 1936), de nou Callejas (1936), i a partir del juliol del 1936 Jacinto Toryho; pel maig del 1938 se'n féu càrrec Josep Viadiu. Durant aquest període, les principals suspensions del diari es produïren arran dels putschs revolucionaris desencadenats en 1932-33 (així, en gener-febrer del 1932, gener del 1933, desembre del 1933-abril del 1934) i de la repressió que se seguí dels fets d'Octubre de 1934 (així, en octubre-desembre del 1934 i maig-juliol del 1935). "Solidaridad Obrera" es publicà a Barcelona fins el 24 de gener de 1939. Després els seus tallers foren presos per editar "Solidaridad Nacional". El seu prestigi, així com la repressió a Barcelona, provocà la multiplicació d'òrgans obrers arreu de l'Estat espanyol amb la mateixa denominació: Gijón (1909-10, 1916, 1918-26), Bilbao (1919-20), València (1919-23), Sevilla (1920), Vigo (1920 i 1922), la Corunya (1920-25), Santiago de Compostel·la (1925), etc. A l'exili, i a partir de l'any 1944, la CNT "apolítica" féu aparèixer de nou "Solidaridad Obrera", i posteriorment també, a París, Gómez Peláez i després Joan Ferrer publicaren un suplement literari (gener del 1954-desembre del 1961). Finalment, hom féu aparèixer de nou a Barcelona, clandestinament, una publicació amb el mateix nom com a òrgan de la Confederació Regional del Treball de Catalunya (1976), continuant altres moments anteriors de publicació clandestina a l'interior de l'Estat espanyol. A partir de la legalització de la CNT, es publicà regularment, amb periodicitat quinzenal i tingué un tiratge de 20 000 exemplars i una difusió d'àmbit estatal. Arran de l'escissió cenetista del 1980, el sector "històric" n'ha continuat la publicació a Barcelona, bé que amb poca irradiació, mentre que els "renovadors" editen, des del 1981, una altra "Solidaridad obrera" a València, portaveu del Comitè Nacional de la Confederació. EC.

Descriptors premsa política on2410

TR Descriptors premsa política on2410
Premsa política ts751

La Humanitat on2458

NA Diari, dirigit inicialment per Lluís Companys, que sorgí a Barcelona el 9 de novembre de 1931 en oposició al grup de "L'Opinió". Primer vespertí, el 9 de juliol de 1933 passà a ésser diari del matí, ja com a òrgan oficial d'Esquerra Republicana de Catalunya. A més de Companys, en foren directors Josep M. Massip, Marià Rubió i Tudurí, Josep M. Lladó i Figueres, Manuel Valldeperes i Antoni Roig i Guivernau. Suspès arran dels fets del 6 d'octubre de 1934 i substituït momentàniament per La Ciutat (novembre-desembre del 1934), reaparegué del gener de 1935 al 24 de gener del 1939. Hi col·laboraren Antoni M. Sbert, Antoni Rovira i Virgili, Jaume Aiguader, Ventura Gassol, Pere Coromines, Carles

Pi i Sunyer, etc. A l'exili, aparegué a Mèxic en 1942-49 i 1959-63. A més d'antics col·laboradors hi escriviren també Joan Lluhi, Josep Andreu i Abelló, Artur Bladé i Desumvila, Álvaro Albornoz, Indalecio Prieto, Diego Martínez Barrio, Vicenç Guarner, Pere Coromines, Pere Calders i Agustí Cabruja (director durant el segon període). En 1979 tingué una reaparició efímera. EC.

Opinió, L' on2457

NA Setmanari d'esquerra publicat a Barcelona des del 18 de febrer de 1928, amb el suport econòmic de Joan Casanelles. Dirigit, successivament, per Joan Lluhi, Pere Comas i Armand Otero, i independent de qualsevol partit, comptà amb la col·laboració d'importants escriptors, publicistes i polítics -J. M. de Sagarra, Carles Soldevila, Marcel·lí Domingo, J. Aiguader, Serra i Moret, Àngel Pestaña, Jordi Arquer, etc.- i esdevingué després òrgan d'un nou nucli polític (el conegut com a grup de "L'Opinió"), de signe republicà, federalista i socialitzant, integrat, entre d'altres, per Lluhi, Comas, Casanelles, Antoni Xirau, J. Ventalló i Xavier Regàs, que pel març del 1931 fou un dels tres grups fundadors de l'Esquerra Republicana de Catalunya. Suspesa la seva publicació del 13 de setembre de 1929 al 2 de maig de l'any següent, per a les immediates eleccions municipals fou convertit en diari, de presentació molt precària, del 6 al 12 d'abril; proclamada la República, deixà de publicar-se fins a la seva sortida definitiva com a quotidià el 4 de juny de 1931. Malgrat el subtítol de Diari d'Esquerra Republicana de Catalunya, el diari, dirigit primer per A. Xirau i després per J. Ventalló, i el grup que l'inspirava, mantingueren sempre una línia política pròpia que aviat entrà en conflicte amb l'orientació aleshores dominant dins l'Esquerra; expulsats d'aquesta (setembre del 1933) els homes de L'Opinió, el diari representà la nova organització creada per Lluhi, el Partit Nacionalista Republicà d'Esquerra, fins que, suspès per l'autoritat militar el 10 d'octubre de 1934, desaparegué definitivament. EC.

Descriptors premsa satírica on2409

TR Descriptors premsa satírica on2409

Premsa satírica ts3364

El Bé Negre on2454

La Campana de Gràcia on2455

NA Setmanari satíric, republicà i anticlerical. Fou fundat per Innocenci López i Bernagosi el 8 de maig de 1870, i amb el títol, suggerit per Valentí Almirall, recordava els disturbis provocats per una lleva de minyons, dos mesos abans, a la vila de Gràcia, durant els quals la campana de la parròquia no cessà de tocar. Fou editat durant més de 64 anys (3 403 números, anomenats "batallades"). Nascut com a setmanari bilingüe, només emprà el castellà en algun escrit dels primers anys. Políticament, primer fou afecte a Pi i Margall, republicà moderat durant la Primera República, i seguidor de Castelar durant la restauració monàrquica. Més interessat primerament per la política estatal que no per la catalana, criticà les accions catalanistes, llevat dels Jocs Florals. Però anà modificant la seva actitud i, com L'Esquella de la Torratxa, ajudà el moviment de Solidaritat Catalana, blasmà el lerrouxisme i féu una política catalana d'esquerres entre la classe obrera, el seu públic majoritari. Des del 2 de juliol de 1932 fins a la seva mort, arran dels fets d'octubre del 1934, fou propietat de l'Esquerra Republicana de Catalunya. La dirigiren, entre d'altres, Antoni Serra, Josep Roca i Roca, Prudenci Bertrana i Màrius Aguilar, i hi col·laboraren escriptors i polítics com ara Valentí Almirall, Frederic Soler, Conrad Roure, Gabriel Alomar, Àngel Pestaña, Joan Puig i Ferrer, etc, i els dibuixants Tomàs Padró, Apel·les Mestres, Manuel Moliné, Josep Lluís Pellicer, Llorenç Brunet, Pere Ynglada (Yda), Josep Costa (Picarol) i Ricard Opisso. EC.

La Esquella de la Torratxa on2456

NA Setmanari humorístic republicà, de gran incidència política i influència popular. L'editava la família López, propietària de la Llibreria Espanyola i de La Campana de Gràcia. Primer en sortiren quatre números solts, el 1872 i el 1874, per suplir La Campana de Gràcia, suspesa governativament. El 16 de gener de 1879 reaparegué pel mateix motiu, però mantingué ja la continuïtat. Escarnia la vida municipal i agradava a la classe mitjana. L'Esquella, segona publicació de més llarga durada en català, arribà fins al número 3 097, del 6 de gener de 1939. Hi col·laboraren gairebé tots els caricaturistes, il·lustradors i humoristes catalans de quatre generacions. Aconseguits, el 1931, els ideals republicans que propugnava, entrà en decadència, però en esclatar la Guerra Civil del 1936 i fer-se càrrec del setmanari el sindicat de dibuixants professionals tornà a ésser l'exemple d'humorisme viu i combatiu que sempre havia estat. Dirigida des de la fundació fins al 1907 per Josep Roca i Roca, tingué després la influència editorial de Màrius Aguilar, Prudenci Bertrana, Francesc Madrid, Lluís Capdevila, Ramon Vinyes i Pere Calders, entre altres. En foren articulistes constants i principals Santiago Rusiñol, Gabriel Alomar, Ramon Reventós, J.F.Guibernau, Josep Burgas i Francesc Curet. Entre els dibuixants es destacaren Apel·les Mestres, Manuel Moliné, Marià Foix, Xavier Nogués, Isidre Nonell, Josep Costa (Picarol), Feliu Elias (Apa), Jaume Passarell i Ricard Opisso. El tiratge arribà als 35 000 exemplars. Des del 1889 fins al 1925 edità un almanac, que es publicà també el 1932. EC.

El Papus on5017

Descriptors programes televisius on2466

[TR](#) Descriptors programes televisius on2466

Programes televisius ts770

